

DHUNA NË FAMILJE
NË SHQIPËRI
VROJTIM KOMBËTAR

DHUNA NË FAMILJE NË SHQIPËRI VROJTIM KOMBËTAR ME BAZË POPULLATËN

Instituti i Statistikave (INSTAT) Shqipëri

Mars 2009

Raport i përgatitur nga:

Dr. Robin N. Haarr
Konsulente Ndërkombëtare

dhe

Dr. Milika Dhamo
Profesor i Asociuar

Ky projekt u mbështet nga Programi i Zhvillimit të Kombeve të Bashkuara në Shqipëri (UNDP) dhe Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët (UNICEF)

Idetë e shprehura nga autorët e këtij botimi, nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht qëndrimin e Programit të Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP), Fondit të Kombeve të Bashkuara për Fëmijët (UNICEF) apo Organizatës së Kombeve të Bashkuara (OKB).

TABELA E PËRMBAJTJES

Falënderime	5
Lista e stafit të përfshirë në vrojtim	7

Kapitulli 1: Hyrje

Përshkrim i studimit	8
Ligjet shqiptare lidhur me dhunën në familje	10
Përse duhet të ndërmerret një studim kombëtar mbi dhunën në familje në Shqipëri	12
Referenca	13

Kapitulli 2: Ndërtimi i kërkimit

Përkufizime	14
Matja e dhunës në familje	15
Zhvillimi i vrojtimit	16
Struktura e vrojtimit	16
Marrja maksimale e informacionit	18
Ndërtimi i kampionit	18
Intervistuesit	19
Kryerja e vrojtimit në terren	19
Përpunimi dhe analizimi i të dhënave	19
Referenca	20

Kapitulli 3: Demografia e kampionëve

Demografia e familjeve	21
Demografia e grave	21
Demografia e fëmijëve	23

Kapitulli 4: Dhuna në familje ndaj grave

Dhuna në familje ndaj grave	25
Abuzimi emocional	25
Abuzimi psikologjik	29
Dhuna fizike	32
Dhuna seksuale	35
Llojet e ndryshme të dhunës në familje	38
Viti i martesës/lidhjes në të cilin fillon dhuna në familje	40
Dëmtimet që lidhen me dhunën në familje	41
Alkooli dhe dhuna në familje	44
Dhuna në familje dhe niveli arsimor i bashkëshortit	45
Dhuna në familje dhe statusi i punësimit të bashkëshortit	46
Dhuna në familje nga anëtarët e saj	47

Ndikimi i dhunës në familje te fëmijët	47
Kërkimi i ndihmës nga gratë e dhunuara	48
Referenca	49

Kapitulli 5: Dhuna në familje ndaj fëmijëve

Dhuna në familje ndaj fëmijëve	51
Cilët anëtarë të familjes abuzojnë me fëmijët?	54
Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar	55
Vetëdija e fëmijës për dhunën në familje ndaj nënës së tij/saj	56
Referenca	56

Kapitulli 6: Përfundime dhe rekomandime

Dhuna në familje ndaj grave	57
Dhuna në familje dhe niveli arsimor	58
Dhuna në familje dhe statusi i punësimit	59
Dhuna në familje dhe mosha	59
Dhuna në familje dhe gjendja civile	59
Dhuna në familje dhe vendbanimi	60
Dhuna në familje ndaj fëmijëve	60
Teoritë mbi dhunën në familje	60
Referenca	63

Tabelat e shtojcës

Falënderime

Ky raport kërkimi mbi dhunën në familje në Shqipëri është fryt i bashkëpunimit të ngushtë të shumë institucioneve dhe aktorëve. Ky projekt bazohet në pranimin e faktit që të dhënat kombëtare mbi dhunën në familje në Shqipëri janë të domosdoshme për zhvillimin e politikave dhe të planeve të veprimit për reagimin, ndërhyrjen dhe mbrojtjen në rastet e dhunës në familje.

Ne dëshirojmë të shprehim mirënjohjen dhe të falënderojmë UNICEF-in dhe PNUD-in për financimin dhe mbështetjen e këtij projekti kërkimi, si dhe punën e Komitetit Drejtues, të ekipit të ekspertëve, të ekspertëve të ndryshëm të ftuar, të kërkuesve këshillues dhe të konsulentëve kombëtarë dhe ndërkombëtarë.

Gjithashtu, ne dëshirojmë t'i shprehim mirënjohjen dhe t'i bëjmë një falënderim të veçantë Institutit të Statistikave në Shqipëri (INSTAT) si institucioni kryesor teknik që ka planifikuar dhe ka realizuar vrojtimin për herë të parë në Shqipëri dhe veçanërisht Dr. Ines Nurja, Drejtoreshë e Përgjithshme, për menaxhimin administrativ dhe teknik të këtij projekti. Përfshirja e ekspertëve të statistikave nga INSTAT-i ishte një bekim për Komitetin Drejtues dhe për ekipin e ekspertëve. Ekspertët e INSTAT-it shqyrtuan dhe hoqën pjesët e panevojshme të të dhënave, përcaktuan mënyrat e analizimit të të dhënave, bënë analizimin e tyre dhe nxorën rezultatet e këtij vrojtimi.

Anëtarët e Komitetit Drejtues nga Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta, nga Universiteti i Tiranës dhe nga organizatat e shoqërisë civile ofruan gjithashtu një mbështetje dhe ndihmë të paçmueshme në hartimin dhe administrimin e këtij vrojtimi kombëtar mbi dhunën në familje, duke përfshirë përcaktimin e standardeve etike dhe të procedurave të sigurisë për intervistimin e grave dhe të fëmijëve.

Ne gjithashtu dëshirojmë t'i shprehim mirënjohjen dhe t'i bëjmë një falënderim të veçantë ekipit të ekspertëve të përbërë nga – Dr. Milika Dharmo, Dr. Edmond Dragoti, Lantona Sado, Aurela Bozo dhe Ledia Thomo – si edhe të kërkuesve këshillues të përbërë nga – Entela Lako, Floriana Hima dhe Emira Shkurti. Gjithashtu, dëshirojmë t'i shprehim mirënjohjen dhe t'i bëjmë një falënderim të veçantë konsulentës ndërkombëtare, Dr. Robin Haarr, e cila ka bërë analizimin përfundimtar të të dhënave, ka krijuar tabelat dhe shifrat përfundimtare, si dhe ka hartuar raportin përfundimtar.

Së fundmi, dëshirojmë t'u shprehim mirënjohjen dhe të falënderojmë familjet, duke përfshirë gratë dhe fëmijët, të cilët morën pjesë në këtë kërkim, dhe që shpenzuan kohën e tyre për t'iu përgjigjur pyetjeve tona dhe ndanë me ne njohuritë dhe përvojën e tyre. I kërkojmë ndjesë kujtdo që mund të ketë mbetur pa u përmendur në mënyrë të paqëllimshme.

Rreth konsulentës ndërkombëtare

Dr. Robin Haarr është eksperte e kriminologjisë/sociologe dhe Profesore e Asociuar e Studimeve të Drejtësisë Penale dhe Policore, si dhe Drejtoreshë e Institutit për Drejtësi dhe Siguri Globale pranë Universitetit të Eastern Kentucky. Dr. Haarr ka një përvojë shumë të madhe në hartimin dhe kryerjen e vrojtimit dhe të kërkimeve në terren, në analizimin e të dhënave cilësore dhe sasiore, në hartimin e raporteve teknike dhe kërkimore, si edhe në kryerjen e aktiviteteve për zhvillimin e kapaciteteve në të gjithë ish-Bashkimin Sovjetik dhe në Azi mbi problemet e dhunës ndaj grave dhe fëmijëve, të dhunës në familje, të trafikut dhe shfrytëzimit të qenieve njerëzore, të mbrojtjes së fëmijëve, të shërbimeve në mbështetje të viktimave për gratë e dhunuara dhe të viktimave të trafikut të qenieve njerëzore, si dhe zhvillimin e programeve dhe politikave sociale. Që prej vitit 2003, ajo ka punuar si konsulente ndërkombëtare pranë UNICEF-it, ILO-s, PNUD-it, OSBE-së dhe pranë Zyrës Zvicerane për Bashkëpunim. Dr. Haarr ka punuar gjithashtu gjerësisht me Ambasadën e SHBA-së në Kinë, Vietnam, Kamboxhia, Laos, Malajzi, Burma/Mianmar, Indi dhe Pakistan për çështjet e dhunës ndaj grave dhe çështjet e trafikut të qenieve njerëzore. Dedikimi dhe drejtimi i saj për të reduktuar aspektet sociale, kulturore dhe institucionale të kësaj dhune dhe të këtij shfrytëzimi ka sjellë një ndryshim nga i cili përfitojnë gratë dhe fëmijët, familjet dhe komunitetet.

robinhaarr@yahoo.com

Lista e stafit të përfshirë në vrojtim

Anëtarët e Komitetit Drejtues

Prof. Dr. Bashkim Ruseti, Fakulteti i Ekonomisë, Universiteti i Tiranës
Prof. Dr. Bukurie Dumani, Fakulteti i Ekonomisë, Universiteti i Tiranës
Prof. Dr. Theodhori Karaj, Fakulteti i Shkencave Sociale, Universiteti i Tiranës
Anna Xheka, Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta
Iris Luarasi, Qendra e Këshillimit për Gra dhe Vajza

Drejtor i projektit

Dr. Ines Nurja, Instituti i Statistikave të Shqipërisë (INSTAT)

Mbeshtetja nga OKB

Entela Lako, PNUD Shqipëri
Floriana Hima, UNICEF Shqipëri
Alketa Zazo, UNICEF Shqipëri
Dajena Pollo, UNICEF Shqipëri
Emira Shkurti, PNUD Shqipëri

Koordinatorë e vrojtimeve

Lantona Sado, Qendra për Kërkime Sociale, INSTAT

Ekipi i ekspertëve

Dr. Milika Dharmo
Dr. Edmond Dragoti
Lantona Sado
Aurela Bozo
Ledia Thomo

Shkrimi i raportit (Rezultatet Paraprake)

Dr. Milika Dharmo
Aurela Bozo

Përpunimi/programimi i të dhënave

Alma Spaho
Ledia Thomo, INSTAT

Mbikëqyrëse e punës në terren

Lorena Kola

Konsulente Ndërkombëtare

Dr. Robin N. Haarr

Kapitulli 1: Hyrje

Përshkrim i studimit

Në Shqipëri, dhuna në familje është një problem që ndikon negativisht tek individët, familjet dhe komunitetet (1). Megjithatë, shqiptarët janë të prirur ta konsiderojnë dhunën në familje si një çështje private, familjare dhe si pjesë normale të jetës martesore dhe familjare. Duke qenë se dhuna në familje shpesh ndodh prapa dyerve të mbyllura dhe nuk diskutohet, nuk rrëfëhet ose nuk trajtohet hapur në shoqërinë shqiptare, viktimat vuajnë në mënyrë tipike në heshtje (2).

Dhuna në familje doli si çështje shqetësuese në Shqipëri në vitet '90 kur vendi po pësonte një ndryshim domethënës politik dhe shoqëror. Në vitin 1992, Partia e Punës së Shqipërisë, parti komuniste, ia dorëzoi pushtetin parlamentit të zgjedhur në mënyrë demokratike. Ky ndryshim i rëndësishëm politik i hapi rrugën Shqipërisë për asistencë, ekspertizë dhe investime të huaja, me qenë se vendi filloi procesin e tranzicionit dhe të reformimit të strukturave të tij ekonomike, ligjore dhe politike (3). Së bashku me këtë tranzicion erdhi edhe një fluks organizatash ndërkombëtare për të mbështetur reformën dhe riorganizimin, dhe solli edhe krijimin e organizatave lokale joqeveritare (OJQ). Disa nga këto organizata u fokusuan në çështjet e grave, duke përfshirë dhunën ndaj tyre dhe të drejtat e grave. Megjithëse dhuna në familje ka ekzistuar shumë kohë përpara kësaj periudhe tranzicioni, sipas raporteve numri i rasteve të dhunës në familje u përshkallëzua në vitet '90 duke qenë se familjet u përballën me një stres dhe presion të madh të lidhur me tranzicionin (p.sh. nivelet e larta të papunësisë, mungesa e strehimit, përshkallëzimi i shqetësimeve sociale dhe krimet e dhunshme në rrugë).

Është e rëndësishme të theksohet se dhuna në familje ndaj grave dhe fëmijëve nuk është një fenomen i ri në Shqipëri, por ajo ka rrënjë të thella kulturore në shoqëri. Rrënjët e saj shtrihen

në traditat dhe zakonet patriarkale të rrënjësura thellë, si për shembull identitetet dhe rolet e rrepta gjinore, autoriteti patriarkal, zbatimi i një sistemi nderi dhe turpi, dhe zakonet e rendit hierarkik në familje, si dhe kontrolli i anëtarëve të familjes, elemente të cilat kanë zënë vend për një kohë të gjatë në shoqërinë shqiptare.

Sundimi komunist dyzetvjeçar në Shqipëri (1946 – 1991) nuk i zhduku plotësisht qëndrimet patriarkale të rrënjësura thellë, duke përfshirë edhe ato që lidhen me Kanunin e Lekë Dukagjinit, të cilat zbatoheshin në disa zona të Shqipërisë. Në fakt, burrat dhe gratë në disa pjesë të Shqipërisë ende i referohen Kanunit për të shpjeguar qëndrimet dhe opinionet në lidhje me rolet gjinore dhe autoritetin patriarkal, duke përfshirë të drejtën e burrit për ta “ndëshkuar” gruan e tij, e cila konsiderohet si pronë e tij (3,4).

Që prej rënies së komunizmit në vitin 1991, qeveria e sapokrijuar e Republikës së Shqipërisë ratifikoi një sërë konventash të rëndësishme, ku përfshihen:

- Konventa e OKB-së për të Drejtat Civile dhe Politike, e ratifikuar më 4 tetor 1991.
- Konventa e OKB-së për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, e ratifikuar më 4 tetor 1991.
- Konventa e OKB-së për të Drejtat e Fëmijëve, e ratifikuar më 27 shkurt 1992.
- Konventa e OKB-së kundër Torturës dhe Dënimeve ose Trajtimeve të tjera Mizore, Çnjerëzore ose Degraduese, e ratifikuar më 11 maj 1994.
- Konventa e OKB-së për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave, e ratifikuar më 11 maj 1994.
- Konventa Europiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe Protokollit përkatës i Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut, të ratifikuara më 10 shkurt 1996.

- Konventa Europiane për Parandalimin e Torturës dhe të Dënimeve ose Trajtimeve të tjera Çnjerëzore ose Degraduese, e ratifikuar më 10 shkurt 1996.

Në vitin 1994, qeveria e Republikës së Shqipërisë ratifikoi Konventën e OKB-së për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW). Që atëherë, organizatat ndërkombëtare dhe OJQ-të lokale kanë punuar në bashkëpunim me qeverinë shqiptare për të trajtuar çështje të dhunës ndaj grave, duke përfshirë dhunën ndaj grave në familje. Përpjekjet e bashkëpunimit përfshijnë zhvillimin e masave parandaluese (p.sh. iniciativat edukative dhe fushatat për rritjen e ndërgjegjësimit publik), masat mbrojtëse (p.sh. shërbimet për mbrojtjen e viktimave, shërbimet këshilluese dhe qendrat e strehimit për dhunën në familje) dhe masat ligjore (p.sh. legjislatiioni për dhunën në familje, i cili mbron viktimat e dhunës në familje dhe dënon dhunuesit) për trajtimin e dhunës në familje. Ky vrojtim kombëtar mbi dhunën në familje është vetëm një nga iniciativat bashkëpunuese, i ndërmarrë me qëllimin e nxjerrjes së të dhënave dhe të rezultateve të besueshme rreth natyrës dhe përhapjes së dhunës në familje në Shqipëri. Objektivi i vrojtimit është të nxjerrë rezultate që mund të përdoren për të nxitur zhvillimin e politikave dhe masave efikase parandaluese, mbrojtëse dhe atyre ligjore.

Në vitin 1992, qeveria e Shqipërisë ratifikoi Konventën e OKB-së për të Drejtat e Fëmijëve (CRC). KDF e OKB-së përcakton një autorizim të qartë të shtetit për t'i mbrojtur fëmijët nga të gjitha llojet e dhunës në shtëpi dhe familje, dhe përcakton rolin e tij si arbitrin përfundimtar të mirëqenies së fëmijës në ambientin familjar. Me qenë se shteti nuk mund të konsiderohet drejtpërdrejt përgjegjës për aktet e veçanta të dhunës ndaj fëmijëve nga ana e prindërve, atij i kërkohet të përcaktojë një kuadër ligjor dhe masa të tjera të nevojshme për të siguruar mbrojtje të përshtatshme, duke përfshirë parandalimin efikas (5).

Në vitin 1998, shteti shqiptar miratoi Kushtetutën e re të Shqipërisë. Kushtetuta garanton parimet e barazisë dhe të mosdiskriminimit, si edhe mbrojtjen dhe respektin për dinjitetin, të drejtat dhe liritë e njeriut. Kështu për shembull, nëni 18 pika 2 përcakton, “Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit dhe askush nuk mund të

diskriminohet për shkak të gjinisë, racës, fesë, etnisë, gjuhës dhe të bindjeve politike, fetare apo filozofike, si dhe të gjendjes ekonomike, arsimore dhe sociale”. Neni 54 pika 3 përcakton më tej se çdo fëmijë, veçanërisht nën moshën minimale për punë, ka të drejtë të jetë “i mbrojtur nga dhuna, keqtrajtimi, shfrytëzimi dhe detyrimi për punë, që mund të dëmtojnë shëndetin dhe moralin ose të rrezikojnë jetën apo zhvillimin e tij normal”.

Në vitin 2006, për të trajtuar në mënyrë specifike dhunën në familje, Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta hartoi Strategjinë Kombëtare për Barazinë Gjinore dhe Dhunën në Familje për periudhën 2007-2010, së bashku me një Plan Veprimi Kombëtar. Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit ishin një “tregues i angazhimit politik të qeverisë shqiptare për të siguruar lëvizjen dhe arritjen e barazisë gjinore me një instrument politikash të sinkronizuara me iniciativat e shoqërisë civile” (6). Strategjia Kombëtare synon të:

- arrijë barazinë gjinore nëpërmjet integritit të perspektivës gjinore në të gjitha aspektet e politikave të zhvilluara dhe të zbatuara (pra, pjesëmarrje të barabartë të grave dhe burrave në sferën sociale, ekonomike dhe politike), me mundësi të barabarta për të gëzuar të gjitha të drejtat dhe për të vendosur potencialin e tyre individual në shërbim të shoqërisë dhe;
- përmirësojë mbrojtjen, performancën e sistemit gjyqësor dhe mbështetjen për viktimat e dhunës në familje, si edhe të fokusohet në mënyrë më specifike te parandalimi duke goditur shkaqet rrënjësore të dhunës në familje.

Aktualisht në Shqipëri një numër relativisht i vogël organizatash ndërkombëtare dhe OJQ-sh lokale po punojnë për të trajtuar dhunën në familje dhe ato po kërkojnë me ngulm rritjen e mbështetjes për gratë e dhunuara. Këto organizata po zhvillojnë trajnime për avokatët e viktimave, këshilluesit për krizat, punonjësit e kujdesit shëndetësor, forcat e rendit publik, dhe magjistratët dhe oficerët gjyqësorë për të rritur ndërgjegjësimin e tyre për dhunën në familje, për të rritur të kuptuarit nga ana e tyre të viktimave dhe të autorëve të dhunës, për të rritur kualifikimet e tyre për reagimin ndaj dhunës në familje dhe për të ofruar mbështetje për gratë e dhunuara dhe për fëmijët e tyre, si edhe për të zgjeruar njohuritë e tyre dhe kuptimin e ligjit të ri “Për Masa Ndaj Dhunës në Marrëdhëniet

Familjare”. Këto organizata po ndërmarrin gjithashtu hapa për të shtuar shërbimet në mbështetje të viktimave për gratë e dhunuara dhe për fëmijët e tyre; megjithatë, qendrat e krizave dhe të strehimit për gratë e dhunuara dhe për fëmijët e tyre janë të pakta dhe larg njëra-tjetrës në Shqipëri.

Ligjet shqiptare lidhur me dhunën në familje

Në vitin 2006, parlamenti shqiptar kaloi ligjin “Për Masat Ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare”, i cili kishte si qëllim të parandalonte dhe të reduktonte dhunën në familje në të gjitha format e saj nëpërmjet masave të përshtatshme ligjore dhe t’u garantonte mbrojtje nëpërmjet mjeteve ligjore anëtarëve të familjeve që i nënshtrohen dhunës në familje.¹

Ligji ka katër objektiva kryesore:

1. krijimin e një rrjeti të koordinuar autoritetesh përgjegjëse për mbrojtjen, mbështetjen dhe rehabilitimin e viktimave, lehtësimin e pasojave dhe parandalimin e dhunës në familje;
2. orientimin e përpjekjeve për krijimin e strukturave dhe të autoriteteve përgjegjëse në nivel qendror dhe lokal për mbështetjen e viktimave dhe për parandalimin e dhunës në familje;
3. fuqizimin e gjyqësorit për marrjen e masave mbrojtëse ndaj dhunës në familje; dhe
4. sigurimin/garantimin e shërbimeve të shpejta, jo të kushtueshme dhe të thjeshta për viktimat e dhunës në familje të ofruara nga gjykatat dhe nga agjencitë e tjera për zbatimin e ligjit, në përputhje me ligjin.

Ligji përkufizon si dhunë “çdo veprim ose mosveprim të një personi ndaj një tjetri, që sjell si pasojë një cenim të integritetit fizik, moral, psikologjik, seksual, social dhe ekonomik”. Në vijim, si dhunë në familje përkufizohet “çdo akt dhune i ushtruar ndërmjet personave që janë apo kanë qenë në marrëdhënie familjare”. Sipas ligjit, te pjesëtarët e familjes përfshihen:

- a. bashkëshorti/ja ose bashkëjetuesit ose ish-bashkëshorti/ja ose ish-partneri/ja bashkëjetues;
- b. vëllezërit, motrat, gjinia në vijë të drejtë,

- a. përfshirë prindërit adoptues dhe fëmijët e adoptuar;
- c. bashkëshorti/ja ose bashkëjetuesi/ja i personave të parashikuar në shkronjën “b”;
- d. gjinia në vijë të drejtë, përfshirë edhe prindërit, edhe fëmijët e adoptuar të bashkëshortit/es ose të bashkëjetuesit/es;
- e. vëllezërit dhe motrat e bashkëshortit/es nëse kanë bashkëjetuar gjatë 3 muajve të fundit;
- f. fëmijët e bashkëshortëve apo të partnerëve bashkëjetues.

Ligji parashikon masa mbrojtëse kundër dhunës në familje, duke përfshirë urdhrat e mbrojtjes të lëshuar nga gjykata (një vendim i lëshuar nga gjykata, i cili parashikon masat mbrojtëse për viktimën) dhe urdhrat e menjëhershëm të mbrojtjes (një urdhër i përkohshëm nga gjykata, i cili është i vlefshëm derisa ajo të lëshojë një urdhër mbrojtjeje). Kur kërkesa për lëshimin e një urdhri mbrojtjeje paraqitet nga policia ose nga prokurori, edhe nëse viktimë (nën presion) dëshiron ta tërheqë padinë/paditë ose ta pushojë çështjen, kjo nuk do të ndikojë në vazhdimin e procesit gjyqësor. Dhe meqë gruaja e dhunuar është dëshmitarja kryesore, ligji e përkufizon atë si “dëshmitare e detyruar për të dëshmuar”.

Moszbatimi i një urdhri mbrojtjeje ose i një urdhri të menjëhershëm mbrojtjeje përbën vepër penale sipas nenit 320 të Kodit Penal; për pasojë, autori i saj mund të arrestohet pa mandat arresti.

Në Shqipëri, megjithëse kompetencat e policisë për të hyrë në ambientet private janë përgjithësisht të kufizuara, ky ligj parashikon që policia mund të hyjë në një banesë private në kushtet e dhunës në familje nëse një gjë e tillë kërkohet nga një person, i cili në dukje banon në atë ambient ose nëse punonjësi i policisë ka arsye të besojë që një person në ambient është subjekt i një sulmi ose rrezikon të sulmohet.

Është e rëndësishme të theksohet se ligji organizon gjashtë institucione qeveritare në një rrjet të koordinuar të autoriteteve përgjegjëse për mbrojtjen, mbështetjen dhe rehabilitimin e viktimave, për lehtësimin e pasojave dhe parandalimin e dhunës në familje. Autoriteti drejtues sipas këtij ligji është Ministria e Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta. Autoritete të tjera përgjegjëse të linjës janë

¹ Ligji nr. 9669, datë 18 dhjetor 2006.

Ministria e Brendshme, Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Arsimit dhe njësitë e qeverisjes vendore.

Sipas ligjit “Për Masat Ndaj Dhunës në Marrëdhëniet Familjare”, lëshimi i një urdhri mbrojtjeje ose i një urdhri të menjëhershëm mbrojtjeje nuk i ndalon palët e interesuara të nisin gjithashtu një proces penal, për sa i përket veprimeve apo mosveprimeve që klasifikohen si vepra penale. Në Kodin Penal të Republikës së Shqipërisë, ekzistojnë dispozita të tjera që mund të zbatohen për të trajtuar krimet lidhur me dhunën në familje; disa prej tyre lidhen me abuzimin dhe neglizhencën ndaj fëmijëve. Këto vepra penale përfshijnë, por nuk kufizohen me:

- Neni 76: Vrasja e kryer me dashje (dënohet me burgim nga 10 deri në 20 vjet).
- Neni 77: Vrasja me dashje që lidhet me një krim tjetër (vrasje me dashje që paraprin, shoqëron, fsheh ose pason një krim tjetër, dënohet me jo më pak se 20 vjet burgim).
- Neni 78: Vrasja me paramendim (vrasja me paramendim dënohet me burgim nga 15 deri në 20 vjet; vrasja e kryer për interes, hakmarrje ose gjakmarrje dënohet me burgim jo më pak se 25 vjet ose me burgim të përjetshëm).
- Neni 79: Vrasja me dashje për shkak të cilësive të veçanta të viktimës (e kryer ndaj një të mituri, ndaj një personi me aftësi të kufizuara fizike ose psikike, të sëmurë rëndë ose shtatzënë, kur cilësitë e viktimës janë të dukshme ose të njohura; kundër një dëshmitari denoncues [të veprës penale], viktimës, palëve të tjera ndërgjyqëse; më shumë se një herë; kundër dy ose më shumë personave; në mënyrë të tillë që i shkakton vuajtje të veçanta viktimës, dënohet me jo më pak se 25 vjet burgim ose me burgim të përjetshëm).
- Neni 84: Kanosja (kanosja serioze për vrasje ose për plagosje të rëndë që i bëhet një personi, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit).²
- Neni 88: Plagosja e rëndë me dashje (plagosja

e kryer me dashje që ka sjellë si pasojë gjymtimin, shëmtimin ose çdo dëmtim tjetër të përhershëm të shëndetit, shkaktimin e ndërprerjes së shtatzënisë ose që ka qenë e rrezikshme për jetën në çastin e shkaktimit të saj, dënohet me burgim nga tre deri në dhjetë vjet; kur kjo vepër ka sjellë si pasojë vdekjen, dënohet me burgim nga 5 deri në 15 vjet).

- Neni 89: Plagosja e lehtë me dashje (plagosja e lehtë me dashje, që ka shkaktuar paaftësi të përkohshme në punë më tepër se nëntë ditë, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në dy vjet).
- Neni 90: Dëmtime të tjera me dashje (rrahja), si dhe çdo vepër tjetër dhune, përbëjnë kundërvajtje penale dhe dënohen me gjobë; kur kjo vepër ka shkaktuar paaftësi të përkohshme në punë deri në nëntë ditë, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në gjashtë muaj).
- Neni 91: Plagosja e rëndë nga pakujdesia (plagosja e rëndë e kryer nga pakujdesia përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit).
- Neni 92: Plagosja e lehtë nga pakujdesia (plagosja e lehtë e kryer nga pakujdesia përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë).
- Neni 93: Ndërprerja e shtatzënisë pa pëlqimin e gruas (ndërprerja e shtatzënisë pa pëlqimin e gruas, veç rastit kur ndërprerja diktohet nga një shkak shëndetësor i justifikuar, dënohet me gjobë ose me burgim deri në pesë vjet).
- Neni 102: Marrëdhënie seksuale me dhunë me të rritura (kryerja e marrëdhënieve seksuale me dhunë me të rritura dënohet me burgim nga tre deri në dhjetë vjet; kur marrëdhënia seksuale kryhet në bashkëpunim ose më shumë se një herë, ose kur të dëmtuarës i shkaktohen pasojat të rënda për shëndetin, dënohet me burgim nga pesë deri në 15 vjet; kur vepra ka sjellë si pasojë vdekjen apo vetëvrasjen e të dëmtuarës, dënohet me burgim nga 10 deri në 20 vjet).
- Neni 106: Marrëdhënie seksuale ose homoseksuale me persona në gjini ose nën kujdestari (kryerja e marrëdhënieve seksuale ose homoseksuale midis prindit dhe fëmijës, vëllait dhe motrës, midis personave të tjerë që janë gjini, ose me persona që ndodhen në raporte kujdestarie apo birësimi, dënohet me burgim deri në shtatë vjet).

² Zyra për Monitorimin e Veprimtarisë së Prokurorisë pohon se midis rasteve të regjistruara në Gjykatën e Rrethit Tiranë në periudhën 2000-2004, shumica e rasteve të shqyrtuara nga gjykata ishin për dhunë (47%), për dëmtim të lehtë të qëllimshëm (19,6%) dhe për kanosje (15,8%).

- Neni 124: Braktisja e fëmijëve të mitur (braktisja e fëmijës nën moshën 16 vjeç nga prindi ose nga personi që është i detyruar të kujdeset për të, dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre vjet; kur nga vepra është shkaktuar dëmtimi i rëndë i shëndetit ose vdekja e fëmijës, dënohet me burgim nga tre deri në dhjetë vjet).
- Neni 125: Mosdhënia e mjeteve për jetesë (mosdhënia e mjeteve të nevojshme për jetesën e fëmijëve, të prindërve ose të bashkëshortit, nga personi që në zbatim të një vendimi gjyqësor detyrohet ta japë, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në një vit).

Sipas nenit 284 të Kodit të Procedurës Penale të Republikës së Shqipërisë, për veprat penale të parashikuara nga nenet 89, 102 dhe 106 të Kodit Penal, ndjekja penale mund të fillojë vetëm me ankimin e palës së dëmtuar, e cila mund ta tërheqë atë në çdo fazë të procedimit. Me fjalë të tjera, çështja shqyrtohet vetëm nëse viktimë paraqet një ankim, dhe zakonisht përgatitja e të gjithë çështjes është përgjegjësi e viktimës. Viktimë duhet të mbledhë prova dhe dëshmitarë dhe ta paraqesë çështjen në gjykatë. Shteti përgjithësisht nuk asiston në ndjekjen penale (7).

Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë përmban gjithashtu një sërë nenesh lidhur me dhunën në familje ndaj një bashkëshorti dhe fëmijës/fëmijëve. Kodi i Familjes trajton detyrimet prindërore dhe të drejtat e fëmijëve në jetën familjare, si edhe abuzimin dhe neglizhencën ndaj fëmijëve. Për shembull, neni 62 parashikon që “bashkëshorti abuzues mund të detyrohet të largohet nga banesa bashkëshortore”. Megjithatë, ky nen nuk ka dispozita të tjera procedurale.

Gjithashtu, ligji “Për Shëndetin Riprodhues” përcakton që çdo grua duhet të vendosë me vullnetin e saj të lirë dhe pa asnjë formë diskriminimi, presioni, ose dhune, për të gjitha çështjet në lidhje me seksualitetin e saj dhe me shëndetin e saj seksual dhe riprodhues.³

Përse duhet të ndërmerret një studim kombëtar mbi dhunën në familje në Shqipëri?

Kërkimet mbi dhunën në familje në Shqipëri janë tepër të kufizuara, dhe të dhënat rreth llojit dhe shtrirjes së dhunës në familje në Shqipëri janë të pakta. Rrjedhimisht, nuk ekziston një tablo e qartë e gjendjes së dhunës në familje në Shqipëri.

Qëllimi i këtij vrojtimi kombëtar të popullatës ishte mbledhja e të dhënave të besueshme dhe nxjerrja e rezultateve që do të mundësonin një kuptim më të mirë të llojit dhe të shtrirjes së dhunës ndaj grave dhe fëmijëve në familje në Shqipëri. Gjithashtu objektivat kryesore të këtij kërkimi ishin:

- zhvillimi i një matjeje pikënisjeje për dhunën në familje ndaj grave dhe fëmijëve në Shqipëri, kundrejt së cilës mund të krahasohen matjet në të ardhmen; dhe
- nxjerrja e të dhënave dhe e rezultateve të besueshme mbi dhunën në familje ndaj grave dhe fëmijëve në Shqipëri, të cilat mund të shfrytëzohen për zhvillimin e politikave dhe masave efikase parandaluese, mbrojtëse dhe atyre ligjore.

Njëkohësisht, ky kërkim do të plotësojë boshllëkun e madh që ekziston në kërkimin e kufizuar të dhunës në familje në Shqipëri.

Ky projekt kërkimi përfshiu bashkëpunimin e disa organizatave – UNICEF-it, PNUD-it, dhe të Institutit të Statistikave të Shqipërisë (INSTAT) – dhe të ekspertëve kombëtarë dhe ndërkombëtarë.

INSTAT-i ishte organizata drejtuese e kërkimit në nivel kombëtar. Sipas ligjit “Për Statistikat Zyrtare”, INSTAT-i është përgjegjës për publikimin e të dhënave dhe për të siguruar që instrumentet e krijuara për mbledhjen e të dhënave janë të besueshme, të vlefshme dhe teknikisht të përshtatshme.⁴ Përveç kësaj, INSTAT-i është përgjegjës për përcaktimin dhe zbatimin e metodologjisë së duhur të kërkimit dhe të proceseve të mbledhjes së kampioneve, dhe për të siguruar se janë përdorur programet e duhura për përpunimin e të dhënave dhe sintaksat përkatëse të përditësuara të programeve për të garantuar që analizimi i të dhënave të jetë i besueshëm, i paanshëm, objektiv, i detajuar dhe

³ Ligji nr. 8876, datë 4 prill 2002.

⁴ Ligji nr. 9180, datë 2 mars 2004

i interpretueshëm,. Që prej vitit 2004, INSTAT-i ka publikuar sistematikisht të dhëna kombëtare në bazë të gjinisë për personat e interesuar për t'i ndihmuar ata në procesin e zhvillimit të politikave gjinore.

Referenca

---

1. Minnesota Advocates for Human Rights (1996). *Domestic Violence in Albania*. Minneapolis, Minnesota: Minnesota Advocates for Human Rights.
2. UNICEF (2000). Mapping of Existing Information on Domestic Violence in Albania. Retrieved on March 8, 2009 from <http://www.unicef.org/stats/gender/publications/Albania/DomesticViolence.pdf>
3. Minnesota Advocates for Human Rights, 1996.
4. UNICEF, 2000.
5. Paulo Sergio Pinheiro (2006). *World Report on Violence Against Children*. Geneva, Switzerland: UNICEF.
6. National Strategy on Gender Equality and Domestic Violence, 2007-2010.
7. Minnesota Advocates for Human Rights, 1996.

Kapitulli 2: Ndërtimi i kërkimit

Kryerja e kërkimit studiues mbi dhunën në familje është sfiduese pasi dhuna në familje ndodh në mënyrë tipike prapa dyerve të mbyllura dhe viktimat e saj – në mënyrë tipike gratë dhe fëmijët – shpesh ngurrojnë ose kanë frikë të raportojnë rastet e dhunës në familje pasi frikësohen nga hakmarrja e abuzuesit ose nga reagimi negativ i familjes dhe i miqve. Shumë shpesh gratë që flasin ose që kërkohen ndihmë në lidhje me dhunën në familje fajësohen për viktimizimin e tyre.

Dy sfida të tjera kryesore me të cilat përballen studiuesit të cilët studiojnë dhunën në familje është krijimi i përkufizimeve të qarta funksionale të llojeve të ndryshme të dhunës në familje dhe i mjeteve për vlerësimin e natyrës dhe të shtrirjes së secilit prej këtyre llojeve të dhunës në familje (1).

Pavarësisht sfidave të kryerjes së kërkimeve studiuese mbi dhunën në familje, janë bërë përpjekje për të kryer një vrojtım kombëtar të popullatës mbi dhunën në familje në Shqipëri. Një prej qëllimeve kryesore të këtij kërkimi studiues ishte mbledhja e të dhënave të besueshme mbi natyrën dhe shtrirjen e dhunës në familje në Shqipëri në një përpjekje për të filluar plotësimin e boshllëkut në të dhëna. Një tjetër qëllim kryesor ishte analizimi i të dhënave dhe nxjerrja e rezultateve që do të rrisnin njohuritë dhe kuptimin e natyrës dhe të shtrirjes së dhunës në familje ndaj grave dhe fëmijëve në Shqipëri. Studimi përshkruet kërkon gjithashtu që të bëjë një krahasim midis zonave urbane dhe atyre rurale mbi natyrën dhe shtrirjen e dhunës në familje dhe të bazuar te mosha, niveli arsimor dhe statusi i punësimit. Njohuritë në bazë të të dhënave dhe të kuptuarit e këtij lloji do t'i ndihmojnë institucionet qeveritare, organizatat ndërkombëtare dhe OJQ-të lokale në përpjekjet e tyre për zhvillimin e politikave dhe të masave parandaluese, mbrojtëse dhe atyre ligjore në lidhje me dhunën në familje dhe mbështetjen e viktimave.

Përkufizime

Dhuna në familje është një formë e dhunës ndaj grave, të cilën Deklarata e OKB-së për Eliminimin e Dhunës Ndaj Grave e përkufizon si “çdo akt dhune në bazë të gjinisë që ka si pasojë ose që mund të çojë në lëndim ose vuajtje fizike, seksuale ose psikologjike të grave, duke përfshirë kanosjet për veprime të tilla, për shtrëngime ose për privim arbitrar të lirisë, që ndodhin qoftë në jetën publike, qoftë në atë private” (2).

Dhuna në familje është gjithashtu një formë e dhunës ndaj fëmijëve. Studimi i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së mbi Dhunën Ndaj Fëmijëve tregoi se dhuna në familje ndaj fëmijëve është një problem me përmasa globale.⁵ Në mjedisin e shtëpisë dhe të familjes, fëmijët janë subjekt i veprimeve të dhunës fizike, abuzimit seksual, praktikave të dëmshme tradicionale, poshtëritit dhe llojeve të tjera të dhunës psikologjike, si edhe të neglizhencës nga prindërit dhe njerktë, kujdestarët alternativë, personat në gjini dhe vëllezërit dhe motrat. (3)

Për qëllime të këtij studimi, dhuna në familje i referohet “një modeli të sjelljes abuzive në çdo marrëdhënie, e cila ushtrohet nga një partner intim ose nga anëtarët e familjes për të marrë dhe për të ruajtur autoritet dhe kontroll mbi një tjetër partner intim ose anëtar të familjes”. Dhuna në familje përfshin aktet ose kanosjen për akte fizike, seksuale, emocionale dhe psikologjike që ndikojnë te një person tjetër. Kjo përfshin çdo sjellje që tremb, manipulon, poshtëron, izolon, frikëson, terrorizon, shtrëngon, kanos, dëmton, lëndon ose plagos dikë (4).

Kërkuesit në mbarë botën kanë shfrytëzuar kritere të ndryshme për të përkufizuar dhunën në familje; megjithatë, një metodë e zakonshme ka qenë

5 Sipas Konventës së OKB-së për të Drejtat e Fëmijës (CRC), fëmijë është çdo individ nën moshën 18 vjeç.

klasifikimi i dhunës sipas llojit të aktit. Kutia 2.1 identifikon dhe përkufizon secilin prej llojeve të dhunës në familje që është marrë në konsideratë në këtë studim.

Pavarësisht natyrës tepër delikate të dhunës në familje dhe hezitimit të shqiptarëve për të folur hapur rreth përvojave të tyre të dhunshme në martesën dhe familjen e tyre, vrojtimi është

Kutia 2.1: Llojet e dhunës në familje

Abuzimi emocional – shkatërrimi i ndjenjës së vetëvlerësimit dhe/ose të vetëbesimit të një individi Kjo mund të përfshijë kritikimin e vazhdueshëm, poshtërimin, përçmimin e aftësive të një personi, sharjet, degradimin dhe dëmtimin e marrëdhënieve të dikujt me fëmijët e tij ose të saj.

Abuzimi psikologjik – përfshin shkatërrimin e frikës nëpërmjet trembjes; kërcënimit për dëmtim fizik të vetes, partnerit, fëmijëve ose të familjes së partnerit apo të miqve; kërcënimit për braktisje; vrasjen e kafshëve shtëpiake dhe shkatërrimin e pronës; kërcënimet për marrjen e kujdestarisë së fëmijëve; izolimin e dhunshëm nga familja, miqtë, shkolla dhe/ose puna dhe mohimin e mundësisë për para ose mbështetje ekonomike.

Dhuna fizike – përfshin, por nuk kufizohet me: çjerrjen, shtyrjen, goditjen, kapjen, rrahjen, asfiksimin, pickimin, shpimin, shkuljen e flokëve, përdredhjen e krahut, goditjen me shuplakë, gjuajtjen, djegien, therjen dhe mbytjen. Dhuna fizike mund të përfshijë përdorimin e madhësisë dhe të forcës fizike të një personi, shtrëngimet ose armët (p.sh. pistoletë, thikë ose një objekt tjetër) për të marrë dhe për të ruajtur kontrollin mbi personin tjetër. Dhuna fizike shpesh shkakton disa forma dëmtimi ose lëndimi dhe mund të shkaktojë edhe vdekje.

Dhuna seksuale – përfshin imponimin, detyrimin ose përpjekjen për të detyruar kontakt ose sjellje seksuale pa pëlqimin e personit. Abuzimi seksual përfshin, por nuk kufizohet me përdhunimin martesor, sulmet në pjesët seksuale të trupit, detyrimin për të bërë seks pas ushtrimit të dhunës fizike ose trajtimit të personit në mënyrë seksualisht poshtëruese. Abuzimi seksual kryhet nga partnerët intimë dhe nga anëtarët e familjes brenda kontekstit të martesës, të marrëdhënieve dashurore dhe të familjes.

Matja e dhunës në familje

Vrojtimi kombëtar është zhvilluar për të matur natyrën dhe shtrirjen e katër llojeve të ndryshme të dhunës në familje të përkufizuara në kutinë 2.1.

Përkufizimet e secilit prej këtyre llojeve të dhunës në familje janë përfshirë në vrojtim duke shfrytëzuar një sërë pyetjesh specifike të sjelljes në lidhje me secilin lloj të dhunës. Ky studim nuk është përpjekur të masë një listë gjithëpërfshirëse të akteve të dhunës, por në vend të kësaj, ka bërë një sërë pyetjesh rreth akteve specifike që ndodhin përgjithësisht në martesë dhe familje të dhunshme. Aktet e përdorura për të përkufizuar secilin prej katër llojeve të dhunës në familje ndaj grave, të matura në këtë vrojtim, janë përmbledhur në kutinë 2.3, dhe ato që lidhen me dhunën në familje ndaj fëmijëve janë përmbledhur në kutinë 2.2.

zhvilluar për t'i nxitur gratë ta raportojnë vetë natyrën dhe shtrirjen e dhunës që kanë përjetuar në një marrëdhënie intime dhe/ose në martesën e tyre, dhe fëmijët ta raportojnë vetë natyrën dhe shtrirjen e dhunës që kanë përjetuar në familjen e tyre.

Kutia 2.2: Llojet e dhunës në familje ndaj fëmijëve nga një anëtar i familjes

Dhuna fizike

- Goditja me objekte
- Goditja me shuplakë, me grusht, me shkelm
- Djegia me cigare ose me diçka të nxehtë

Abuzimi psikologjik

- Kanosja me armë ose me thikë

Kutia 2.3: Llojet e dhunës në familje ndaj grave nga bashkëshorti/partneri intim

Abuzimi emocional

- Xhelozia ose zemërim nëse jeni parë duke folur me burra të tjerë
- Ju akuzon për tradhti
- Dyshon në besnikërinë tuaj ndaj tij
- Ju bërtet dhe ju ofendon
- Thotë ose bën gjëra për t'ju poshtëruar përpara të tjerëve
- Ju injoron
- Ju flet në një mënyrë që ju bën të ndiheni keq ose e pavlerë

Abuzimi psikologjik

- Nuk ju jep para
- Nuk ju lejon të takoni shoqet tuaja
- Ju kufizon kontaktin me familjen tuaj
- Këmbëngul që ta dijë në çdo kohë se ku jeni
- Kërcënon t'ju lëndojë ose t'ju dëmtojë juve ose ndonjë të afërmin tuaj
- Ju kërcënon me thikë ose me ndonjë armë tjetër

Dhuna fizike

- Ju hedh ose ju shtyn
- Ju rreh
- Ju shkul flokët
- Ju godet me një objekt ose diçka tjetër që mund t'ju dëmtojë
- Ju gjuan me shkelm ose ju tërheq zvarrë
- Ka tentuar t'ju mbysë ose t'ju djegë

Dhuna seksuale

- Ju detyron të kryeni marrëdhënie seksuale pa dëshirën tuaj
- Ju detyron me forcë të kryeni akte seksuale poshtëruese dhe të padëshiruara

Zhvillimi i vërtimit

INSTAT-i e zhvilloi vërtimin pas një rishikimi të gjerë të literaturës ndërkombëtare mbi dhunën në familje dhe të një rishikimi të instrumenteve ekzistuese të vërtitimeve, të përdorur në Shtetet e Bashkuara, në Europë dhe Afrikë.⁶ INSTAT-i gjithashtu ka rishikuar të dhënat e publikuara nga Ministria e Brendshme për periudhën nga viti 2004 deri në vitin 2007, si dhe të dhënat dhe informacionet mbi dhunën në familje të publikuara nga OJQ-të anëtarë të Rrjetit Kundër Dhunës me Bazë Gjinore dhe Trafikimit Njerëzor.^{fn} Përveç kësaj, INSTAT-i ka rishikuar publikimin e vitit 1996 të avokatëve të Minesotës për të Drejtat e Njeriut, të titulluar *Dhuna në Familje në Shqipëri*

⁶ Burimi kryesor ishin dokumentet dhe pyetësorët e vërtimit DHS, në mënyrë specifike Moduli mbi Dhunën në Familje.

Struktura e vërtimit

Vërtimi Kombëtar mbi Dhunën në Familje përbëhej nga një seri pyetjesh me përgjigje të përcaktuara (po/jo) që ishin zhvilluar në dhjetë module të veçanta:

- Moduli 1: Moduli i informacionit (MODHH)
- Moduli 2: Moduli i Strukturës së Familjes (MODHL)
- Moduli 2: Moduli i Karakteristikave Social-Ekonomike (MODSE)
- Moduli 3: Moduli i Dhunës Ndaj Grave (MVAW)
- Moduli 4: Moduli i Përzgjedhjes së Grave të Moshës 15-49 Vjeç (MODSEL WM)
- Moduli 5: Moduli i Martesës dhe i Sjelljes Seksuale (MODMA)
- Moduli 6: Moduli i Dhunës në Familje Ndaj Grave (MODDV)
- Moduli 7: Moduli i Përdorimit të Armëve (MODSALW)

- Moduli 8: Moduli i Përzgjedhjes së Fëmijëve të Moshës 10-14 Vjeç (MODSEL)
- Moduli 9: Moduli i Dhunës në Familje ndaj Fëmijëve të Moshës 10-14 Vjeç (MODDV CH)
- Moduli 10: Moduli i Përdorimit të Armëve në Prani ose Ndaj Fëmijëve (MODSALW CH)

Moduli 1 i vrojtimit përbëhet nga një seri prej 11 zërash të përcaktuar, duke përfshirë të dhënat e intervistuesit dhe të të intervistuarit (pra, datën e intervistës, rezultatet e vrojtimit, kodet e identifikimit për gratë dhe fëmijët e intervistuar dhe numrin total të anëtarëve të familjes).

Moduli 2 i vrojtimit përbëhet nga një seri pyetjesh me përgjigje të përcaktuara që i mundësonin intervistuesit të regjistronin të gjithë anëtarët e familjes që jetojnë aktualisht në familje, duke përfshirë marrëdhëniet, seksin, moshën, vitin e lindjes, gjendjen civile, besimin fetar, nivelin e arsimit dhe statusin e punësimit të secilit anëtar të familjes.

Moduli 3 i vrojtimit përbëhet nga një seri pyetjesh me përgjigje të përcaktuara që i mundësonin intervistuesit të regjistronin kushtet e jetesës së familjes, duke përfshirë pronësinë e shtëpisë, numrin e dhomave në shtëpi, praninë e pajisjeve të ndryshme shtëpiake, burimin kryesor të ujit të pijshëm dhe disponueshmërinë e energjisë elektrike.

Moduli 4 i vrojtimit i lejonte intervistuesit të listonte secilën nga gratë në moshën 15 vjeç deri në 49 vjeç në familje dhe e pajiste intervistuesin me një metodë për përzgjedhjen e rastësishme të një gruaje në familje për të plotësuar Modulet 5 deri në 7.

Moduli 5 i vrojtimit përbëhet nga një seri prej 16 pyetjesh me përgjigje të përcaktuara rreth martesës dhe sjelljeve seksuale, për t'u plotësuar nga një grua në moshën nga 15 deri në 49 vjeç në familje. Pyetjet u zhvilluan për të matur: historinë e martesës ose të jetesës së gruas me një burrë; moshën e bashkëshortit; vitin dhe moshën kur ajo ka filluar të jetojë me bashkëshortin ose me partnerin intim të parë; marrëdhëniet seksuale; shfrytëzimin e metodave për kontrollin e lindjeve; refuzimin e përdorimit të kontraktivëve nga bashkëshorti/partneri intim; marrëdhëniet seksuale të detyruara me bashkëshortin/partnerin intim;

rreziku i HIV-it ose i sëmundjeve seksualisht të transmetueshme dhe testimi ose përvoja e mëparshme me sëmundjet seksualisht të transmetueshme.

Moduli 6 i vrojtimit përbëhet nga një seri prej 36 pyetjesh me përgjigje të përcaktuara rreth përvojave të dhunës në familje të raportuara nga vetë gratë, për t'u plotësuar nga një grua në moshën nga 15 deri në 49 vjeç në familje. Pyetjet u zhvilluan për të matur përvojat e grave lidhur me abuzimin fizik, seksual, emocional dhe psikologjik nga bashkëshorti/partneri intim; kur ka ndodhur për herë të parë abuzimi; dëmtimet e shkaktuara si pasojë e abuzimit; abuzimi fizik gjatë shtatzënisë; përdorimi i alkoolit nga bashkëshorti; abuzues të tjerë në familje; sjelljet për kërkimin e ndihmës dhe ndikimi i perceptuar i dhunës të fëmija/fëmijët.

Moduli 6 i vrojtimit fokusohet gjithashtu në sigurimin e vlerësimeve të besueshme të përvojave të grave me llojet e ndryshme të dhunës në familje, duke përfshirë përvojat gjatë gjithë jetës (që nga moshën 15 vjeçare) dhe përvojat aktuale (gjatë 12 muajve përpara intervistës) me dhunën në familje, si dhe shpeshësinë e kësaj dhune.

Moduli 7 i vrojtimit përbëhet nga 42 pyetje me përgjigje të përcaktuara rreth pranisë dhe përdorimit të armëve në shtëpi, për t'u plotësuar nga një grua në shtëpi në moshën 15 deri në 49 vjeç.⁷ Pyetjet u zhvilluan për të matur: praninë e armëve në shtëpi; llojin e armëve në shtëpi; përdoruesit abuzues të armëve; dijeninë e fëmijëve për praninë e armëve në shtëpi; përvojat e kërcënimit me armë në shtëpi nga anëtarët e familjes; llojet e dëshmitarëve të kërcënimeve me armë; kur ka ndodhur kërcënim me armë; dëmtimet dhe ndikimet e tjera nga kërcënim me armë ose përdorimi i viktimeve; përdorimin e armës së zjarrit në shtëpi (kundër kujt, ku ka ndodhur qitja në shtëpi, dëshmitarët, lloji i armës); përdorimin e alkoolit nga autori i krimit gjatë kërcënimit apo gjatë përdorimit të armës. Moduli 7 përfshinte gjithashtu pyetje rreth sjelljeve për

⁷ Shqipëria është unike për sa i përket faktit që shumë familje mbajnë armë pa leje në shtëpinë e tyre. Në Shqipëri ka një numër të llogaritur prej 400 000 armësh në shtëpi; ky është një krahasim me 300 000 armë në shtëpitë në Kosovë dhe 2 300 000 armë në shtëpitë në Serbi.

kërkim ndihme në lidhje me kërcënimet apo me përdorimin e armës në shtëpi dhe mendimet e përdorimit të armëve për të kryer vetëvrasje.

Moduli 8 i vrotimit i lejonte intervistuesit të listonte secilin nga fëmijët në moshën 10 vjeç deri në 14 vjeç në familje dhe e pajiste intervistuesin me një metodë për përzgjedhjen e rastësishme të një fëmije në familje për të plotësuar Modulet 9 deri në 10 të vrotimit.

Moduli 9 i përbëhej nga një seri prej 11 pyetjesh me përgjigje të përcaktuara rreth përvojave të fëmijëve lidhur me dhunën në familje, për t'u plotësuar nga një fëmijë në moshën nga 10 deri në 14 vjeç në familje. Pyetjet u zhvilluan për të matur përvojën e një fëmije lidhur me dhunën fizike nga një anëtar i familjes; kush është abuzuesi në familje; sjelljet për kërkimin e ndihmës të fëmijës viktimë; dijenia mbi abuzimin fizik ndaj nënës ose midis prindërve; dhe nëse ata e kanë raportuar këtë dhunë te dikush.

Si përfundim, Moduli 10 i përbëhet nga një seri prej 9 pyetjesh me përgjigje të përcaktuara rreth përdorimit të armëve në prani ose ndaj fëmijëve, për t'u plotësuar nga një fëmijë në moshën nga 10 deri në 14 vjeç në familje. Pyetjet u zhvilluan për të matur: nëse një fëmijë ka qenë dëshmitar gjatë një kërcënimi ose përdorimi të një arme ndaj një anëtari të familjes nga një tjetër anëtar i familjes; përvojën e të qenit i kërcënuar ose i qëlluar me armë (duke përfshirë numrin e herëve dhe herën e fundit kur ka ndodhur kjo gjë); llojin e abuzuesit; armët që kanë shkaktuar dëmtimet; dhe mendimet e përdorimit të armëve në shtëpi për të kryer vetëvrasje.

Kryerja e vrotimit nga intervistuesit me të intervistuar ballë për ballë kërkonte mesatarisht 40 minuta.

Marrja maksimale e informacionit

Që në fillim të vrotimit, është pranuar se dhuna në familje është një çështje shumë delikate, dhe se gratë dhe fëmijët do të hezitonin të tregonin përvojat e tyre të dhunës në familje. Për këto arsye, u bënë përpjekje për strukturimin e vrotimit për të siguruar që gratë dhe fëmijët të ndiheshin të qetë dhe të mund të tregonin çdo

përvojë dhune. Në mënyrë të veçantë, vrotimi u strukturua në mënyrë të tillë që seksionet e fillimit të mbledhnin informacion për çështje më pak delikate (demografia dhe komoditetet e strehimit), dhe çështjet më delikate (p.sh. vetë-raportimi i dhunës në familje dhe i përdorimit ose i kërcënimeve për përdorim të armëve në shtëpi nga bashkëshortët ose nga anëtarët e tjerë të familjes) të shqyrtoheshin më vonë në vrotim. Përveç kësaj, vëmendje i është kushtuar formulimit të drejtimeve të vrotimit. Të anketuarit paralajmëroheshin rreth fokusit të vrotimit dhe natyrës delikate të pyetjeve të përfshira në të; megjithatë, fokusi i vrotimit nuk bëhej i ditur për anëtarët e tjerë të familjes. Të anketuarit gjithashtu informoheshin se përgjigjet e tyre do të mbeteshin konfidenciale.

Ndërtimi i kampionit

Studimi përbëhej nga një vrotim të njëkohshëm familjar me bazë popullatën, të kryer në nivel kombëtar në të 12 prefekturat në Shqipëri.

Në përgjithësi, në secilën familje janë anketuar një deri në dy persona. Në mënyrë të veçantë, është vendosur që vetëm një person (vetëm gruaja) ose dy persona (nëna dhe fëmija) do të intervistoheshin veçmas për çdo familje. Në bazë të kriterëve të parapërcaktuara, gruaja konsiderohej e përshtatshme për vrotimin nëse ajo ishte në moshën 15 deri në 49 vjeç dhe nëse normalisht jetonte në familje. Gjatë vizitave në familje, një grua përzgjidhej në mënyrë të rastësishme duke shfrytëzuar Modulin 4. Përveç kësaj, një fëmijë konsiderohej i përshtatshëm për t'u anketuar nëse ai ose ajo ishte në moshën 10 deri në 14 vjeç dhe nëse normalisht jetonte në familje. Fëmija përzgjidhej në mënyrë të rastësishme gjatë vizitave në familje, duke shfrytëzuar Modulin 8.

Gjatë zhvillimit të kriterëve të përzgjedhjes për kampionin, një vëmendje e veçantë iu kushtua përcaktimit të popullatës së studimit dhe karakteristikave të saj. Synimi ishte të nxirrej një kampion i familjeve që do të lejonin krijimin e vlerësimeve të besueshme statistikore për natyrën dhe shtrirjen e dhunës në familje ndaj grave dhe fëmijëve në nivel kombëtar dhe që do të mundësonte krahasimet midis zonave urbane dhe atyre rurale.

Përlllogaritjet fillestare të madhësisë së modelit propozonin që një model me madhësi prej 2600 familjesh do të jepte një mundësi të mjaftueshme për të arritur objektivat e studimit.

Për të përzgjedhur familjet u shfrytëzua një skemë anketimi në grupe, e ndarë në shumë faza. Në fillim u përzgjodhën rrethet, pastaj u përzgjodhën grupet nga rrethet e zgjedhur.⁸

Intervistuesit

Përpara realizimit të vrojtimit, INSTAT-i përzgjodhi dhe trajnoi me kujdes 14 ekipe kërkimi – 14 mbikëqyrës rajonale dhe 31 intervistues – për të realizuar vrojtimin.⁹ Secili pjesëtar i ekipit të kërkimit u trajnuar për një periudhë katër deri në pesë ditë në tetor të vitit 2007. Trajnimi mbulonte qëllimin dhe përmbajtjen e vrojtimit, përkufizimet bazë, çështjet e dhunës në familje ndaj grave dhe fëmijëve, procedurat e marrjes së kampioneve dhe të vrojtimit, mënyrën e realizimit të vrojtimit në një intervistim ballë për ballë, mënyrën e ndihmës për të intervistuarit për të kujtuar saktë ngjarjet e dhunshme,¹⁰ dhe faktorët etikë dhe të sigurisë për intervistimin e grave dhe të fëmijëve të dhunuar. Pjesëtarët e ekipit të kërkimit gjithashtu u pajisën me mbështetje të vazhdueshme gjatë të gjithë ciklit të studimit.

Siguria e të intervistuarve dhe e ekipit të kërkimit ishte e një rëndësie të madhe; për pasojë, faktorët etikë për vrojtimin të përcaktuara nga Organizata Botërore e Shëndetësisë u përfshinë në

8 Për të përzgjedhur grupet u shfrytëzuan të dhënat e regjistrimit të popullsisë të vitit 2001. Zonat e numërimit të popullsisë u përcaktuan si njësitë kryesore të marrjes së kampioneve (PSU-të) dhe u përzgjodhën nga secila fushë e marrjes së kampioneve duke shfrytëzuar procedurat sistematike të PPS-së. Numri i familjeve në PSU u shfrytëzua si matës i madhësisë. Faza e parë e marrjes së kampioneve përfundoi me përzgjedhjen e numrit të kërkuar të zonave të numërimit, veçmas nga secila prej zonave urbane dhe rurale.

9 INSTAT-i ka një ekip të kualifikuar grumbulluesish të të dhënave ose intervistuesish, kështu që shumica e intervistuesve në këtë projekt kërkimi u punësuan nga INSTAT-i.

10 Intervistuesit janë trajnuar për t'i ndihmuar të intervistuarit të kujtojnë saktë ngjarjet e dhunshme duke i vënë ata përballë ngjarjeve të tjera të mëdha (p.sh. lindja e një fëmije, një ngjarje ose pushimet e rëndësishme të familjes ose zhvendosja në një vend të ri).

modelin e kampionit të vrojtimit, në procedurat e administrimit dhe në trajnimin për intervistuesit (5).

Intervistuesit u udhëzuan mbi rëndësinë e garantimit të konfidencialitetit dhe të fshehtësisë së të anketuarve për të ruajtur sigurinë e të anketuarve dhe për të përmirësuar cilësinë e të dhënave. Për të ruajtur konfidencialitetin, intervistuesit u trajnuar për t'i intervistuar privatisht të anketuarit. Secili nga intervistuesit e INSTAT-it shoqërohej nga një punonjës social, psikolog ose mësues.

Koordinatori i projektit në INSTAT dhe mbikëqyrësit e ekipeve monitoruan rregullisht performancën e intervistuesve dhe cilësinë e të dhënave të mbledhura.

Kryerja e vrojtimit në terren

Kryerja e vrojtimit në terren filloi në nëntor të vitit 2007 dhe vazhdoi deri në dhjetor të vitit 2007. Vrojtimet u kryen ballë për ballë në shtëpitë e të anketuarve. Të anketuarit nuk u paguan për pjesëmarrjen në intervistë.

Përpunimi dhe analizimi i të dhënave

Procedurat e hedhjes dhe të përpunimit të të dhënave ishin rigorozë dhe u mbikëqyrën në mënyrë të kujdesshme nga INSTAT-i. U miratua një përjasje e standardizuar për kodimin dhe në softuerin CPro u zhvillua një program për futjen e të dhënave. Kjo ndihmoi për të siguruar që të dhënat të futeshin saktë. Në përfundim të mbledhjes së të dhënave, të gjitha të dhënat u futën në pesë kompjuterë portativë duke shfrytëzuar programin kompjuterik CPro. Për të siguruar kontrollin e cilësisë, të gjithë pyetësorët u futën dy herë dhe u kryen rregullisht kontrolle për konsistencën e brendshme.

Përpunimi i të dhënave ka filluar në dhjetor të vitit 2007 dhe ka përfunduar në shkurt të vitit 2008. Baza e pastër e të dhënave u përdor për analizimin e të dhënave duke përdorur SPSS-në. Është e rëndësishme të theksohet se INSTAT-i ka standarde profesionale për përpunimin dhe interpretimin e të dhënave që janë zbatuar në këtë vrojtimit kombëtar mbi dhunën në familje.

Kampioni nuk vlerësohej vetë; kështu, probabiliteti i përzgjedhjes së një grupi nuk ishte në proporcion me përmasat e tij.

Referenca

---

1. Garcia-Moreno, C., H. Jensen, M. Ellsberg, L. Heise & C. Watts (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
2. United Nations General Assembly, 1993, p. 2
3. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
4. US Department of Justice, Office on Violence Against Women. Retrieved on March 11, 2009 from <http://www.ovw.usdoj.gov/domviolence.htm>
5. Garcia-Moreno (1999). *Putting Women First: Ethical and Safety Recommendations for Research and Domestic Violence Against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

Kapitulli 3: Demografia e kampionëve

Ky kapitull përmban informacion mbi demografinë e familjeve të anketuara, si edhe të dhëna demografike për gratë e moshës 15 deri 49 vjeç dhe për fëmijët e moshës 10 deri në 14 vjeç që janë përzgjedhur për të plotësuar vrojtimin.

Demografia e familjeve

Tabela 3.1 tregon 2590 familjet që janë anketuar në të 12 prefekturat në Shqipëri. Nga 2590 familje të anketuara, 43,1% ishin në zonat urbane dhe 56,9% në zonat rurale.

Tabela 3.1. Demografia e familjeve

	Nr= 2590	
	nr	%
Rrethi		
Berat	179	6.9
Dibër	159	6.1
Durrës	204	7.9
Elbasan	247	9.5
Fier	353	13.6
Gjirokastër	154	5.9
Korçë	206	8.0
Kukës	135	5.2
Lezhë	150	5.8
Shkodër	203	7.8
Tiranë	411	15.9
Vlorë	188	7.3
Vendbanimi		
Urban	1117	43.1
Rural	1473	56.9

Tabela 3.2. Demografia e grave

	Nr.=2590	
	nr	%
Mosha		
15-17 vjeç	168	6.5
18-21 vjeç	228	8.8
22-25 vjeç	259	10.0
26-29 vjeç	247	9.5
30-33 vjeç	316	12.2
34-37 vjeç	333	12.9
38-41 vjeç	327	12.6
42-45 vjeç	299	11.5
46-49 vjeç	413	15.9
Gjendja civile		
E martuar/Bashkëjeton	1,948	75.2
E ve	36	1.4
E divorcuar/E ndarë	51	2.0
Beqare	555	21.4
Niveli arsimor		
Pa arsim	5	.2
Arsim fillor	35	1.4
Arsim 9-vjeçar	1,238	47.9
Arsim të mesëm	995	38.5
Arsim universitar	308	11.9
Statusi i punësimit		
Punon jashtë shtëpisë	1,052	40.6
Me leje lindjeje	20	.8
Nuk punon jashtë shtëpisë	1,518	58.6
Feja		
Myslimane	1,961	75.7
Ortodokse	312	12.0
Katolike	260	10.0
Bektashije	35	1.4
Të tjera	4	.2
Ateiste	18	.7

Demografia e grave

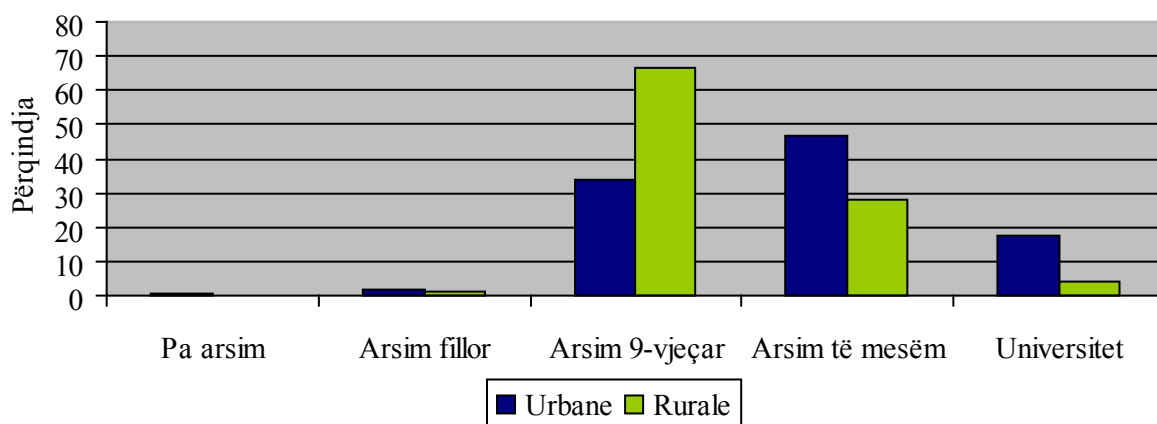
Tabela 3.2 tregon karakteristikat demografike të kampionit prej 2590 grash. Nga gratë e anketuara, ato varionin nga mosha 15 deri në 49 vjeç, me një shpërndarje tërësisht të barabartë të grave në secilën grupmoshë, përveç një mungese të vogël përfaqësimi të grave të grupmoshave 15 deri në 17 vjeç dhe 18 deri në 21 vjeç. Mosha mesatare ishte 33,7 vjeç.

Shumica e grave të anketuara ishin aktualisht të martuara ose jetonin me një partner intim (75,2%), dhe 21,4% ishin beqare, 2,0% të divorcuara/të ndara, dhe 1,4% të ve. Shumica e familjeve ishin

Në përfundim, tabela 3.2 tregon që vetëm 40,6% nga 2590 gra të anketuara punonin jashtë shtëpisë për të paktën 20 orë në javë në muajin përpara intervistës, ndërsa 58,6% e grave të anketuara nuk punonin jashtë shtëpisë në muajin përpara intervistës. Figura 3.2 tregon që gratë në zonat urbane (46,4%) punojnë më shumë jashtë shtëpisë sesa gratë në zonat rurale (32,9%); shihni gjithashtu tabelën 1 në shtojcë).

Tabela 3.3 tregon se nga 1518 gra që raportuan se nuk punonin jashtë shtëpisë në muajin përpara intervistës, 24,2% pohuan se përgjegjësitë për familjen i kufizonin mundësinë e tyre për të

Figura 3.1. Niveli i arsimit sipas zonave urbane kundrejt atyre rurale

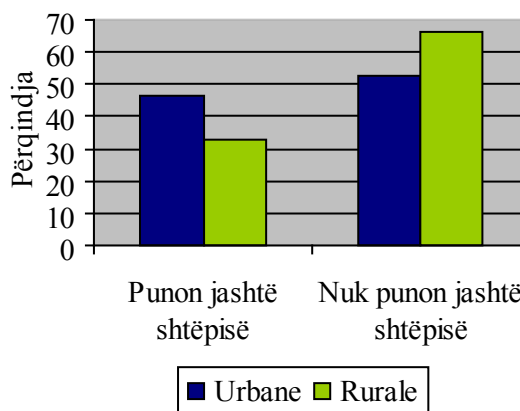
*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

myslimane (75,7%).

Tabela 3.2 tregon që shumica e 2590 grave të intervistuar kishin një nivel arsimimi: 2% ishin të paarsimuara, 1,4% kishin vetëm arsim fillor (deri në klasë të 4-të), 47,9% kishin përfunduar arsimin 9-vjeçar (deri në klasë të 9-të), 38,5% kishin përfunduar arsimin e mesëm (deri në klasë të 12-të), dhe 11,9% kishin përfunduar arsimin e lartë.

Figura 3.1 tregon që gratë në zonat urbane rezultuan të kishin arsim të mesëm (46,5%) ose arsim të lartë (17,8%) në nivel më të madh sesa gratë nga zonat rurale (përkatësisht 28,0% dhe 4,1%) Gratë nga zonat rurale rezultuan të kishin vetëm arsimin e mesëm (66,7%) në krahasim me gratë nga zonat urbane (33,7%); shihni gjithashtu tabelën 1 në shtojcë).

Figura 3.2. Statusi i punësimit sipas zonave urbane kundrejt atyre rurale

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

punuar jashtë shtëpisë. Përveç kësaj, 9,4% raportuan se nuk mund të punonin jashtë shtëpisë pasi po ndiqnin shkollën, 4,9% nuk mund të gjenin një person që të kujdesej për fëmijët, 1,5% kishin sëmundje kronike/paaftësi, 1,2% raportuan se prindërit nuk i lejonin të punonin jashtë shtëpisë, 1,0% raportuan se bashkëshorti nuk i lejonte të punonin jashtë shtëpisë, 8% nuk kishin dëshirë ose nevojë të punonin, 4% ishin kthyer së fundmi nga puna si emigrante dhe 4% punonin më

Tabela 3.3. Arsyet pse gratë nuk punonin jashtë shtëpisë

	Nr=1518	
	nr	%
Përgjegjësitë në familje	626	24.2
Duke kërkuar një punë	263	14.0
Duke ndjekur shkollën	244	9.4
Pamundësia për të gjetur dikë që të kujdesej për fëmijët	128	4.9
Sëmundje kronike/paaftësi	38	1.5
Prindërit nuk më lejojnë të punoj	32	1.2
Bashkëshorti nuk më lejon të punoj	27	1.0
Nuk dëshiroj ose nuk kam nevojë të punoj	22	.8
Jam kthyer nga puna si emigrante	10	.4
Punoj më pak se 20 orë në javë	10	.4

pak se 20 orë në javë. Përveç kësaj, 14% e grave pohuan se ishin të papuna dhe në kërkim të një pune në kohën e vrotimit.

Demografia e fëmijëve

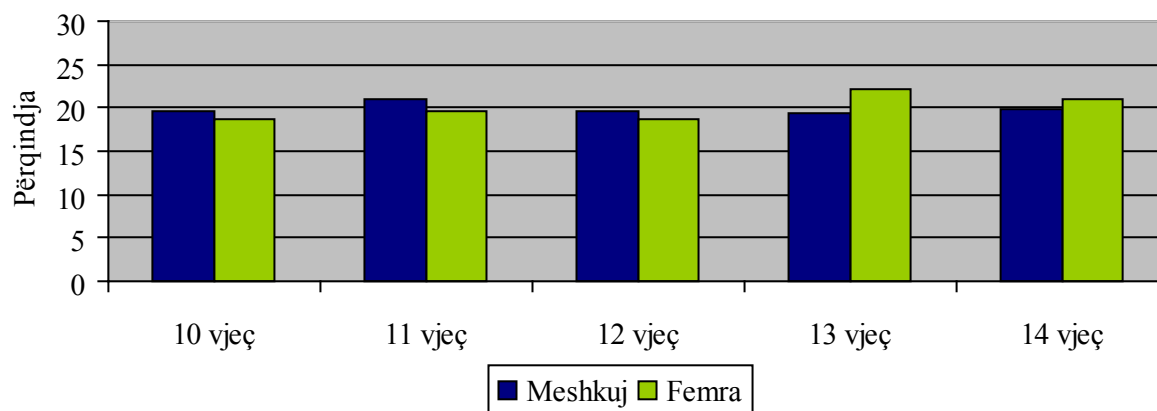
Tabela 3.4 tregon karakteristikat demografike të kampionit për fëmijët. Nga 991 fëmijë të anketuar, 50,7% ishin meshkuj dhe 49,3% ishin femra. Ato varionin nga mosha 10 deri në 14 vjeç, me një

Tabela 3.4. Demografia e fëmijëve

	Nr=991	
	nr	%
Seksi		
Femra	489	49.3
Meshkuj	502	50.7
Mosha		
10 vjeç	191	19.3
11 vjeç	202	20.4
12 vjeç	190	19.2
13 vjeç	206	20.8
14 vjeç	202	20.4
Vendbanimi		
Urban	510	51.5
Rural	481	48.5

shpërndarje tërësisht të barabartë të fëmijëve për secilën kategori moshe. Mosha mesatare ishte 12 vjeç.

Figura 3.3. Mosha e fëmijëve si pas gjinisë

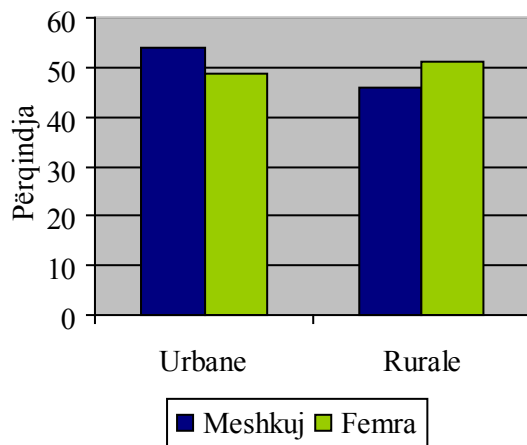
*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 3.3 tregon që ka pasur gjithashtu një shpërndarje tërësisht të barabartë të fëmijëve femra dhe meshkuj në secilën prej kategorive të moshës. Kështu që, çdo ndryshim në kategoritë e moshës për sa i përket përvojës së fëmijëve në lidhje me dhunën në familje, nuk do të bazohet në ndryshimet e përfaqësimit gjinor në kategoritë e moshës (shihni gjithashtu tabelën 2 në shtojcë).

Në përfundim, figura 3.4 tregon që ka pasur një përfaqësim tërësisht të barabartë të fëmijëve meshkuj dhe femra në zonat urbane dhe ato rurale. Kështu që, çdo ndryshim ndërmjet zonave urbane dhe rurale për sa i përket përvojës së fëmijëve në lidhje me dhunën në familje nuk do

Figura 3.4. Zonat urbane kundrejt atyre rurale sipas gjinisë së fëmijëve

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

të bazohen në ndryshimet e përfaqësimit gjinor në zonat rurale dhe ato urbane (shihni gjithashtu tabelën 2 në shtojcë).

Kapitulli 4: Dhuna në familje ndaj grave

Dhuna në familje ndodh në mënyrë tipike prapa dverve të mbyllura dhe kalon pa u raportuar. Ky kapitull fokusohet në hapjen e dverve dhe në zbulimin e formave të shumta të dhunës dhe të abuzimit që përjetojnë gratë gjatë martesës dhe lidhjeve intime. Për më tepër, ky kapitull u jep zë shumë grave që vuajnë në heshtje me dhunën dhe abuzimin gjatë martesës dhe lidhjeve intime.

Dhuna në familje mund t'ju ndodhë grave pavarësisht moshës, nivelit arsimor, statusit të punësimit, fesë dhe vendit të banimit (urban ose rural). Dhuna në familje mund të ndodhë mes çifteve të martuar ose partnerëve intimë që jetojnë ose që shoqërohen bashkë. Dhuna në familje ndikon jo vetëm te gratë që abuzohen, por gjithashtu ka një ndikim thelbësor tek anëtarët e tjerë të familjes dhe te fëmijët, miqtë, dëshmitarët e tjerë dhe te komuniteti më i gjerë. Fëmijët të cilët rriten duke qenë dëshmitarë të dhunës në familje, shpesh ndikohen seriozisht nga ky krim. Në mënyrë të veçantë, ekspozimi i shpeshtë ndaj dhunës në shtëpi bën që fëmijët të jenë të predispozuar drejt problemeve sociale dhe fizike, u mëson atyre që dhuna është një mënyrë normale jetese dhe rrit rrezikun që ata të bëhen brezi i ardhshëm i viktimave dhe i abuzuesve të shoqërisë (1).

Ky kapitull paraqet të dhëna mbi natyrën dhe shtrirjen e dhunës në familje të përjetuar nga gratë e moshave 15 deri 49 vjeç. Ky kapitull përfshin gjithashtu krahasime të përvojës së grave lidhur me dhunën në familje në bazë të vendbanimit (ndryshimet midis zonave urbane kundrejt atyre rurale), moshës, nivelit arsimor dhe statusit të punësimit.

Dhuna në familje ndaj grave

Nga 2590 gra të anketuara, 50,6% raportuan që kanë përjetuar ndonjëherë abuzim emocional në martesën ose në lidhjet e tyre intime, 39,1% kanë

përjetuar abuzim psikologjik, 31,2% kanë përjetuar dhunë fizike, dhe 12,7% kanë përjetuar dhunë seksuale (shihni tabelën 4.1). Të paktën 56% e grave kanë përjetuar një nga format e dhunës në familje të matura në vrojtim.

Tabela 4.1. Përqindja e grave të moshës 15 deri në 49 vjeç që përjetojnë dhunë në familje

	Nr.=2590	
	nr	%
Abuzimi emocional	1,311	50.6
Abuzimi psikologjik	1,013	39.1
Dhuna fizike	808	31.2
Dhuna seksuale	330	12.7

Është e rëndësishme të përmendet se ka pasur një numër të madh grash që nuk u janë përgjigjur pyetjeve rreth abuzimit në martesën ose në lidhjet e tyre intime. Përqindja e grave që nuk u përgjigjen varion në 35,9% për abuzimin emocional, 29,6% për dhunën fizike dhe abuzimin psikologjik dhe 23,2% për dhunën seksuale. Gratë që nuk u përgjigjen nuk dëshironin ose hezitonin të raportonin dhe të flisnin rreth përvojës së tyre lidhur me dhunën në familje. Për pasojë, vlerësimet e shtrirjes në tabelën 4.1 mund të jenë përllogaritje jo të sakta.

Abuzimi emocional

Abuzimi emocional përfshin një sërë sjelljesh që synojnë të prekin karakterin e gruas dhe të shkatërrojnë ndjenjën e tyre të vetëvlerësimit dhe të vetëbesimit. Në fillim, një grua e dhunuar mund të reagojë ndaj kritikave dhe injorimit duke u përpjekur të ndryshojë veten ose për sjelljet abuzive të bashkëshortit/partnerit të saj, ajo mund t'ia hedhë fajin faktit që ai konsumon alkool. Megjithatë, me kalimin e kohës shumë gra kuptojnë se asgjë që ato bëjnë nuk sjell ndonjë ndryshim dhe ndjenja e tyre për sigurinë në marrëdhënie minimizohet (2).

Kërkimi tregon që efektet e abuzimit emocional te gratë e dhunuara mund të jenë po aq të dëmshme sa edhe dhuna fizike, duke çuar në ndjesi dyshimi te vetja, ndjesi të mungesës së vlerave, në ankth dhe në depresion. Viktimat e abuzimit emocional shpesh mendojnë që nuk ka asnjë mënyrë për të dalë nga marrëdhënia ose që pa partnerin e tyre abuzues ato janë asgjë. Gratë e abuzuara emocionalisht shpesh e jetojnë jetën me frikë dhe i ndryshojnë shpesh mendimet, ndjenjat dhe sjelljet e tyre. Ato gjithashtu prirën të mohojnë nevojat e tyre në përpjekje për të shmangur abuzimin e mëtejshëm (3).

Në lidhje me abuzimin emocional, tabela 4.2 tregon format e ndryshme të abuzimit emocional që u matën në vrojtim dhe që janë përjetuar nga gra të moshës 15 deri në 49 vjeç në martesën ose në lidhjet e tyre intime. Format më të zakonshme të abuzimit emocional të përjetuara nga gratë përfshijnë format e abuzimit verbal (p.sh. fyerja, xhelozia dhe poshtërimi). Nga 2590 gra të anketuara, 57,1% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri intim u bërtet dhe i fyer, 35,7% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri intim bëhet xheloz ose inatoset nëse i shikojnë ato duke folur me një ose disa burra të tjerë, 22,6% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri intim u flet në një mënyrë që i bën të ndihen keq me veten ose të pavlera dhe 20,9% e grave raportuan

që bashkëshorti/partneri intim u ka thënë ose ka bërë gjëra për t'i poshtëruar ata përpara të tjerëve. Abuzimi verbal, si tallja, fyerja dhe poshtërimi shkakton frikë te gratë e dhunuara (4).

Përveç kësaj, 17,0% e grave raportuan se bashkëshorti/partneri intim i injoron. Injorimi si formë abuzimi duhet marrë seriozisht pasi ai mund të ketë pasoja negative afatgjata. Të qenit e injoruar mund të jetë një nga mesazhet më negative të mundshme rreth vetëvlerësimit pasi ajo mbart mesazhin që ju nuk ekzistoni (5).

Disa gra raportuan gjithashtu që bashkëshorti/partneri intim i ka akuzuar për tradhti (5,1%) dhe dyshon në besnikërinë e tyre (4,2%).

Gratë që raportuan se kanë përjetuar abuzim emocional u pyetën nëse ato e kishin përjetuar këtë abuzim nga bashkëshorti/partneri intim gjatë 12 muajve të fundit dhe mbi shpeshësinë e këtij abuzimi (p.sh. "Sa shpesh ju ka ndodhur kjo gjë gjatë 12 muajve të fundit?"). Tabela 4.2 tregon që 54,4% e grave kanë raportuar që bashkëshorti/partneri intim u ka bërtitur dhe i ka fyer në disa raste (nga rrallëherë deri në raste të shpeshta) gjatë 12 muajve të fundit (aktualisht). Përveç kësaj, një pjesë e madhe e grave kanë raportuar që gjatë 12 muajve të fundit, në disa raste (nga rrallëherë deri në raste të shpeshta), bashkëshorti/partneri

Tabela 4.2. Abuzimi emocional i përjetuar nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

	Nr.=2590									
	Ndonjëherë		Aktualisht		Shpeshësia gjatë 12 muajve të kaluar					
					Shpesh		Ndonjëherë		Aspak	
	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Abuzimi emocional										
Xhelozia ose zemërim nëse jeni parë duke folur me burra të tjerë	925	35.7	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Ju akuzon për tradhti	133	5.1	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Dyshon në besnikërinë tuaj ndaj tij	110	4.2	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Ju bërtet dhe ju ofendon	1,479	57.1	1,409	54.4	222	8.6	1,187	45.8	70	2.7
Thotë ose bën gjëra për t'ju poshtëruar përpara të tjerëve	542	20.9	495	19.1	63	2.4	432	16.7	47	1.8
Ju injoron	440	17.0	370	14.3	56	2.2	314	12.1	70	2.7
Ju flet në një mënyrë që ju bën të ndiheni keq ose e pavlerë	585	22.6	524	20.2	79	3.1	445	17.2	61	2.4

*NA = Jo e disponueshme (nuk është matur)

intim u ka folur në një mënyrë që i ka bërë ato të ndihen keq ose të pavlera (20,2%), që ai ka thënë ose ka bërë gjëra për t'i poshtëruar ato përpara të tjerëve (19,1%) dhe i ka injoruar ato (14,3%).

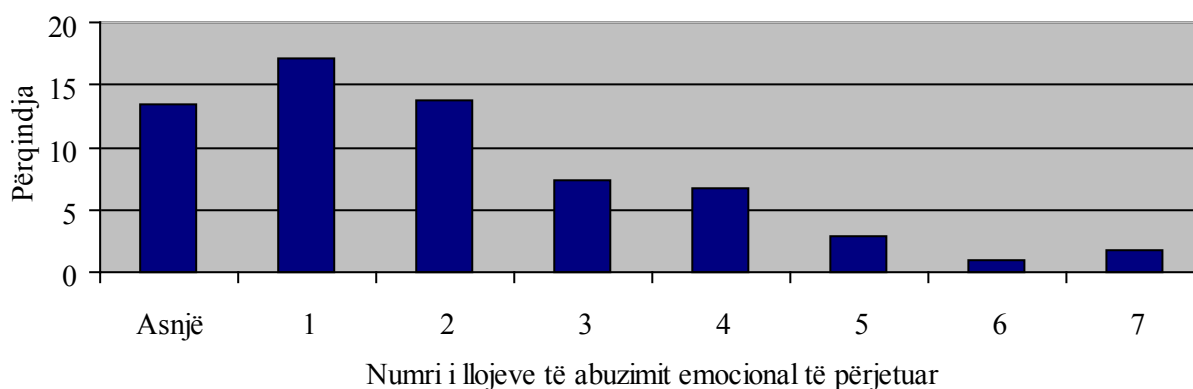
Është e rëndësishme të kuptojmë që gratë e dhunuara në mënyrë tipike nuk përjetojnë vetëm një formë të abuzimit emocional në marrëdhënien e tyre, por shpesh përjetojnë shumë forma të tij. Figura 4.1 tregon përqindjen e grave që kanë raportuar se kanë përjetuar një ose më shumë nga shtatë format e abuzimit emocional të identifikuar në tabelën 4.1. Është e rëndësishme të theksojmë që ndërsa 50,6% e grave kanë raportuar se kanë përjetuar abuzim emocional nga bashkëshorti/partneri intim, vetëm 13,5% e grave kanë raportuar që nuk kanë përjetuar asnjë nga format e abuzimit emocional që është matur në vërtetim. Megjithatë, këto gra mund të kenë përjetuar forma të tjera të abuzimit emocional që nuk janë matur në vërtetim.

Figura 4.1 tregon se nga 2590 gra të anketuara, 17,2% e grave të dhunuara raportuan që kishin përjetuar një prej formave të abuzimit emocional në tabelën 4.2, 13,7% kishin përjetuar dy forma të abuzimit emocional, 7,3% kishin përjetuar tre forma të abuzimit emocional, 6,7% kishin përjetuar katër forma të abuzimit emocional, dhe kështu me radhë. Ndikimet afatgjata të abuzimit emocional në format të ndryshme të tij janë të rënda për gratë e dhunuara (shihni gjithashtu tabelën 3 në shtojcë).

Për të kuptuar ndryshimet demografike në eksperiencat e grave me abuzimin emocional në martesat ose në lidhjet e tyre intime, të dhënat janë përdorur për të përcaktuar nëse një grua ka përjetuar ndonjëherë një ose më shumë nga format e ndryshme të abuzimit emocional të listuara në tabelën 4.2. Pas kësaj, janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore demografike të theksuara, të cilat mund të na ndihmonin për të kuptuar abuzimin emocional të grave në martesë ose në lidhjet intime.

Lidhur me abuzimin emocional, nuk ka pasur ndryshime të theksuara midis grupmohave – gratë në secilën prej grupmohave të ndryshme (shihni kapitullin 3 për grupmoshat) kanë përjetuar pothuajse të gjitha njëjloj ndonjëherë abuzim emocional në martesën ose lidhjen e tyre intime. Gjithashtu, nuk ka pasur as ndryshime të theksuara bazuar në gjendjen civile – gratë të cilat ishin të martuara ose që jetonin me dikë kishin përjetuar abuzim emocional njëjloj si gratë e divorcuara ose ato të ndara. Megjithatë, krahasuar me gratë e martuara, gratë e divorcuara ose të ndara ishin në mënyrë të theksuar shumë më pakta në numër që raportonin se “aktualisht” ato përjetonin një abuzim emocional (brenda 12 muajve para intervistës). Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet që 60% deri në 67% e grave të divorcuara ose të ndara raportuan që ato

Figura 4.1. Format e ndryshme të abuzimit emocional të përjetuara nga gratë nga mosha 15 deri në 49 vjeç

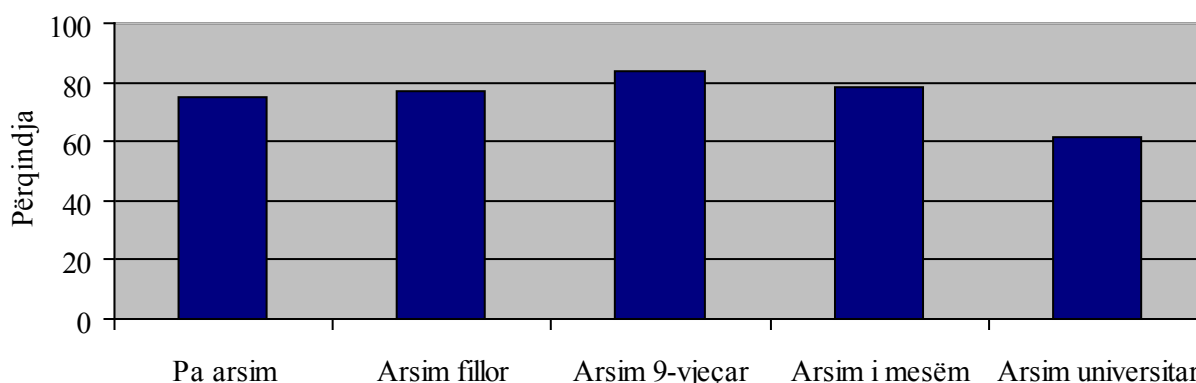
* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=929; 35,9%)

aktualisht përjetonin një prej formave të abuzimit emocional, krahasuar me 85% deri në 96% të grave të martuara ose të atyre që jetonin me një partner (shihni tabelën 4 në shtojcë).

Ka pasur ndryshime të theksuara që bazoheshin në nivelin e arsimit. Figura 4.2 tregon se nga 1661 gra të anketuara, ndonëse një përqindje e konsiderueshme e grave në të gjitha kategoritë e niveleve të arsimit kishte përjetuar ndonjëherë

Ka pasur gjithashtu ndryshime të theksuara që bazoheshin në statusin e punësimit të grave në eksperiencat e grave me abuzimin emocional nga bashkëshorti/partneri gjatë jetës së tyre. Figura 4.3 tregon se nga 1661 gra të anketuara, gratë të cilat nuk kanë punuar jashtë shtëpisë (82,5%) kishin dukshëm shumë më tepër mundësi të përjetonin ndonjëherë abuzim emocional sesa gratë të cilat punonin jashtë shtëpisë në kohën e vërtetimit (74,3%; shihni gjithashtu tabelën 4 në shtojcë).

Figura 4.2. Abuzimi emocional sipas nivelit të arsimit

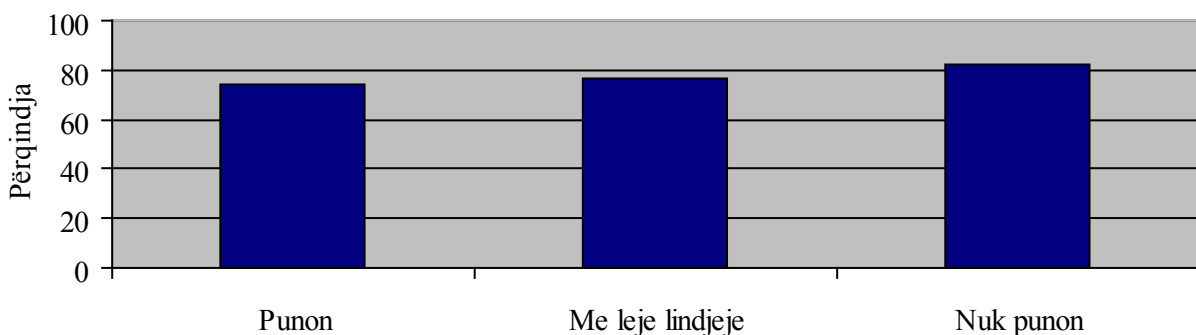

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

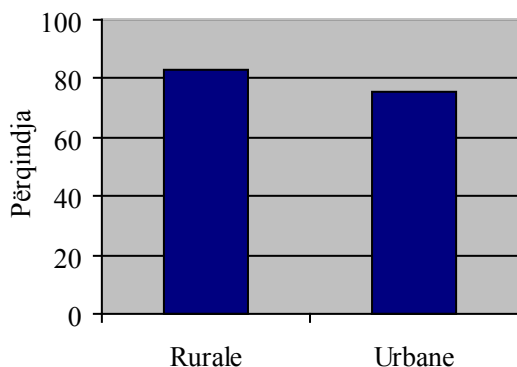
abuzim emocional, gratë me arsim universitar (61,2%) ishin në mënyrë të theksuar më të pakta se gratë me arsim të mesëm (78,6%), arsim nëntëvjeçar (83,5%), arsim fillor (77,3%) ose të paarsimuara (75,0%) që përjetonin abuzim emocional nga bashkëshortët/partnerët e tyre (shihni gjithashtu tabelën 4 në shtojcë).

Lidhur me abuzimin emocional, ka pasur gjithashtu ndryshime të theksuara mes grave që banonin në zonat rurale dhe ato urbane. Figura 4.4 tregon se nga 1661 gra të anketuara, gratë nga zonat rurale (83,2%) kishin dukshëm shumë më tepër mundësi të përjetonin ndonjëherë abuzim emocional krahasuar me gratë nga zonat urbane (75,4%; shihni gjithashtu tabelën 4 në shtojcë).

Figura 4.3. Abuzimi emocional sipas statusit të punësimit të grave

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 4.4. Abuzimi emocional sipas vendbanimit rural kundrejt atij urban

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Shenjat e abuzimit emocional janë të vërteta dhe shpesh depërtojnë thellë te gratë e dhunuara. Për më tepër, në mënyrë tipike abuzimi emocional përkeqësohet me kalimin e kohës dhe në shumë raste përshkallëzohet deri në abuzim fizik. Kështu, gratë e abuzuara emocionalisht shpesh e kanë të vështirë të kërkojnë ndihmë, të shqyrtojnë mundësitë e tyre dhe të organizojnë burimet që iu nevojiten për të braktisur një lidhje abuzive. Në zonat dhe krahinat rurale ku nuk ka ose ka shërbime të kufizuara për mbështetjen e viktimave, gratë e dhunuara kanë shumë më tepër mundësi

që të përjetojnë një ndjesi izolimi dhe ka shumë më pak mundësi që ato të marrin mbështetjen për të cilën kanë nevojë.

Abuzimi psikologjik

Abuzimi psikologjik ndryshon nga abuzimi emocional, duke përfshirë një gamë sjelljesh që kanë si synim të trembin dhe të shkaktojnë frikë te gratë, t'i kontrollojnë dhe t'i izolojnë ato nga familja dhe miqtë, dhe t'u mohojnë atyre mundësinë për të punuar jashtë shtëpisë ose nëse ato punojnë jashtë shtëpisë, për t'u marrë dhe për të kontrolluar pagën e tyre. Gratë e dhunuara psikologjikisht shpesh jetojnë në frikë, përjetojnë ankth dhe vështirësi në përqendrim, kanë performancë të dobët në punë, paraqesin probleme shëndetësore fizike dhe rrezikojnë seriozisht të kalojnë në depresion dhe gjithashtu janë të rrezikuara nga mendimet dhe përpjekjet për vetëvrasje.

Lidhur me abuzimin psikologjik, tabela 4.3 tregon format e ndryshme të abuzimit psikologjik që u matën në vrojtim dhe që ishin përjetuar nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç në martesën ose lidhjet e tyre intime. Format më të përhapura të abuzimit psikologjik të përjetuara nga gratë përfshijnë sjelljet dominuese. Nga 2590 gra

Tabela 4.3. Abuzimi psikologjik i përjetuar nga gratë nga moshë 15 deri në 49 vjeç

	Nr.=2590									
	Ndonjëherë		Aktualisht		Shpeshhtësia gjatë 12 muajve të kaluar					
					Shpesh		Ndonjëherë		Aspak	
Abuzimi psikologjik	nr	%	nr	%	Nr.	%	nr	%	nr	%
Nuk ju jep para	451	17.4	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Nuk ju lejon të takoni shoqet tuaja	410	15.8	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Ju kufizon takimin me familjen tuaj	120	4.6	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Këmbëngul që ta dijë në çdo kohë se ku jeni	861	33.2	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Kërcënon t'ju lëndoje ose t'ju dëmtojë juve ose ndonjë të afërmin tuaj	131	5.1	78	3.0	20	.8	58	2.2	53	2.0
Ju kërcënon me thikë ose me ndonjë armë tjetër	61	2.4	21	.8	6	.2	14	.6	10	.4

*NA = Jo e disponueshme (nuk është matur)

të anketuara, 33,2% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri i tyre insiston të dijë gjatë gjithë kohës se ku ndodhen ato. Veç kësaj, 17,4% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri i tyre nuk u jep para ose nuk i lejon ata të kenë kontroll mbi paratë dhe 15,8% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri nuk i lejon të takojnë shoqet e tyre.

Kanosjet për plagosje janë një tjetër formë e abuzimit psikologjik që meshkujt abuzues përdorin për të ngjallur frikë dhe ankth dhe për të ruajtur kontrollin mbi gratë e tyre. Tabela 4.3 tregon që 5,1% e grave raportuan që bashkëshort/partneri i ka kërcënuar se do ta lëndojë ose do ta dëmtojë atë ose ndonjë të afërm të tyre dhe 2,4% raportuan që bashkëshorti/partneri i ka kërcënuar ato me thikë ose me ndonjë armë tjetër.

Shpeshherë gratë e dhunuara përjetojnë forma të ndryshme të abuzimit psikologjik në martesën ose në lidhjet e tyre. Figura 4.6 tregon përqindjen e grave të cilat kanë raportuar se kanë përjetuar një ose më shumë nga gjashtë format e abuzimit psikologjik të identifikuar në tabelën 4.3. Është e rëndësishme të theksohet që ndërkohë që 39,1% e grave raportuan se kishin përjetuar abuzim psikologjik nga ana e bashkëshortit/partnerit të tyre, vetëm 31,0% e grave raportuan se ato nuk kishin përjetuar ndonjë nga format e abuzimit psikologjik të matur në këtë vërtetim. Kjo do të thotë që një përqindje e konsiderueshme e grave (29,6%) nuk u përgjigj ose nuk kishte dëshirë të shprehte eksperiencat e tyre mbi abuzimin psikologjik. Është gjithashtu e rëndësishme të

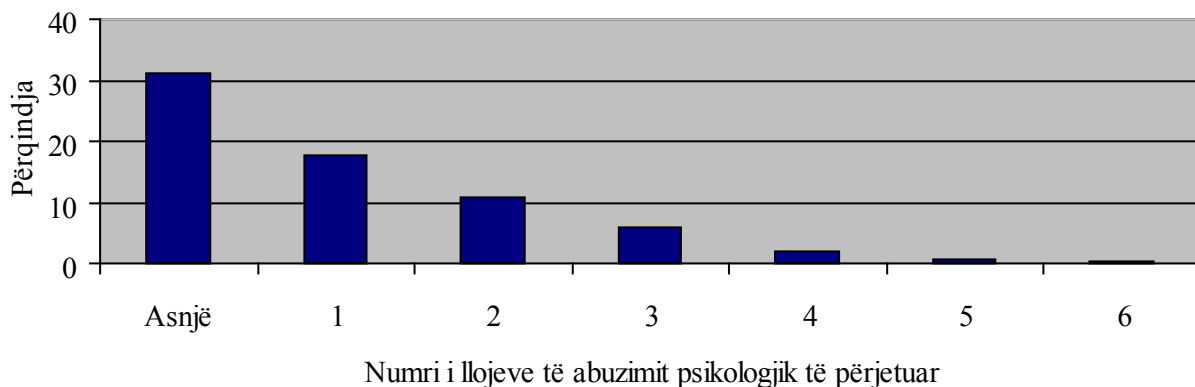
kujtojmë që gratë mund të kenë përjetuar forma të tjera të abuzimit psikologjik, të cilat nuk janë matur në vërtetim.

Figura 4.5 tregon që nga 2590 gra të anketuara, 17,6% raportuan që kishin përjetuar një prej formave të abuzimit psikologjik në tabelën 4.3, 10,7% kishin përjetuar dy forma të abuzimit psikologjik, 6,0% kishin përjetuar tre forma të abuzimit psikologjik dhe 2,0% kishin përjetuar katër forma të abuzimit psikologjik. Ndikimet afatgjata të abuzimit psikologjik në format e tij të ndryshme janë të rënda për gratë e dhunuara (shihni gjithashtu tabelën 5 në shtojcë).

Për të kuptuar ndryshimet demografike në eksperiencat e grave me abuzimin psikologjik në martesën ose në lidhjen e tyre intime, të dhënat u përdorën për të përcaktuar nëse një grua ka përjetuar ndonjëherë një ose më shumë nga format e ndryshme të abuzimit psikologjik të listuara në tabelën 4.3. Pas kësaj, janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore demografike të theksuara, të cilat mund të na ndihmonin për të kuptuar abuzimin psikologjik të grave në martesë ose në lidhjet intime.

Lidhur me abuzimin psikologjik, nuk ka pasur ndryshime të theksuara midis grupmoshave – gratë në secilën prej grupmoshave të ndryshme kanë përjetuar pothuajse të gjitha njëjloj ndonjëherë abuzim psikologjik në martesën ose në lidhjen e tyre intime. Gjithashtu nuk ka pasur as ndryshime të theksuara në eksperiencat e grave me abuzimin

Figura 4.5. Format e ndryshme të abuzimit psikologjik të përjetuara nga gratë nga moshë 15 deri në 49 vjeç

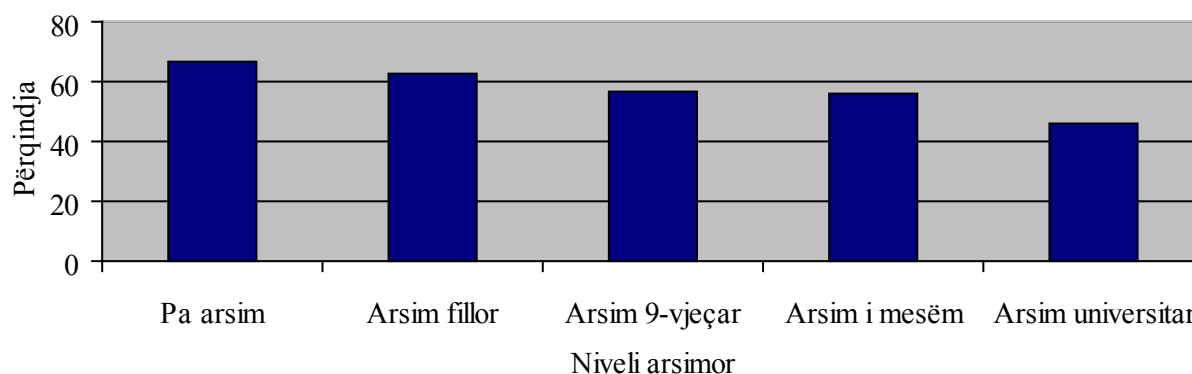

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=823; 31,8%)

psikologjik bazuar në statusin e punësimit – gratë të cilat punonin jashtë shtëpisë kishin përjetuar njëloj abuzim psikologjik nga bashkëshorti/partneri sa edhe gratë të cilat nuk punonin jashtë shtëpisë në muajin para vërtimit (shihni tabelën 6 në shtojcë).

jetonin me dikë (55,0%). Është e rëndësishme të theksohet që nuk ka pasur ndonjë ndryshim të theksuar midis grave të martuara dhe atyre të divorcuara/ndara në lidhje me faktin nëse ato ishin duke përjetuar “aktualisht” abuzim psikologjik nga ana e partnerit (brenda 12 muajve para intervistës; shihni gjithashtu tabelën 6 në shtojcë).

Figura 4.6. Abuzimi psikologjik sipas nivelit të arsimimit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

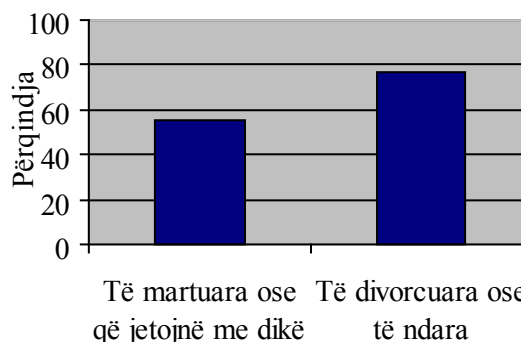
Është gjithashtu e rëndësishme të theksohet që nuk ka pasur ndryshime të theksuara mes zonave urbane dhe rurale në lidhje me eksperiencat e grave me abuzimin psikologjik – gratë të cilat jetonin në zonat rurale nuk kishin më shumë gjasa të përjetonin abuzim psikologjik në krahasim me gratë që jetojnë në zonat urbane (shihni tabelën 6 në shtojcë).

Figura 4.6 tregon që ka pasur ndryshime të theksuara në eksperiencat e grave me abuzimin psikologjik bazuar në nivelin e arsimit. Veçanërisht, nga 1817 gra të anketuara, gratë me arsim universitar (46,0%) kishin më pak gjasa të përjetonin abuzim psikologjik krahasuar me gratë me arsim të mesëm (56,2%), me arsim nëntëvjeçar (56,9%), me arsim fillor (62,5%) dhe me ato të paarsimuara (66,7%; shihni gjithashtu tabelën 6 në shtojcë).

Gjithashtu ka pasur ndryshime të theksuara bazuar në gjendjen civile në lidhje me eksperiencat e grave me abuzimin psikologjik në martesën ose lidhjet e tyre intime. Figura 4.7 tregon që nga 1823 gra të anketuara, gratë e divorcuara ose të ndara (76,6%) ishin ato që kishin më shumë gjasa që të kishin përjetuar ndonjëherë abuzim psikologjik, krahasuar me gratë e martuara ose ato të cilat

abuzimi psikologjik shpesh shoqërohet me abuzimin emocional dhe përkeqësohet me kalimin e kohës. Në mënyrë të ngjashme me abuzimin emocional, shenjat e abuzimit psikologjik janë të vërteta dhe shpesh depërtojnë thellë te gratë e dhunuara. Gratë e dhunuara psikologjikisht shpesh e kanë të vështirë të kërkojnë ndihmë, të shqyrtojnë mundësitë e tyre dhe të organizojnë burimet që iu nevojiten për të braktisur një lidhje abuzive.

Figura 4.7. Abuzimi psikologjik sipas gjedjes civile të grave

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Dhuna fizike

Kur njerëzit bisedojnë rreth dhunës në familje, shpesh i referohen abuzimit fizik të një bashkëshorti ose partneri intim. Abuzim fizik është përdorimi i forcës fizike kundër dikujt në një mënyrë që e lëndon ose e rrezikon atë person. Abuzimi fizik në situatat e dhunës në familje përfshin një gamë të gjerë sjelljesh, duke përfshirë, por pa u kufizuar vetëm në goditje, rrahje, rrëmbime, shkëmbim, mbytje, shkulje të flokëve dhe sulm me armë. Sulmi fizik ose rrahja e një partneri ose e një anëtarit të familjes konsiderohet krim qoftë kur ndodh brenda shtëpisë, qoftë kur ndodh jashtë saj.

Tabela 4.4 tregon format e ndryshme të dhunës fizike që u matën në vrojtim dhe që ishin përjetuar nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç në martesën ose në lidhjet e tyre intime. Nga 2590 gra të anketuara, 26,4% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri i ka gjuajtur ose shtyrë ato, 20,2% e grave raportuan se bashkëshorti/partneri

mbyste ose t'i digjte ato. Dhuna fizike në këto forma të ndryshme shpesh rezulton në dëmtime të viktimës dhe këto dëmtime shpesh kanë efekte anësore në shëndetin fizik afatshkurtër dhe afatgjatë, si dhe mirëqenien e grave të dhunuara.

Gratë të cilat kanë raportuar që kanë përjetuar ndonjëherë dhunë fizike në martesën ose lidhjet e tyre intime, janë pyetur nëse ato ishin aktualisht duke përjetuar një abuzim të tillë nga bashkëshorti/partneri i tyre, dhe për shpeshësinë e një dhune të tillë (p.sh. "Sa shpesh ju ka ndodhur gjatë 12 muajve të kaluar?"). Tabela 4.4 tregon që 23,8% e grave raportuan se në shumë raste bashkëshorti/partneri i tyre i ka hedhur ose i ka shtyrë ato (nga ndonjëherë deri në shpeshherë) gjatë 12 muajve të kaluar (aktualisht). Përveç kësaj, 17,3% e grave raportuan se në shumë raste bashkëshorti/partneri i tyre i ka goditur ato (nga ndonjëherë deri në shpeshherë) gjatë 12 muajve të kaluar. Gjithashtu, 9,3% e grave raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre i ka tërhequr ato nga flokët në shumë raste në 12 muajt e kaluar dhe

Tabela 4.4. Dhuna fizike e përjetuar nga gratë nga moshë 15 deri në 49 vjeç

	Nr.=2590									
	Ndonjëherë		Aktualisht		Shpeshësia gjatë 12 muajve të kaluar					
					Shpesh		Ndonjëherë		Aspak	
Dhuna fizike	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Ju hedh ose ju shtyn	683	26.4	616	23.8	91	3.5	525	20.3	67	2.6
Ju rreh	522	20.2	447	17.3	54	2.1	393	15.2	75	2.9
Ju shkul flokët	277	10.7	241	9.3	46	1.8	195	7.5	36	1.4
Ju godet me një objekt ose diçka tjetër që mund t'ju dëmtojë	114	4.4	101	3.9	25	1.0	76	2.9	14	.5
Ju ka gjuajtur me shkëlqim ose ju ka tërhequr zvarrë	61	2.4	50	1.9	21	.8	29	1.1	11	.4
Ka tentuar t'ju mbysë ose t'ju djegë	27	1.0	18	.7	8	.3	10	.4	9	.3

*NA = Jo e disponueshme (nuk është matur)

i tyre i ka rrahur ato, 10,7% e grave raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre i ka tërhequr nga flokët, 4,4% raportuan se bashkëshorti/partneri i ka goditur ato me objekte të forta ose me sende të tjera të kësaj natyre që mund t'i lëndonte ato, 2,4% raportuan se ato ishin gjuajtur ose zvarritur nga bashkëshorti/partneri i tyre dhe 1,0% thanë se bashkëshorti/partneri i tyre ishte përpjekur t'i

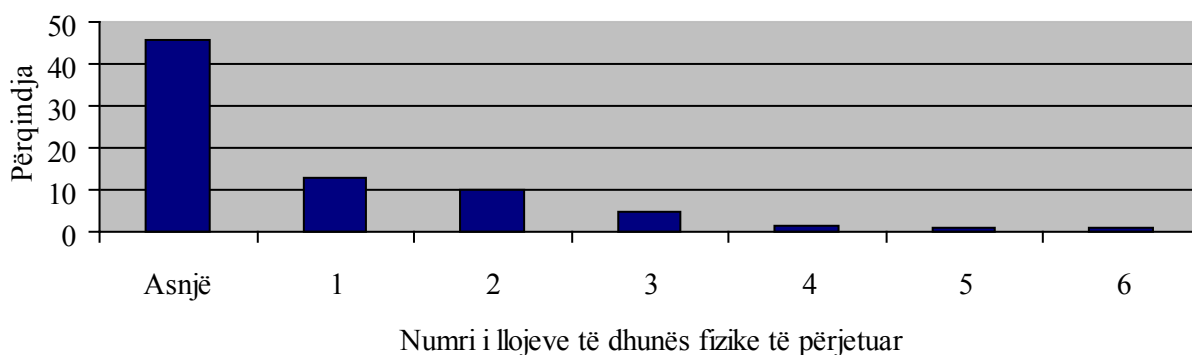
3,9% e grave raportuan se në shumë raste gjatë 12 muajve të kaluar bashkëshorti/partneri i tyre i ka goditur ato me një objekt ose me diçka tjetër që mund t'i lëndonte ato.

Në mënyrë tipike gratë e dhunuara nuk përjetojnë vetëm një formë të dhunës fizike në martesën ose lidhjen e tyre intime, por shpesh përjetojnë forma

të ndryshme të dhunës fizike. Figura 4.10 tregon përqindjen e grave të cilat kanë raportuar se kanë përjetuar një ose më shumë nga gjashtë format e dhunës fizike të identifikuar në tabelën 4.4. Është e rëndësishme të theksohet që ndërkohë që 31,2% e grave raportuan se kishin përjetuar dhunë fizike, 45,6% e grave raportuan se ato nuk kishin përjetuar ndonjë nga format e dhunës fizike të matura në vërtetim. Veç kësaj, 23,2% e grave nuk iu

përjetuar tre forma të dhunës fizike, 1,4% kanë përjetuar katër forma të dhunës fizike dhe kështu me radhë. Ndikimet e dhunës fizike në format e saj të ndryshme ndaj grave të dhunuara shpesh mund të jenë të rënda, të cilat mund të çojnë në probleme afatshkurtra ose afatgjata të shëndetit fizik, paaftësi, madje dhe vdekje të shkaktuar nga vrasja ose vetëvrasja (shihni gjithashtu tabelën 7 në shtojcë).

Figura 4.8. Format e ndryshme të dhunës fizike të përjetuara nga grate e moshës 15 deri në 49 vjeç

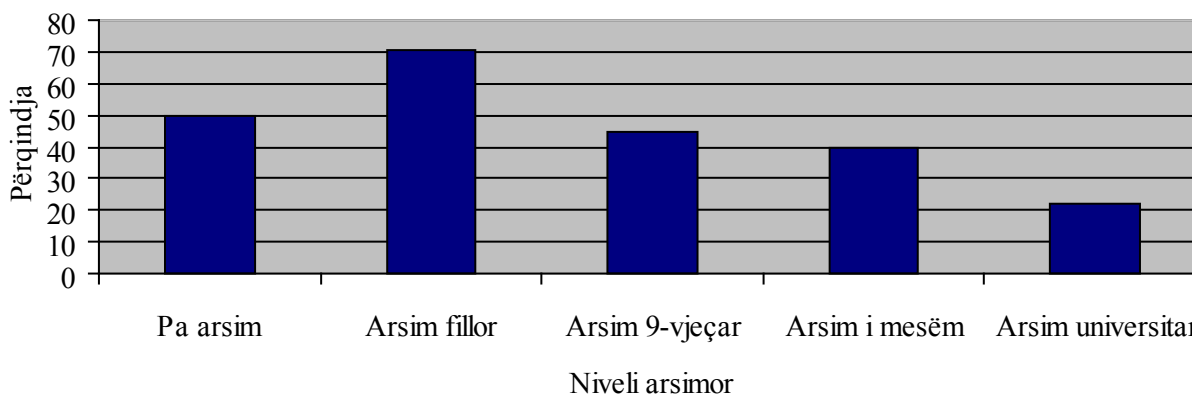

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=602; 23,2%)

përgjigjën ose nuk kishin dëshirë t'u përgjigjeshin pyetjeve mbi dhunën fizike në martesën ose lidhjen e tyre intime. Nuk duhet harruar se gratë mund të përjetojnë forma të tjera të dhunës fizike, të cilat nuk janë matur në vërtetim. Figura 4.8 tregon që nga 2590 gra të dhunuara, 12,8% kanë përjetuar vetëm një formë të dhunës fizike të paraqitur në tabelën 4.4, ndërkohë që 9,8% kanë përjetuar dy forma të dhunës fizike, 5,0% kanë

Për të kuptuar ndryshimet demografike në eksperiencat e grave me dhunën fizike në martesën ose në lidhjen e tyre intime, të dhënat u përdorën për të përcaktuar nëse një grua ka përjetuar ndonjëherë një ose më shumë nga format e ndryshme të dhunës fizike të listuara në tabelën 4.4. Pas kësaj, janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore demografike të

Figura 4.9. Dhuna fizike sipas nivelit të arsimit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë

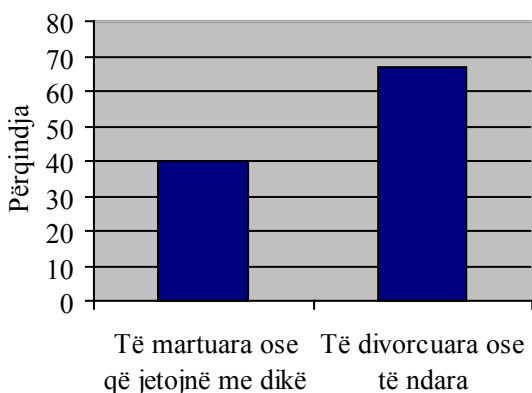
theksuara, të cilat mund të na ndihmonin për të kuptuar dhunën fizike të grave në martesë ose në lidhjet intime.

Lidhur me dhunën fizike, nuk ka pasur ndryshime të theksuara bazuar në statusin e punësimit – gratë të cilat punonin jashtë shtëpisë kishin po aq gjasa që të përjetonin dhunë fizike nga bashkëshorti/partneri sa edhe gratë të cilat nuk punonin jashtë shtëpisë në muajin përpara intervistës (shihni tabelën 8 në shtojcë).

Megjithatë, ka pasur ndryshime të theksuara bazuar në nivelin e arsimit. Figura 4.9 tregon që megjithëse një përqindje e konsiderueshme e grave në secilën nga kategoritë e nivelit të arsimimit ka përjetuar dhunë fizike në martesën ose lidhjen e tyre intime, nga 1982 gra të anketuara, gratë me arsim universitar kishin shumë më pak gjasa të keqtrajtoheshin fizikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre krahasuar me gratë me një nivel më të ulët arsimor. Gratë me arsim fillor (70,4%) ishin ato që raportuan më së shumti dhunën fizike të ushtruar ndaj tyre nga bashkëshorti/partneri i tyre (shihni gjithashtu tabelën 8 në shtojcë).

Figura 4.10 tregon ndryshimin e theksuar në eksperiencat e grave me dhunën fizike bazuar në gjendjen civile të grave. Ndonëse një përqindje e konsiderueshme e grave në secilën kategori ka përjetuar dhunë fizike, nga 1988 gra të anketuara, gratë e divorcuara ose të ndara (66,7%) ishin në mënyrë të theksuar ato që raportuan më së shumti se ishin dhunuar ndonjëherë fizikisht nga

Figura 4.10. Dhuna fizike sipas gjendjes civile

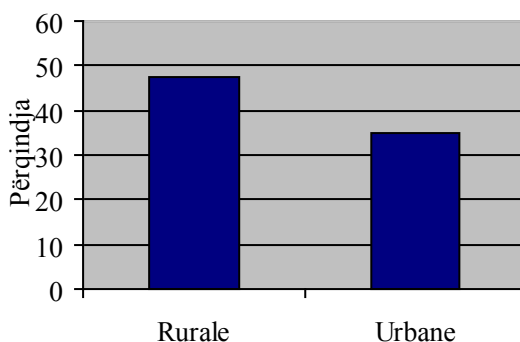

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

bashkëshorti/partneri i tyre krahasuar me gratë e martuara ose me ato që jetonin me një partner (40,0%; shihni gjithashtu tabelën 8 në shtojcë).

Është e rëndësishme të theksohet që gratë e martuara ose ato që jetonin me një partner ishin ato që raportuan më së shumti se “aktualisht” ato përjetonin dhunë fizike krahasuar me gratë e divorcuara ose të ndara; megjithatë, 44% deri në 68% e grave të divorcuara ose të ndara raportuan që kishin përjetuar dhunë fizike brenda 12 muajve para intervistës (përqindjet ishin të ndryshme midis gjashtë llojeve të ndryshme të dhunës fizike; shihni gjithashtu tabelën 8 në shtojcë).

Figura 4.11. Dhuna fizike sipas vendbanimit rural kundrejt atij urban

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Gjithashtu ka pasur ndryshime të theksuara mes zonave urbane dhe rurale lidhur me eksperiencat e grave me dhunën fizike në martesën ose lidhjen e tyre intime. Figura 4.11 tregon se megjithëse një përqindje e konsiderueshme e grave në të dyja zonat, rurale dhe urbane, kishte përjetuar ndonjëherë dhunë fizike në martesën ose lidhjen e tyre intime, gratë që jetonin në zonat rurale (47,5%) kishin dukshëm shumë më tepër gjasa që të dhunoheshin fizikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre krahasuar me gratë që jetonin në zonat urbane (35,1%; shihni gjithashtu tabelën 8 në shtojcë).

Figura 4.12 tregon gjithashtu ndryshimet e theksuara mes grupmoshave. Nga 1988 gra të anketuara, gratë nga mosha 26 vjeç e sipër ishin në mënyrë të theksuar ato që raportuan se ishin dhunuar fizikisht nga bashkëshorti/partneri i

tyre, krahasuar me gratë në grupmoshat 15 deri në 17 vjeç, 18 deri në 21 vjeç dhe 22 deri në 25 vjeç (shihni gjithashtu tabelën 8 në shtojcë). Ky ndryshim mund të shpjegohet pjesërisht nga fakti që gratë nga mosha 26 vjeç e sipër në mënyrë të theksuar kishin më tepër mundësi të ishin të martuara ose të jetonin me një partner krahasuar me gratë nën moshën 26 vjeç, dhe kjo vlerë e lartë e dhunës fizike që duket të ndodhë në jetët e grave qëndron brenda kontekstit të martesës dhe lidhjeve intime.

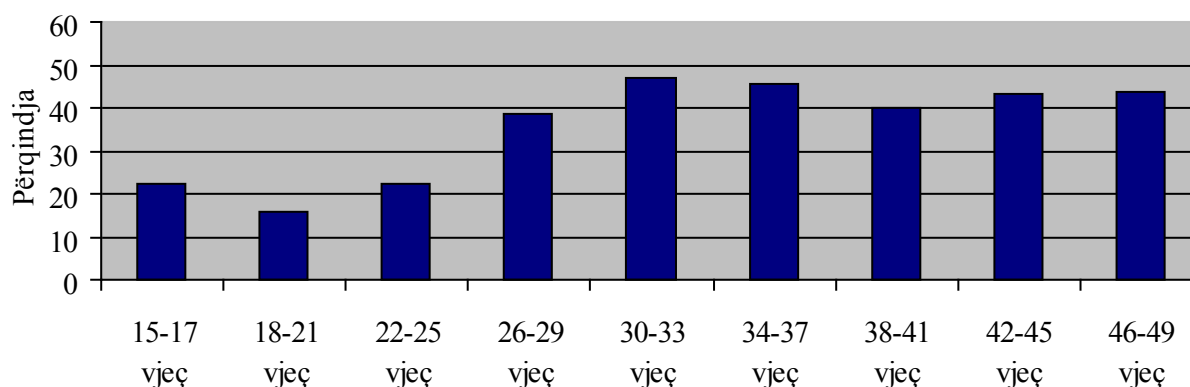
Lëndimet dhe shenjat e dhunës fizike janë të vërteta te gratë e dhunuara dhe ato shpesh përpiqen t'i mbulojnë dhe t'i fshehin lëndimet dhe shenjat për arsye të turpfit dhe të sikletit. Megjithatë, dhuna fizike dhe lëndimet e lidhura me të, shpesh grumbullohen dhe çojnë në probleme të tjera afatshkurtra ose afatgjata të shëndetit fizik, duke ndikuar në këtë mënyrë edhe në shëndetin emocional dhe mirëqenien e gruas. Në zonat dhe krahinat rurale ku kujdesi shëndetësor i urgjencës ose nuk mund të sigurohet shpejt, ose madje është i pa disponueshëm, gratë e dhunuara fizikisht rrezikohen shumë nga lëndimi i vazhdueshëm, paaftësia ose edhe nga vdekja nga plagët e marra.

përjetojnë një ndjesi izolimi dhe kanë shumë më pak mundësi që të marrin mbështetjen për të cilën kanë aq shumë nevojë.

Dhuna seksuale

Lloji i katërt dhe i fundit i dhunës në familje i matur në këtë vrojtim është dhuna seksuale. Dhuna seksuale përfshin çdo situatë në të cilën një grua detyrohet të marrë pjesë në një aktivitet seksual të degraduar, të padëshiruar ose të pasigurt (kjo përfshin seksin e detyruar nga ana e bashkëshortit/partnerit me të cilin gruaja kryen gjithashtu seks me pëlqimin e saj). Tabela 4.5 tregon dy forma të dhunës seksuale që u matur në vrojtim dhe që ishin përjetuar nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç në martesën ose në lidhjet e tyre intime. Nga 2590 gra të anketuara, 12,7% e grave raportuan që bashkëshorti/partneri i tyre i ka detyruar ato të kryejnë marrëdhënie seksuale të padëshiruara, dhe 1,3% raportuan që bashkëshorti/partneri i tyre i ka detyruar ato të kryejnë akte seksuale poshtëruese të padëshiruara nga ana e tyre. Veç kësaj, 12,1% e grave raportuan që gjatë 12 muajve para intervistës ato shpeshherë janë detyruar nga bashkëshorti/partneri i tyre

Figura 4.12. Dhuna fizike sipas grupmoshës

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Gratë e dhunuara fizikisht shpesh e kanë të vështirë të kërkojnë ndihmë, të shqyrtojnë mundësitë e tyre dhe të organizojnë burimet që iu nevojiten për të braktisur një lidhje abuzive. Gratë në zonat dhe krahinat rurale, ku nuk ka ose ka shërbime të kufizuara për mbështetjen e viktimave, kanë shumë më tepër mundësi që të

(nga ndonjëherë deri në shpeshherë) për të kryer marrëdhënie seksuale të padëshiruara.

Fakti që vetëm 13% deri në 14% e grave raportuan që kishin përjetuar dhunë seksuale në martesën ose lidhjen e tyre intime është një pasqyrim i faktit që dhunimet e trupit të gruas shpesh

justifikohen brenda kontekstit të martesës përmes vlerave kulturore dhe fetare që i përcaktojnë gratë si pronë e burrave dhe seksin si një

e dhunës seksuale të identifikuar në tabelën 4.5 (shihni gjithashtu tabelën 9 në shtojcë). Për të kuptuar ndryshimet demografike në

Tabela 4.5. Dhuna seksuale e përjetuar nga gratë nga mosha 15 deri në 49 vjeç

	Nr.=2590									
	Ndonjëherë		Aktualisht		Shpeshtësia gjatë 12 muajve të kaluar					
	nr	%	nr	%	Shpesh		Ndonjëherë		Aspak	
Dhuna seksuale	nr	%	nr	%	Nr	%	nr	%	nr	%
Ju detyron të kryeni marrëdhënie seksuale pa dëshirën tuaj	328	12.7	313	12.1	37	1.4	276	10.7	15	.6
Ju detyron me forcë të kryeni akte seksuale poshtëruese dhe të padëshiruara	34	1.3	24	.9	10	.4	14	.5	10	.4

*NA = Jo e disponueshme (nuk është matur)

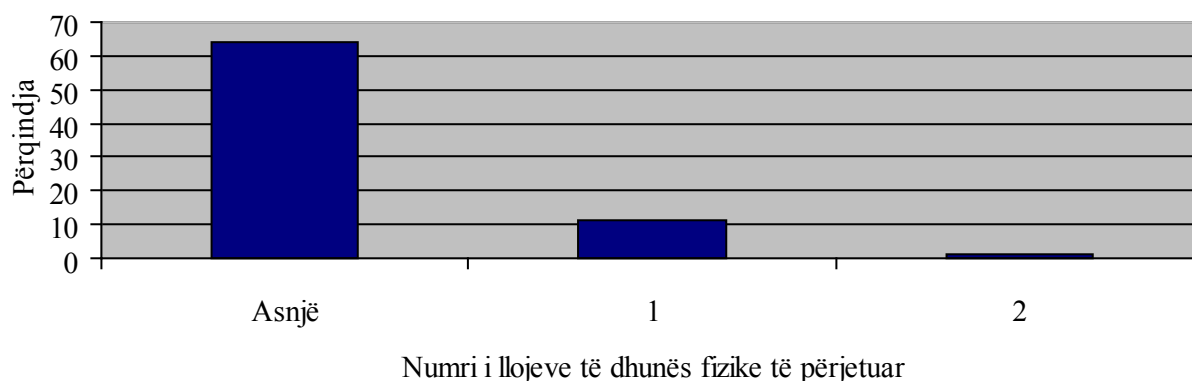
detyrim martesor të bashkëshorteve. Për më tepër, zhvirgjërimi me forcë gjatë natës së parë të martesës dhe si rrjedhojë marrëdhënia e detyruar nga bashkëshortët i bën gratë të nënshtruara ndaj marrëdhënies seksuale të padëshiruara gjatë gjithë martesës së tyre (6, 7). Kështu, gratë do të ishin më pak të prirura t'i përcaktojnë marrëdhëniet seksuale me forcë brenda kontekstit të martesës si një përdhunim martesor ose dhunë seksuale; kështu pra, shpjegohet pjesërisht se pse 64% e grave raportuan që ato nuk kishin përjetuar dhunë seksuale në martesën e tyre.

Figura 4.13 tregon se nga 2590 gra të anketuara, 11,5% e grave kishin përjetuar një formë të dhunës seksuale, dhe 1,2% kishin përjetuar dy nga format

eksperiencat e grave me dhunën seksuale në martesën ose në lidhjen e tyre intime, të dhënat janë përdorur për të përcaktuar nëse një grua ka përjetuar ndonjëherë një ose më shumë nga format e ndryshme të dhunës seksuale të listuara në tabelën 4.5. Pas kësaj, janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore të theksuara demografike, të cilat mund të na ndihmonin ne për të kuptuar abuzimin seksual të grave në martesën ose në lidhjet intime.

Lidhur me dhunën seksuale, nuk ka pasur ndryshime të theksuara bazuar në nivelin e arsimit të grave – gratë e paarsimuara ose pak të arsimuara kishin po aq gjasa sa edhe gratë me

Figura 4.13. Format e ndryshme të dhunës seksuale të përjetuara nga gratë nga mosha 15 deri në 49 vjeç

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=602; 23,2%)

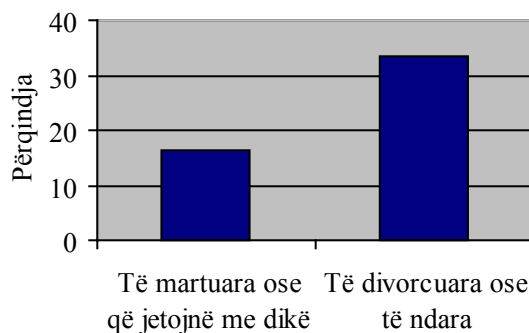
arsim të mesëm ose universitar që të përjetonin dhunë seksuale në martesën ose lidhjen e tyre intime. Gjithashtu nuk ka pasur ndryshime të theksuara bazuar në statusin e punësimit së grave – gratë të cilat kanë punuar jashtë shtëpisë kishin po aq gjasa sa edhe gratë të cilat nuk kishin punuar jashtë shtëpisë që të përjetonin dhunë seksuale nga bashkëshorti/partneri gjatë muajit para intervistës (shihni gjithashtu tabelën 10 në shtojcë).

Gjithashtu nuk ka pasur ndryshime të theksuara në eksperiencën e grave me dhunën seksuale në martesën ose lidhjen e tyre intime bazuar në zonat urbane dhe rurale – gratë që jetonin në zonat rurale raportuan se ishin abuzuar seksualisht nga bashkëshorti/partneri e tyre po aq sa edhe gratë që jetonin në zonat urbane (shihni gjithashtu tabelën 10 në shtojcë).

Gjithsesi, ka pasur ndryshime të theksuara në eksperiencat e grave me dhunën seksuale bazuar në gjendjen civile. Figura 4.14 tregon se nga 1988 gra të anketuara, gratë e divorcuara ose të ndara (33,3%) ishin në mënyrë të theksuar ato që kishin përjetuar dhunë seksuale nga bashkëshorti/partneri i tyre intim krahasuar me gratë e martuara ose me ato që jetonin me një partner intim (16,2%). Lidhur me dhunën seksuale aktuale, gratë e martuara ose ato që jetonin me një partner intim ishin ato që kishin më shumë gjasa që të përjetonin dhunë seksuale brenda 12 muajve para intervistës, krahasuar me gratë e divorcuara ose të ndara. Megjithatë, 44% deri në 53% e grave të divorcuara ose të ndara raportuan se ato kishin përjetuar një nga dy format e dhunës seksuale brenda 12 muajve para intervistës (shihni gjithashtu tabelën 10 në shtojcë).

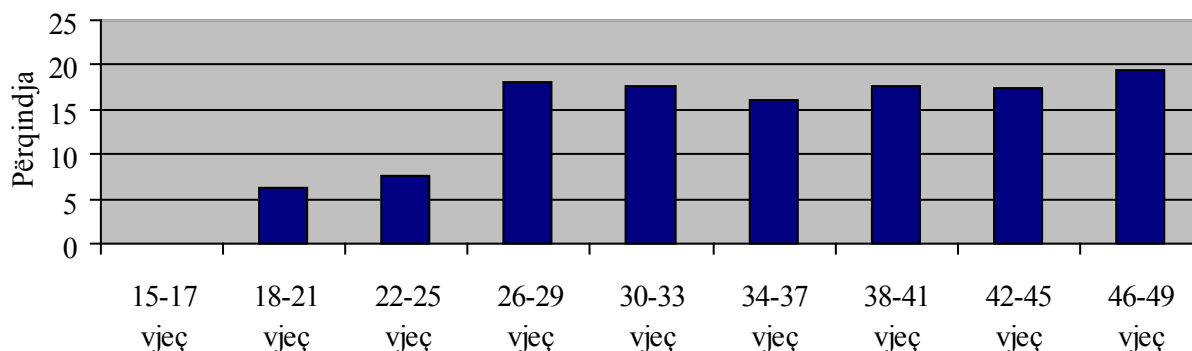
Ka pasur gjithashtu ndryshime të theksuara sipas grupmoshave. Figura 4.15 tregon se nga 1988 gra të anketuara, gratë në grupmoshat 26 deri në 29 vjeç (18,0%), 30 deri në 33 vjeç (17,6%), 34 deri në 37 vjeç (16,0%), 38 deri në 41 vjeç (17,7%), 42 deri në 45 vjeç (17,5%), dhe 46 deri në 49 vjeç (19,5%) kishin më shumë gjasa që të përjetonin dhunë seksuale nga bashkëshorti/partneri i tyre intim, krahasuar me gratë në grupmoshat 15 deri në 17 vjeç (0,0%), 18 deri në 21 vjeç (6,3%) dhe 22 deri në 25 vjeç (7,6%). Ky ndryshim mund të shpjegohet pjesërisht nga fakti që gratë nga moshë 26 vjeç e sipër kishin më tepër mundësi që të ishin të martuara krahasuar me gratë nën moshën 26 vjeç, dhe kjo vlerë e lartë e dhunës seksuale që duket të ndodhë në jetët e grave qëndron brenda kontekstit të martesës (shihni gjithashtu tabelën 10 në shtojcë).

Figura 4.14. Dhuna seksuale sipas gjendjes civile

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 4.15. Dhuna seksuale sipas grupmoshës

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Në disa shoqëri dhe kultura, dhuna seksuale brenda kontekstit të martesës shpesh justifikohet nëpërmjet vlerave kulturore dhe fetare që e përcaktojnë gruan si pronë të burrit dhe seksin si një detyrim martesor të bashkëshorteve, dhe në rrethana të tilla gratë e dhunuara seksualisht do të jenë më pak të predispozuara ta përcaktojnë agresionin seksual të bashkëshortit të tyre ose sjelljet seksuale abuzive si dhunë seksuale ose përdhunim martesor. Shpeshherë gratë i nënshtrohen marrëdhënieve seksuale të padëshiruara me bashkëshortët e tyre (8,9).

Është e rëndësishme të theksohet që dhuna seksuale brenda kontekstit të martesës ose lidhjeve intime është një formë serioze dhe mjaft e përhapur e dhunës në familje ndaj grave. Studimi tregon që përdhunimi martesor shpesh ka pasoja të rënda për gruan, të cilat zgjasin për një kohë të gjatë. Rezultatet fizike të abuzimit seksual mund të përfshijnë dëmtime të organeve riprodhuese të gruas dhe të zonave rreth vaginës dhe anusit (p.sh. gërvishtje, dhimbje, mavijosje dhe tërheqje të muskujve). Gratë të cilat janë dhunuar seksualisht ose janë përdhunuar nga bashkëshorti/partneri i tyre intim vuajnë gjithashtu dëmtime të tjera fizike (p.sh. kocka të thyera, sy të nxirë, plagë me thikë) që ndodhin gjatë aktit të dhunës seksuale. Ato gjithashtu përjetojnë probleme specifike gjinekologjike, si për shembull zgjerim të vaginës, çarje të anusit, dhembje të legenit, infeksione të rrugëve urinare, aborte, lindje të vdekura, infeksione të fshikëzës së urinës dhe shterpësi. Studimi ka zbuluar gjithashtu se gratë të cilat janë dhunuar seksualisht ose janë përdhunuar nga bashkëshorti/partneri i tyre intim shpeshherë kufizohen nga bashkëshorti/partneri i tyre intim për të përdorur kontraktivët duke u rrezikuar kështu të përballen me shtatzënitë e padëshiruara dhe me sëmundjet seksualisht të transmetueshme, përfshirë këtu HIV/AIDS (10,11). Gratë e dhunuara

seksualisht ose të përdhunuar nga bashkëshorti/partneri i tyre intim kanë shumë gjasa të përjetojnë dhunime të ndryshme dhe sulme të plota seksuale. Ato përdhunohen nga dikush të cilin e duan dhe e respektojnë; kështu që nuk është e çuditshme që të mbijetuarat nga dhuna seksuale dhe përdhunimi martesor shpeshherë të vuajnë pasoja të rënda psikologjike që zgjasin për një kohë të gjatë, duke përfshirë këtu: ankthin, tronditjen, frikën e thellë, depresionin, mendimet dhe përpjekjet për vetëvrasje, çrregullimet me ushqimin dhe gjumin dhe çrregullimin *post* traumatik të stresit (12,13). Disa prej personave që i mbijetojnë përdhunimit martesor raportojnë gjithashtu kujtesë të fortë të ngjarjeve të kaluara, shqetësim dhe disfunktion seksual, si dhe vuajtje emocionale për vite me radhë pas dhunës (14,15).

Llojet e ndryshme të dhunës në familje

Është e dokumentuar më së miri se gratë e dhunuara nuk përjetojnë vetëm një formë të dhunës në familje, – emocionale, psikologjike, fizike ose seksuale – por shpeshherë ato përjetojnë njëherazi lloje të ndryshme të dhunës. Për shembull, gratë e abuzuara emocionalisht shpeshherë përjetojnë edhe abuzim psikologjik. Gratë e abuzuara emocionalisht dhe/ose psikologjikisht shpeshherë janë të dhunuara edhe fizikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim. Në lidhjet abuzive, gratë e dhunuara seksualisht shpeshherë janë të dhunuara edhe fizikisht, si edhe të abuzuara emocionalisht dhe psikologjikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim (16, 17).

Tabela 4.6 tregon lidhjen mes abuzimit emocional dhe llojeve të tjera të dhunës në familje Gratë e abuzuara emocionalisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim kanë më shumë gjasa të

Tabela 4.6. Lidhja mes abuzimit emocional dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

Abuzimi emocional	Nr.=1587				Nr.=1661				Nr.=1661			
	Abuzimi psikologjik				Dhuna fizike				Dhuna seksuale			
	Po		Jo		Po		Jo		Po		Jo	
	nr	%	nr	%	nr	%	Nr	%	nr	%	nr	%
Po	751	60.6	489	39.4	588	44.9	723	55.1	196	15.0	1,115	85.0
Jo	60	17.3	287	82.7	3	.9	347	99.1	1	.3	349	99.7

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

përrjetojnë abuzim psikologjik, dhunë fizike dhe dhunë seksuale në martesën ose në lidhjen e tyre intime. Në veçanti, 60,6% e grave të abuzuara emocionalisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim ishin gjithashtu të abuzuara edhe psikologjikisht. Veç kësaj, 44,9% e grave të abuzuara emocionalisht ishin gjithashtu të dhunuara edhe fizikisht, dhe 15,0% ishin të dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim. Në këtë mënyrë, abuzimi emocional është një parashikues i saktë i llojeve të tjera të abuzimit dhe dhunës në martesën ose lidhjen e tyre intime (shihni gjithashtu tabelën 11, 12 dhe 13 në shtojcë).

përrjetojnë gjithashtu lloje të tjera të abuzimit dhe të dhunës në martesën ose në lidhjen e tyre intime (shihni gjithashtu tabelën 14, 15 dhe 16 në shtojcë).

Tabela 4.8 tregon lidhjen mes dhunës fizike dhe llojeve të tjera të dhunës në familje Gratë e dhunuara fizikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim kanë dukshëm shumë më tepër gjasa të përrjetojnë abuzim emocional, abuzim psikologjik dhe dhunë seksuale, krahasuar me gratë që nuk janë të dhunuara fizikisht. Në veçanti, 95,5% e grave të dhunuara fizikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim ishin gjithashtu të dhunuara

Tabela 4.7. Lidhja mes abuzimit psikologjik dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

Abuzimi psikologjik	Nr.=1587				Nr.=1823				Nr.=1823			
	Abuzimi emocional				Dhuna fizike				Dhuna seksuale			
	Po		Jo		Po		Jo		Po		Jo	
	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Po	751	92.6	60	7.4	573	56.6	440	43.4	243	24.0	770	76.0
Jo	489	63.0	287	37.0	122	15.1	688	84.9	28	3.5	782	96.5

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela 4.7 tregon lidhjen mes abuzimit psikologjik dhe llojeve të tjera të dhunës në familje Gratë e abuzuara psikologjikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim kanë dukshëm më shumë gjasa të përrjetojnë abuzim emocional, si dhe dhunë fizike dhe seksuale. Në veçanti, 92,6% e grave të abuzuara psikologjikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim ishin gjithashtu të abuzuara edhe emocionalisht. Veç kësaj, 56,6% e grave të abuzuara psikologjikisht ishin gjithashtu të dhunuara edhe fizikisht, dhe 24,0% ishin të dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim. Kini parasysh se abuzimi psikologjik është një parashikues edhe më i saktë që gratë

edhe emocionalisht. Veç kësaj, 82,4% e grave të dhunuara fizikisht ishin gjithashtu të abuzuara edhe psikologjikisht, dhe 35,8% ishin të dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim. Prania e dhunës fizike është një parashikuese akoma më e saktë se ndodhin llojet e tjera të abuzimit dhe të dhunës në martesë ose në lidhjen intime (shihni gjithashtu tabelën 17, 18 dhe 19 në shtojcë).

Në përfundim, tabela 4.9 tregon lidhjen mes dhunës seksuale dhe llojeve të tjera të dhunës në familje Gratë e dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim kanë dukshëm

Tabela 4.8. Lidhja mes dhunës fizike dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

Dhuna fizike	Nr.=1661				Nr.=1823				Nr.=1988			
	Abuzimi emocional				Abuzimi psikologjik				Dhuna seksuale			
	Po		Jo		Po		Jo		Po		Jo	
	nr	%	Nr.	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Po	588	95.5	3	.5	573	82.4	122	17.6	289	35.8	519	64.2
Jo	723	67.6	347	32.4	440	39.0	688	61.0	41	3.5	1,139	96.5

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

shumë më tepër gjasa të përjetojnë abuzim emocional, abuzim psikologjik dhe dhunë fizike, krahasuar me gratë që nuk janë të dhunuara seksualisht. Në veçanti, 99,5% e grave të

abuzim emocional dhe psikologjik, dhe 35% të sigurt që ajo dhunohet edhe seksualisht në martesën ose lidhjen e saj intime.

Tabela 4.9. Lidhja mes dhunës seksuale dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

Dhuna seksuale	Nr.=1661				Nr.=1823				Nr.=1988			
	Abuzimi emocional				Abuzimi psikologjik				Dhuna fizike			
	Po		Jo		Po		Jo		Po		Jo	
	nr	%	nr	%	nr	%	Nr	%	nr	%	nr	%
Po	196	99.5%	1	.5	243	89.7	28	10.3	289	87.6	41	12.4
Jo	1,115	76.2	349	23.8	770	49.6	782	50.4	519	31.3	1,139	68.7

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim ishin gjithashtu të abuzuara edhe emocionalisht. Veç kësaj, 89,7% e grave të dhunuara seksualisht ishin gjithashtu të dhunuara edhe psikologjikisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim, dhe 87,6% ishin të dhunuara fizikisht.

Gratë zakonisht nuk flasin për dhunimin seksual në martesën ose lidhjen e tyre intime; por kur e bëjnë një gjë të tillë, ne mund të jemi gati 90% të sigurt që një grua e dhunuar seksualisht është gjithashtu edhe një viktimë e abuzimit emocional, psikologjik dhe e dhunës fizike.

Prania e dhunës seksuale, ashtu si dhe dhuna fizike, është një parashikuese shumë e saktë e llojeve të tjera të abuzimit dhe e viktimave në martesë ose në lidhjen intime (shihni gjithashtu tabelën 20, 21 dhe 22 në shtojcë).

Pavarësisht niveleve të ndryshme të viktimizimit në jetën e shumë grave, një pjesë e madhe e tyre e durojnë abuzimin dhe dhunën duke i vuajtur ato në heshtje. Dhuna në familje është një formë shumë e rëndë e dhunës ndaj grave që shkakton pasoja serioze në jetën, shëndetin dhe mirëqenien e tyre.

Tabelat 4.6 deri te 4.9 eliminojnë idenë e gabuar që gratë përjetojnë vetëm një formë të dhunës në martesën ose lidhjen e tyre intime. Ne nuk shikojmë të nxira dhe shenja nga abuzimi emocional dhe psikologjik, por nëse ne shikojmë një grua me të nxira, dëmtime dhe shenja nga abuzimi fizik jemi gati 80% deri në 90% të sigurt që gruaja e dhunuar fizikisht po përjeton edhe

Viti i martesës/lidhjes në të cilin fillon dhuna në familje

Tabela 4.10 tregon që pjesa më e madhe e grave të cilat kanë përjetuar dhunën në familje në

Tabela 4.10. Viti pas martesës/bashkëjetesës kur ka filluar dhuna në familje si pas llojit të dhunës

Vitet	Nr=581		Nr=569		Nr=771		Nr=295	
	Abuzimi emocional		Abuzimi psikologjik		Dhuna fizike		Dhuna seksuale	
	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
1 vit	262	45.1	294	51.7	383	49.7	166	56.3
2-3 vjet	214	36.8	179	31.5	266	34.5	93	31.5
4-5 vjet	72	12.4	61	10.7	81	10.5	24	8.1
6-7 vjet	14	2.4	16	2.8	18	2.3	3	1.0
8-20 vjet	19	3.3	19	3.3	23	3.0	9	3.1

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

martesën ose lidhjen e tyre intime raportuan se dhuna kishte filluar brenda vitit të parë të martesës ose të bashkëjetesës me partnerin e tyre intim. Një pjesë tjetër prej 1/3 e grave raportuan se dhuna fizike ka filluar në vitin e 2-të ose të 3-të të martesës ose të bashkëjetesës me partnerin intim. Kështu, 82% deri në 88% e grave të cilat kishin përjetuar dhunën në familje raportuan se dhuna – emocionale, psikologjike, fizike dhe/ose seksuale – kishte filluar brenda tre viteve të para të martesës ose të bashkëjetesës me bashkëshortin ose partnerin e tyre intim. Nuk duhet harruar se gratë në kampion varionin nga mosha 15 deri në 49 vjeç, kështu që shumë prej tyre kanë jetuar për 10 deri në 30 vjet me dhunën në familje në martesën/lidhjen intime dhe në familjen e tyre.

Dëmtimet që lidhen me dhunën në familje

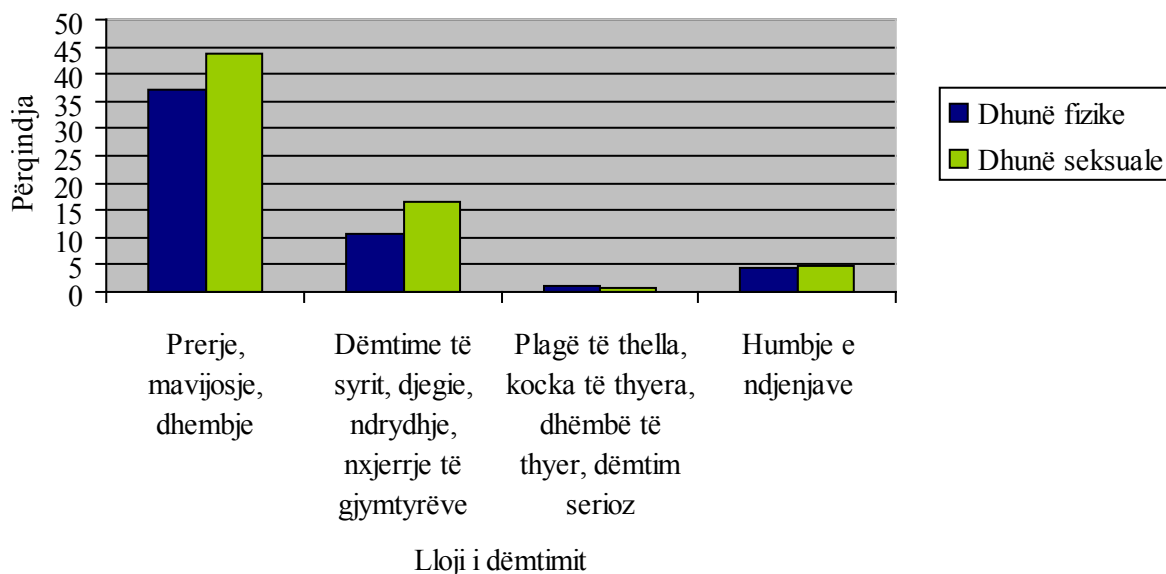
Gratë e dhunuara shpesh përjetojnë dëmtime fizike nga dhuna fizike dhe seksuale. Shpeshherë dëmtimet fizike ekzistojnë në mënyrë të renditura nga dëmtime të lehta deri në më të rënda; ku më të rëndat janë ato me pasojë vdekjen nga dhunimi. Është e rëndësishme të kujtojmë se gratë e dhunuara shpeshherë ngurrojnë t'i raportojnë dëmtimet që ato pësojnë nga dhuna në familje, madje edhe te mjekët ose te punonjësit e kujdesit shëndetësor. Pavarësisht nga sfida për t'i bërë gratë të flasin rreth dëmtimeve të tyre, vrojtimi

ishte projektuar që të maste edhe dëmtimet e grave të lidhura me incidentet e dhunës në familje.

Figura 4.16 tregon se gratë që ishin të dhunuara fizikisht dhe seksualisht nga bashkëshorti/partneri i tyre intim vuanin dëmtime të shkallëve të ndryshme. Bazuar në një kampion prej 808 grash të dhunuara fizikisht dhe 330 grash të dhunuara seksualisht, 43,6% e grave të dhunuara seksualisht dhe 37,0% e grave të dhunuara fizikisht raportuan se ishin dëmtuar me prerje, mavijosje dhe/ose vuanin dhembjet. Veç kësaj, 16,4% e grave të dhunuara seksualisht dhe 10,8% e grave të dhunuara fizikisht kishin përjetuar dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje dhe/ose nxjerrje të gjymtyrëve si rezultat i dhunës në familje. Gjithashtu, 4,8% e grave të dhunuara seksualisht dhe 4,6% e grave të dhunuara fizikisht kishin humbur ndjenjat si rezultat i dhunës. Në përfundim, 1% e grave të dhunuara seksualisht dhe fizikisht kishin përjetuar plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer dhe/ose dëmtime serioze (shihni gjithashtu tabelën 23 në shtojcë)

Tabela 4.11 tregon se gratë të cilat kanë vuajtur dëmtime që lidhen me dhunën në familje shpeshherë kanë qenë të paafta për të punuar për shkak të dëmtimeve të tyre. Numri mesatar i ditëve që gratë ishin të paafta për të punuar për shkak të dëmtimeve të dhunës në familje ishte 5.4 ditë. Nga 301 gra të cilat kishin përjetuar prerje,

Figura 4.16. Dëmtimet që lidhen me dhunën në familje

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela 4.11. Dëmtimet që lidhen me dhunën në familje si pas ndërprerjes nga puna

	E paaftë për të punuar për shkak të dëmtimit		Numri i ditëve në të cilat janë të paaftha për punë					
			1-4 ditë		5-9 ditë		10-15 ditë	
Lloji i Dëmtimeve	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Prerje, mavijosje, dhembje	78	25.9	62	81.6	11	14.5	3	3.9
Dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh	44	50.6	29	69.0	10	23.8	3	7.1
Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz	6	66.7	0	0.0	2	50.0	2	50.0
Humbje e ndjenjave	19	52.8	10	58.8	4	23.5	3	17.6

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

mavijosje dhe/ose dhembjet, 25,9% ishin të paaftha për të punuar për shkak të dëmtimeve të marra. Nga 76 gratë që raportuan se ishin të paaftha për të punuar për shkak të prerjeve, mavijosjeve dhe dhembjeve, 81,6% ishin të paaftha për të punuar për një deri në katër ditë, 14,5% ishin të paaftha për të punuar për pesë deri në nëntë ditë, dhe 3,9% ishin të paaftha për të punuar për 10 deri në 15 ditë për shkak të dëmtimit.

Nga 87 gra të cilat kishin përjetuar dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje dhe/ose nxjerrje të gjymtyrëve, 50,6% ishin të paaftha për të punuar për shkak të dëmtimeve të marra. Nga 42 gratë që raportuan se ato nuk ishin në gjendje të punonin për shkak të dëmtimeve të syrit, djegieve, ndrydhjeve dhe nxjerrjes së gjymtyrëve, 69,0% ishin të paaftha për të punuar për një periudhë nga një deri në katër ditë, 23,8% ishin të paaftha të punonin nga pesë deri në nëntë ditë dhe 7,1% ishin të paaftha të punonin nga 10 deri në 15 ditë për shkak të dëmtimit.

Nga nëntë gratë të cilat kishin përjetuar plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer dhe/ose dëmtim serioz, 66,7% ishin të paaftha për të punuar për shkak të dëmtimit. Në katër prej këtyre grave, 50,0% ishin të paaftha të punonin nga pesë deri në nëntë ditë dhe 50,0% ishin të paaftha të punonin nga 10 deri në 15 ditë për shkak të dëmtimit.

Në përfundim, nga 36 gratë që kishin përjetuar humbje të ndjenjave, 52,8% ishin të paaftha për të punuar për shkak të dëmtimit. Nga 17 gra që ishin të paaftha për të punuar për shkak të humbjes së

ndjenjave, 58,8% ishin të paaftha për të punuar për një deri në katër ditë, 23,5% ishin të paaftha për të punuar për pesë deri në nëntë ditë dhe 17,6% ishin të paaftha për të punuar për 10 deri në 15 ditë për shkak të dëmtimit; (shihni gjithashtu tabelat 24 dhe 25 në shtojcë).

Shpeshherë gratë e dhunuara vuajnë dëmtime të ndryshme si rezultat i dhunës në familje. Me kalimin e kohës, incidentet e përsëritura të dhunës në familje mund të rezultojnë në dëmtime të ndryshme të cilat kanë një ndikim negativ akumulues në shëndetin dhe mirëqenien e grave. Tabela 4.12 tregon që 94,3% nga 87 gratë që raportuan dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje dhe/ose nxjerrje gjymtyrësh si rezultat i dhunës në familje, kishin përjetuar gjithashtu edhe prerje, mavijosje dhe/ose dhembje. Veç kësaj, 29,9% e këtyre grave kishin përjetuar humbje të ndjenjave si rezultat i dhunës dhe 10,3% kishin përjetuar plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dhe/ose dëmtime serioze. Është e rëndësishme të theksohet që 88,9% e grave të cilat kishin përjetuar plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer dhe/ose dëmtime serioze si rezultat i dhunës në familje, kishin përjetuar gjithashtu humbje të ndjenjave dhe 100% e këtyre grave kishin përjetuar prerje, mavijosje, dhembje, dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje, dhe/ose nxjerrje gjymtyrësh.

Gratë që kishin përjetuar humbje të ndjenjave kishin gjithashtu shumë më tepër gjasa që të përjetonin secilën prej formave të tjera të dëmtimit fizik. Martesat dhe lidhjet intime abuzive

janë qartësisht të dëmshme për shëndetin dhe mirëqenien e grave (shihni gjithashtu tabelën 26 në shtojcë).

dhe se ato rrezikojnë të infektohen nga sëmundjet seksualisht të transmetueshme.

Figura 4.17 tregon lidhjen mes abuzimit seksual

Tabela 4.12. Llojet e dëmtimeve që lidhen me dhunën në familje

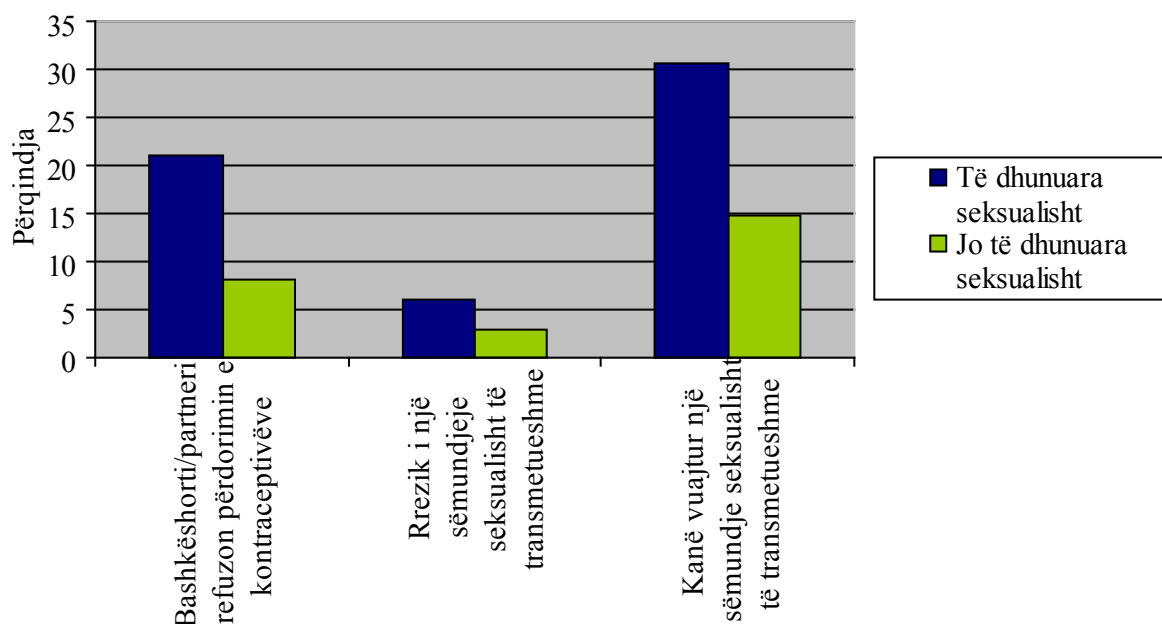
Dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh	Prerje, mavijosje, dhembje				Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz				Humbje e ndjenjave			
	Po		Jo		Po		Jo		Po		Jo	
	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Po	82	94.3	5	5.7	9	10.3	78	89.7	26	29.9	61	70.1
Jo	219	29.9	514	70.1	0	0.0	733	100.0	10	1.4	723	98.6

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Ndonëse gratë nuk u pyetën në mënyrë specifike rreth dëmtimeve që lidhen me abuzimin seksual, gratë u pyetën: nëse bashkëshorti/partneri intim i tyre ka refuzuar ndonjëherë që ato të përdorin kontrollin e lindjeve ose të përdorin kontraktivët; rreth rrezikut të marrjes së sëmundjeve seksualisht të transmetueshme (STD), duke përfshirë këtu HIV/AIDS; dhe nëse kanë pasur ndonjëherë një sëmundje seksualisht të transmetueshme. Dikush mund të supozojë që gratë e dhunuara seksualisht kanë shumë më tepër gjasa të raportojnë se bashkëshorti/partneri i tyre intim nuk i lejon ato të përdorin kontraktivë

dhe kufizimeve të grave në përdorimin e kontraktivëve dhe rrezikun e infektimit me sëmundjet seksualisht të transmetueshme. Nga 377 gra të anketuara, gratë e dhunuara seksualisht ishin gati tre herë më shumë që raportonin se bashkëshorti/partneri i tyre intim i kufizonte ose refuzonte që ato të përdornin kontraktivë, krahasuar me gratë jo të dhunuara seksualisht. Në veçanti, 21,1% e grave të dhunuara seksualisht raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre intim refuzonte ose i kufizonte ato në përdorimin e kontraktivëve.

Figura 4.17. Dhunimi seksual dhe sëmundjet seksualisht të transmetueshme

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Nga 1988 gra të anketuara, gratë e dhunuara seksualisht ishin rreth dy herë më shumë që mendonin se ato rrezikonin infektimin nga një sëmundje seksualisht e transmetueshme, përfshirë këtu HIV/AIDS, krahasuar me gratë jo të dhunuara seksualisht. Veç kësaj, gratë e dhunuara seksualisht ishin dy herë më shumë që kishin vuajtur nga një sëmundje seksualisht e transmetueshme, krahasuar me gratë jo të dhunuara seksualisht. Për më tepër, 30% nga 330 gratë e dhunuara seksualisht raportuan se vuanin nga një sëmundje seksualisht e transmetueshme (shihni gjithashtu tabelat 27 dhe 28 në shtojcë).

Alkooli dhe dhuna në familje

Lidhja mes përdorimit/abuzimit me alkoolin dhe dhunës në familje është e ndërlikuar. Një nga mitet e dhunës në familje është që alkooli është një shkak madhor i dhunës në familje. Megjithatë, në realitet, alkooli nuk është shkaktar i dhunës në familje. Disa bashkëshortë/partnerë abuzivë mbështeten te përdorimi/abuzimi me alkoolin duke e përdorur këtë si një shfajësim kur bëhen të dhunshëm. Në raste të tilla, alkooli i mundëson

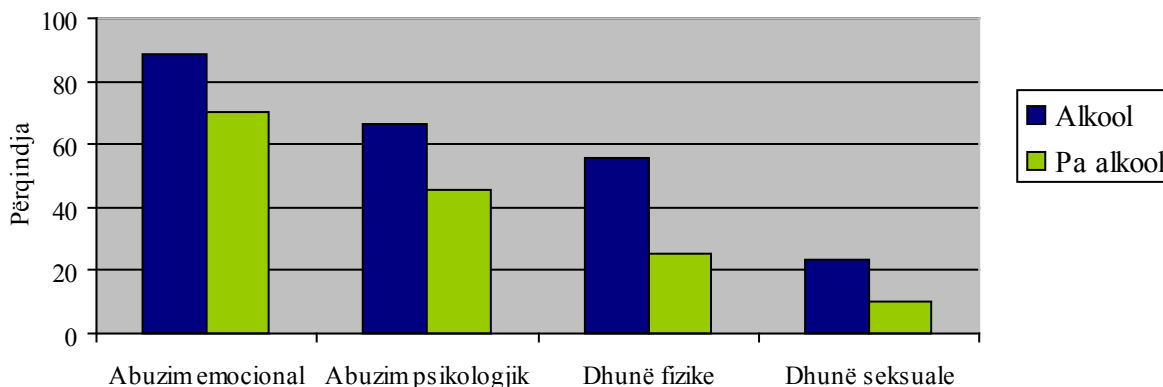
ushtruar forcë dhe kontroll mbi një person tjetër; kështu që nuk përfaqëson një humbje të kontrollit (19).

Nga 2590 gra të anketuara, 38,1% raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre intim konsumonte alkool. Përveç kësaj, 4,6% e grave raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre dehet shpesh dhe 26,4% raportuan se kjo ndodh vetëm ndonjëherë (shihni tabelën 29 në shtojcë).

Figura 4.18 tregon se gratë bashkëshortët/partnerët e të cilave përdorin/abuzonin me alkoolin kishin më shumë gjasa që të përjetonin dhunë në familje – emocionale, psikologjike, fizike dhe/ose seksuale, krahasuar me gratë bashkëshortët/partnerët e të cilave nuk konsumonin alkool. Në fakt, gratë bashkëshortët/partnerët e të cilave konsumonin alkool kishin gati dy deri në tre herë më shumë gjasa që të përjetonin dhunë fizike dhe seksuale në martesën ose në lidhjen e tyre intime (shihni gjithashtu tabelën 30 në shtojcë).

Mund të thuhet gjithashtu se konsumimi i alkoolit mund të ketë një ndikim në ashpërsinë

Figura 4.18. Konsumimi i alkoolit nga ana e bashkëshortit/partnerit intim dhe dhuna në familje

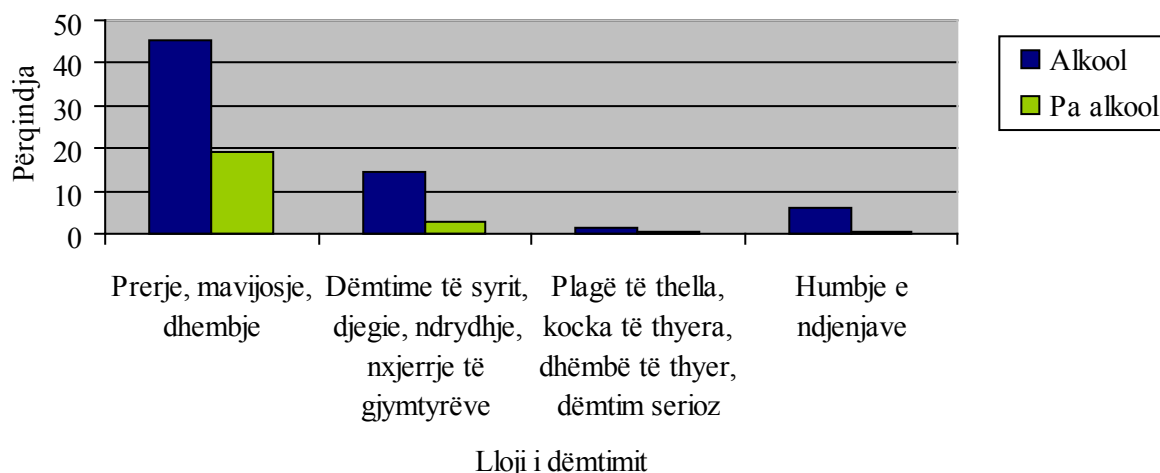

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

bashkëshortit/partnerit abuziv që të shfajësohet për sjelljet e tij të dhunshme si rezultat i alkoolit (18). Megjithëse përdorimi/abuzimi me alkoolin i një dhunuesi mund të ketë një ndikim në ashpërsinë e dhunës ose në lehtësinë me të cilën bashkëshorti/partneri intim mund të shfajësojë veprimet e tij, një bashkëshort/partner intim nuk bëhet i dhunshëm si rezultat i alkoolit. Pija nuk bën që një bashkëshort/partner abuziv të humbë kontrollin e tij. Dhuna në familje përdoret për të

e dhunës dhe në dëmtimet që gratë e dhunuara vuajnë si rezultat i dhunës në familje. Figura 4.19 tregon se nga 876 gratë e dhunuara fizikisht dhe/ose seksualisht, gratë të cilat raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre intim përdorte/abuzonte me alkoolin kishin më shumë gjasa të përjetonin dëmtime që lidhen me dhunën në familje. Në veçanti, gratë e dhunuara bashkëshortët/partnerët intim të të cilave

Figura 4.19. Konsumimi i alkoolit nga ana e bashkëshortit/partnerit intim dhe dëmtimet që lidhen me dhunën në familje mes grave të dhunuara fizikisht dhe seksualisht

*Shënim: Përçiqndjet e krahasimit bazohen në përçiqndje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

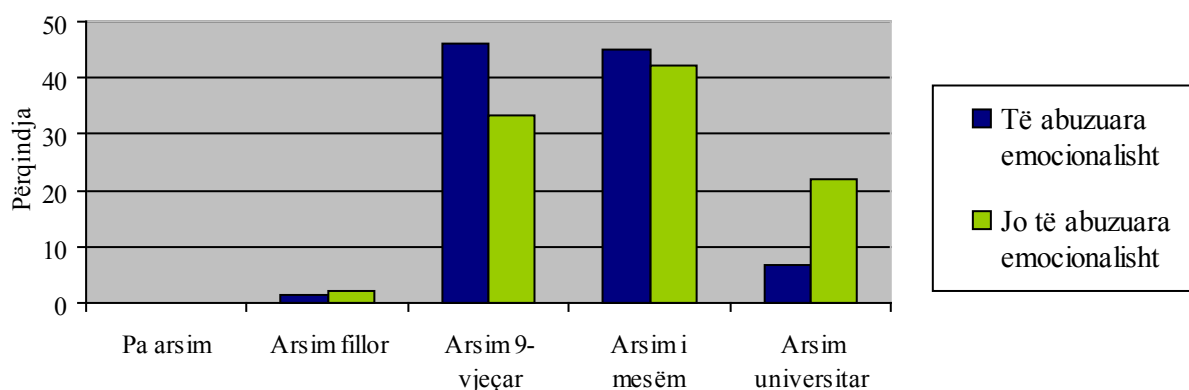
konsumonin alkool kishin dy herë më shumë gjasa që të përjetonin prerje, mavijosje dhe/ose dhembje që lidheshin me dhunën në familje. Gjithashtu, ato kishin pesë herë më shumë gjasa që të përjetonin dëmtime të syrit, djegie, ndrydhje dhe/ose nxjerrje gjymtyrësh nga dhuna në familje. Veç kësaj, ato kishin katër herë më shumë gjasa që të përjetonin plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer dhe/ose dëmtime serioze, dhe gjashtë herë më shumë gjasa që të përjetonin humbje të ndjenjave (shihni gjithashtu tabelën 31 në shtojcë)

Dhuna në familje dhe niveli arsimor i bashkëshortit

U analizua lidhja mes nivelit arsimor të bashkëshortëve dhe katër llojeve të dhunës në

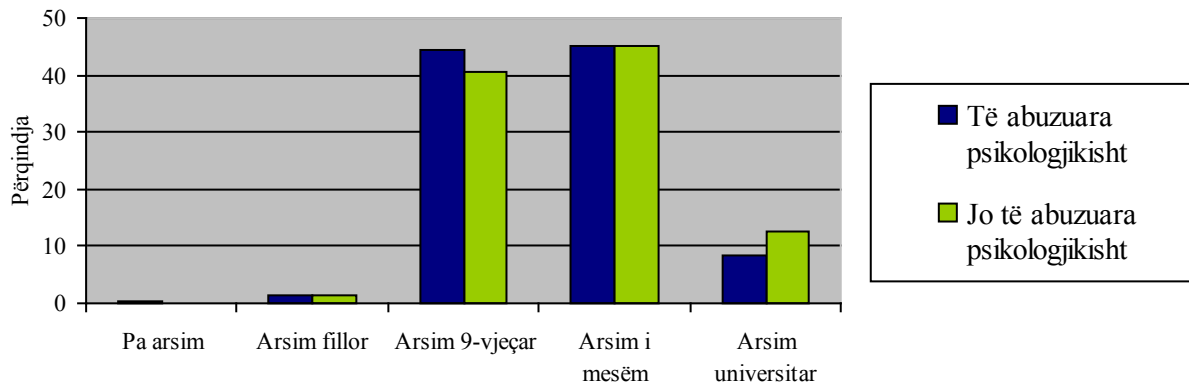
familje – emocionale, psikologjike, fizike dhe seksuale – të përjetuar nga gratë. Nuk pati një lidhje statistikore të theksuar mes nivelit arsimor të bashkëshortëve dhe eksperiencave të grave me dhunën seksuale në martesën e tyre (shihni tabelën 35 në shtojcë). Figura 4.20 tregon se gratë të cilat kishin përjetuar abuzim emocional ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre kishte arsim 9-vjeçar (46,1%) ose arsim të mesëm (45,2%), në krahasim me gratë të cilat nuk kishin përjetuar abuzim emocional (përkatësisht 33,3% dhe 42,1%). Ndërsa gratë të cilat nuk kishin përjetuar abuzim emocional (22,1%) ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre kishte arsim universitar, krahasuar me gratë që kishin përjetuar abuzim emocional (6,6%; shihni gjithashtu tabelën 32 në shtojcë).

Figura 4.20. Abuzimi emocional sipas nivelit të arsimimit të bashkëshortit

*Shënim: Përçiqndjet e krahasimit bazohen në përçiqndje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 4.21. Abuzimi psikologjik sipas nivelit të arsimit të bashkëshortit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 4.21 tregon se gratë të cilat kishin përjetuar abuzim psikologjik ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre kishte arsim të mesëm (44,3%) krahasuar me gratë të cilat nuk kishin përjetuar abuzim psikologjik (40,6%). Gratë të cilat nuk kishin përjetuar abuzim psikologjik (12,5%) ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre kishte arsim universitar, krahasuar me gratë që kishin përjetuar abuzim psikologjik (8,5%; shihni gjithashtu tabelën 33 në shtojcë).

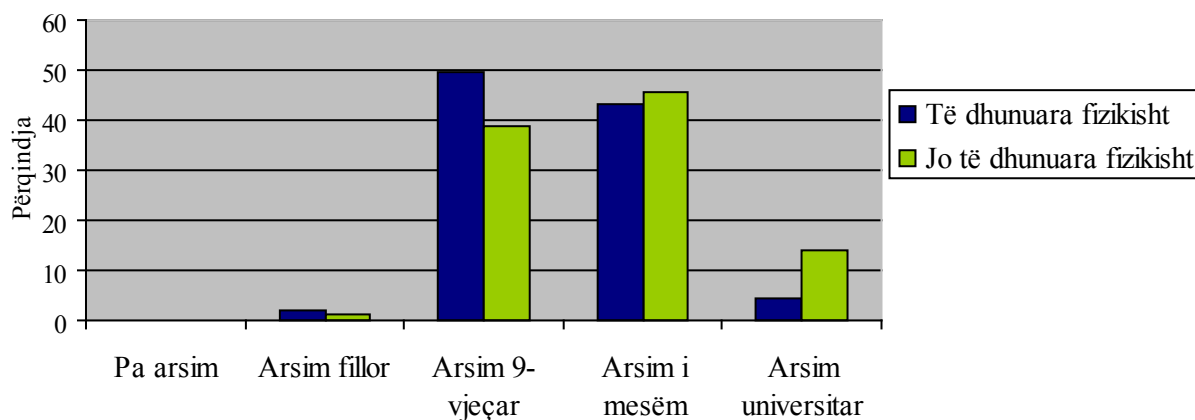
Në përfundim, figura 4.22 tregon se gratë të cilat kishin përjetuar dhunë fizike (49,5%) ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre kishte arsim 9-vjeçar, krahasuar me gratë të cilat nuk kishin përjetuar dhunë fizike (38,9%). Ndërsa gratë të cilat nuk kishin përjetuar dhunë fizike (13,9%) ishin ato që raportuan më së shumti

se bashkëshorti i tyre kishte arsim universitar, krahasuar me gratë që kishin përjetuar dhunë fizike (4,9%); shihni gjithashtu tabelën 34 në shtojcë.

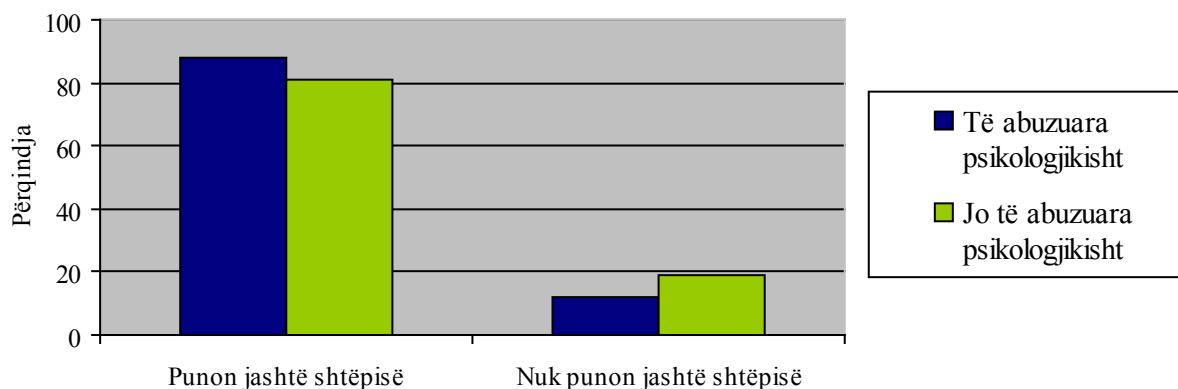
Dhuna në familje dhe statusi i punësimit të bashkëshortit

U analizua gjithashtu dhe lidhja mes statusit të punësimit të bashkëshortit dhe katër llojeve të dhunës në familje – emocionale, psikologjike, fizike dhe seksuale – të përjetuar nga gratë. Nuk pati një lidhje statistikore të theksuar mes statusit të punësimit të bashkëshortit dhe eksperiencave të grave me abuzimin emocional, dhunën fizike ose dhunën seksuale në martesën e tyre (shihni gjithashtu tabelat 32, 33 dhe 34 në shtojcë). Megjithatë, figura 4.23 tregon që kishte një lidhje

Figura 4.22. Dhuna fizike sipas nivelit të arsimit të bashkëshortit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 4.21. Abuzimi psikologjik sipas nivelit të arsimit të bashkëshortit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

të theksuar mes eksperiencave të grave me abuzimin psikologjik dhe me statusin e punësimit të bashkëshortit të tyre. Në veçanti, gratë të cilat kishin përjetuar abuzim psikologjik (88,0%) ishin ato që raportuan më së shumti se bashkëshorti i tyre punonte 20 orë ose më shumë jashtë shtëpisë në muajin para intervistës, krahasuar me gratë që nuk kishin përjetuar abuzim psikologjik (81,0%; shihni gjithashtu tabelën 33 në shtojcë).

Dhuna në familje nga anëtarët e saj

Dhuna në familje ndaj grave jo gjithmonë ndodh nga ish-bashkëshortët/partnerët intimë ose aktualë, shpeshherë edhe anëtarë të tjerë të familjes (p.sh. prindërit, vëllezërit, motrat, krushqit dhe të afërm të tjerë) mund të ushtrojnë dhunë fizike ndaj grave. Në vrojtim gratë u pyetën nëse

ato ishin qëlluar, goditur me shuplakë, me shkelm ose nëse ishin lënduar fizikisht që nga moshë 15 vjeçare nga anëtarë të tjerë të familjes.

Tabela 4.13 tregon që nga 2590 gra të anketuara, që prej moshës 15 vjeçare, 13,8% e grave kanë qenë të dhunuara fizikisht nga nëna/njerka e tyre, 13,4% kanë qenë të dhunuara fizikisht nga babai/njerku i tyre dhe 9,7% nga motra/vëllai. Çuditërisht, vetëm 2% e grave raportuan se ishin të dhunuara fizikisht nga vjehrra ose vjehri.

Ndikimi i dhunës në familje te fëmijët

Fëmijët janë shpesh viktimat e harruara të dhunës në familje, megjithëse ata shpesh janë dëshmitarë të dhunës ose janë të vetëdijshëm kur ajo ndodh në shtëpi, sepse ato dëgjojnë britmat dhe debatet, shohin dëmtimet dhe shohin dëmin ndaj pronës. Për më tepër, fëmijët të cilët rriten në një mjedis të dhunshëm kanë më shumë gjasa që të përjetojnë dhunë ndaj tyre. Edhe nëse fëmijët nuk janë viktimat e drejtpërdrejta të dhunës në familje, ata shpesh vuajnë të njëjtat probleme psikologjike dhe të mënyrës së sjelljes, ashtu si fëmijët që dhunohen fizikisht (20,21). Fëmijët që janë të ekspozuar ndaj dhunës në familje shpesh vuajnë nga problemet fizike, sociale dhe ato të zhvillimit (p.sh. probleme të të nxënimit, aftësi sociale të kufizuara, vuajnë nga depresioni ose nga ankthi i madh dhe/ose shfaqin sjellje të dhunshme, të rrezikshme ose kriminale).

Fëmijët e të gjitha moshave, por veçanërisht ata në moshë të vogël, janë të pambrojtur nga dhuna

Tabela 4.13. Abuzimi fizik nga anëtarë të tjerë të familjes

	Nr.=2590	
	I dhunuar fizikisht	
Abuzuesi	nr	%
Nëna/Njerka	357	13.8
Babai/Njerku	348	13.4
Motra/Vëllai	252	9.7
Vajza/Djali	4	.2
Vjehrra	32	1.2
Vjehri	29	1.1
Të afërm të tjerë	40	1.5

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=1,828; 70,6%)

në familje dhe mund të dëmtohen në mënyrë të drejtpërdrejtë ose jo nga dhuna në shtëpi (22,23).

Çuditërisht, nga 2590 gra të anketuara vetëm 7,9% e grave kanë mendonin se dhuna në shtëpi ka pasur ndikim te fëmijët e tyre; por 51% e grave nuk iu përgjigjen kësaj pyetjeje. Tabela 4.14 tregon se nga 2590 gra të anketuara, 7,2% raportuan se fëmijët e tyre kanë qenë dëshmitarë të dhunës, 3,9% thanë se fëmijët e tyre ishin lënduar ose dëmtuar si rezultat i dhunës dhe 3,6% thanë se fëmijët e tyre kishin jetuar në frikë për shkak të dhunës në shtëpi. Veç kësaj, 2,6% thanë se dhuna kishte shkaktuar probleme të të nxënimit te fëmijët dhe 4% thanë se fëmijët e tyre kishin braktisur shtëpinë dhe tani po jetonin me të afërm të tjerë.

Tabela 4.14. Ndikimi i dhunës në familje te fëmijët

	Nr.=2590	
	nr	%
Fëmijët dëshmitarë të dhunës	186	7.2
Fëmijët jetojnë në frikë	94	3.6
Fëmijët ishin lënduar ose dëmtuar	100	3.9
Fëmijët kanë braktisur shtëpinë dhe tani jetojnë me të afërm të tjerë	10	.4
Dhuna ka shkaktuar probleme të të nxënimit te fëmijët	67	2.6

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=2,386; 92,1%)

Kërkimi i ndihmës nga gratë e dhunuara

Gratë e dhunuara shpeshherë hezitojnë të flasin për dhunën në familje. Në fakt, figura 4.23 tregon që pjesa më e madhe e grave të dhunuara nuk kërkojnë ndihmë për dhunën që ushtrohet në martesën ose lidhjen e tyre intime. Në përgjithësi, vetëm 16% deri në 28% e grave kanë kërkuar ndihmë për dhunën që ushtrohet në martesën ose në lidhjen e tyre intime. Në mënyrë më specifike, 16,8% e 776 grave të dhunuara emocionalisht kanë kërkuar ndihmë, 20% e 715 grave të dhunuara psikologjikisht kanë kërkuar ndihmë, 20% e 808 grave të dhunuara fizikisht kanë kërkuar ndihmë dhe 27,3% e 300 grave të

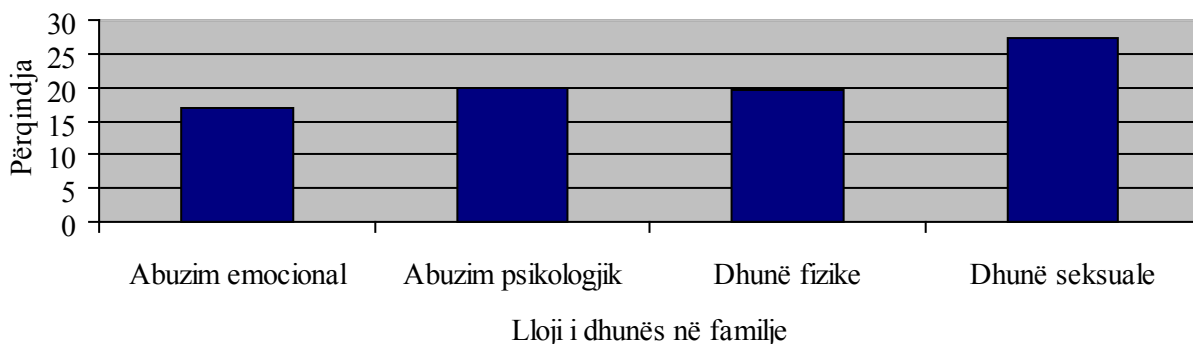
Tabela 4.15. Kërkimi i ndihmës nga gratë e dhunuara

Kush kërkoi ndihmë nga:	Nr=193	
	nr	%
Familja e tyre	176	90.7
Familja e bashkëshortit/partnerit	68	34.0
Të afërm të tjerë	27	13.9
Shokët	18	9.3
Drejtuesit fetarë	2	1.0
Mjekët/profesionistë	3	1.5
Policia	3	1.5
Avokati	6	3.1
Gjykatësi	11	5.7
Organizatrat e shërbimit social	1	.5
Të tjera	2	1.0

dhunuara seksualisht kanë kërkuar ndihmë (shihni gjithashtu tabelën 34 në shtojcë).

Është e rëndësishme të kuptohet se kur gratë

Figura 4.23. Kërkimi i ndihmës nga gratë e dhunuara sipas llojit të dhunës në familje

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela 4.16. Arsyet e mos kërkimit të ndihmës

Arsyet e mos kërkimit të ndihmës	Nr=190	
	nr	%
Nuk do të kishte asnjë përmirësim	49	25.8
Nuk dinë se ku mund të kërkojnë ndihmë	35	18.4
I tremben faktit se mund të njollosin emrin e familjes së tyre	35	18.4
Frika se mund të dhunohen më shumë	29	15.3
Mendon se mund të fajësohet për vetë viktimizimin e saj	19	10.0
Frika nga divorci ose përfundimi i lidhjes	19	10.0
Mendon se nuk do të merret seriozisht ose nuk do të besohet nga të tjerët ose do të tallet	15	7.9
Frika e humbjes së fëmijëve të saj	10	5.3
Dhuna është normale dhe nuk ka asnjë arsye për t'u ankuar	7	3.7

kërkojnë ndihmë për dhunën në familje, në martesën ose në lidhjen e tyre intime, pjesa më e madhe e grave i drejtohet për ndihmë familjes së tyre. Tabela 4.15 tregon se nga 193 gra të dhunuara të cilat kanë kërkuar ndihmë për dhunën në familje, 90,7% kanë kërkuar ndihmë nga familja e tyre, 34,0% kanë kërkuar ndihmë nga familja e bashkëshortit/partnerit të tyre dhe 13,9% kanë kërkuar ndihmë nga të afërm të tjerë.

Tabela 4.15 tregon se pak gra kanë kërkuar ndihmë jashtë familjes së tyre; vetëm 9,3% e grave të dhunuara kanë kërkuar ndihmë nga miqtë dhe akoma më pak kanë kërkuar ndihmë nga krerët fetarë, mjekët, forcat rendit publik ose të gjyqësorit ose nga organizatat e shërbimit social. Mos harroni se gratë mund të kërkojnë ndihmë nga më shumë se një burim i vetëm.

Pjesa më e madhe e grave të dhunuara nuk kërkojnë ndihmë për dhunën në familje dhe arsyet janë të shumta. Tabela 4.16 tregon se nga 190 gra të dhunuara, 25,8% mendonin se nuk do të kishte asnjë përmirësim në sjelljen e bashkëshortit/partnerit të tyre intim nëse ato do të kërkonin ndihmë, 18,4% nuk dinin se ku mund të kërkonin ndihmë, 18,4% kishin frikë se mos turpëronin ose njolloshnin emrin e familjes së tyre dhe 15,3%

kishin frikë se mos dhunoheshin akoma më shumë.

Veç kësaj, 10% e grave të dhunuara mendonin se ato do të fajësoheshin për vetë viktimizimin e tyre dhe një 10% tjetër i grave të dhunuara fizikisht kishin gjithashtu frikë të flisnin për dhunën se kjo mund të çonte në divorc ose në përfundim të lidhjes së tyre. Në përfundim, 5,3% e grave shqetësoheshin se nëse ato do të flisnin për dhunën në familje, ato mund të humbnin fëmijët e tyre.

Referenca

1. US Department of Justice, Office on Violence Against Women. Retrieved on March 11, 2009 from <http://www.ovv.usdoj.gov/domviolence.htm>
2. Sackett & Saunders (1999). The Impact of Different Forms of Psychological Abuse on Battered Women. *Violence and Victims*, 14(1), pp. 105-117.
3. Sackett & Saunders (1999).
4. Sackett & Saunders (1999).
5. Sackett & Saunders (1999).
6. Haarr (2007). Wife Abuse in Tajikistan. *Feminist Criminology*, Vol. 2, No. 3, pp. 245-270.
7. Abraham (2002). *Speaking the Unspeakable: Wife Abuse among South Asian Immigrants in the United States*. Rutgers, NJ: Rutgers University Press.
8. Haarr (2007).
9. Abraham (2002).
10. Bergen (2006). Martial Rape: New Research and Directions. Retrieved from http://new.vawnet.org/category/Main_Doc.php?docid=248
11. Garcia-Moreno, C., H. Jensen, M. Ellsberg, L. Heise & C. Watts (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
12. Bergen (2006).
13. Garcia-Moreno et al., 2005.
14. Bergan, 2006.
15. Bennice & Resick (2003). Marital Rape: History, Research and Practice. *Trauma, Violence and Abuse*, Vol. 4, pp. 228-246.
16. Bergan, 2006.
17. Garcia-Moreno et al., 2005.

18. Myths about Alcohol and Domestic Violence. Retrieved from http://www.stopvaw.org/Myths_About_Alcohol_and_Domestic_Violence.html
19. Myths about Alcohol and Domestic Violence.
20. Behind Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children. Retrieved from http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/SVITH_report.pdf
21. Brown & Bzostek (2003). Violence in the Lives of Children. *Cross Currents*, Issue 1, Child Trends DataBank.
22. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
23. Behind Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children. Retrieved from http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/SVITH_report.pdf

Kapitulli 5: Dhuna në familje ndaj fëmijëve

Në shtëpi dhe në ambientet familjare fëmijët përjetojnë sulme dhe akte të tjera të dhunës fizike, të abuzimit seksual, të poshtërimit dhe lloje të tjera të abuzimit emocional dhe psikologjik, si edhe neglizhim. Megjithatë, shpesh herë fëmijët janë viktimat e padukshme dhe të harruara të dhunës në familje. Në shtëpi, përgjegjësit për dhunën ndaj fëmijëve përfshijnë prindërit, njerkt, vëllezërit dhe motrat, gjyshërit dhe anëtarët e tjerë të familjes. Gjithashtu, fëmijët janë viktimat direkte dhe indirekte të dhunës në familje që ndodh në shtëpi ndërmjet anëtarëve të tjerë të familjes (1).

Ky kapitull paraqet të dhëna mbi natyrën dhe shtrirjen e dhunës në familje të përjetuar nga fëmijët e moshës 10 deri në 14 vjeç. Ky kapitull përfshin gjithashtu krahasime të dhunës në familje të përjetuar nga fëmijët në bazë të gjinisë, moshës dhe vendbanimit (urban kundrejt atij rural).

Dhuna në familje ndaj fëmijëve

Nga 991 fëmijët e anketuar, 57,7% raportuan se ishin rrahur fizikisht nga një anëtar i familjes. Tabela 5.1 tregon se 56,8% raportuan se një anëtar

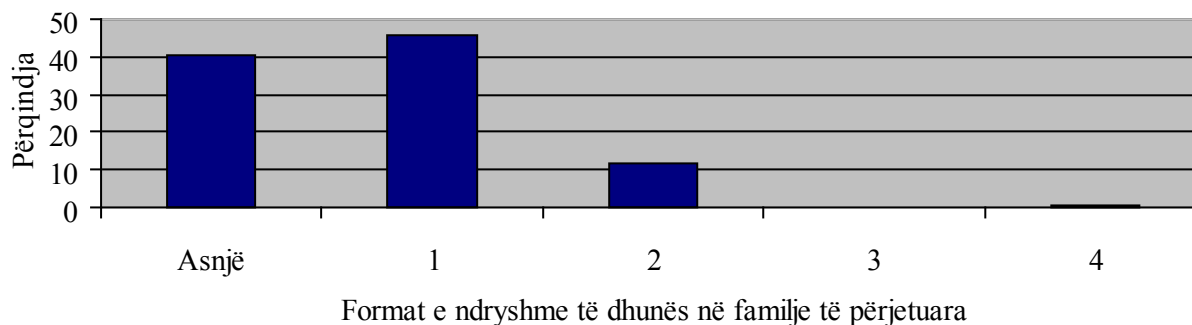
i familjes i ka goditur, i ka gjuajtur me grusht ose me shkelm. Përveç kësaj, 12,8% e fëmijëve raportuan se dikush në familjen e tyre i ka goditur me objekte dhe 0,4% raportuan se ishin djegur me cigare ose një objekt tjetër të nxehtë. Vetëm katër fëmijë raportuan se ishin kërcënuar me armë ose thikë nga një anëtar i familjes.

Fëmijët që raportuan se kishin përjetuar ndonjëherë dhunë në shtëpi u pyetën nëse ata e kishin përjetuar këtë dhunë në familje gjatë 12 muajve të fundit dhe për shpeshësinë e kësaj dhune (p.sh. "Sa shpesh ju ka ndodhur kjo gjë gjatë 12 muajve të fundit?"). Tabela 5.1 tregon se 55,8% e fëmijëve raportuan se gjatë 12 muajve të fundit, një anëtar i familjes i ka goditur me shuplakë, me grusht ose me shkelm në raste të shumta (nga ndonjëherë deri në shpeshherë). Përveç kësaj, 12,4% e fëmijëve raportuan se gjatë 12 muajve të fundit një anëtar i familjes i ka goditur me objekte në raste të shumta (nga ndonjëherë deri në shpeshherë). Vetëm një fëmijë raportoi se ishte djegur me cigare ose diçka të nxehtë gjatë 12 muajve të fundit. Gjithashtu, një fëmijë raportoi se ishte kërcënuar me armë ose thikë gjatë 12 muajve të fundit.

Tabela 5.1. Dhuna në familje e përjetuar nga fëmijët e moshës 10deri në 14 vjeç

	Nr.=991									
	Ndonjëherë		Aktualisht		Shpeshësia gjatë 12 muajve të kaluar					
	nr	%	nr	%	Shpesh		Ndonjëherë		Aspak	
	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%
Dhuna fizike										
Të goditur me objekte	127	12.8	123	12.4	18	1.8	105	10.6	4	.4
Të goditur me shuplakë, me grusht, me shkelm	563	56.8	553	55.8	55	5.5	498	50.3	10	1.0
Të djegur me cigare ose diçka tjetër të nxehtë	4	.4	1	.1	0	0.0	1	.1	3	.3
Abuzimi psikologjik										
Të kërcënuar me armë ose thikë	4	.4	1	.1	0	0.0	1	.1	3	.3

Figura 5.1. Format e ndryshme të dhunës në familje të përjetuara nga fëmijët e moshës 10deri në 14 vjeç

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=21; 2,1%)

Shpesh fëmijët e rrahur përjetojnë forma të ndryshme të dhunës. Figura 5.1 tregon përqindjen e fëmijëve që kanë raportuar se kanë përjetuar një ose më shumë nga format e dhunës të përmendura në tabelën 5.1. Është e rëndësishme të theksohet se nga 991 fëmijë të anketuar, 40,2% raportuan se nuk kishin përjetuar asnjë nga format e dhunës në familje të matura në vrojtim; megjithatë, ata mund të kenë përjetuar forma të tjera të dhunës fizike që nuk janë matur në vrojtim. Për shembull, vrojtimi nuk matë abuzimin emocional dhe përfshiu vetëm një formë të abuzimit psikologjik, kështu që fëmijët mund të kenë përjetuar forma të abuzimit emocional ose psikologjik që nuk janë matur në këtë vrojtim.

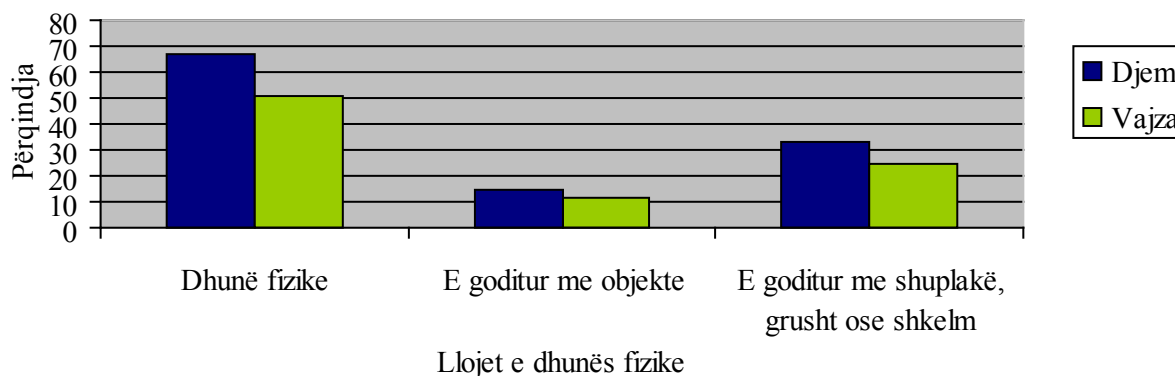
Figura 5.1 tregon se nga 991 fëmijë të anketuar, 45,8% raportuan se kishin përjetuar një formë dhune të tabelës 5.1, 11,5% kishin përjetuar dy forma dhune dhe 0,4% e fëmijëve kishin përjetuar tre ose katër forma dhune. Efektet afatgjata të

dhunës në familje në format e saj të ndryshme janë të rënda për fëmijët e abuzuar (shihni gjithashtu tabelën 37 në shtojcë).

Për të kuptuar ndryshimet demografike në eksperiencat e fëmijëve me dhunën në familje, të dhënat u përdorën për të përcaktuar nëse një fëmijë ka përjetuar ndonjëherë një ose më shumë nga format e ndryshme të dhunës të listuara në tabelën 5.1. Pas kësaj, janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore demografike të theksuara, të cilat mund të na ndihmonin për të kuptuar abuzimin e fëmijëve në shtëpi (shihni gjithashtu tabelën 38 në shtojcë).

Figura 5.2 tregon se megjithëse një përqindje e konsiderueshme e fëmijëve – djem dhe vajza – kanë përjetuar dhunë fizike në shtëpi, nga 970 fëmijë të anketuar, djemtë (66,7%) në mënyrë në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa

Figura 5.2. Dhuna fizike sipas gjinisë së fëmijës

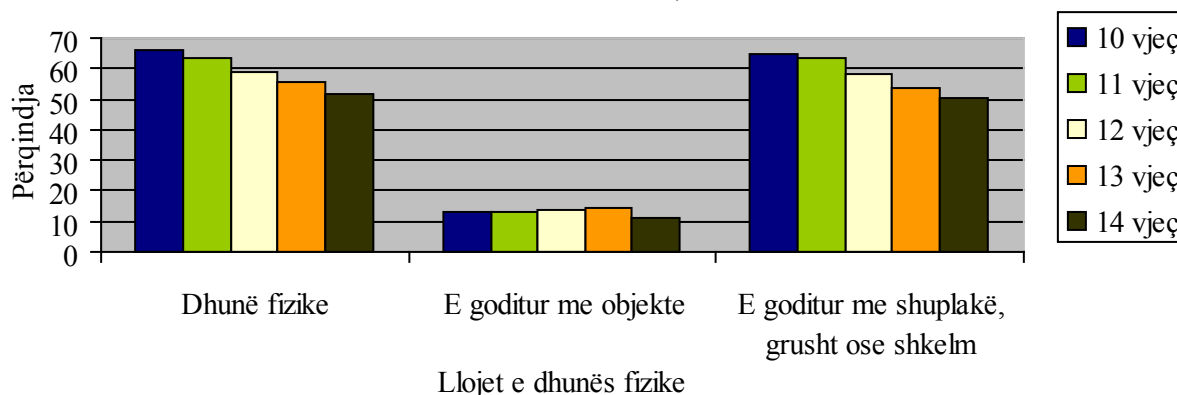
*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

sesa vajzat (51,1%) që të përjetonin dhunë fizike në përgjithësi. Në mënyrë më specifike, djemtë (66,1%) kishin më shumë gjasa sesa vajzat (49,9%) që të goditeshin me shuplakë, me grusht ose me shkelm nga një anëtar i familjes. Megjithatë, nuk kishte ndryshim të theksuar ndërmjet djemve dhe vajzave për sa i përket të qenit të goditur me objekte të ndryshme nga anëtarët e familjes.

të goditur me objekte të ndryshme nga anëtarët e familjes (shihni gjithashtu tabelën 39 në shtojcë).

Gjithashtu, kishte ndryshime të theksuara midis zonave urbane dhe rurale për sa i përket eksperiencës së fëmijëve me dhunën fizike në shtëpi. Figura 5.4 tregon se nga 970 fëmijë të anketuar, fëmijët që jetonin në zonat rurale (67,5%) në mënyrë të theksuar kishin më shumë

Figura 5.3. Dhuna fizike sipas moshës së fëmijës

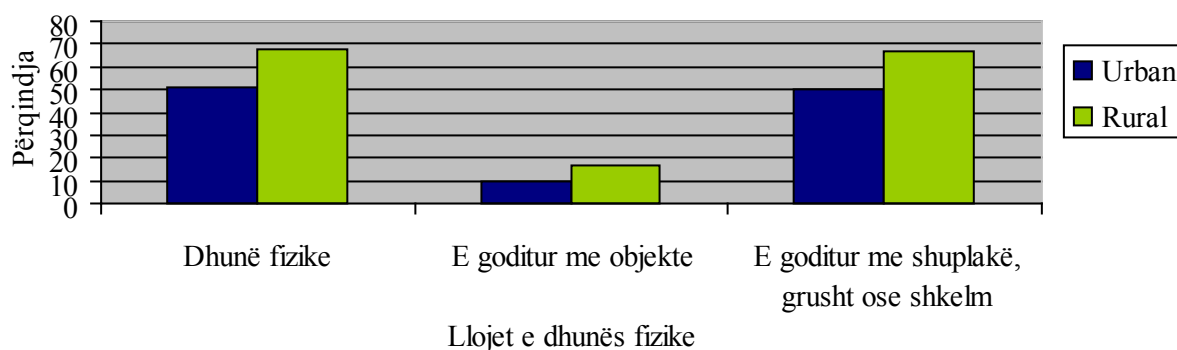

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 5.3 tregon gjithashtu disa ndryshime të theksuara midis kategorive të moshave për sa i përket eksperiencës së fëmijëve me dhunën fizike në shtëpi. Nga 970 fëmijë të anketuar, në mënyrë të theksuar fëmijët e moshës 10 dhe 11 vjeç (66,0%) kishin më shumë gjasa që të përjetonin dhunë fizike krahasuar me fëmijët e moshës 13 dhe 14 vjeç (përkatesisht 55,5% dhe 51,5%). Në mënyrë më specifike, 10 dhe 11 vjeçarët kishin më shumë gjasa që të goditeshin me shuplakë, me grusht ose me shkelm nga një anëtar i familjes krahasuar me 12, 13 dhe 14 vjeçarët. Nuk kishte ndryshime të theksuara bazuar te mosha për sa i përket të qenit

gjasa që të dhunoheshin fizikisht nga një anëtar i familjes krahasuar me fëmijët që jetonin në zonat urbane (51,2%). Në mënyrë më specifike, fëmijët në zonat rurale (66,4%) kishin më shumë gjasa që të goditeshin me shuplakë, me grusht ose me shkelm nga një anëtar i familjes krahasuar me fëmijët në zonat urbane (50,4%). Përveç kësaj, fëmijët në zonat rurale (16,4%) në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa sesa fëmijët në zonat urbane (10,1%) që të goditeshin me objekte të ndryshme nga anëtarët e familjes (shihni gjithashtu tabelën 40 në shtojcë).

Figura 5.4. Dhuna fizike sipas vendbanimit urban kundrejt atij rural

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Cilët anëtarë të familjes abuzojnë me fëmijët?

Shpesh fëmijët abuzohen fizikisht nga prindërit e tyre, megjithatë, motrat dhe vëllezërit, gjyshërit, dhe të afërm të tjerë mund të jenë gjithashtu abuzues, veçanërisht kur familjet jetojnë në të njëjtën shtëpi me dy dhe tre breza. Tabela 5.2 tregon se nga 991 fëmijë të anketuar, 45,1% e fëmijëve raportuan se nëna/ njerka i lëndonte ata fizikisht, 29,3% raportuan se babai/njerku abuzonte mbi ta fizikisht dhe 24,4% raportuan se motra dhe/ose vëllai i tyre abuzonte fizikisht me ta. Një pjesë më e vogël e fëmijëve raportuan se gjyshërit e tyre (3,6%), të afërmit (2,7%) ose anëtarët e tjerë të familjes (1,4%) abuzonin fizikisht me ta. Meqenëse nënat/njerkat shpenzojnë më shumë kohë të angazhuara me rritjen e fëmijëve, nuk është për t'u çuditur që nënat/njerkat identifikoheshin më shpesh nga fëmijët si personat që i lëndonin ata fizikisht.

Është e rëndësishme të theksohet se 61,4% e fëmijëve që raportuan se ishin dhunuar fizikisht nga babai/njerku ishin të dhunuar gjithashtu edhe nga nëna/njerka dhe 24,5% ishin gjithashtu të dhunuar nga motra dhe/ose vëllai. Në krahasim, 39,8% e fëmijëve që ishin dhunuar nga nëna/njerka ishin gjithashtu të dhunuar fizikisht edhe nga babai/njerku dhe 31,5% ishin të dhunuar nga motra/vëllai i tyre. Kjo është e rëndësishme, sepse tregon që shpesh fëmijët dhunohen nga më shumë se një anëtar i familjes së tyre nukleare.

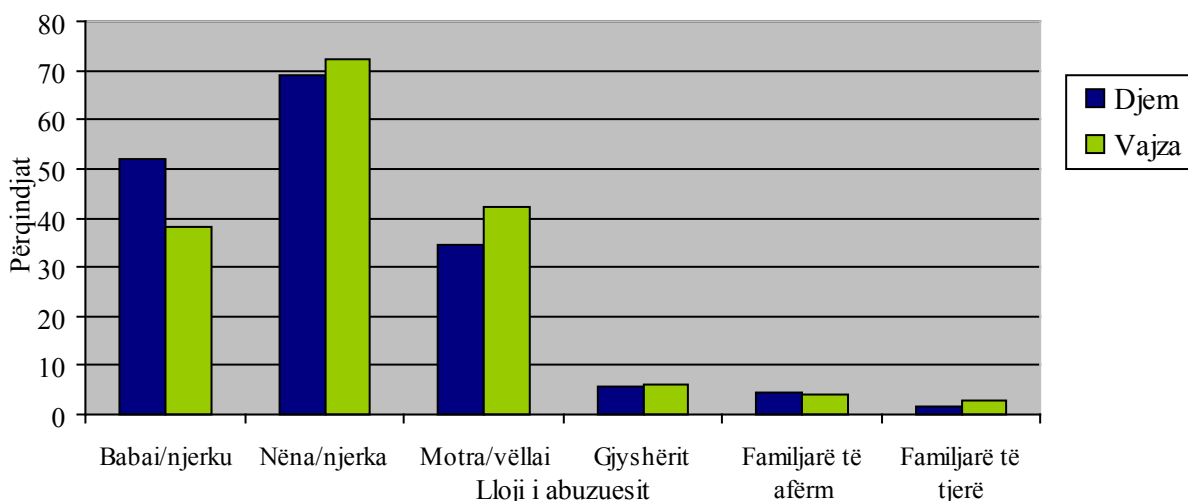
Tabela 5.2. Dhunimi fizik sipas anëtarëve të familjes

	Nr=991	
	I dhunuar fizikisht	
Abuzuesi	nr	%
Babai/njerku	290	29,3
Nëna/njerka	447	45,1
Motra/vëllai	242	24,4
Gjyshi/gjyshja	36	3,6
Familja e afërt	27	2,7
Të afërm të tjerë	14	1,4

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=357; 36,0%)

Kishte disa ndryshime të theksuara ndërmjet djemve dhe vajzave për sa i përket faktit se kush i abuzon ato në shtëpi. Figura 5.5 tregon se nga 634 fëmijë të anketuar, në mënyrë të theksuar djemtë (52,0%) kishin më shumë gjasa sesa vajzat (38,2%) që të dhunoheshin fizikisht nga babai/njerku i tyre, kurse vajzat (42,2%) në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa sesa djemtë (34,7%) që të dhunoheshin fizikisht nga motra dhe/ose vëllai. Është e rëndësishme të theksohet se nuk kishte ndryshime të theksuara ndërmjet djemve dhe vajzave për sa i përket abuzimit fizik nga nëna/njerka, gjyshërit, farefisi i afërt, ose të afërm të tjerë (shihni gjithashtu tabelën 41 në shtojcë).

Figura 5.5. Kategoria e abuzuesit sipas gjinisë së fëmijës

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar

Në mënyrë tipike fëmijët kanë pak status brenda familjeve dhe shpeshherë zërat e tyre nuk dëgjoen. Përveç kësaj, në familje, dhuna fizike ose ndëshkimi trupor përdoret shpesh për të kontrolluar dhe për të disiplinuar fëmijët; kështu që goditja me shuplakë, të gjuajturit dhe rrahja e fëmijës zakonisht nuk konsiderohet një formë dhune ndaj fëmijëve. Në këtë mënyrë, fëmijët e dhunuar shpesh hezitojnë të flasin për dhunën në familje.

Figura 5.6 tregon se nga 634 fëmijë të dhunuar, 53,3% e fëmijëve të dhunuar fizikisht raportuan se kishin kërkuar ndihmë nga dikush në përpjekje për ta ndaluar abuzuesin e tyre që të mos abuzonte përsëri. Në mënyrë më specifike, 64,6% e fëmijëve që ishin goditur me objekte të ndryshme dhe 53,5% e fëmijëve që ishin goditur me shuplakë, me grusht ose me shkelm kanë kërkuar ndihmë nga dikush. Veç kësaj, 25,0% e fëmijëve që ishin djegur me cigare dhe sende të tjera të nxehta ose që ishin kanosur me armë, rrallë herë kanë kërkuar ndihmë (shihni gjithashtu tabelën 42 në shtojcë).

Është e rëndësishme të kuptohet se megjithëse një përqindje e konsiderueshme e fëmijëve kanë kërkuar ndihmë nga dikush për dhunën që ato po përjetonin në familje, shumica e fëmijëve e kanë kërkuar ndihmën nga një anëtar i familjes. Rrallëherë një fëmijë i ka treguar dikujt jashtë familjes së tyre rreth abuzimit ose dhunës. Tabela 5.3 tregon se nga 340 fëmijë të dhunuar fizikisht, 86,2% kanë kërkuar ndihmë nga prindërit e tyre.

Tabela 5.3. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar

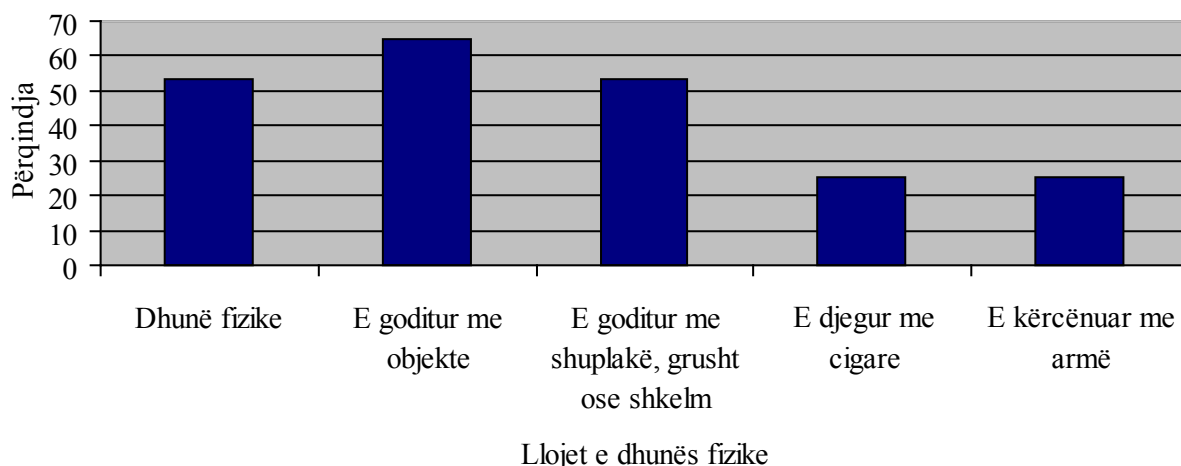
	Nr=340	
	nr	%
Prindi (prindërit)	263	86,2
Gjyshërit	119	39,0
Shokët	5	1,6
Mësuesit	10	3,3
Familja e afërt	17	5,6
Drejtuesit fetarë	1	0,3
Mjeku/personeli mjekësor	0	0,0
Policia	0	0,0

Në rastin kur një nga prindërit e tyre i dhunonte fizikisht, zakonisht ata kërkonin ndihmë nga prindi tjetër. Në rastin kur dikush tjetër përveç prindërve i dhunonte ata, ata mund të kenë kërkuar ndihmë nga të dy prindërit. Përveç kësaj, 39,0% e fëmijëve të dhunuar kanë kërkuar ndihmë nga gjyshërit e tyre. Përtej prindërve dhe gjyshërve, fëmijët kishin tendencën të mos kërkonin ndihmë nga të tjerë.

Janë kryer edhe ndarjet në tabela me disa variabla për të përcaktuar nëse ka pasur ndryshime statistikore demografike të theksuara, të cilat mund të na ndihmonin për të kuptuar sjelljet e fëmijëve për kërkimin e ndihmës.

Figura 5.7 tregon gjithashtu se nga 634 fëmijë të anketuar, në mënyrë të theksuar vajzat (59,5%) kishin më shumë gjasa sesa djemtë (48,6%) që të

Figura 5.6. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar sipas llojit të dhunës

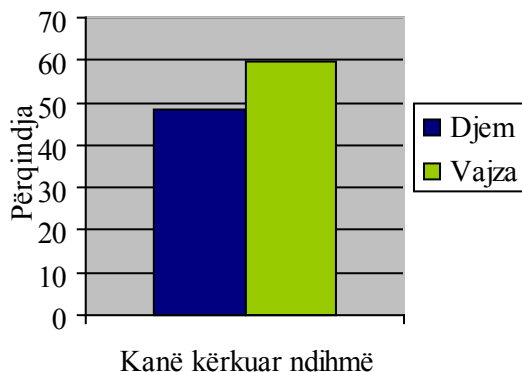

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

kërkimin ndihmë për dhunën në familje në jetën e tyre. Nuk kishte ndryshime të theksuara në kërkimin e ndihmës bazuar në moshën e fëmijës (shihni gjithashtu tabelën 43 në shtojcë).

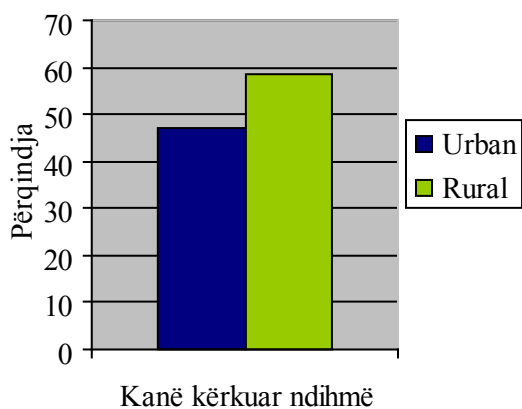
Figura 5.7. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e dhunuar sipas gjinisë

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Figura 5.8 tregon se nga 634 fëmijë të anketuar, fëmijët e dhunuar fizikisht në zonat rurale (58,5%) në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa që të kërkonin ndihmë nga familja për dhunën në familje në jetën e tyre, krahasuar me fëmijët në zonat urbane (47,1%; shihni gjithashtu tabelën 43 në shtojcë).

Figura 5.8. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e dhunuar sipas vendbanimit urban kundrejt atij rural

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Vetëdija e fëmijës për dhunën në familje ndaj nënës së tij/saj

Vetëm 17,4% e 991 fëmijëve të anketuar raportuan të kishin parë ose dëgjuar ndonjëherë dhunë ndërmjet prindërve të tyre. Problemi mund të qëndrojë në lidhje me përdorimin e termit “dhunë”. Fëmijët mund të mos e konsiderojnë goditjen e nënës nga babai si dhunë, por si disiplinë. Nuk kishte ndryshime të theksuara midis djemve dhe vajzave, zonave urbane kundrejt atyre rurale ose midis kategorive të moshave për sa i përket faktit nëse fëmijët ishin të pranishëm në skena dhune midis prindërve të tyre.

Prej atyre 146 fëmijëve që kishin qenë të pranishëm në akte të tilla dhune në familje vetëm 23,6% i kanë thënë dikujt për këtë dhunë.

References

1. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.

Kapitulli 6: Përfundime dhe diskutime

Kërkimet në mbarë botën kanë zbuluar se dhuna në familje është një nga format më të përhapura të dhunës që përjetohet nga gratë dhe fëmijët në shumicën e vendeve në të gjithë botën (1,2). Në mënyrë të ngjashme, ky vrojtım konfirmon se dhuna në familje ndaj grave dhe fëmijëve është një problem mjaft i përhapur në familjet dhe komunitetet në të gjithë Shqipërinë. Për më tepër, ky vrojtım ilustron se gratë dhe fëmijët e dhunuar vuajnë dëmtime fizike dhe probleme serioze të shëndetit që lidhen me dhunën, dhe shpesh dëmtimet pengojnë aftësinë e grave për të punuar. Këto rezultate tregojnë se dhuna në familje ka efekte negative mbi shëndetin fizik dhe mirëqenien e grave dhe të fëmijëve të dhunuar, si dhe mbi shëndetin dhe mirëqenien e familjeve dhe komuniteteve në përgjithësi. Në prizmin e këtyre rezultateve, parandalimi i dhunës në familje duhet të renditet në nivelet e larta të axhendës kombëtare të shëndetit publik të Qeverisë së Shqipërisë.

Dhuna në familje ndaj grave

Nga 2590 gra të anketuara, 50,6% e grave të anketuara vetëraportuan përjetimin e abuzimit emocional në martesën ose lidhjen e tyre, 39,1% kanë përjetuar abuzim psikologjik, 31,2% kanë përjetuar dhunë fizike dhe 12,7% kanë përjetuar dhunë seksuale. Në varësi të llojit të dhunës në familje të përjetuar nga gratë kishte disa ndryshime të theksuara bazuar në nivelin arsimor, statusin e punësimit, grupmoshën dhe në gjendjen civile të grave. Gjithashtu, kishte ndryshime të theksuara bazuar në ndarjen midis zonave urbane dhe rurale dhe ndërmjet rretheve.

Këto rezultate tregojnë se gratë e dhunuara nuk përjetojnë vetëm një lloj dhune – emocionale, psikologjike, fizike ose seksuale – në martesën ose në lidhjen e tyre intime, por shpesh përjetojnë njëkohësisht lloje të ndryshme të dhunës. Për shembull, 60,6% e grave të abuzuara

emocionalisht raportuan gjithashtu se ishin abuzuar edhe psikologjikisht nga bashkëshorti/partneri intim, 44,9% ishin gjithashtu të dhunuara edhe fizikisht dhe 15,0% ishin të abuzuara edhe seksualisht. Gratë e dhunuara ishin në rrezik edhe më të madh nga format e tjera të abuzimit. Në mënyrë specifike, 95,5% e grave të dhunuara fizikisht raportuan gjithashtu se ishin abuzuar edhe emocionalisht nga bashkëshorti/partneri intim, 82,4% raportuan se ishin të abuzuara psikologjikisht dhe 35,8% ishin të dhunuara seksualisht nga bashkëshorti/partneri intim.

Shumica e grave që kishin përjetuar dhunë në familje raportuan se dhuna ka filluar brenda vitit të parë të martesës ose të bashkëjetesës me partnerin e tyre intim. Një pjesë tjetër prej 1/3 e grave raportuan se dhuna fizike ka filluar në vitin e 2-të ose të 3-të të martesës ose të bashkëjetesës me partnerin intim. Në këtë mënyrë, 82% deri në 88% e grave raportuan se dhuna në familje – emocionale, psikologjike, fizike dhe seksuale – ka filluar brenda tre viteve të para të martesës ose të bashkëjetesës me partnerin. Kështu që shumë prej grave kanë jetuar me dhunë në martesën dhe në familjen e tyre për 10 deri në 30 vjet.

Gratë e dhunuara shpesh përjetojnë dëmtime fizike nga dhuna fizike dhe seksuale. Këto rezultate tregojnë se gratë të cilat ishin dhunuar fizikisht dhe seksualisht nga bashkëshorti/partneri intim, vuajnë dëmtime të rënda të shkallëve të ndryshme. Në mënyrë specifike, 48,3% e grave të dhunuara raportuan se ato ishin dëmtuar me prerje, mavijosje, dhe/ose dhimbje; 18,1% kanë përjetuar dëmtime në sy, djegie dhe/ose nxjerrje gjymtyrës; 5,4% kanë përjetuar humbje ndjenjash dhe 1% ka përjetuar plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer dhe/ose dëmtime serioze. Shumica e grave që kanë vuajtur dëmtime që lidhen me dhunën në familje ishin të paafta për punë për një periudhë nga një deri në 15 ditë për shkak të dëmtimeve të tyre.

Këto rezultate tregojnë qartësisht se dhuna në familje ndaj grave është e lidhur në mënyrë të theksuar me një gamë dëmtimesh fizike. Përveç kësaj, kërkimi në mbarë botën ka treguar që dhuna në familje nuk është vetëm një faktor domethënës rreziku nëpërmjet impaktit të saj direkt mbi shëndetin fizik, riprodhues dhe mendor të grave, por gjithashtu kontribuon në barrën e përgjithshme të sëmundjeve dhe infeksioneve afatgjata.

Këto rezultate kanë implikime serioze për sektorin mjekësor të kujdesit shëndetësor, duke qenë se shumë punonjës mjekësor të kujdesit shëndetësor shohin dhe trajtojnë gra që jetojnë në marrëdhënie të dhunshme dhe fëmijë që jetojnë në familje të dhunshme, me dijeni ose pa dijeni. Në shume raste, stafi mjekësor mund të jetë pika e parë e kontaktit për të mbijetuarit e dhunës në familje.

Këto rezultate tregojnë gjithashtu se gratë që raportuan se bashkëshorti/partneri i tyre intim përdorte ose abuzonte me alkoolin, në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa të përjetonin dhunë në familje – emocionale, psikologjike, fizike dhe/ose seksuale – krahasuar me gratë bashkëshorti/partneri intim i të cilave nuk konsumonte alkool. Në mënyrë specifike, gratë bashkëshorti/partneri intim i të cilave pinte alkool kishin rreth dy deri në tre herë më shumë gjasa që të përjetonin dhunë fizike dhe seksuale në martesën ose lidhjen e tyre intime.

Gratë e dhunuara që raportuan se bashkëshorti i tyre përdorte/abuzonte me alkoolin kishin në mënyrë të theksuar më shumë gjasa që të përjetonin dëmtime që lidhen me dhunën në familje. Është e rëndësishme të mbahet mend se alkooli është në një farë mase faktor kontribuues në dhunën në familje, por nuk është shkaku i dhunës në familje.

Është e rëndësishme të mbahet mend se dhuna në familje ndaj grave nuk ndodh gjithmonë nga bashkëshortët/partnerët aktualë ose të mëparshëm, dhe këto rezultate tregojnë se anëtarë të tjerë të familjes (p.sh. prindërit, vëllezërit, motrat, krushqit dhe të afërm të tjerë) gjithashtu kryejnë akte të dhunës fizike ndaj grave.

Gratë e dhunuara shpeshherë hezitojnë të flasin për dhunën në familje. Në fakt, këto rezultate tregojnë se vetëm 16% deri në 28% të grave kanë

kërkuar ndihmë për dhunën në martesën ose në lidhjen e tyre intime. Nga ato gra të cilat kanë kërkuar ndihmë, gati 91% e grave kanë kërkuar ndihmë nga familja e tyre ose të afërm të tjerë dhe shumë pak gra kanë dalë jashtë familjes për ndihmë për dhunën në jetët e tyre.

Arsyet përse një grua e dhunuar nuk kërkon ndihmë dhe mbështetje nga shërbimet e mbështetjes së viktimave ose nga nëpunësit ligjorë janë të shumta, duke përfshirë: mungesën e shërbimeve të ofruara ndaj viktimave femra të dhunës në familje, në veçanti në zonat rurale; familja dhe miqtë i këshillojnë shumë gra se ato nuk duhet të kërkojnë ndihmë nga agjencitë qeveritare ose shërbimet e komunitetit; shumë gra ia vënë fajin vetes për viktimizimin e tyre; dhe shumë gra kanë frikë se nëse flasin ose kërkojnë ndihmë ato do të fajësohen për viktimizimin e tyre. Kjo thekson nevojën për shërbime mbështetëse lehtësisht të arritshme, ku gratë mund të flasin të sigurt për eksperiencat e tyre me dhunën dhe të marrin shërbime dhe asistencë cilësore. Ofrimi i shërbimeve cilësore për viktimat e dhunës në familje është thelbësorë në pakësimin e impaktit të dhunës në familje ndaj grave dhe fëmijëve.

Dhuna në familje dhe niveli arsimor

Gratë e të gjitha niveleve arsimore kishin përjetuar dhunë në familje; megjithatë, eksperiencat e grave me dhunën në familje ndryshonin sipas nivelit arsimor. Në veçanti, gratë me arsim universitar kishin në mënyrë të theksuar shumë më pak gjasa se gratë me arsim të mesëm, arsim 9-vjeçar, arsim fillor ose pa arsim, që të përjetonin abuzim emocional, abuzim psikologjik dhe dhunë fizike nga bashkëshorti/partneri i tyre intim. Interesant është fakti se nuk kishte ndryshime të theksuara bazuar në nivelin arsimor të grave për sa i përket përvojave të grave me dhunën seksuale – gratë pa arsim ose me pak arsim kishin po aq gjasa që të përjetonin dhunë seksuale në martesën e tyre ose në lidhjen intime sa edhe gratë me arsim të mesëm ose universitar.

Meshkujt e të gjitha niveleve arsimore kryejnë akte të dhunës në familje ndaj bashkëshorteve dhe/ose partnereve të tyre intime. Analiza tregon se gratë që kanë përjetuar abuzim emocional në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa që të raportonin

se bashkëshorti i tyre kishte arsim 9-vjeçar ose të mesëm. Përveç kësaj, gratë të cilat kishin përjetuar abuzim psikologjik dhe/ose dhunë fizike në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa që të raportonin se bashkëshorti i tyre kishte arsim të mesëm. Megjithatë, gratë të cilat nuk kishin përjetuar abuzim emocional, psikologjik ose dhunë fizike, ishin ato që raportuan se bashkëshorti i tyre kishte arsim universitar. Nuk kishte lidhje të theksuar midis nivelit arsimor të bashkëshortit dhe eksperiencës së grave me dhunën seksuale në martesën e tyre.

Dhuna në familje dhe statusi i punësimit

Nuk kishte ndryshime të theksuara në eksperiencat e grave me abuzimin psikologjik, dhunën fizike dhe/ose dhunën seksuale bazuar në statusin e punësimit të grave. Me fjalë të tjera, gratë të cilat punonin jashtë shtëpisë për të paktën 20 orë në javë në kohën e vrojtimit, kishin po aq gjasa që të përjetonin abuzim psikologjik, dhunë fizike dhe dhunë seksuale në martesën ose në lidhjen e tyre intime sa edhe gratë të cilat nuk punonin jashtë shtëpisë.

Ndryshimi i vetëm që u shfaq në bazë të statusit të punësimit lidhej me dukurinë e abuzimit emocional. Gratë që nuk punonin jashtë shtëpisë kishin në mënyrë të theksuar më shumë gjasa që të përjetonin ndonjëherë abuzim emocional krahasuar me gratë që punonin jashtë shtëpisë për të paktën 20 orë në javë në kohën e vrojtimit.

Gjithashtu u ekzaminua lidhja midis statusit të punësimit të bashkëshortit dhe katër llojeve të dhunës në familje të përjetuara nga gratë. Nuk kishte lidhje statistikore të theksuara midis statusit të punësimit të bashkëshortit dhe eksperiencës së grave me abuzimin emocional, dhunën fizike ose dhunën seksuale në martesën e tyre. Megjithatë, gratë që kishin përjetuar abuzim psikologjik ishin ato që raportuan në mënyrë të theksuar se bashkëshorti i tyre punonte jashtë shtëpisë për 20 orë në kohën e vrojtimit.

Dhuna në familje dhe moshë

Gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç u grupuan në nëntë grupime të ndryshme moshash (shihni

kapitullin 3). Gratë në secilën grupmoshë kishin përjetuar dhunë në familje dhe nuk kishte ndryshime të theksuara midis grupmoshës për sa i përket eksperiencës së grave me abuzimin emocional ose psikologjik. Megjithatë, kishte ndryshime të theksuara midis grupmoshave për sa i përket eksperiencës së grave me dhunën fizike dhe seksuale. Në veçanti, gratë në moshën 26 vjeçare e sipër në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa të raportonin se ishin dhunuar fizikisht dhe/ose seksualisht nga bashkëshorti/partneri intim, krahasuar me gratë e grupmoshave 15 deri në 17 vjeç, 18 deri në 21 vjeç dhe 22 deri në 25 vjeç.

Ky ndryshim mund të shpjegohet pjesërisht nga fakti se gratë 26 vjeç e sipër në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa që të ishin të martuara ose të bashkëjetonin me një partner intim krahasuar me gratë nën moshën 26 vjeç, dhe është brenda kontekstit të martesës dhe lidhjes intime që duket se ndodh një nivel i lartë i dhunës fizike dhe seksuale në jetën e grave.

Dhuna në familje dhe gjendja civile

Dhuna në familje ndodh në kontekstin e martesës dhe lidhjeve intime. Prandaj u analizua, lidhja midis gjendjes civile – e martuar ose bashkëjeton me dikë kundrejt e divorcuar ose e ndarë – dhe eksperiencës së grave me dhunën në familje. Kishte pak ndryshime të theksuara në eksperiencën e grave me abuzimin emocional bazuar në gjendjen civile; megjithatë, gratë e divorcuara ose të ndara kishin në mënyrë të theksuar më pak gjasa sesa gratë e martuara të raportonin se ato përjetonin "aktualisht" abuzim emocional (brenda 12 muajve të fundit para intervistës). Në fakt, 60% deri në 67% e grave të divorcuara ose të ndara, raportuan se aktualisht ato përjetonin një nga format e abuzimit emocional, krahasuar me 85% deri në 96% të grave të martuara ose të atyre që jetonin me një partner intim.

Kishte ndryshime të theksuara bazuar në gjendjen civile për sa i përket eksperiencës së grave me abuzimin psikologjik, dhunën fizike dhe dhunën seksuale në martesën ose lidhjen e tyre intime. Gratë që ishin të divorcuara ose të ndara kishin në mënyrë të theksuar më shumë gjasa që të kishin përjetuar ndonjëherë abuzim psikologjik, dhunë fizike dhe dhunë seksuale në martesën e

tyre, krahasuar me gratë që aktualisht ishin të martuara ose që jetonin me dikë. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se gratë që aktualisht ishin të martuara ose që jetonin me dikë, ishin në mënyrë të theksuar ato që raportuan më së shumti se përjetonin "aktualisht" dhunë fizike dhe/ose seksuale, krahasuar me gratë e divorcuara ose të ndara. Megjithatë, 44% deri në 68% të grave të divorcuara ose të ndara raportuan se kishin përjetuar dhunë fizike brenda 12 muajve të fundit para intervistës.

Dhuna në familje dhe vendbanimi

Kishte disa ndryshime të theksuara ndërmjet grave që banonin në zonat rurale dhe urbane dhe të eksperiencave të tyre me dhunën në familje. Edhe pse një pjese e konsiderueshme e grave në të dyja zonat si urbane, ashtu dhe rurale përjetojnë abuzim emocional dhe dhunë fizike, gratë nga zonat rurale kishin në mënyrë të theksuar më shumë gjasa që të përjetonin abuzim emocional dhe dhunë fizike nga bashkëshorti/partneri intim, krahasuar me gratë në zonat urbane.

Është gjithashtu e rëndësishme të theksohet se nuk kishte ndryshime të theksuara midis zonave urbane dhe rurale për sa i përket eksperiencave të grave me abuzimin psikologjik dhe dhunën seksuale nga bashkëshorti/partneri intim.

Dhuna në familje ndaj fëmijëve

Nga 991 fëmijë të anketuar, 57,7% raportuan se ishin rrahur fizikisht nga një anëtar i familjes dhe disa fëmijë kishin përjetuar njëkohësisht forma të ndryshme të dhunës fizike. Kishte disa ndryshime të theksuara në eksperiencat me dhunën në familje bazuar në gjininë (djemtë kundrejt vajzave) dhe moshën. Gjithashtu, kishte ndryshime të theksuara bazuar në ndarjen midis zonave urbane dhe rurale.

Fëmijët shpesh dhunohen fizikisht nga prindërit e tyre, megjithatë, motrat dhe vëllezërit, gjyshërit dhe të afërm të tjerë mund të jenë gjithashtu dhunues. Këto rezultate tregojnë se 45,1% e fëmijëve raportuan se ishin dhunuar fizikisht nga nëna/njerka e tyre, 29,3% ishin dhunuar nga babai/njerku i tyre dhe 24,4% ishin dhunuar nga

motra dhe/ose vëllai i tyre. Është e rëndësishme të theksohet se djemtë në mënyrë të theksuar kishin më shumë gjasa se sa vajzat që të dhunoheshin fizikisht nga babai/njerku; ndërsa vajzat kishin në mënyrë të theksuar më shumë gjasa sesa djemtë që të dhunoheshin fizikisht nga vëllai dhe/ose motra e tyre. Djemtë dhe vajzat kishin të njëjtat gjasa që të dhunoheshin fizikisht nga nëna/njerka e tyre.

Meqë në mënyrë tipike fëmijët kanë status të vogël brenda familjeve dhe dhuna fizike shpesh përdoret si një mjet disiplinimi për fëmijët, ata hezitojnë të flasin rreth dhunës në familje. Edhe pse një përqindje e konsiderueshme e fëmijëve kishin kërkuar ndihmë nga dikush për dhunën që ata përjetonin në familje, shumica e fëmijëve kërkonin ndihmë nga një anëtar i familjes. Rrallëherë një fëmijë i ka treguar dikujt jashtë familjes së tyre rreth abuzimit ose dhunës. Gjithashtu kishte ndryshime të theksuara ndërmjet djemve dhe vajzave dhe fëmijëve në zonat urbane dhe rurale dhe sjelljes në kërkimin e ndihmës. Së fundmi, vetëm 17,4% e fëmijëve raportuan se ishin të vetëdijshëm për dhunën në familje ndërmjet prindërve të tyre.

Teoritë mbi dhunën në familje

Gjatë 50 viteve të fundit, janë paraqitur nga studiues perëndimorë një shumëllojshmëri teorish për të shpjeguar dhunën në familje. Për ato që me punën e tyre trajtojnë dhunën në familje dhe zhvillojnë masa dhe politika efektive parandaluese, mbrojtëse dhe ligjore, është e rëndësishme të kuptojnë perspektivat e ndryshme teorike, dhe se jo të gjitha teoritë janë mbështetur nga kërkuesit.

Në nivelin individual të analizës, disa studiues vlerësojnë se dhuna në familje është e lidhur me çrregullime të personalitetit ose me shëndetin mendor të grave të dhunuara (3,4,5,6,7). Megjithatë, rezultatet e kërkimeve nuk mbështesin në mënyrë konsekuente praninë e çrregullimeve të personalitetit ose të sëmundjeve mendore midis grave të dhunuara ose burrave që dhunojnë. Përkundrazi, kërkuesit thonë se në fakt është problematike t'i referohesh sjelljes së grave të dhunuara si pasje të një çrregullimi mendor ose të personalitetit, sepse personaliteti i një gruaje të dhunuar mund të jetë rezultati i viktimizimit

sistematik në martesë ose në lidhjen intime (8,9). Në realitet, vetëm një pjesë e vogël e të gjitha rasteve të dhunës në familje përfshin njerëz me çrregullime psikologjike ose sëmundje mendore (10, 11). Kërkimet kanë treguar se shumica e rasteve të dhunës në familjes nuk mund të shpjegohet me këto teori të nivelit individual. Ka vetëm pak mbështetje ndaj propozimit se çrregullimet e personalitetit ose që sëmundja mendore është përgjegjëse për shkakimin e dhunës në familje (12).

Në nivelin strukturor të analizës, janë përdorur dy teori të ndryshme – teoria e dhunës në familje dhe teoria feministe – për të shpjeguar dhunën në familje. Këto teori pohojnë se dhuna në familje është sjellje e mësuar nëpërmjet vrojtimit dhe përforcimit si në familje, ashtu edhe në shoqëri. Dhuna në familje përsëritet, sepse ajo funksionon – dhuna në familje lejon që dhunuesi të fitojë kontroll mbi viktimën nëpërmjet frikës dhe imponimit. Përveç kësaj, dhunuesi është i aftë ta përforcojë sjelljen e tij abuzive për shkak të besimeve të sanksionuara në nivel shoqëror që thonë se burrat kanë të drejtë të kontrollojnë gratë në familje dhe në lidhjet intime, si dhe të përdorin dhunën për "kauza të drejta" për të kontrolluar dhe disiplinuar bashkëshorten/partneren intime dhe/ose fëmijët.

Teoria e dhunës në familje i konsideron sulmet fizike nga një anëtar i familje mbi një anëtar tjetër si një përgjigje taktike ndaj konflikteve që janë të pandara në jetën familjare (13,14). Ndërkohë që pushteti mund të zotërohet njëlloj nga bashkëshorti dhe bashkëshortja, abuzimi me bashkëshorten ndodh më shpesh në familjet në të cilat bashkëshorti ka më shumë pushtet se sa bashkëshortja dhe/ose bashkëshortja konsiderohet prona ose është nën kontroll të bashkëshortit të saj (15). Përveç kësaj, shpeshherë dhuna ndaj fëmijëve ushtrohet nga prindërit, motrat ose vëllezërit e mëdhenj, dhe të afërm të tjerë më të mëdhenj që kanë pushtet dhe kontroll mbi fëmijët më të vegjël.

Sipas teorisë së dhunës në familje, familja shihet si një arenë ku sjellja e dhunshme mësohet dhe transmetohet nëpër breza, raste në të cilat ka cikle dhune brenda familjeve. Kërkuesit debatojnë mbi shkallën e mbështetjes empirike që në fakt ekziston për teorinë e dhunës familjare (16).

Ndërkohë që një numër studimesh kanë zbuluar se dhunuesit janë abuzuar kur kanë qenë fëmijë ose kanë qenë të pranishëm në dhunimin e nënave nga baballarët e tyre, studime të tjera nuk kanë gjetur ndonjë lidhje domethënëse ndërmjet eksperiencave të fëmijërisë me dhunën familjare dhe ushtrimin të dhunës në familje si një i rritur (17,18). Mungesa e konsistencës në zbulime mund të jetë për shkak të mos konsiderimit nga teoria e dhunës në familje e çekuilibrit të pushtetit ndërmjet bashkëshortit dhe bashkëshortes dhe prindërve dhe fëmijës (19).

Një tjetër teori është se gratë e dhunuara vuajnë nga një "pamundësi vepruese të mësuar" si rezultat i dhunimeve të përsëritura, të cilat i parandalojnë ato t'i rezistojnë dhunës ose t'i largohen lidhjes. Kjo teori nuk trajton arsyet ekonomike, shoqërore dhe familjare që shtojnë stresin në marrëdhëniet e familjes dhe ndikojnë në mundësinë e grave për t'u larguar nga martesat/lidhjet intime të dhunshme. Për shembull, kjo teori nuk trajton besimet zakonore dhe fetare që një grua në emër të ruajtjes së familjes dhe të mbrojtjes së emrit të familjes duhet të qëndrojë në martesë dhe të durojë dhunën në familje pavarësisht rrethanave. Për viktimat e dhunës në familje, ky nocion i ruajtjes dhe i përgjegjësisë së familjes pengon me ndjekjen penale dhe ndërhyrjen efektive në rastet e dhunës në familje.

Teoria e pamundësisë vepruese të mësuar nuk trajton gjithashtu çështjen e përpalljes me strehimit, i cili shpeshherë është i kufizuar. Në fakt, shumë gra të dhunuara nuk kërkojnë asistencë ligjore kundër bashkëshortit/partnerit të tyre intim abuzues, sepse ato nuk kanë mundësi për një strehim alternativ. Mungesa e strehimit të përballeshëm dhe alternativ ndikon mbi gratë e dhunuara, të cilat mund të dëshirojnë të largohen nga abuzimi dhe dhuna në martesën/lidhjen intime, por nuk kanë alternativa të arsyeshme duke marrë parasysh mungesën e burimeve ekonomike.

Kërkuesit debatojnë mbi argumentin mbështetës së teorisë së pamundësisë vepruese të mësuar, sepse shumë gra të dhunuara në fakt i bëjnë rezistencë abuzimit dhe dhunës në martesën/lidhjen e tyre intime në disa mënyra të ndryshme, dhe angazhohen në një sërë strategjish për mbijetesë dhe përbalim (duke përfshirë largimin

e përhershëm ose të përkohshëm nga një lidhje e dhunshme).

Në fund, teoritë feministe e konsiderojnë dominimin mashkullor si një element kyç në dhunën në familje ndaj grave (20,21). Varësia e grave ndaj autoritetit mashkullor besohet të jetë institucionalizuar në strukturën e shoqërive patriarkale, e cila konsiston në një strukturë shoqërore që i jep grave një status inferior, dhe një kulturë që shërben për të përfunduar pranimin e këtij rregulli (22,23). Ky vlerësim është mbështetur nga kërkues nëpër kultura dhe shoqëri të cilat kanë shfaqur lidhje të ndërsjellët ndërmjet strukturave shoqërore patriarkale dhe shifrave të dhunës ndaj grave. Veçanërisht, besimet patriarkale të bashkëshortëve u zbuluan se ishin të lidhur me rrahjen e grave (24,25,26). Studimet ndër-kulturore sugjerojnë se abuzimi i bashkëshortëve është një praktikë e zakonshme në shoqëritë patriarkale ku vlerat kulturore, duke përfshirë normat dhe besimet shoqërore dhe fetare diktojnë dominimin mashkullor në marrëdhëniet gjinore, falin dhunën ndaj grave dhe krijojnë kode të ndryshme sjellje për burrat dhe gratë (27,28,29,30). Në krahasim, pushteti ekonomik dhe autoriteti në familje i grave është parë se lidhet në mënyrë të ndërsjellët me nivele të ulëta të dhunës ndaj bashkëshortëve (31,32,33).

Teoritë feministe gjithashtu konsiderojnë stereotipat rreth roleve dhe përgjegjësi "të duhura" të burrave dhe grave në familje të cilët përforcojnë besimin se meshkujt janë dominues dhe femrat janë të varura ndaj meshkujve. Pritet që gratë të tregojnë bindje dhe respekt ndaj bashkëshortëve të tyre, dhe meshkujt kanë të drejtë të disiplinojnë dhe kontrollojnë bashkëshortet e tyre nëpërmjet çdo mjeti të nevojshëm për ruajtjen e statusit dominues në familje. Në fakt, kërkimet kanë treguar se këndvështrimi mbi gratë si të varura ndaj burrave është një shkak themelor i dhunës në familje ndaj grave. Në fakt, shumë burra dhe gra e shikojnë dhunën si një pjesë normale të një marrëdhënieje intime dhe martesore.

Për të vazhduar me teorinë feministe, dhuna në familje është një manifestim i pabarazisë gjinore që ekziston në Shqipëri. Në të njëjtën kohë, dhuna në familje shërben që të përjetësojë akoma më tej pabarazinë e grave. Pabarazia gjinore reflektohet gjithashtu në përgjigjen e grave ndaj dhunës në

familje, veçanërisht frikën e tyre për të folur ose për të kërkuar ndihmë për dhunën në familje. Në një periudhë afatgjatë, promovimi i barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave kanë gjasa të jenë ndërhyrjet kryesore në pakësimin e prekmërisë së grave nga dhuna në familje (34).

Ka shumë argumente mbështetëse në kërkimet për teoritë feministe të dhunës në familje. Prandaj, është e rëndësishme të sfidohet varësia e grave dhe të kundërshtohen sjelljet dhe besimet që falin përdorimin e dhunës nga burri ndaj bashkëshortes së tij, si edhe që parandalojnë ballafaqimin dhe diskutimin brenda komunitetit të abuzimit me bashkëshorten. Është gjithashtu e rëndësishme që të sfidohen sjelljet dhe besimet se fëmijët nuk kanë të drejta si dhe ato që falin ndëshkimet trupore ndaj fëmijëve si një mjet për disiplinimin dhe kontrollimin e fëmijëve. Me fjalë të tjera, parandalimi i dhunës në familje kërkon ndryshimin e besimeve dhe sjelljeve të burrave dhe të grave Shqiptare që mbështesin dominimin mashkullor në marrëdhëniet gjinore dhe që falin dhunën ndaj grave.

Teoritë feministe gjithashtu kërkojnë vendosjen e sanksioneve ndaj dhunimit dhe strehim për gratë e dhunuara, së bashku me fuqizimin shoqëror, ekonomik, ligjor dhe politik të grave (35).

Në përfundim, gjetjet nga kjo anketë kombëtare theksojnë nevojën për veprim nga një gamë e gjerë aktorësh, duke përfshirë qeverinë e Shqipërisë, organizatat kombëtare, OJQ-të lokale, policia, zyrtarët ligjorë dhe gjyqësor, punonjës të përkujdesje shëndetësore, dhe drejtuesit e komunitetit. Fushat në të cilat duhet të punohet përfshijnë:

- fuqizimin e angazhimit dhe veprimit kombëtar në trajtimin e dhunës në familje (p.sh. në promovimin e barazisë gjinore dhe të drejtave të grave, si dhe pajtimin me marrëveshjet ndërkombëtare; drejtimin e fushatave efektive të lobimit rreth çështjes së dhunës në familje; themelimin, implementimin dhe monitorimin e përgjigjeve shumë-sektoriale të koordinuar për të trajtuar dhunën në familje; përfshirjen e drejtuesve politik, të komunitetit, fetar dhe të tjerë për të folur kundër dhunës në familje; përmirësimin e kapacitetit të mbledhjes së të dhënave në monitorimin e dhunës në familje);

- promovimin e parandalimit (p.sh., fushata për ndryshimin e sjelljes për të pakësuar dhunën në familje);
- fuqizimin e reagimit të sektorit mjekësor të kujdesit shëndetësor ndaj dhunës në familje (p.sh., zhvillimin e një reagimi gjithëpërfshirës të sektorit mjekësor të kujdesit shëndetësor ndaj dhunës në familje që do të përmirësonte veprimet e punonjësve mjekësor të kujdesit shëndetësor në identifikimin, trajtimin, mbështetjen, dhe këshillimin e viktimave të dhunës në familje; trajnimin e punonjësve mjekësor të kujdesit shëndetësor mbi problemet e shëndetit fizik, riprodhues dhe mendor të përjetuar nga viktimat e dhunës në familje; zhvillimin e procedurave, protokolleve, dhe mjeteve të vlerësimit për identifikimin dhe reagimin ndaj dhunës në familje).
- mbështetjen e grave që jetojnë me dhunë në familje dhe ofrimin e mbështetjes dhe shërbimeve ndaj grave që kërkojnë të largohen nga marrëdhëniet e dhunshme së bashku me fëmijët e tyre (p.sh., fuqizimin e mbështetjes së qendrave të ndihmës për gratë që jetojnë me dhunë në familje; ofrimin e shërbimeve strehuese ndaj grave kur ato duan të largohen nga një marrëdhënie e dhunshme; zhvillimin e një sistemi referimi);
- Sensibilizimin e policisë, zyrtarëve ligjorë dhe gjyqësor ndaj dhunës në familje, nevojave të viktimave të dhunës në familje, dhe praktikave më të mira për ndjekjen penale të rasteve të dhunës në familje; dhe
- ndëshkrimin e dhunuesve

Praktikat më të mira mbarëbotërore tregojnë që përfshirja e komunitetit në trajtimin e dhunës në familje sjell presion shoqëror mbi dhunuesit dhe është më e suksesshme për dhënien fund të dhunës në familje sesa metodat e tjera, përfshirë ndëshkrimin ligjor.

Referenca

1. WHO, 2005, pp. 90-91.
2. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
3. Bui & Morash (1999). Domestic Violence in the Vietnamese Immigrant Community: An Exploratory Study. *Violence Against Women*, Vol. 5, No. 7, pp. 769-795.
4. Gleason (1993). Mental Disorders in Battered Women: An Empirical Study. *Violence and Victims*, Vol. 8, pp. 353-368.
5. Snell, Rosenwald & Robey (1964). The Wife Beater's Wife: A Study of Family Interaction. *Archives of General Psychiatry*, Vol. 11, pp. 107-112.
6. Walker (1979). *Battered Women*. New York: Harper and Row.
7. Weitzman & Dreen (1982). Wife Beating: A Review of the Marital Dyad. *Social Casework*, Vol. 36, pp. 259-265.
8. Bui & Morash, 1999, p. 771.
9. Gelles & Cornell (1990). *Intimate Violence in Families*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
10. Bui & Morash, 1999, p. 771.
11. Gelles (1993). Alcohol and Other Drugs are Associated with Violence – They are not its Cause. In Gelles & Loseke (Eds.), *Current Controversies on Family Violence* (pp. 182-196). Newbury Park, CA: Sage Publications.
12. Bui & Morash, 1999, p. 771.
13. Bui & Morash, 1999, p. 771.
14. Bui & Morash, 1999, p. 772.
15. Dobash & Dobash (1979). *Violence Against Wives: A Case Against the Patriarchy*. New York: Free Press.
16. Straus, Gelles & Steinmetz (1980). *Behind Closed Doors: Violence in the American Family*. New York: Anchor.
17. Bui & Morash, 1999, p. 771.
18. Bui & Morash, 1999, p. 771.
19. Ceaser (1998). Exposure to Violence in the Families of Origin Among Wife Abusers and Maritally Non-Violent Men. *Violence and Victims*, Vol. 3, pp. 49-63.
20. Straus et al., 1980.
21. Bui & Morash, 1999, p. 771.
22. Bui & Morash, 1999, p. 772.
23. Dobash & Dobash, 1979.
24. Bui & Morash, 1999, p. 772.
25. Dobash & Dobash, 1979.
26. Smith (1990). Patriarchal Ideology and Wife Beating: A Test of Feminist Hypothesis. *Violence and Victims*, Vol. 5, pp. 257-273.
27. Bui & Morash, 1999, p. 772.
28. Haarr (2007). Wife Abuse in Tajikistan. *Feminist Criminology*, Vol. 2, No. 3, pp. 245-270.
29. Hegland (1992). Wife Abuse and the Political System: A Middle Eastern Case Study. In Counts, Brown & Campbell (Eds.), *Sanctions and Sanctuary: Cultural Perspectives on the*

- Beating of Wives* (pp. 203-227). Boulder, CO: Westview.
30. Abraham (2002). *Speaking the Unspeakable: Wife Abuse among South Asian Immigrants in the United States*. Rutgers, NJ: Rutgers University Press.
  31. Bui & Morash, 1999, p. 772.
  32. Bui & Morash, 1999, pp. 772-773.
  33. Levinson (1989). *Family Violence in Cross-Cultural Perspective*. Newbury, CA: Sage Publications.
  34. World Health Organization, *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women* (Geneva, Switzerland: WHO, 2005).
  35. WHO, 2005.

Tabelat e shtojcës

Tabela shtojcë 1. Arsimimi dhe statusi i punësimit të grave sipas vendbanimit urban kundrejt atij rural

	Nr=2590				Testi i rëndësisë	
	Urban		Rural		χ ²	Rëndësia
Arsimi	nr	%	Nr	%		
Pa arsim	4	.3	1	.1	302.91	.00
Arsim fillor	23	1.6	12	1.1		
Arsim 9-vjeçar	495	33.7	743	66.7		
Arsim të mesëm	683	46.5	312	28.0		
Arsim universitar	262	17.8	46	4.1		
Statusi i punësimit						
Punësim jashtë shtëpisë*	684	46.4	368	32.9	48.56	.00
Po, por me leje lindjeje	12	.8	8	.7		
Nuk punon jashtë shtëpisë	777	52.7	741	66.3		

* Raportuan se punonin jashtë shtëpisë për të paktën 20 orë në javë gjatë muajit të fundit

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 2. Arsimimi dhe statusi i punësimit të grave sipas vendbanimit urban kundrejt atij rural

	Nr=2590				Testi i rëndësisë	
	Mashkull		Femër		χ ²	Rëndësia
Vendbanimi	nr	%	nr	%		
Urban	271	54.0	239	48.9	2.59	.06
Rural	231	46.0	250	51.1		
Mosha						
10 vjeç	99	19.7	92	18.8	1.42	.84
11 vjeç	106	21.1	96	19.6		
12 vjeç	99	19.7	91	18.6		
13 vjeç	98	19.5	108	22.1		
14 vjeç	100	19.9	102	20.9		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 3. Format e ndryshme të abuzimit emocional të përjetuara nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

Numri i formave të abuzimit emocional	Nr=2,590	
	nr	%
Asnjë abuzim emocional	350	13.5
Një formë	445	17.2
Dy forma	356	13.7
Tre forma	190	7.3
Katër forma	174	6.7
Pesë forma	75	2.9
Gjashtë forma	27	1.0
Shtatë forma	44	1.7

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=929; 35,5%)

Shënim: Format e abuzimit emocional përfshijnë: xhelozinë ose nevrikosjen nëse jeni parë duke i folur burrave të tjerë; akuzime për mungesë ndershmërie; vë në dyshim besnikërinë tuaj ndaj tij; ju bërtet dhe ju ofendon; thotë ose bën gjëra që t'ju poshtërojnë përpara të tjerëve; ju injoron; ju flet në një mënyrë që ju bën të ndiheni keq ose e pavlerë.

Tabela shtojcë 4. Abuzimi emocional sipas demografisë së grave

	Nr=1,661				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi emocional					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Grupmosha					6.69	.57
15-17 vjeç	8	100.0	0	0.0		
18-21 vjeç	40	74.1	14	25.9		
22-25 vjeç	93	73.8	33	26.2		
26-29 vjeç	141	78.8	38	21.2		
30-33 vjeç	191	81.3	44	18.7		
34-37 vjeç	203	79.3	53	20.7		
38-41 vjeç	203	81.2	47	18.8		
42-45 vjeç	180	77.9	51	22.1		
46-49 vjeç	252	78.3	70	21.7		
Gjendja civile					5.39	.07
E martuar/bashkëjeton me dikë	1,272	78.8	343	21.2		
E divorcuar/e ndarë	39	86.7	6	13.3		
Niveli arsimor					45.74	.00
Pa arsim	3	75.0	1	25.0		
Arsim fillor	17	77.3	5	22.7		
Arsim 9-vjeçar	652	83.5	129	16.5		
Arsim të mesëm	518	78.6	141	21.4		
Arsim universitar	115	61.2	73	38.8		

Statusi i punësimit						
Punon jashtë shtëpisë	530	74.3	183	25.7	16.22	.00
Po, por me leje lindjeje	13	76.5	4	23.5		
Nuk punon jashtë shtëpisë	768	82.5	163	17.5		
Vendbanimi						
Urban	690	75.4	225	24.6	15.17	.00
Rural	621	83.2	125	16.8		

* Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=929; 35,5%)

Tabela shtojcë 5. Format e ndryshme të abuzimit psikologjik të përjetuara nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

Numri i formave të abuzimit psikologjik	<u>Nr=2590</u>	
	<u>nr</u>	<u>%</u>
Asnjë abuzim psikologjik	804	31.0
Një formë	456	17.6
Dy forma	277	10.7
Tre forma	156	6.0
Katër forma	53	2.0
Pesë forma	15	.6
Gjashtë forma	6	.2

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=929; 31,0%)

Shënim: Format e abuzimit psikologjik përfshijnë: nuk ju jep para; nuk ju lejon që të takoni shoqet; kufizon kontaktin me familjen tuaj; insiston që të vihet në dijeni për vendndodhjen tuaj gjatë të gjithë kohës; kërcënon se do t'ju lëndojë juve ose dikë të afërt për ju; ju kërcënon me thikë ose me një armë tjetër.

Tabela shtojcë 5. Format e ndryshme të abuzimit psikologjik të përjetuara nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

Numri i formave të abuzimit psikologjik	<u>Nr=2590</u>	
	<u>nr</u>	<u>%</u>
Asnjë abuzim psikologjik	804	31.0
Një formë	456	17.6
Dy forma	277	10.7
Tre forma	156	6.0
Katër forma	53	2.0
Pesë forma	15	.6
Gjashtë forma	6	.2

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=929; 31,0%)

Shënim: Format e abuzimit psikologjik përfshijnë: nuk ju jep para; nuk ju lejon që të takoni shoqet; kufizon kontaktin me familjen tuaj; insiston që të vihet në dijeni për vendndodhjen tuaj gjatë të gjithë kohës; kërcënon se do t'ju lëndojë juve ose dikë të afërt për ju; ju kërcënon me thikë ose me një armë tjetër.

Tabela shtojcë 6. Abuzimi psikologjik sipas demografisë së grave

	Nr=1823				Testi i rëndësisë	
	Psychological abuse					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Grupmosha						
15-17 vjeç	7	77.8	2	22.2	7.69	.47
18-21 vjeç	34	54.8	28	45.2		
22-25 vjeç	76	56.7	58	43.3		
26-29 vjeç	113	59.2	78	40.8		
30-33 vjeç	149	56.2	116	43.8		
34-37 vjeç	166	59.7	112	40.3		
38-41 vjeç	153	54.3	129	45.7		
42-45 vjeç	136	52.9	121	47.1		
46-49 vjeç	179	51.9	166	48.1		
Gjendja civile						
E martuar/bashkëjeton me dikë	976	55.0	799	45.0	9.46	.01
E divorcuar/e ndarë	36	76.6	11	23.4		
Niveli arsimor						
Pa arsim	2	66.7	1	33.3	10.03	.07
Arsim fillor	15	62.5	9	37.5		
Arsim 9-vjeçar	486	56.9	368	43.1		
Arsim të mesëm	412	56.2	321	43.8		
Arsim universitar	93	46.0	109	54.0		
Statusi i punësimit						
Punon jashtë shtëpisë	414	52.9	368	47.1	3.84	.15
Po, por me leje lindjeje	9	56.3	7	43.8		
Nuk punon jashtë shtëpisë	590	57.6	435	42.4		
Vendbanimi						
Urban	569	55.8	450	44.2	.07	.42
Rural	444	55.2	360	44.8		

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 7. Format e ndryshme të dhunës fizike të përjetuara nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

	Nr=2590	
	nr	%
Numri i formave të dhunës fizike		
Asnjë dhunë fizike	1180	45.6
Një formë	331	12.8
Dy forma	254	9.8

Tre forma	130	5.0
Katër forma	37	1.4
Pesë forma	29	1.1
Gjashtë forma	27	1.0

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=602; 23,2%)

Shënim: Format e dhunës fizike përshijnë: ju hedh ose ju shtyn, ju rreh, ju shkul flokët, ju godet me një objekt ose diçka tjetër që mund t'ju lëndoje, ju gjuan me shkelm ose ju tërheq zvarrë, është përpjekur t'ju mbysë ose t'ju djegë.

Tabela shtojcë 8. Dhuna fizike sipas demografisë së grave

	Nr=1988				Testi i rëndësisë	
	Dhuna fizike					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Grupmosha					48.40	.00
15-17 vjeç	2	22.2	7	77.8		
18-21 vjeç	10	15.6	54	84.4		
22-25 vjeç	32	22.1	113	77.9		
26-29 vjeç	80	38.8	126	61.2		
30-33 vjeç	133	46.8	151	53.2		
34-37 vjeç	139	45.4	167	54.6		
38-41 vjeç	124	40.0	186	60.0		
42-45 vjeç	121	43.2	159	56.8		
46-49 vjeç	167	43.5	217	56.5		
Gjendja civile					14.47	.00
E martuar/bashkëjeton me dikë	776	40.0	1,163	60.0		
E divorcuar/e ndarë	32	66.7	16	33.3		
Niveli arsimor					48.11	.00
Pa arsim	2	50.0	2	50.0		
Arsim fillor	19	70.4	8	29.6		
Arsim 9-vjeçar	422	44.7	523	55.3		
Arsim të mesëm	314	39.8	474	60.2		
Arsim universitar	48	22.1	169	77.9		
Statusi i punësimit					2.15	.34
Punon jashtë shtëpisë	346	39.4	533	60.6		
Po, por me leje lindjeje	5	29.4	12	70.6		
Nuk punon jashtë shtëpisë	457	41.8	635	58.2		
Vendbanimi					31.23	.00
Urban	385	35.1	712	64.9		
Rural	423	47.5	468	52.5		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 9. Format e ndryshme të dhunës seksuale të përjetuara nga gratë e moshës 15 deri në 49 vjeç

Numri i formave të dhunës fizike	Nr=2590	
	nr	%
Asnjë dhunë seksuale	1658	64.0
Një formë	298	11.5
Dy forma	32	1.2

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=602; 23,2%)

Shënim: Format e dhunës seksuale përshijnë: ju detyron që të kryeni marrëdhënie seksuale kur ju nuk doni, dhe ju detyron të kryeni veprime poshtëruese seksuale, të cilat ju nuk doni t'i kryeni.

Tabela shtojcë 10. Dhuna seksuale sipas demografisë së grave

	Nr=1988				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po	Jo			χ^2	Rëndësia
Grupmosha	n	%	n	%		
15-17 vjeç	0	0.0	9	100.0	18.65	.02
18-21 vjeç	4	6.3	60	93.8		
22-25 vjeç	11	7.6	134	92.8		
26-29 vjeç	37	18.0	169	82.0		
30-33 vjeç	50	17.6	234	82.4		
34-37 vjeç	49	16.0	257	84.0		
38-41 vjeç	55	17.7	255	82.3		
42-45 vjeç	49	17.5	231	82.5		
46-49 vjeç	75	19.5	309	80.5		
Gjendja civile						
E martuar/bashkëjeton me dikë	314	16.2	1625	83.8	10.14	.01
E divorcuar/e ndarë	16	33.3	32	66.7		
Niveli arsimor						
Pa arsim	1	25.0	3	75.0	3.36	.65
Arsim fillor	6	22.2	21	77.8		
Arsim 9-vjeçar	166	17.6	779	82.4		
Arsim të mesëm	128	16.2	660	83.8		
Arsim universitar	29	13.4	188	86.6		
Statusi i punësimit						
Punon jashtë shtëpisë	154	17.5	725	82.5	1.00	.61
Po, por me leje lindjeje	3	17.6	14	82.4		
Nuk punon jashtë shtëpisë	173	15.8	919	84.2		
Vendbanimi						
Urban	178	16.2	919	83.8	.25	.33
Rural	152	17.1	739	82.9		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 11. Lidhja ndërmjet abuzimit emocional dhe abuzimit psikologjik

	Nr.=1587				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi psikologjik					
	Po		Jo			
Abuzim emocional	n	%	n	%	χ^2	Rëndësia
Po	751	60.6	489	39.4	203.18	.00
Jo	60	17.3	287	82.7		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 12. Lidhja ndërmjet abuzimit emocional dhe dhunës fizike

	Nr.=1661				Testi i rëndësisë	
	Dhuna fizike					
	Po		Jo			
Abuzimi emocional	nr	%	Nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	588	44.9	723	55.1	233.27	.00
Jo	3	.9	347	99.1		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 13. Lidhja ndërmjet abuzimit emocional dhe dhunës seksuale

	N=1661				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo			
Abuzimi emocional	nr	%	Nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	196	15.0	1115	85.0	56.83	.00
Jo	1	.3	349	99.7		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 14. Lidhja ndërmjet abuzimit psikologjik dhe abuzimit emocional

	Nr.=1587				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi emocional					
	Po		Jo			
Abuzimi psikologjik	nr	%	Nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	751	92.6	60	7.4	203.18	.00
Jo	489	63.0	287	37.0		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 15. Lidhja ndërmjet abuzimit psikologjik dhe dhunës fizike

	N=1823				Testi i rëndësisë	
	Dhuna fizike					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	Nr	%			
Abuzimi psikologjik						
Po	573	56.6	440	43.4	328.66	.00
Jo	122	15.1	688	84.9		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 16. Lidhja ndërmjet abuzimit psikologjik dhe dhunës seksuale

	N=1823				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Abuzimi psikologjik						
Po	243	24.0	770	76.0	149.92	.00
Jo	28	3.5	782	96.5		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 17. Lidhja ndërmjet abuzimit fizik dhe abuzimit emocional

	Nr=1661				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi emocional					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Dhuna fizike						
Po	588	99.5	3	.5	233.27	.00
Jo	723	67.6	347	32.4		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 18. Lidhja ndërmjet dhunës fizike dhe abuzimit psikologjik

	Nr=1823				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi psikologjik					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Dhuna fizike						
Po	573	82.4	122	17.6	328.66	.00
Jo	440	39.0	688	61.0		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 19. Lidhja ndërmjet dhunës fizike dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

	N=1988				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo			
Dhuna fizike	nr	%	nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	289	35.8	519	64.2	361.26	.00
Jo	41	3.5	1,139	96.5		

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 20. Lidhja ndërmjet dhunës seksuale dhe llojeve të tjera të dhunës në familje

	Nr=1661				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi emocional					
	Po		Jo			
Dhuna seksuale	nr	%	nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	196	99.5	1	.5	56.83	.00
Jo	1,115	76.2	349	23.8		

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 21. Lidhja ndërmjet dhunës seksuale dhe abuzimit psikologjik

	N=1823				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi psikologjik					
	Po		Jo			
Dhuna seksuale	nr	%	nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	243	89.7	28	10.3	149.92	.00
Jo	28	77.0	49.6	50.4		

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 22. Lidhja ndërmjet dhunës seksuale dhe dhunës fizike

	Nr=1988				Testi i rëndësisë	
	Dhuna fizike					
	Po		Jo			
Dhuna seksuale	nr	%	nr	%	χ^2	Rëndësia
Po	289	87.6	41	12.4	361.26	.00
Jo	519	31.3	1,139	68.7		

*Shënim: Përçindjet e krahasimit bazohen në përçindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 23. Lidhja ndërmjet dhunës fizike dhe seksuale dhe dëmtimeve nga dhuna në familje

	N=808		N=330	
	Dhuna fizike		Dhuna seksuale	
Prerje, mavijosje, dhembje	nr	%	nr	%
Po	299	37.0	144	43.6
Jo	477	59.0	154	46.7
Dëmtime të syve, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh				
Po	87	10.8	54	16.4
Jo	689	85.3	244	73.9
Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz				
Po	8	1.1	3	.9
Jo	767	94.9	295	89.4
Humbje e ndjenjave				
Po	36	4.5	16	4.8
Jo	740	91.6	282	85.5

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=32; 4,0% dhunë fizike; 9,7% dhunë seksuale)

Tabela shtojcë 24. Dëmtimet e lidhura me dhunën në familje sipas shkëputjes nga puna

Dëmtimet	Nr=820				Testi i rëndësisë	
	E paaftë për të punuar për shkak të dëmtimit					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Prerje, mavijosje, dhembje	78	25.9	233	74.1	120.54	.00
Dëmtime të syve, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh	44	50.6	43	49.4	166.60	.00
Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz	6	66.7	3	33.3	30.59	.00
Humbje e ndjenjave	19	52.8	17	47.2	71.73	.00

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 25. Dëmtimet e lidhura me dhunën në familje sipas numrit të ditëve të paaftësisë për punë

Dëmtimet	Nr=84						Testi i rëndësisë	
	Nr. i ditëve të paaftësisë për punë							
	1-4 ditë		5-9 ditë		10-15 ditë		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%	nr	%			
Prerje, mavijosje, dhembje	62	81.6	11	14.5	3	3.9	1.96	.38
Dëmtime të syve, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh	29	69.0	10	23.8	3	7.1	5.98	.05
Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz	0	0.0	2	50.0	2	50.0	24.64	.00
Humbje e ndjenjave	10	58.8	4	23.5	3	17.6	9.50	.01

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 26. Lidhja ndërmjet llojeve të dëmtimeve

	Nr=820				Testi i rëndësisë	
	Dëmtime të syve,djegje,ndrydhje,nxjerrje gjymtyrësh					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Prerje,mavijosje,dhembje					138.72	.00
Po	82	94.3	5	5.7		
Jo	219	29.9	514	70.1		
Plagë të thella,kocka të thyera,dhëmbë të thyer,dëmtim serioz					76.67	.00
Po	9	10.3	78	89.7		
Jo	0	0.0	733	100.0		
Humbje e ndjenjave					150.71	.00
Po	26	29.9	61	70.1		
Jo	10	1.4	723	98.6		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 27. Lidhja ndërmjet dhunimit seksual dhe kontrollit të kontraktivëve nga ana e bashkëshortit/partnerit intim

	Nr=377				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Bashkëshorti/partneri refuzon përdorimin e kontraktivëve					8.92	.01
Po	12	21.1	26	8.1		
Jo	45	78.9	294	91.9		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 28. Lidhja ndërmjet dhunimit seksual dhe SST-ve

	Nr=1988				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Rreziku i SST-ve					103.46	.00
Po	20	6.1	49	3.0		
Jo	210	63.6	1,435	86.6		
Vuan nga ndonjë SST					48.45	.00
Po	101	30.6	244	14.7		
Jo	229	69.4	1,414	85.3		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 29. Konsumimi i alkoolit nga bashkëshorti/partneri intim

Konsumimi i alkoolit	Nr=2590	
	nr	%
Po	988	38.1
Jo	1040	40.2
Shpeshtësia e dehjes		
Shpesh	119	4.6
Ndonjëherë	683	26.4
Asnjëherë	186	7.2

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=562, 21,7% konsumim alkooli; n=1602, 61,9% shpeshtësia e dehjes)

Tabela shtojcë 30. Konsumimi i alkoolit nga bashkëshorti/partneri intim dhe dhuna në familje

	Konsumimi i alkoolit nga bashkëshorti/partneri				Testi i rëndësisë	
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
	nr	%	nr	%		
Abuzimi emocional						
Po	698	88.7	613	70.1	85.72	.00
Jo	89	11.3	261	29.9		
Abuzimi psikologjik						
Po	586	66.2	427	45.5	78.97	.00
Jo	299	33.8	511	54.5		
Dhuna fizike						
Po	550	56.0	258	25.6	189.89	.00
Jo	432	44.0	748	74.4		
Dhuna seksuale						
Po	230	23.4	100	9.9	65.24	.00
Jo	752	76.6	906	90.1		

*Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 31. Konsumimi i alkoolit nga bashkëshortit/partnerit intim dhe dëmtimet e lidhura me dhunën në familje mes grave të dhunuara seksualisht dhe/ose fizikisht

	Nr=817				Testi i rëndësisë	
	Konsumimi i alkoolit nga bashkëshorti/partneri				χ ²	Rëndësia
	Po		Jo			
Të prera, mavijosje, dhembje	nr	%	nr	%		
Po	249	45.4	51	19.0	54.44	.00
Jo	299	54.6	218	81.0		
Dëmtime të syve, djegie, ndrydhje, nxjerrje gjymtyrësh						
Po	80	14.6	7	2.6	27.29	.00
Jo	468	85.4	262	97.4		

Plagë të thella, kocka të thyera, dhëmbë të thyer, dëmtim serioz						
Po	8	1.5	1	.4	1.96	.15
Jo	540	98.5	268	99.6		
Humbje e ndjenjave						
Po	34	6.2	2	.7	12.77	.00
Jo	514	93.8	267	99.3		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

* Të dhëna që mungojnë në sistem (nr=32; 3,8%)

Tabela shtojcë 32. Gratë e abuzuara emocionalisht sipas demografisë së bashkëshortit.

	Nr=1567				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi emocional					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Niveli arsimor					74.86	.00
Pa arsim	1	.1	0	0.0		
Me arsim fillor	18	1.5	7	2.1		
Me arsim 9-vjeçar	570	46.1	110	33.3		
Me arsim të mesëm	559	45.2	139	42.1		
Me arsim universitar	82	6.6	73	22.1		
Statusi i punësimit					.04	.45
Punon jashtë shtëpisë	1046	84.7	278	84.2		
Nuk punon jashtë shtëpisë	189	15.3	52	15.8		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 33. Gratë e abuzuara psikologjikisht sipas demografisë së bashkëshortit

	N=1722				Testi i rëndësisë	
	Abuzimi psikologjik					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Niveli arsimor					9.80	.08
Pa arsim	2	.2	0	0.0		
Me arsim fillor	14	1.5	10	1.3		
Me arsim 9-vjeçar	418	44.3	316	40.6		
Me arsim të mesëm	425	45.1	352	45.2		
Me arsim universitar	80	8.5	97	12.5		
Statusi i punësimit					16.35	.00
Punon jashtë shtëpisë	829	88.0	630	81.0		
Nuk punon jashtë shtëpisë	113	12.0	148	19.0		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 34. Dhuna fizike sipas demografisë së bashkëshortit

	N=1881				Testi i rëndësisë	
	Dhuna fizike					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Niveli arsimor						
Pa arsim	1	.1	1	.1	53.04	.00
Me arsim fillor	15	2.0	13	1.2		
Me arsim 9-vjeçar	378	49.5	435	38.9		
Me arsim të mesëm	331	43.4	509	45.5		
Me arsim universitar	35	4.6	155	13.9		
Statusi i punësimit						
Punon jashtë shtëpisë	650	85.3	948	84.9	.06	.43
Nuk punon jashtë shtëpisë	112	14.7	169	15.1		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 35. Gratë e dhunuara fizikisht sipas demografisë së bashkëshortit

	N=1881				Testi i rëndësisë	
	Dhuna seksuale					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Niveli arsimor						
Pa arsim	1	.3	1	.1	8.78	.12
Me arsim fillor	8	2.6	20	1.3		
Me arsim 9-vjeçar	145	46.8	668	42.5		
Me arsim të mesëm	132	42.6	708	45.1		
Me arsim universitar	23	7.4	167	10.6		
Statusi i punësimit						
Punon jashtë shtëpisë	264	1.41	1,334	85.0	.00	.52
Nuk punon jashtë shtëpisë	46	14.8	235	15.0		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 36. Kërkimi i ndihmës nga gratë e dhunuara sipas llojit të dhunës në familje

	Kërkimi i ndihmës për dhunën në familje				Testi i rëndësisë	
	Po		Jo			
	nr	%	nr	%	χ ²	Rëndësia
Abuzimi emocional						
Po	130	16.8	646	83.2	7.89	.00
Jo	3	4.2	69	95.8		
Abuzimi psikologjik						
Po	143	20.0	572	80.0	30.34	.00
Jo	14	5.4	247	94.6		

Dhuna fizike						
Po	159	19.7	649	80.3	39.88	.00
Jo	13	4.3	290	95.7		
Dhuna seksuale						
Po	90	27.3	240	72.7	49.88	.00
Jo	82	10.5	699	89.5		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 37. Format e ndryshme të dhunës fizike të përjetuara nga fëmijët e moshës 10deri në 14 vjeç

Numri i formave të dhunës fizike	N=991	
	nr	%
Asnjë dhunë fizike	398	40.2
Një formë	454	45.8
Dy forma	114	11.5
Tre forma	0	0.0
Katër forma	4	.4

* Të dhëna që mungojnë në sistem (n=21; 2,1%)

Tabela shtojcë 38. Dhuna fizike sipas gjinisë së fëmijës

Dhuna fizike	N=970				Testi i rëndësisë	
	Gjinia					
	Mashkull		Femër		χ ²	Rëndësia
n	%	n	%			
Po	325	66.7	247	51.1	24.38	.00
Jo	162	33.3	236	48.9		
Goditur me objekte					1.90	.10
Po	71	14.6	56	11.6		
Jo	416	85.4	427	88.4		
Të goditur me shuplakë, me grusht, me shkelm					26.21	.00
Po	322	66.1	241	49.9		
Jo	165	33.9	242	50.1		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 39. Dhuna fizike sipas moshës së fëmijës

	Nr=970										Testi i rëndësishë	
	Moshë											
	10vjeç		11 vjeç		12 vjeç		13 vjeç		14 vjeç		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%	nr	%	nr	%	nr	%			
Dhuna fizike											10.98	.03
Po	124	66.0	127	63.5	109	58.6	111	55.5	101	51.5		
Jo	64	34.0	73	36.5	77	41.4	89	44.5	95	48.5		
Goditur me objekte											1.10	.90
Po	24	12.8	26	13.0	26	14.0	29	14.5	22	11.2		
Jo	164	87.2	174	87.0	160	86.0	171	85.5	174	88.8		
Të goditur me shuplakë, me grusht, me shkelm											12.33	.02
Po	122	64.9	127	63.5	108	58.1	107	53.5	99	50.5		
Jo	66	35.1	73	36.5	78	41.9	93	46.5	97	49.5		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 40. Dhuna fizike sipas vendbanimit urban kundrejt atij rural

	Nr=970				Testi i rëndësishë	
	Vendbanimi					
	Rural		Urban		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Dhuna fizike					26.49	.00
Po	313	67.5	259	51.2		
Jo	151	32.5	247	48.8		
Goditur me objekte					8.44	.00
Po	76	16.4	51	10.1		
Jo	388	83.6	455	89.9		
Të goditur me shuplakë, me grusht, me shkelm					25.39	.00
Po	308	66.4	255	50.4		
Jo	156	33.6	251	49.6		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 41. Llojet e abuzuesve sipas gjinisë së fëmijës

	N=634				Testi i rëndësishë	
	Gjinia					
	Mashkull		Femër		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Babai/njerku					12.11	.00
Po	180	52.0	110	38.2		
Jo	166	48.0	178	61.8		

Mamaja/njerka						
Po	239	69.1	208	72.2	.75	.22
Jo	107	30.9	80	27.8		
Motra/vëllai						
Po	120	34.7	122	42.4	3.93	.03
Jo	226	65.3	166	57.6		
Gjyshërit						
Po	19	5.5	17	5.9	.05	.48
Jo	327	94.5	271	94.1		
Familja e afërt						
Po	15	4.3	12	4.2	.01	.54
Jo	331	95.7	276	95.8		
Familje tjetër						
Po	6	1.7	8	2.8	.79	.27
Jo	340	98.3	280	97.2		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 42. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar sipas llojit të dhunës në familje

	Kërkimi i ndihmës për dhunën në familje				Testi i rëndësisë	
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
Dhuna fizike	nr	%	nr	%		
Po	305	53.3	267	46.7	.22	.37
Jo	35	56.5	27	43.5		
Goditur me objekte						
Po	82	64.6	45	35.4	7.64	.00
Jo	258	50.9	249	49.1		
Të goditur me shuplakë, me grusht, me shkelm						
Po	301	53.5	262	46.5	.05	.46
Jo	39	54.9	32	45.1		
Djegur me cigare						
Po	1	25.0	3	75.0	1.33	.26
Jo	339	53.8	291	46.2		
Kërcënuar me një armë						
Po	1	25.0	3	75.0	1.33	.26
Jo	339	53.8	291	46.2		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

Tabela shtojcë 43. Kërkimi i ndihmës nga fëmijët e abuzuar si pas gjinisë së fëmijës

	Nr=634				Testi i rëndësisë	
	Kërkimi i ndihmës për dhunën në familje					
	Po		Jo		χ ²	Rëndësia
nr	%	nr	%			
Gjinia					9.78	.00
Mashkull	166	48.0	180	52.0		
Femër	174	60.4	114	39.6		
Vendbanimi					7.31	.00
Urban	145	48.0	157	52.0		
Rural	195	58.7	137	41.2		

* Shënim: Përqindjet e krahasimit bazohen në përqindje të vlefshme dhe nuk i pasqyrojnë rastet që mungojnë.

DOMESTIC VIOLENCE IN ALBANIA: A NATIONAL POPULATION-BASED SURVEY

National Institute of Statistics (INSTAT) Albania

March 2009

Report prepared by

Dr. Robin N. Haarr
International Consultant

and

Dr. Milika Dharmo
Associate Professor

This project was supported by United Nations Development Program in Albania (UNDP) and United Nations Children's Fund (UNICEF)

Opinions and views expressed in this report do not necessarily reflect those of UNDP, UNICEF or the United Nations

TABLE OF CONTENTS

Acknowledgements	89
List of personnel involved in the survey	91
Chapter 1: Introduction	
Background to the study	92
Albanian laws relevant to domestic violence	94
Why embark on a national study of domestic violence in Albania	96
References	96
Chapter 2: Research Design	
Definitions	97
Measuring domestic violence	98
Development of the survey	98
Survey structure	99
Maximizing disclosure	101
Sample design	101
Interviewers	101
Survey administration procedures	102
Data processing and analysis	102
References	102
Chapter 3: Sample Demographics	
Household demographics	103
Women's demographics	103
Children's demographics	105
Chapter 4: Domestic Violence against Women	
Domestic violence against women	107
Emotional abuse	107
Psychological abuse	110
Physical violence	113
Sexual violence	116
Multiple types of domestic violence	119
Year in marriage/relationship when domestic violence began	121
Domestic violence related injuries	122
Alcohol and domestic violence	124
Domestic violence and husband's level of education	125
Domestic violence and husband's work status	126
Domestic violence by family members	127
Impact of domestic violence on children	127
Help-seeking behaviors of battered women	128
References	129

Chapter 5: Domestic Violence against Children

Domestic violence against children	131
Which family members abuse children?	133
Help-seeking behaviors of abused children	134
Children's awareness of domestic violence against his/her mother	136
References	136

Chapter 6: Conclusions and Recommendations

Domestic violence against women	137
Domestic violence and level of education	138
Domestic violence and work status	139
Domestic violence and age	139
Domestic violence and marital status	139
Domestic violence and residence	140
Domestic violence against children	140
Theories of domestic violence	140
References	143

Appendix Tables

Acknowledgements

This research report on domestic violence in Albania is the product of close cooperation of several institutions and actors. This project is based upon the recognition that national data on domestic violence in Albania is necessary for the development of policies and action plans for response, intervention, and protection in domestic violence cases.

We would like to acknowledge and thank UNICEF and UNDP for funding and supporting this research project and the work of the Steering Committee, the experts' team, and the various invited experts, advisory researchers, and national and international consultants.

We would also like to extend special thanks and acknowledgement to the National Institute of Statistics of Albania (INSTAT) as the main technical institution that designed and implemented the survey for the first time in Albania, and especially to Dr. Ines Nurja, the General Director, for the administrative and technical management of this project. The involvement of statistics experts from INSTAT was a blessing for the Steering Committee and the experts' team. INSTAT experts inspected and cleaned the data, defined modes of data analysis, conducted data analysis, and generated findings.

The Steering Committee members from the Ministry of Labour, Social Affairs and Equal Opportunities, the University of Tirana, and civil society organizations also provided invaluable support and assistance with the design and administration of this national population-based survey on domestic violence, including defining the ethical standards and safety procedures for interviewing women and children.

We would also like to extend special thanks and acknowledgement to the team of experts – Dr. Milika Dharmo, Dr. Edmond Dragoti, Lantona Sado, Aurela Bozo, and Ledia Thomo – as well as advisory researcher – Entela Lako, Floriana Hima, and Emira Shkurti. We would also like to thank and acknowledge the international consultant, Dr. Robin Haarr, who carried out final data analysis, generated final tables and figures, and wrote the final report.

Finally, we would like to acknowledge and thank the families, including women and children, who participated in this research, and who gave their time to answer our questions and share their knowledge and expertise. We apologize to anyone who may inadvertently remain unnamed.

About the international consultant

Dr. Robin Haarr is a criminologist/sociologist and Associate Professor of Criminal Justice & Police Studies and Director of the Institute for Global Justice & Security at Eastern Kentucky University. Dr. Haarr has vast experience designing and conducting survey and field research, analyzing qualitative and quantitative data, and writing technical and research reports, as well as performing capacity building activities throughout the former Soviet Union and Asia on issues of violence against women and children, domestic violence, human trafficking and exploitation, child protection, victim support services for battered women and human trafficking victims, and social policy and program development. Since 2003, she has worked extensively as an international consultant to UNICEF, ILO, UNDP, OSCE, and the Swiss Cooperation Office. Dr. Haarr has also worked extensively on issues of violence against women and human trafficking with the U.S. Embassy's in China, Vietnam, Cambodia, Laos, Malaysia, Burma/Myanmar, India, and Pakistan. Her dedication and leadership to reduce the social, cultural and institutional aspects of such violence and exploitation has brought about change that benefits women and children, families, and communities.

robinhaarr@yahoo.com

List of Personnel Involved in the Survey

Steering Committee Members

Professor Bashkim Ruseti, Faculty of Economy, University of Tirana
Dr. Bukurie Dumani, Faculty of Economy, University of Tirana
Professor Theodhori Karaj, Faculty of Social Sciences, University of Tirana
Anna Xheka, Ministry of Labour, Social Affairs and Equal Opportunities
Iris Luarasi, Counseling Center for Women and Girls

Project Director

Dr. Ines Nurja, National Institute of Statistics of Albania (INSTAT)

UN Support:

Entela Lako, UNDP Albania
Floriana Hima, UNICEF Albania
Alketa Zazo, UNICEF Albania
Dajena Pollo, UNICEF Albania
Emira Shkurti, UNDP Albania

Survey Coordinator

Lantona Sado, Social Research Center, INSTAT

DV Team of Experts

Dr. Milika Dhamo
Dr. Edmond Dragoti
Lantona Sado
Aurela Bozo
Ledja Thomo

Report Writing (Preliminary Findings)

Dr. Milika Dhamo
Aurela Bozo

Data Processing/Programming

Alma Spaho
Ledja Thomo, INSTAT

Fieldwork Supervisor

Lorena Kola

International Consultant

Dr. Robin N. Haarr

Chapter 1: Introduction

Background to the study

In Albania, domestic violence is a problem that negatively affects individuals, families, and communities (1). Albanians, however, tend to consider domestic violence to be a private, family matter and a normal part of married and family life. Because domestic violence often happens behind closed doors and is not openly discussed, acknowledged, or addressed in Albanian society, the victims typically suffer in silence (2).

Domestic violence emerged as an issue of concern in Albania in the 1990s when Albania was undergoing significant political and social change. In 1992, the Albanian Party of Labor, the communist party, surrendered power to a democratically-elected parliament. This significant political change opened Albania up to foreign assistance, expertise, and investment as the country began the process of transitioning and reforming its economic, legal, and political structures (3). With this transition came an influx of international organizations to support the reform and reconstruction, and an emergence of local nongovernmental organizations (NGOs). Some of these organizations focused on women's issues, including violence against women and women's human rights. Although domestic violence existed long before this period of transition, incidences of domestic violence reportedly escalated in the 1990s as families experienced significant stress and strain related to the transition (e.g., high unemployment rates, severe housing shortages, and escalating social unrest and violent street crimes).

It is important to note that domestic violence against women and children is not a new phenomenon in Albania, but has deep cultural roots in the society. Its roots lie in the deep-seated patriarchal traditions and customs such as strict gender identities and roles, patriarchal authority, adherence to an honour-and-shame system, and

customs of hierarchal ordering with the family and intergenerational family control that have long shaped Albanian society.

Forty years of communist rule in Albania (1946 – 1991) did not completely eradicate the deep-seated patriarchal attitudes, including those related to the Kanun of Lek Dukagjini which was relevant in some regions of Albania. In fact, men and women in some part of Albania still reference the Kanun to explain attitudes and opinions about gender roles and patriarchal authority, including the right of a man to 'chastise' his wife who is considered his property (3,4).

Since the fall of the communism in 1991, the newly established Government of the Republic of Albania ratified numerous important conventions, including:

- UN Covenant on Civil and Political Rights was ratified on 4 October 1991.
- UN International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights was ratified on 4 October 1991.
- UN Convention on the Rights of the Child was ratified on 27 February 1992.
- UN Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment was ratified on 11 May 1994.
- UN Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women was ratified on 11 May 1994.
- European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the related Protocol to the Convention of the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms were ratified on 10 February 1996.
- European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment was ratified on 10 February 1996.

In 1994, the Government of the Republic of Albania ratified the UN Convention on the Elimination

of all Forms of Discrimination Against Women (CEDAW). Since then, international organizations and local NGOs have been working in cooperation with the Government of Albania to address issues of violence against women, including domestic violence against women. Collaborative efforts include developing prevention measures (e.g., education initiatives and public awareness raising campaigns), protection measures (e.g., victim support services, counseling services, and domestic violence shelters), and legal measures (e.g., domestic violence legislation that protects victims of domestic violence and sanctions batterers) to address domestic violence. This national survey on domestic violence is just one of the collaborative initiatives, undertaken with the purpose of generating reliable data and findings about the nature and prevalence of domestic violence in Albania. The goal of the survey is to generate findings can then be used to inform the development of effective prevention, protection, and legal measures and policies.

In 1992, the UN Convention on the Rights of the Child (CRC) was ratified by the Government of Albania. The UN CRC provides clear authorization to the State to protect children from all forms of violence in the home and family, and establishes its role as final arbiter of child welfare in the domestic arena. While the State cannot be held directly responsible for individual acts of violence against children by parents, it is required to provide a framework of law and other necessary measures to supply adequate protection, including effective deterrence (5).

In 1998, the Government of Albania adopted the new Constitution of Albania. The Constitution advances principles of equality and non-discrimination, as well as protection and respect for human dignity, rights, and freedoms. For instance, Article 18/2 maintains, "Everyone is equal before the law and nobody can be discriminated on basis of gender, race, religion, ethnicity, language, and political, religious and philosophical stand, economic, educational and social status." Article 54/3 further maintains that every child has the right to be "protected from violence, maltreatment, exploitation and obligation for labor, especially under the minimal acquired age for labor, which can harm the health, moral or put the child's life or normal development at risk."

In 2006, to specifically address domestic violence, the Ministry of Labour, Social Affairs and Equal Opportunities developed the National Strategy on Gender Equality and Domestic Violence for 2007-2010, along with a National Action Plan. The National Strategy and Action Plan was an "indication of the political commitment of the Government of Albania to provide for the movement and achievement of gender equality with an instrument of policies synchronized with civil society initiatives" (6). The National Strategy aims to:

- Achieve gender equality through mainstreaming the gender perspective into all aspects of policies developed and applied (i.e., equal participation of women and men in the social, economic, and political realms), with equal opportunities to enjoy all rights and to place their individual potential to the service of the society; and
- Improve protection, performance of the judicial system, and support for victims of domestic violence, as well as focus more specifically on prevention by attacking the root causes of domestic violence.

A relatively small number of international organizations and local NGOs are currently working in Albania to address domestic violence, and they are pressing for increased support for battered women. These organizations are conducting trainings for victim advocates, crisis counselors, health care workers, law enforcement officials, and legal and judicial officials to raise their awareness to domestic violence, increase their understanding of victims and offenders, increase their qualifications for responding to domestic violence and providing support to battered women and their children, and to raise their knowledge and understanding of the new Law "On Measures Against Violence in Family Relations." These organizations are also taking steps to enhance victim support services for battered women and their children; however, crisis centers and shelters for battered women and children are few and far between in Albania.

Albanian laws relevant to domestic violence

In 2006, the Albanian legislature passed the Law “On Measures Against Violence in Family Relations” which was designed to prevent and reduce domestic violence in all of its forms by appropriate legal measures, and to guarantee family members who are subject to domestic violence with protection through legal means.¹

The law has four main objectives:

1. To set up a coordinated network of responsible authorities for protection, support, and rehabilitation of victims, mitigation of consequences, and prevention of domestic violence;
2. To direct efforts for the set up of responsible structures and authorities at the central and local level in support of victims and prevention of domestic violence;
3. To empower the judiciary in taking protection measures against domestic violence; and
4. To ensure/guarantee quick, affordable, and simple services to the victims of domestic violence provided by courts and other law enforcement agencies in compliance with the law.

The law defines violence as “any act or omission of one person against another, resulting in violation of the physical, moral, psychological, sexual, social, and economic integrity.” In turn, domestic violence is defined as “any act of violence committed between persons who are or used to be in a family relation.” According to the law, family members include:

- a. Spouses or cohabitating partners, or former spouses or cohabitating partners;
- b. Brothers, sisters, relatives of direct blood line, including adoptive parents and children;
- c. Spouses or cohabitating partners of persons indicated in paragraph b;
- d. Persons related by direct blood line, including parents and adoptive children of the spouse or of the cohabitating partner;
- e. Brothers and sisters of the spouse if these have been living together during the last 3 months; and
- f. Children of spouses or of cohabitating partners

The law provides protection measures against

domestic violence, including court-ordered protection orders (a decision issued by a court providing protection measures for the victim) and emergency protection orders (a temporary court order valid until the court issues a protection order). When the petition for a protection order is presented by the police or prosecutor, even if a victim (under pressure) wants to withdraw their claim(s) or drop the case, this will not have an effect on the continuation of the judicial process. And since the battered woman is the main witness, the law defines the battered woman as a “compellable witness.”

Violation of a protection order or emergency protection order constitutes a criminal offense in accordance with Article 320 of the Criminal Code; thus, the perpetrator can be arrested without a warrant.

In Albania, although the power of police to enter private premises are generally limited, this law maintains that police can enter a private residence in a domestic violence situation if they are requested to do so by a person who apparently resides on the premises or where the officer has reason to believe that a person on the premises is under attack or imminent attack.

It is important to note that the law organizes six government institutions into a coordinated network of responsible authorities for protection, support, and rehabilitation of victims, mitigation of consequences, and prevention of domestic violence. The lead authority under this law is the Ministry of Labour, Social Affairs and Equal Opportunities. Other responsible line authorities include the Ministry of Interior, Ministry of Health, Ministry of Justice, Ministry of Education, and local government units.

According to the Law “On Measures Against Violence in Family Relations,” issuance of a protection order or emergency protection order does not inhibit interested parties from also initiating criminal proceedings with regard to acts or omissions that are classified as criminal offenses. There are other provisions in the Criminal Code of the Republic of Albania that can be used to address crimes related to domestic violence; some of which are relevant to child abuse and neglect. These Criminal Codes include, but are not limited to:

¹ Law no. 9669, dated 18 December 2006.

- Article 76: Intentional murder (punishable by a term of 10 to 20 years of imprisonment).
- Article 77: Murder upon intention connected to another crime (international homicide which precedes, accompanies, conceals or precedes another crime is punishable by imprisonment of not less than 20 years).
- Article 78: Premeditated murder (premeditated homicide is punishable by 15 to 20 years of imprisonment; homicide committed for interest retaliation or blood feud is punishable by not less than 25 years or life imprisonment).
- Article 79: Intentional murder for reasons of special qualities of the victims (committed against a minor; against a person with physical or psychological handicap, or who is seriously ill or pregnant, when qualities of the victim are evident or known; against an informer [of the criminal offense] witness, victim or other litigating parties; repeatedly; against two or more persons; in such a way that caused special pain to the victim is punished by not less than 25 years or life imprisonment).
- Article 84: Threat (serious threat to cause death or grave personal harm to someone constitutes criminal contravention and is punishable by fine or up to one year of imprisonment).²
- Article 88: Serious intentional injury (serious intentional injury inflicting handicap, mutilation or any other permanent detriment to the health, or inflicting interruption of pregnancy, or which has been dangerous to the life at the moment of its inducement, is punishable by three to ten years of imprisonment; when the same act causes death it is punishable by five to 15 years of imprisonment).
- Article 89: Non-serious intentional injury (intentional injury, inflicting temporary work incapacity of no longer than nine days, constitutes criminal contravention and is punishable by fine or up to two years of imprisonment).
- Article 90: Other intentional harm (assault) as well as any other violent act, constitute criminal contravention and are punishable by fine; the same act, when causing temporary work incapacity of up to nine days, constitutes criminal contravention and is punishable by fine or up to six months of imprisonment).
- Article 91: Serious injury due to negligence (serious injury due to negligence constitutes criminal contravention and is punishable by fine or up to one year of imprisonment).
- Article 92: Non-serious injury due to negligence (non-serious injury due to negligence constitutes criminal contravention and is punishable by fine).
- Article 93: Interruption of pregnancy without the woman's consent (interruption of pregnancy without the woman's consent, except those cases when interruption is imposed because of a justified health-related cause is punishable by fine or up to five years of imprisonment).
- Article 102: Nonconsensual sexual intercourse with mature women (commission of sexual intercourse with adult women by force is punished by three to ten years imprisonment; if the sexual intercourse by force is committed in collusion with others, or repeatedly, or if serious consequences to health have been caused to the injured woman is punishable by five to 15 years imprisonment; when the act leads to death or suicide of the victim it is punishable by 10 to 20 years of imprisonment).
- Article 106: Sexual or homosexual intercourse with extended family members or under custody (commission of sexual or homosexual intercourse between a parent and child, brother and sister, between brothers, between other extended family members, or with person who are in custody or adoption relationships is punishable up to seven years of imprisonment).
- Article 124: Abandonment of minor children (abandonment of a child under 16 years of age by a parent or by a person compelled to guard over him, is punishable by fine or up to three years imprisonment; when serious harm to the health or death of the child has resulted, it is punishable by three to ten years imprisonment).
- Article 125: Denial of support (denial of necessary support for the living of children, parents or spouse, from the person who is obliged, through a court-order, to provide, constitute criminal contravention and is punishable by fine or up to one year imprisonment).

² The Office for Monitoring Prosecution Actions maintains that among the registered cases in the Tirana District Court between 2000 and 2004, most cases reviewed by this court were for battering (47%), non-serious intentional injury (19.6%), and threat (15.8%).

According to Article 284 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Albania, for criminal offenses provided by Articles 89, 102, and 106 of the Criminal Code, the prosecution may start only by indictment brought by the injured party, who may withdraw the same at any stage in the proceedings. In other words, the case is only brought if the victim files a complaint, and it is generally the victims' responsibility to prepare the entire case. The victim must gather evidence and witnesses, and present their case in court. The State generally does not assist with the prosecution (7).

The Family Code of Albania also includes several articles relevant to domestic violence against a spouse and child(ren). The Family Code addresses parental obligations and child rights in the family life, as well as child abuse and neglect. For instance, Article 62 provides that "the abuser spouse may be removed from the conjugal domicile." This article, however, has no other procedural provisions.

Also, the Law "On Reproductive Health" stipulates that every woman shall decide on her own free will and without any form of discrimination, pressure, or violence all issues related to her own sexuality, and sexual and reproductive health.³

Why embark on a national study of domestic violence in Albania?

Research on domestic violence in Albania is extremely limited, and data on the nature and prevalence of domestic violence in Albania is scant. Thus, there is no clear picture of the situation of domestic violence in Albania.

The goal of this national population-based survey was to collect reliable data and generate findings that would allow for a better understanding of the nature and prevalence of domestic violence against women and children in Albania. It was also the primary objectives of this national research to:

- Develop a baseline measure of domestic violence against women and children in Albania, against which future measures can be compared; and
- Generate reliable data and findings on

domestic violence against women and children in Albania that can be used to develop effective prevention, protection, and legal measures and policies.

Concurrently, this research will fill a significant gap in the limited research on domestic violence in Albania.

This research project involved the collaboration of several organizations – UNICEF, UNDP, and the National Institute of Statistics of Albania (INSTAT) – and national and international experts.

At the national level, INSTAT was the lead research organization. According to the Law "On Official Statistics," INSTAT is responsible for publishing data and making sure that data collection instruments that are developed are reliable, valid and technically appropriate.⁴ In addition, INSTAT is responsible for defining and applying the right research methodology and sampling processes, and for making sure that appropriate data processing programs and updated relevant program syntaxes are used to ensure that data analysis is reliable, unbiased, objective, detailed, and interpretable. Since 2004, INSTAT has systematically published national gender-based data for stakeholders to assist them in the process of developing gender sensitive policies.

References

1. Minnesota Advocates for Human Rights (1996). *Domestic Violence in Albania*. Minneapolis, Minnesota: Minnesota Advocates for Human Rights.
2. UNICEF (2000). Mapping of Existing Information on Domestic Violence in Albania. Retrieved on March 8, 2009 from <http://www.unicef.org/stats/gender/publications/Albania/DomesticViolence.pdf>
3. Minnesota Advocates for Human Rights, 1996.
4. UNICEF, 2000.
5. Paulo Sergio Pinheiro (2006). *World Report on Violence Against Children*. Geneva, Switzerland: UNICEF.
6. National Strategy on Gender Equality and Domestic Violence, 2007-2001.
7. Minnesota Advocates for Human Rights, 1996.

³ Law no.8876, dated 4 April 2002.

⁴ Law Nr. 9180 dated March 2, 2004.

Chapter 2: Research Design

Conducting survey research on domestic violence is challenging because domestic violence typically happens behind closed doors, and victims of domestic violence – typically women and children – are often reluctant or afraid to report instances of domestic violence out of fear of retaliation from their abuser or negative reaction from family and friends. Too often women who speak out about or seek help for domestic violence are blamed for their own victimization.

Two other major challenges facing researchers who study domestic violence is to develop clear operational definitions of the different types of domestic violence, and tools for measuring the nature and prevalence of each of these types of domestic violence (1).

Despite the challenges of conducting survey research on domestic violence, efforts were taken to conduct a national population-based survey of domestic violence in Albania. One of the main goals of this survey research was to gather reliable data on the nature and prevalence of domestic violence in Albania in an effort to begin to fill the gap in data. Another main goal was to analyze the data and generate findings that would enhance knowledge and understanding of the nature and prevalence of domestic violence against women and children in Albania. This descriptive study also seeks to compare the nature and prevalence of domestic violence between urban and rural areas, and based upon age, educational background, and work status. Data-driven knowledge and understanding of this type will assist government institutions, international organizations, and local NGOs in their efforts to develop necessary prevention, protection, and legal measures and policies related to domestic violence and victim support.

Definitions

Domestic violence is one form of violence against women which the United Nations Declaration on the Elimination of Violence Against Women defines as “any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life” (2).

Domestic violence is also one form of violence against children. The UN Secretary General’s Study on Violence Against Children revealed that domestic violence against children is a problem of global proportions.⁵ In the home and family setting, children experience acts of physical violence, sexual victimization, harmful traditional practices, humiliation and other types of psychological violence, and neglect by parents and step-parents, alternative caregivers, extended family, and siblings (3).

For purposes of this study, domestic violence refers to “a pattern of abusive behavior in any relationship that is used by one intimate partner or family member to gain and maintain power and control over another intimate partner or family member.” Domestic violence includes physical, sexual, emotional, and psychological actions or threat of actions that influence another person. This includes any behaviors that intimidate, manipulate, humiliate, isolate, frighten, terrorize, coerce, threaten, hurt, injure, or wound someone (4).

Worldwide researchers have used various criteria to define domestic violence; however, a common method has been to classify the violence according to the type of act. Box 2.1 identifies and defines each of the types of domestic violence considered in this study.

---

⁵ In keeping with the UN CRC, a child is any person under 18 years of age.

Box 2.1. Types of domestic violence

Emotional abuse – undermining an individual’s sense of self-worth and/or self-esteem. This may include constant criticism, humiliation, diminishing one’s abilities, name-calling, degradation, and damaging one’s relationship with his or her children.

Psychological abuse – includes causing fear by intimidation; threatening physical harm to self, partner, children, or partner’s family or friends; threats of abandonment; destruction of pets and property; threats to take away custody of the children; forcing isolation from family, friends, school and/or work; and denying access to money or economic support.

Physical violence – includes, but is not limited to: scratching, pushing, shoving, grabbing, biting, choking, pinching, poking, hair-pulling, arm twisting, slapping, hitting, burning, stabbing, and strangling. Physical violence can include the use of one’s physical size and strength, restraints, or weapons (e.g., gun, knife, or other object) to gain and maintain control over another person. Physical violence often causes some form of harm or injury, and can even result in death.

Sexual violence – includes forcing, coercing, or attempting to coerce any sexual contact or behavior without consent. Sexual abuse includes, but is not limited to marital rape, attacks on sexual parts of the body, forcing sex after physical violence has occurred, or treating one in a sexually demeaning manner. Sexual abuse is committed by intimate partners and family members within the context of marriage, dating relationships, and family.

Measuring domestic violence

The national survey was developed to measure the nature and prevalence of the four different types of domestic violence defined in Box 2.1.

Definitions of each of these types of domestic violence were operationalized in the survey using a range of behavior-specific questions related to each type of violence. The study did not attempt to measure an exhaustive list of acts of violence, but instead asked a number of questions about specific acts that commonly occur in violent marriages and families. The acts used to define each of the four types of domestic violence against women measured in the survey are summarized in Box 2.3, and those related to domestic violence against children are summarized in Box 2.2.

Despite the highly sensitive nature of domestic violence and the hesitancy of Albanians to talk openly about experiences with violence in their marriage and family, the survey was developed to encourage women to self-report the nature and prevalence of violence they experienced in an intimate relationship and/or their marriage, and children to self-report the nature and prevalence of violence they experienced in their family

Box 2.2. Types of domestic violence against children by a family member

Physical violence

- Hit with objects
- Slapped, punched, kicked
- Burned with cigarettes or something hot

Psychological abuse

- Threatened with a weapon or knife

Development of the survey

INSTAT developed the survey after an extensive review of international literature on domestic violence and a review of existing survey instruments used in the United States, Europe, and Africa.⁶ INSTAT also reviewed data published by the Ministry of Interior for the period of 2004 to 2007, and data and information on domestic violence published by member NGOs of the Network Against Gender-Based Violence and

⁶ The DHS survey documents and questionnaires, specifically the Module on Domestic Violence, were the main source.

Box 2.3. Types of domestic violence against women by a husband/intimate partner

Emotional abuse

- Jealousy or anger if your seen talking to other men
- Accuses you of being unfaithful
- Doubts your fidelity to him
- Shouts at and insults you
- Says or does things to humiliate you in front of others
- Ignores you
- Talks to you in a manner that makes you feel bad or worthless

Psychological abuse

- Does not give you cash
- Does not permit you to meet female friends
- Limits your contact with your family
- Insists on knowing where you are at all times
- Threatens to hurt or harm you or someone close to you
- Threatens you with a knife or any other weapon

Physical violence

- Throws or pushes you
- Beats you
- Pulls your hair
- Hits you with an object or something else that could hurt you
- Kicks or drags you
- Tries to choke or burn you

Sexual violence

- Forces you to perform sexual intercourse when you do not want
- Forces you to perform humiliating sexual acts which you didn't want

Human Trafficking.⁷ In addition, INSTAT reviewed the 1996 Minnesota Advocates for Human Rights publication entitled, *Domestic Violence in Albania*.

Survey structure

The National Survey on Domestic Violence consisted of a series of close-ended questions that were developed in ten separate modules:

- Module 1: Information Module (MODHH)
- Module 2: Module of Household Structure (MODHL)
- Module 2: Module of Socio-Economic

Characteristics (MODSE)

- Module 3: Module on Violence Against Women (MVAW)
- Module 4: Selection Module of Women Age 15-49 Years (MODSEL WM)
- Module 5: Module of Marriage and Sexual Behavior (MODMA)
- Module 6: Module of Domestic Violence toward Women (MODDV)
- Module 7: Module of Using Weapons (MODSALW)
- Module 8: Selection Module of Children Age 10-14 Years (MODSEL)
- Module 9: Module of Domestic Violence toward Children Age 10-14 Years (MODDV CH)
- Module 10: Module of Using Weapons in Front of or Against Children (MODSALW CH)

⁷ The Network Against Human Trafficking and Domestic Violence was established in 1998 and includes Refleksione, the Counseling Center for Women and Girls, the Center for Legal Civic Initiatives, the Gender Alliance for Development Center, and the Shelter for Women and Girls.

Module 1 of the survey consisted of a series of 11 close-ended items including interviewer and

interviewee information (i.e., date of the interview, survey results, identification codes for interviewed women and children, and total number of family members).

Module 2 of the survey consisted of a series of close-ended questions that allowed the interviewer to register all family members that actually live in the household, including each family members' relation, gender, age, year of birth, marital status, religion, level of education, and work status.

Module 3 of the survey consisted of a series of close-ended questions that allowed the interviewer to record the living conditions of the household, including home ownership, number of rooms in the house, presence of various household appliances, main source of drinking water, and availability of electricity.

Module 4 of the survey allowed the interviewer to list each of the women age 15 to 49 years of age in the household, and provided the interviewer with a method for randomly selecting one woman in the household to complete Modules 5 through 7.

Module 5 of the survey consisted of a series of 16 close-ended questions about marriage and sexual behaviors to be completed by one woman in the household between 15 and 49 years of age. The questions were developed to measure: women's history of marriage or living with a man; husband's age; year and age when started living with their first husband or intimate partner; sexual relations; use of birth control; husbands/intimate partner's refusal of contraceptive use; forced sexual relations with husband/intimate partner; risk of HIV or sexually transmitted disease; and testing or previous experience with sexually transmitted diseases.

Module 6 of the survey consisted of 36 close-ended questions about women's self-reported experiences with domestic violence to be completed by one woman in the household between 15 and 49 years of age. The questions were developed to measure women's experiences with physical, sexual, emotional, and psychological abuse from their husband/intimate partner; when the abuse first happened; injuries experienced as a result of abuse; physical abuse during pregnancy; husband's alcohol use; other abusers in the family;

help-seeking behaviors; and perceived influence of the violence on their child(ren).

Module 6 of the survey also focused on obtaining reliable estimates of women's experiences with different types of domestic violence, including lifetime experiences (since the age of 15 years) and current experiences (during the 12 months prior to the interview) with domestic violence, and the frequency of such violence.

Module 7 of the survey consisted of 42 close-ended questions about the presence and use of weapons in the home to be completed by one woman in the household between 15 and 49 years of age.⁸ The questions were developed to measure: presence of weapons in the home; type of weapons in the home; abusers use of the weapons; children's awareness of the weapons in the home; experiences of being threatened with weapons in the home by family members; type of witnesses to weapons threats; when the weapons threats happened; injuries and other effects of the weapon threat or use on the victim; use of gun in the home (against whom, where shooting happened in the home, witnesses, type of gun); perpetrators use of alcohol when threatening use or using a weapon. Module 7 also included questions about help-seeking behaviors related to weapon threats or use in the home, and thoughts of using the weapons to commit suicide.

Module 8 of the survey allowed the interviewer to list each of the children age 10 to 14 years of age in the household, and provided the interviewer with a method of randomly selecting one child in the household to complete Modules 9 and 10 of the survey.

Module 9 of the survey consisted of 11 close-ended questions about children's experiences with domestic violence to be completed by one child in the household between 10 and 14 years of age. The questions were developed to measure a child's experience with physical violence by a family member; who is the abuser in the family; help-seeking behaviors of child victims; knowledge

⁸ Albania is unique in that many families illegally keep weapons in their home. In Albania there are an estimated 400,000 weapons in homes; this is in comparison to 300,000 weapons in homes in Kosovo and 2,300,000 weapons in homes in Serbia.

of physical abuse against one's mother or between one's parents; and whether they reported this violence to anyone.

Finally, Module 10 of the survey consists of 9 close-ended questions about the use of weapons in front of or against children to be completed by one child in the household between 10 and 14 years of age. The questions were developed to measure: whether a child has witnessed a family member being threatened or having a weapon used against them by another family member; experience with being threatened or hit with a weapon (including number of times and last occurrence); type of abuser; weapons related injuries; and thoughts of using the weapons in the home to commit suicide.

On average, it took 40 minutes for interviewers to conduct the survey with respondents in a face-to-face setting.

Maximizing disclosure

From the outset of the survey it was recognized that domestic violence is a highly sensitive issue, and that women and children would be reluctant to disclose their experiences with domestic violence. For these reasons, attempts were made to design the survey to ensure that women and children would feel comfortable and able to disclose any experience of violence. In particular, the survey was structured so that early sections collected information on less sensitive issues (demographics and housing amenities), and more sensitive issues (e.g., self-reporting domestic violence and weapons use or threats of use in the home by husbands, parents, or other family members) were explored later in the survey. In addition, attention was given to the wording of survey directions. Respondents were forewarned about the focus of the survey and the sensitive nature of questions included in the survey; however, the focus of the survey was not made known to other members of the household. Respondents were also informed that their responses would remain confidential.

Sample design

The study consisted of a cross-sectional

population-based household survey conducted at a national level across 12 prefectures in Albania.

In general, one to two individuals were sampled in each household. In particular, it was decided that only one person (woman only) or two persons (mother and child) per household would be interviewed separately. Based upon pre-established criteria, a woman was considered eligible to be surveyed if she was between 15 and 49 years of age and normally lived in the household. A woman was randomly selected during the household visits using Module 4. In addition, a child was considered eligible to be surveyed if he or she was between 10 and 14 years of age and normally lived in the household. The child was randomly selected during the household visits using Module 8.

When developing the sample selection criteria, special attention was paid to define the study population and its characteristics. The goal was to generate a sample of households that would allow for the production of statistically reliable estimates of the nature and prevalence of domestic violence against women and children at the national level, and would allow for urban versus rural comparisons.

The initial sample size calculations suggested that a sample size of 2,600 households would give sufficient power to meet the study objectives.

A multi-stage stratified, cluster sampling scheme was used to select the households. First districts were selected, then clusters were selected from within the chosen districts.⁹

Interviewers

Prior to administering the survey, INSTAT carefully selected and trained 14 research teams – 14 regional supervisors and 31 interviewers – to administer the survey.¹⁰ Each member of the

⁹ 2001 Census data was used to select the clusters. Census enumeration areas were defined as primary sampling units (PSUs) and were selected from each of the sampling domains using PPS-systematic procedures. The number of households in the PSU was used as a measure of size. The first stage of sampling was completed by selecting the required number of enumeration areas from each of the urban and rural areas separately.

¹⁰ INSTAT had a qualified team of data collectors or

research team was trained over a period of four to five days in October 2007. The training covered the purpose and content of the survey, key definitions, issues of domestic violence against women and children, sampling and survey procedures, how to administer the survey in a face-to-face setting, how to help interviewees correctly recall violent events,¹¹ and ethical and safety considerations for interviewing battered women and children. Research team members were also provided with ongoing support throughout the course of the study. The safety of respondents and the research team was of paramount importance; therefore, ethical considerations for the survey outlined by the World Health Organization were incorporated into the survey sample design, administration procedures, and training for interviewers (5).

Interviewers were instructed on the importance of ensuring confidentiality and privacy of respondents in order to protect the safety of the respondents and improve the quality of data. In order to protect confidentiality, interviewers were trained to interview respondents in private. Each INSTAT interviewer was paired with a social worker, psychologist, or teacher.

The INSTAT project coordinator and team supervisors regularly monitored the performance of interviewers and the quality of data being collected.

Survey administration in the field

Survey administration in the field began in November 2007 and continued until December 2007. Surveys were administered in a face-to-face setting in the homes of respondents. Respondents were not paid to participate in the interview.

Data processing and analysis

The data entry and processing procedures were rigorous and carefully supervised by INSTAT. A standardized approach to coding was adopted

---

interviewers, so most of the interviewers utilized in this research project were employed by INSTAT.

¹¹ Interviewers were trained to help interviewees correctly recall violent events by juxtaposing them around other big events (e.g., birth of a child, important family event or holiday, or moving to a new place).

and a data entry program was developed in CPro Software. This helped to ensure that the data was input properly. Upon completion of data collection, all data was entered into five laptop computers using the CPro Software. In order to ensure quality control, all questionnaires were double entered and internal consistency checks were regularly performed.

Data processing began in December 2007 and was completed in February 2008. The clean database was used for data analysis using SPSS. It is important to note that INSTAT has professional standards for data processing and interpretation that have been applied in this national survey on domestic violence.

The sample was not self-weighted; thus, the probability of selection of a cluster was not proportional to its size.

References

---

1. Garcia-Moreno, C., H. Jensen, M. Ellsberg, L. Heise & C. Watts (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
2. United Nations General Assembly, 1993, p. 2
3. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
4. US Department of Justice, Office on Violence Against Women. Retrieved on March 11, 2009 from <http://www.ovv.usdoj.gov/domviolence.htm>
5. Garcia-Moreno (1999). *Putting Women First: Ethical and Safety Recommendations for Research and Domestic Violence Against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

Chapter 3: Sample Demographics

This chapter contains information on the demographics of surveyed households, as well as demographic information on women between 15 and 49 years of age and children between 10 and 14 years of age who were selected to complete the survey.

Household demographics

Table 3.1 reveals the 2,590 households that were sampled in 12 prefectures in Albania. Of the 2,590 households surveyed, 43.1% were urban and 56.9% were rural.

Table 3.1. Household Demographics

	N= 2,590	
	n	%
District		
Berat	179	6.9
Diber	159	6.1
Durres	204	7.9
Elbasan	247	9.5
Fier	353	13.6
Gjirokaster	154	5.9
Korce	206	8.0
Kukes	135	5.2
Lezhe	150	5.8
Shkoder	203	7.8
Tirane	411	15.9
Vlore	188	7.3
Residence		
Urban	1117	43.1
Rural	1473	56.9

Women's demographics

Table 3.2 reveals the demographic characteristics of the sample of 2,590 women. Of the women

Table 3.2. Women's Demographics

	N=2,590	
	n	%
Age		
15-17 years	168	6.5
18-21 years	228	8.8
22-25 years	259	10.0
26-29 years	247	9.5
30-33 years	316	12.2
34-37 years	333	12.9
38-41 years	327	12.6
42-45 years	299	11.5
46-49 years	413	15.9
Marital status		
Married/Cohabiting	1,948	75.2
Widow	36	1.4
Divorced/Separated	51	2.0
Single	555	21.4
Level of education		
No education	5	.2
Elementary education	35	1.4
Secondary education	1,238	47.9
High school education	995	38.5
University education	308	11.9
Work status		
Works outside the home	1,052	40.6
On maternity leave	20	.8
Does not work outside the home	1,518	58.6
Religion		
Muslim	1,961	75.7
Orthodox	312	12.0
Catholic	260	10.0
Bectashi	35	1.4
Other	4	.2
No religion	18	.7

surveyed, they ranged in age from 15 to 49 years, with a fairly equal distribution of women in each age group, except for a slight under-representation of women in the age groups 15 to 17 years and 18 to 21 years. The mean age was 33.7 years.

Most of the surveyed women were currently married or living with an intimate partner (75.2%), yet 21.4% were single, 2.0% divorced/separated, and 1.4% widowed. The majority of households were Muslim (75.7%).

Table 3.2 reveals that most of the 2,590 women surveyed had some education: .2% had no education, 1.4% had only a primary/elementary education (up to 4th grade), 47.9% completed a secondary education (up to 9th grade), 38.5% completed a high school education (up to 12th grade), and 11.9% completed a university education.

Figure 3.1 reveals that women in urban areas were significantly more likely to have a high school education (46.5%) or university education (17.8%) than women from rural areas (28.0% and 4.1% respectively). Women from rural areas were significantly more likely to have only a secondary education (66.7%) compared to women from urban areas (33.7%; see also Appendix Table 1).

Finally, Table 3.2 reveals that only 40.6% of the 2,590 women surveyed worked outside of the home for at least 20 hours per week in the month prior to the interview; while 58.6% of the women surveyed did not work outside of the home in the month prior to the interview. Figure

3.2 reveals that women in urban areas (46.4%) were significantly more likely to work outside of the home than women in rural areas (32.9%; see also Appendix Table 1).

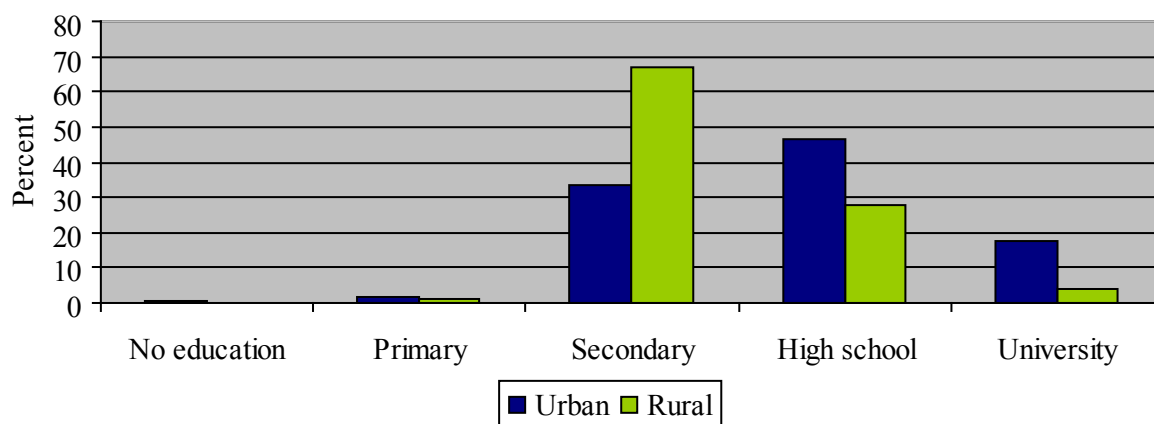
Table 3.3 reveals that among the 1,518 women who reported they did not work outside of the home in the month prior to the interview, 24.2%

Table 3.3. Reasons women did not work outside of the home

	N=1,518	
	n	%
Household responsibilities	626	24.2
Looking for a job	263	14.0
Attending school	244	9.4
Unable to find someone to take care for the children	128	4.9
Chronic disease/disability	38	1.5
Parents do not allow me to work	32	1.2
Husband does not allow me to work	27	1.0
No wish or need to work	22	.8
Returned from work as an immigrant	10	.4
Working < 20 hours per week	10	.4

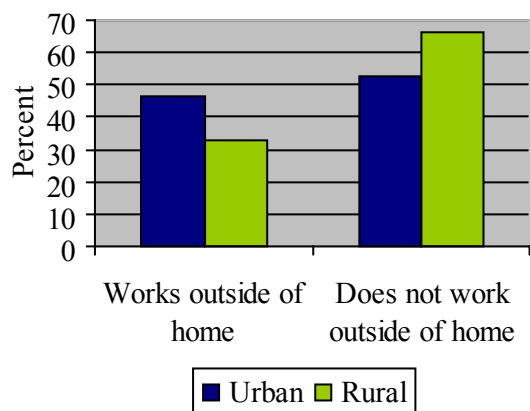
maintained household responsibilities limited their ability to work outside of the home. In addition, 9.4% reported they were unable to work outside of the home because they were attending school, 4.9% were unable to find someone to take care of

Figure 3.1. Level of Education by Urban vs. Rural

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 3.2. Work Status by Urban vs. Rural

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

the children, 1.5% had a chronic disease/disability, 1.2% reported their parents do not allow them to work outside of the home, 1.0% reported their husband did not allow them to work outside of the home, .8% had no wish or need to work, .4% recently returned from work as an immigrant, and .4% were working less than 20 hours per week. In addition, 14% of the women maintained they were unemployed and looking for a job at the time of the survey.

Children’s demographics

Table 3.4 reveals the demographic characteristics of the sample of children. Among the 991 children surveyed, 50.7% were male and 49.3% female.

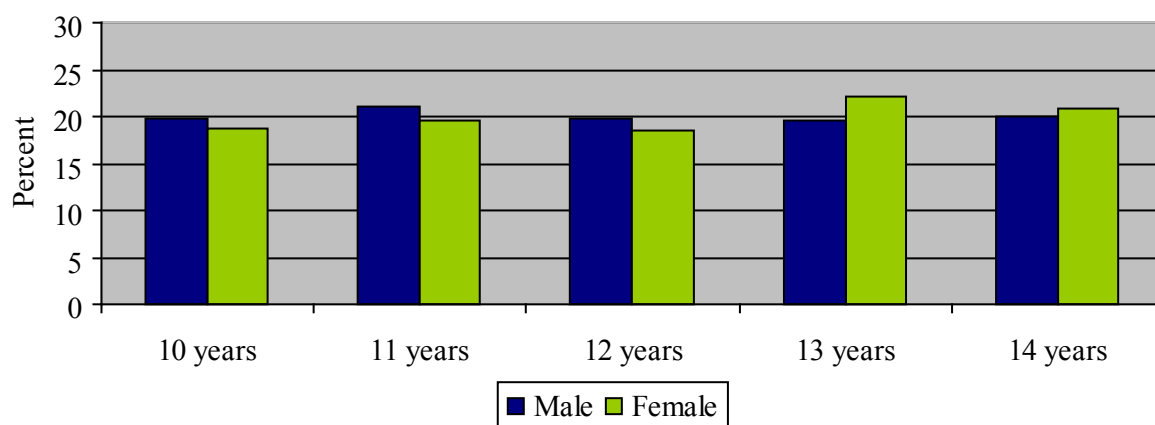
They ranged in age from 10 to 14 years, with a fairly equal distribution of children in each age category. The mean age was 12 years.

Figure 3.3 reveals there was also a fairly equal distribution of male and female children in each of the age categories. Thus, any differences between age categories in regard to children’s experiences with domestic violence will not be based upon gender representation differences across the age categories (see also Appendix Table 2).

Table 3.4. Children’s Demographics

	N=991	
	n	%
Sex		
Female	489	49.3
Male	502	50.7
Age		
10 years	191	19.3
11 years	202	20.4
12 years	190	19.2
13 years	206	20.8
14 years	202	20.4
Residence		
Urban	510	51.5
Rural	481	48.5

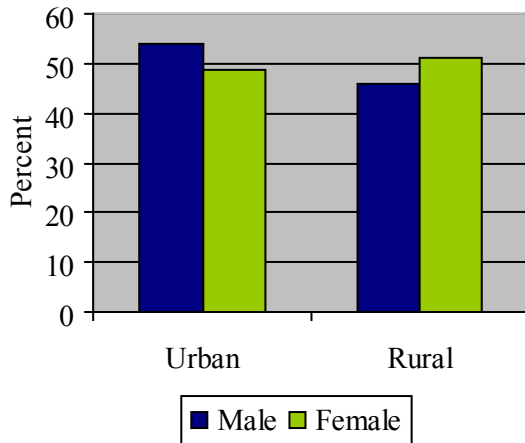
Figure 3.3. Children’s age by gender

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

Finally, Figure 3.4 reveals there was a fairly equal representation of male and female children in urban and rural areas. Therefore, any differences between urban and rural areas in regard to children's experiences with domestic violence will not be based upon gender representation differences across urban and rural areas (see also Appendix Table 2).

Figure 3.4. Urban vs. rural by children's gender

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

Chapter 4: Domestic Violence against Women

Domestic violence typically happens behind closed doors and goes unreported. This chapter focuses on opening up the doors to reveal the multiple forms of violence and abuse that women experience in marriage and intimate relationships. Moreover, this chapter gives voice to the many women who suffer in silence with the violence and abuse in their marriage and intimate relationships.

Domestic violence can happen to women regardless of age, level of education, work status, religion, and place of residence (urban vs. rural). Domestic violence can happen to married couples or intimate partners who are living together or dating. Domestic violence not only affects the women who are abused, but also has a substantial effect on other family members and children, friends, other witnesses, and the larger community. Children who grow up witnessing domestic violence are often seriously affected by this crime. In particular, frequent exposure to violence in the home predisposes children to numerous social and physical problems, teaches them that violence is a normal way of life, and increases their risk of becoming society's next generation of victims and abusers (1).

This chapter presents data on the nature and prevalence of domestic violence experienced by women between 15 and 49 years of age. This chapter also includes comparisons of women's experiences with domestic violence based on residence (urban vs. rural differences), age, educational background, and work status.

Domestic violence against women

Of the 2,590 women surveyed, 50.6% reported ever experiencing emotional abuse in their marriage or intimate relationships, 39.1% experienced psychological abuse, 31.2% experienced physical violence, and 12.7% experience sexual violence (see Table 4.1). At least

Table 4.1. Percentage of women age 15 to 49 years who experience domestic violence

	N=2,590	
	n	%
Emotional abuse	1,311	50.6
Psychological abuse	1,013	39.1
Physical violence	808	31.2
Sexual violence	330	12.7

56% of women experienced one form of domestic violence measured in the survey.

It is important to note that there were a significant number of women who did not respond to the questions about abuse in their marriage or intimate relationship. The percentage of nonrespondents varied from as many as 35.9% for emotional abuse, 29.6% for physical violence and psychological abuse, and 23.2% for sexual violence. Women who did not respond were most likely unwilling or reluctant to report and speak out about their experiences with domestic violence. Thus, the prevalence estimates in Table 4.1 are most likely underestimates.

Emotional abuse

Emotional abuse includes a range of behaviors that aim to attack a woman's character and undermine her sense of self-worth and self-esteem. At first, a battered woman may respond to criticism and put-downs by trying to change herself or may attribute her husband/intimate partner's abusive behaviors to his drinking. Overtime, however, many women realize that nothing they do seems to make a difference, and their sense of safety and security in the relationship is minimized (2).

Research demonstrates that the effects of emotional abuse on battered women can be

just as harmful as physical violence, leading to feelings of self-doubt, worthlessness, anxiety, and depression. Victims of emotional abuse often feel that there is no way out of the relationship or that without their abusive partner they are nothing. Emotionally abused women often live their life in fear and repeatedly alter their thoughts, feelings, and behaviors. They also tend to deny their own needs in an effort to avoid further abuse (3).

In regard to emotional abuse, Table 4.2 reveals various forms of emotional abuse that were measured in the survey and experienced by women between 15 and 49 years of age in their marriage or intimate relationships. The most common forms of emotional abuse experienced by women include forms of verbal abuse (e.g., insult, jealousy, and humiliation). Of the 2,590 women

abuse such as ridicule, insult, and humiliation cause fear in battered women (4).

In addition, 17.0% of women reported their husband/intimate partner ignored them. Ignoring as a form of abuse needs to be taken seriously because it can have negative long-term consequences. Being ignored may be one of the most negative messages possible about self-worth because it conveys the message that you don't exist (5).

Some women also reported their husband/intimate partner accused them of being unfaithful (5.1%) and doubted their fidelity (4.2%).

Women who reported ever experiencing emotional abuse were asked if they experienced such abuse

Table 4.2. Emotional abuse experienced by women age 15 to 49 years

Emotional abuse	N=2,590									
	Ever		Current		Frequency during past 12 months					
	n	%	n	%	Often		Sometimes		Not at all	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Jealousy or anger if your seen talking to other men	925	35.7	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Accuses you of being unfaithful	133	5.1	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Doubts your fidelity to him	110	4.2	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Shouts at and insults you	1,479	57.1	1,409	54.4	222	8.6	1,187	45.8	70	2.7
Says or does things to humiliate you in front of others	542	20.9	495	19.1	63	2.4	432	16.7	47	1.8
Ignores you	440	17.0	370	14.3	56	2.2	314	12.1	70	2.7
Talks to you in a manner that makes you feel bad or worthless	585	22.6	524	20.2	79	3.1	445	17.2	61	2.4

*NA = Not available (was not measured)

surveyed, 57.1% of women reported their husband/intimate partner shouts at and insults them, 35.7% of women reported their husband/intimate partner becomes jealous or angry if they are seen talking to another man or other men, 22.6% of women reported their husband/intimate partner talks to them in a manner that makes them feel bad about themselves or worthless, and 20.9% of women reported their husband/intimate partner said or did things to humiliate them in front of others. Verbal

from their husband/intimate partner during the past 12 months, and the frequency of such abuse (i.e., "How often did this happen to you during the past 12 months?"). Table 4.2 reveals that 54.4% of women reported their husband/intimate partner shouted at and insulted them on numerous occasions (sometimes to often) during the past 12 months (current). In addition, a significant proportion of women reported that during the past 12 months, on numerous occasions (sometimes

to often) their husband/intimate partner talked to them in a manner that made them feel bad or worthless (20.2%), said or did things to humiliate them in front of others (19.1%), and ignored them (14.3%).

It is important to realize that battered women typically do not experience only one form of emotional abuse in their relationship, but often experience multiple forms of emotional abuse. Figure 4.1 reveals the percentage of women who reported experiencing one or more of the seven forms of emotional abuse identified in Table 4.1. It is important to note that while 50.6% of women reported experiencing emotional abuse by their husband/intimate partner, only 13.5% of women reported they did not experience any of the forms of emotional abuse measured in the survey. These women, however, may have experienced other forms of emotional abuse that were not measured in the survey.

Figure 4.1 shows that among the 2,590 women surveyed, 17.2% of battered women reported experiencing one of the forms of emotional abuse in Table 4.2, 13.7% experienced two forms of emotional abuse, 7.3% experienced three forms of emotional abuse, 6.7% experienced four forms of emotional abuse, and so on. The long-term effects of emotional abuse in its multiple forms are severe for battered women (see also Appendix Table 3).

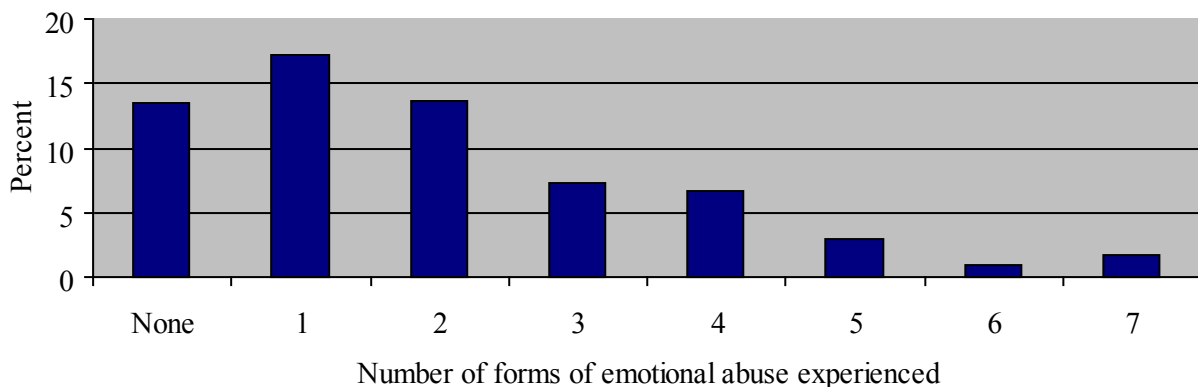
To understand the demographic differences in women's experiences with emotional abuse in their marriage or intimate relationship, data was used to determine whether a woman ever experienced one or more of the different forms of emotional abuse listed in Table 4.2. Then, crosstabulations were

carried out to determine if there were statistically significant demographic differences that would help us understand emotional abuse of women in marriage or intimate relationships.

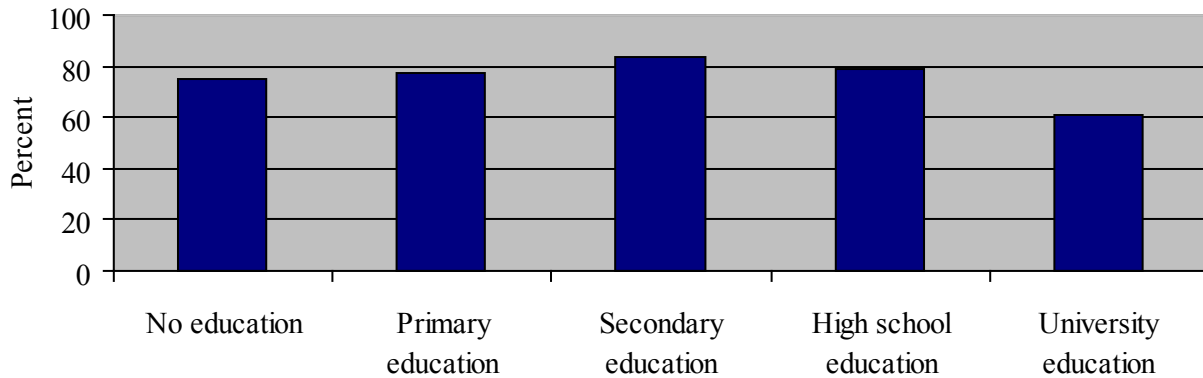
In regard to emotional abuse, there were no significant differences across age groups – women in each of the various age groups (see Chapter 3 for age groups) were equally likely to ever experience emotional abuse in their marriage or intimate relationship. There were also no significant differences based upon marital status – women who were married or living with someone were just as likely to ever experience emotional abuse as divorced or separated women. However, divorced or separated women were significantly less likely than married women to report they were “currently” experiencing emotional abuse (within the 12 months prior to the interview). It is important to note, however, that 60% to 67% of divorced or separated women reported they were currently experiencing one of the forms of emotional abuse, compared to 85% to 96% of married women or those living with an intimate partner (see Appendix Table 4).

There were significant differences based on level of education. Figure 4.2 shows that among 1,661 women surveyed, although a significant proportion of women across each of the categories of level of education ever experienced emotional abuse, women with a university education (61.2%) were significantly less likely than women with a high school education (78.6%), secondary education (83.5%), primary education (77.3%), or no education (75.0%) to experience emotional abuse by their husband/intimate partner (see also Appendix Table 4).

Figure 4.1. Multiple forms of emotional abuse experienced by women age 15 to 49 years

*System missing data (n=929; 35.9%)

Figure 4.2. Emotional abuse by level of education

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

There were also significant differences based upon women's work status in women's experiences with emotional abuse by their husband/partner during their lifetime. Figure 4.3 shows that among 1,661 women surveyed, women who did not work outside of the home (82.5%) were significantly more likely to ever experience emotional abuse than women who worked outside of the home at the time of the survey (74.3%; see also Appendix Table 4).

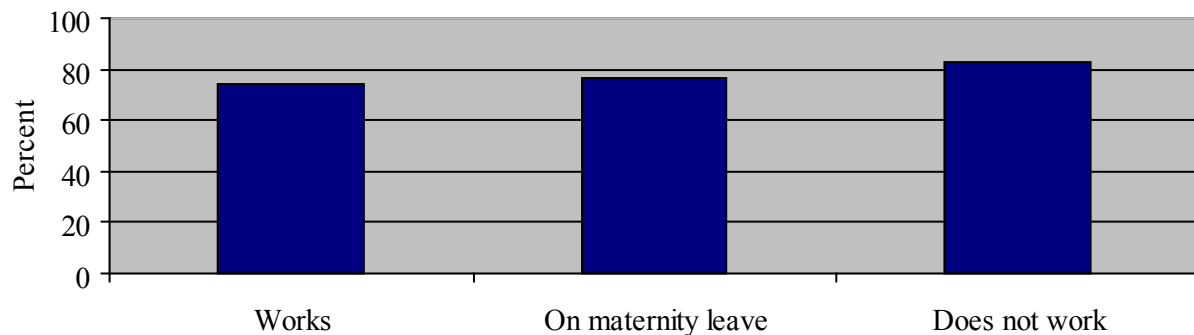
In regard to emotional abuse, there were also significant differences between women residing in rural and urban areas. Figure 4.4 demonstrates that among 1,661 women surveyed, women from rural areas (83.2%) were significantly more likely to ever experience emotional abuse than women from urban areas (75.4%; see also Appendix Table 4).

The scars of emotional abuse are real and often run deep in battered women. Moreover, emotional abuse typically worsens over time, and in many cases escalates to physical battering. Thus,

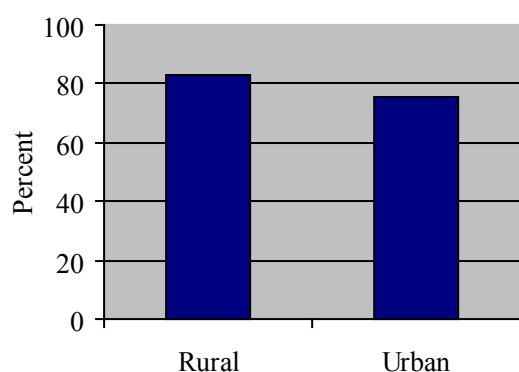
emotionally abused women often have a difficult time seeking help, seeing their options, and organizing the resources they need to leave an abusive relationship. In rural areas and districts where there are either no or limited victim support services, battered women are more likely to feel a sense of isolation and will be less likely to receive the assistance they need.

Psychological abuse

Psychological abuse tends to differ from emotional abuse, including a range of behaviors that aim to intimidate and cause fear in women, control and isolate them from family and friends, and deny them the opportunity to work outside of the home or if they do work outside of the home may take and control their wages. Psychologically abused women often live in fear, experience anxiety and difficulty concentrating, have poor work performance, report physical health problems, and are at increased risk of depression, and suicidal thoughts and attempts.

Figure 4.3. Emotional abuse by women's work status

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.4. Emotional abuse by rural vs. urban residence

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

In regard to psychological abuse, Table 4.3 reveals the various forms of psychological abuse that were measured in the survey and experienced by women between 15 and 49 years of age in their marriage or intimate relationships. The most common forms of psychological abuse experienced by women include controlling behaviors. Of the 2,590 women surveyed, 33.2% of women reported their husband/intimate partner insists on knowing where they are at all times. In addition, 17.4% of women reported their husband/intimate partner does not give them money or allow them to have control over the money, and 15.8% of women

reported their husband/intimate partner does not permit them to meet their female friends.

Threats of injury are another form of psychological abuse that abusive men use to instill fear and anxiety, and maintain control over women. Table 4.3 reveals that 5.1% of women reported their husband/intimate partner threatened to hurt or harm them or someone close to them, and 2.4% reported their husband/intimate partner threatened them with a knife or other weapon.

Battered women often experience multiple forms of psychological abuse in their marriage or relationship. Figure 4.6 reveals the percentage of women who reported experiencing one or more of the six forms of emotional abuse identified in Table 4.3. It is important to note that while 39.1% of women reported experiencing psychological abuse by their husband/intimate partner, only 31.0% of women reported they did not experience any of the forms of psychological abuse measured in the survey. This means that a significant proportion of women (29.6%) of women did not respond or were unwilling to self-report their experiences of psychological abuse. It is also important to remember that women may have experienced other forms of psychological abuse that were not measured in the survey.

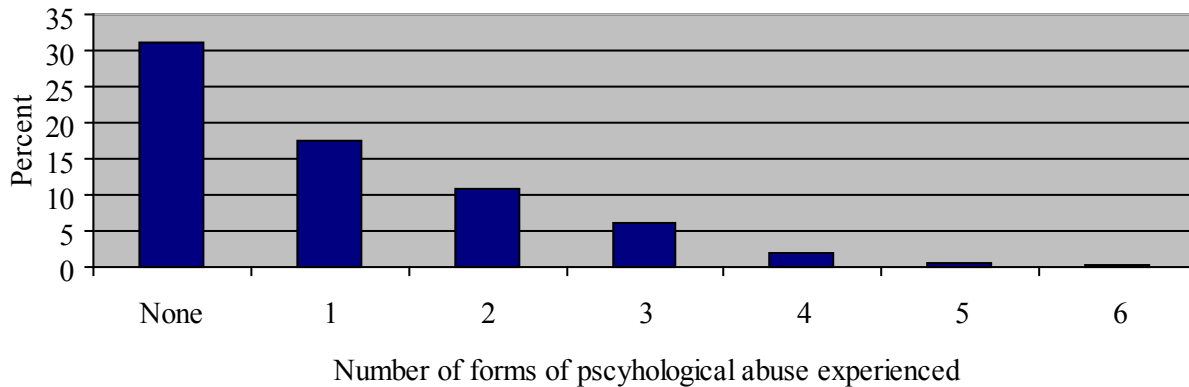
Figure 4.5 shows that among the 2,590 women surveyed, 17.6% reported experiencing one of the

Table 4.3. Psychological abuse experienced by women age 15 to 49 years

	N=2,590									
	Ever		Current		Frequency during past 12 months					
	n	%	n	%	Often		Sometimes		Not at all	
Psychological abuse	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
Does not give you cash	451	17.4	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Does not permit you to meet female friends	410	15.8	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Limits contact with your family	120	4.6	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Insists on knowing where you are at all times	861	33.2	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Threatens to hurt or harm you or someone close to you	131	5.1	78	3.0	20	.8	58	2.2	53	2.0
Threatens you with a knife or any other weapon	61	2.4	21	.8	6	.2	14	.6	10	.4

*NA = Not available (was not measured)

Figure 4.5. Multiple forms of psychological abuse experienced by women age 15 to 49 years

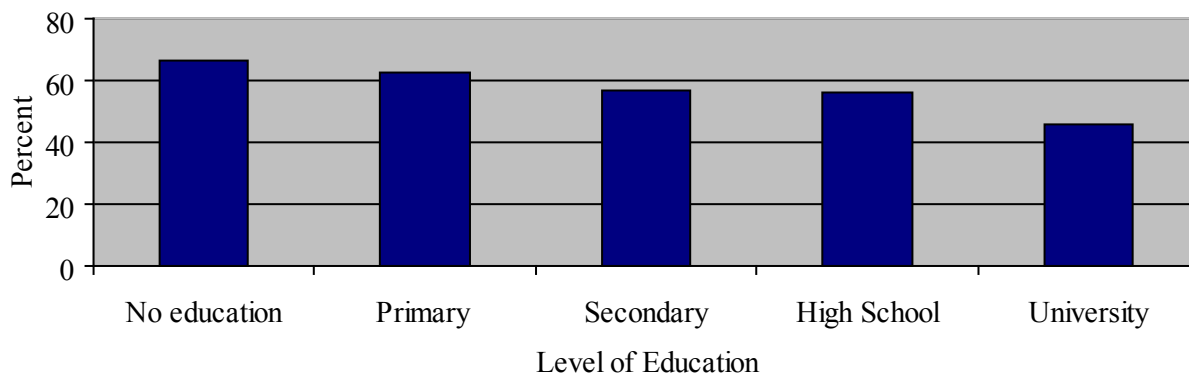
* System missing data (n=823; 31.8%)

forms of psychological abuse in Table 4.3, 10.7% experienced two forms of psychological abuse, 6.0% experienced three forms of psychological abuse, and 2.0% experienced four forms of psychological abuse. The long-term effects of psychological abuse in its multiple forms are severe for battered women (see also Appendix Table 5).

To understand the demographic differences in women's experiences with psychological abuse in their marriage or intimate relationship, data was used to determine whether a woman ever experienced one or more of the different forms of psychological abuse listed in Table 4.3. Next, crosstabulations were carried out to determine if there were statistically significant demographic differences that could help us understand psychological abuse of women in marriage or intimate relationships.

In regard to psychological abuse, there were no significant differences across age groups –women in each of the various age groups were equally likely to ever experience psychological abuse in their marriage or intimate relationship. There were also no significant differences in women's experiences with psychological abuse based upon work status – women who worked outside of the home were just as likely to experience psychological abuse by their husband/intimate partner as women who did not work outside of the home in the month prior to the survey (see Appendix Table 6).

It is also important to note that there were no significant differences between urban and rural areas in regard to women's experiences with psychological abuse – women who lived in rural areas were no more likely to experience psychological abuse than women living in urban areas (see Appendix Table 6).

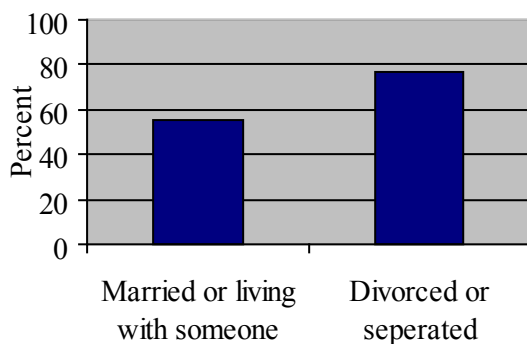
Figure 4.6. Psychological abuse by level of education

*Note: Comparison percentages are based on valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.6 reveals there were significant differences in women's experiences with psychological abuse based upon level of education. In particular, among 1,817 women surveyed, women with a university education (46.0%) were less likely to experience psychological abuse than women with a high school education (56.2%), secondary education (56.9%), primary education (62.5%), and no education (66.7%; see also Appendix Table 6).

There were also significant differences based upon marital status in regard to women's experiences with psychological abuse in their marriage or

Figure 4.7. Psychological abuse by women's marital status

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

intimate relationship. Figure 4.7 shows that among 1,823 women surveyed, women who were divorced or separated (76.6%) were significantly more likely to ever experience psychological abuse than women who were married or living with someone (55.0%). It is important to note that there was no significant difference between married and divorced/separated women in regard to whether they were “currently” experiencing psychological abuse by an intimate partner (within 12 months prior to the interview; see also Appendix Table 6).

Psychological abuse is often coupled with emotional abuse and typically worsens over time. Similar to emotional abuse, the scars from psychological abuse are real and run deep in battered women. Psychologically abused women also have a difficult time seeking help, seeing their options, and organizing the resources they need to leave an abusive relationship.

Physical violence

When people talk about domestic violence, they are often referring to the physical abuse of a spouse or intimate partner. Physical abuse is the use of physical force against someone in a way that injures or endangers that person. There's a broad range of behaviors that come under the heading of physical abuse in domestic violence situations, including, but not limited to hitting, beating, grabbing, kicking, choking, pulling hair, and assault with a weapon. Physical assault or battering of an intimate partner or family member is a crime whether it occurs inside or outside of the home.

Table 4.4 reveals the various forms of physical violence that were measured in the survey and experienced by women between 15 and 49 years of age in their marriage or intimate relationships. Of the 2,590 women surveyed, 26.4% of women reported their husband/intimate partner threw or pushed them, 20.2% of women reported their husband/intimate partner beat them, 10.7% of women reported their husband/intimate partner pulled their hair, 4.4% reported their husband/intimate partner hit them with an object or something else that could hurt them, 2.4% reported they were kicked or dragged by their husband/intimate partner, and 1.0% said their husband/intimate partner tried to choke or burn them. Physical violence in these various forms often results in injury to the victim, and these injuries often have an adverse effect on the short- and long-term physical health and well-being of battered women.

Women who reported ever experiencing physical violence in their marriage or intimate relationships were asked if they were currently experiencing such abuse from their husband/intimate partner, and the frequency of such violence (i.e., “How often did this happen to you during the past 12 months?”). Table 4.4 reveals that 23.8% of women reported their husband/intimate partner threw or pushed them on numerous occasions (sometimes to often) during the past 12 months (current). In addition, 17.3% of women reported their husband/intimate partner beat them on numerous occasions (sometime to often) during the past 12 months. Also, 9.3% of women reported their husband/intimate partner pulled their hair on numerous

occasions in the past 12 months, and 3.9% of women reported their husband/intimate partner hit them with an object or something else that could hurt them on numerous occasions during the past 12 months.

Battered women typically do not just experience one form of physical violence in their marriage or intimate relationship, but often experience multiple forms of physical violence. Figure 4.10

were unwilling to answer questions about physical violence in their marriage or intimate relationship. Bear in mind, women may experience other forms of physical violence that were not measured in the survey. Figure 4.8 shows that among 2,590 battered women, 12.8% experienced only one form of physical violence presented in Table 4.4, while 9.8% experienced two forms of physical violence, 5.0% experienced three forms of physical violence, 1.4% experienced four forms of physical violence,

Table 4.4. Physical violence experienced by women age 15 to 49 years

	N=2,590									
	Ever		Current		Frequency during past 12 months					
					Often		Sometimes		Not at all	
Physical violence	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Throws or pushes you	683	26.4	616	23.8	91	3.5	525	20.3	67	2.6
Beats you	522	20.2	447	17.3	54	2.1	393	15.2	75	2.9
Pulls your hair	277	10.7	241	9.3	46	1.8	195	7.5	36	1.4
Hits you with an object or something else that could hurt you	114	4.4	101	3.9	25	1.0	76	2.9	14	.5
Kicked or dragged you	61	2.4	50	1.9	21	.8	29	1.1	11	.4
Tried to choke or burn you	27	1.0	18	.7	8	.3	10	.4	9	.3

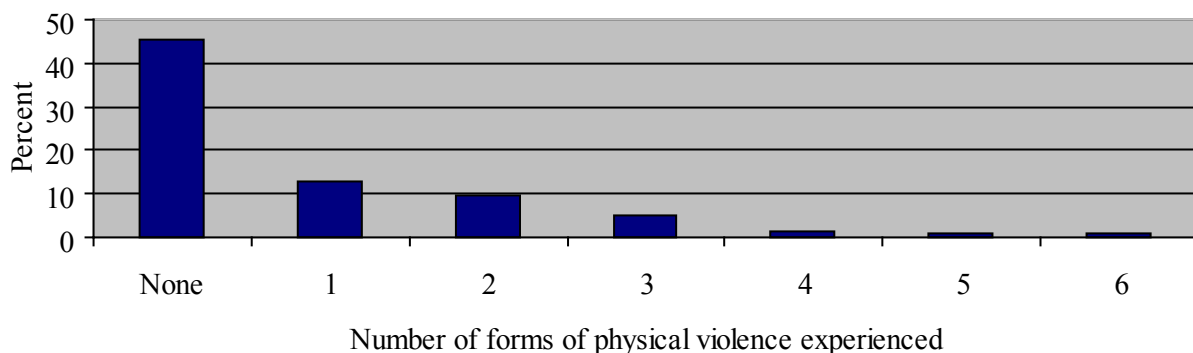
*NA = Not available (was not measured)

reveals the percentage of women who reported experiencing one or more of the six forms of physical violence identified in Table 4.4. It is important to note that while 31.2% of women reported experiencing physical violence, 45.6% of women reported they did not experience any of the forms of physical violence measured in the survey. In addition, 23.2% of women did not or

and so on. The effects of physical violence in its multiple forms on battered women can often be severe, leading to short- and long-term physical health problems, disability, and even death by homicide or suicide (see also Appendix Table 7).

To understand the demographic differences in women's experiences with physical violence in their

Figure 4.8. Multiple forms of physical violence experienced by women age 15 to 49 years

* System missing data (n=602; 23.2%)

marriage or intimate relationship, data was used to determine whether a woman ever experienced one or more of the different forms of physical violence listed in Table 4.4. Then, crosstabulations were performed to determine if there were statistically significant demographic differences that could help us understand physical battering of women in marriage or intimate relationships.

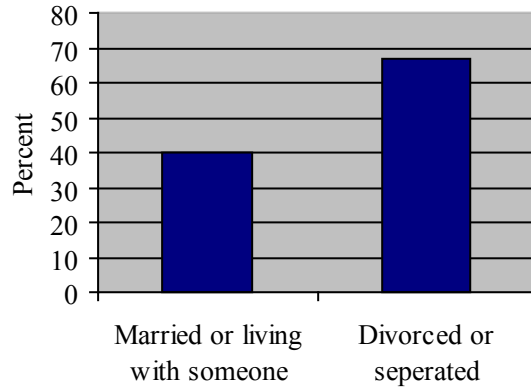
In regard to physical violence, there were no significant differences based upon women’s work status – women who worked outside of the home were just as likely to ever experience physical violence by their husband/intimate partner as women who did not work outside of the home in the month prior to the interview (see Appendix Table 8).

There were, however, significant differences based on level of education. Figure 4.9 shows that although a significant proportion of women across each of the categories of level of education experienced physical violence in their marriage or intimate relationship, among the 1,982 women surveyed, women with a university education were significantly less likely to be physically battered by their husband/intimate partner than women with less than a university education. Women with a primary education (70.4%) were most likely to report being physically battered by their husband/intimate partner (see also Appendix Table 8).

Figure 4.10 demonstrates significant difference in women’s experiences with physical violence based women’s marital status. Although a significant proportion of women in each category experienced physical violence, among 1,988 women surveyed,

women who were divorced or separated (66.7%) were significantly more likely to report they had ever been physically battered by their husband/intimate partner than women who were married or living with an intimate partner (40.0%; see also Appendix Table 8).

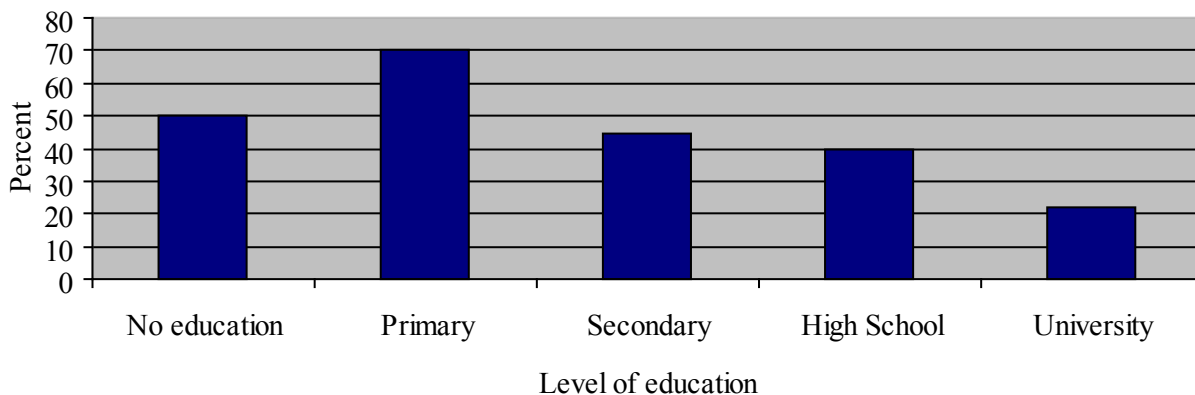
Figure 4.10. Physical violence by marital status

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

It is important to note that women who were married or living with someone were significantly more likely to report they were “currently” experiencing physical violence than divorced or separated women; yet, 44% to 68% of divorced or separated women reported experiencing physical violence within the 12 months prior to the interview (percentages varied between the six different types of physical violence; see also Appendix Table 8).

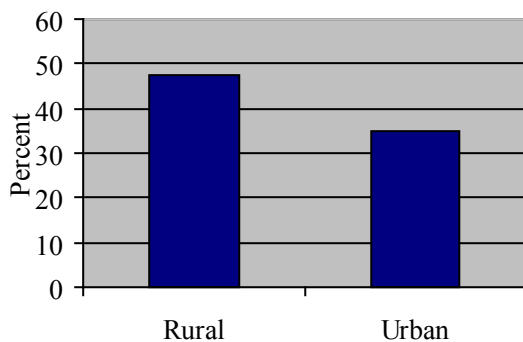
Figure 4.9. Physical violence by level of education

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases

There were also significant differences between urban and rural areas in regard to women's experiences with physical violence in the marriage or intimate relationship. Figure 4.11 shows that although a significant proportion of women in both rural and urban areas ever experience physical violence in their marriage or intimate relationship, women living in rural areas (47.5%) were significantly more likely to be physically abused by their husband/intimate partner than women living in urban areas (35.1%; see also Appendix Table 8).

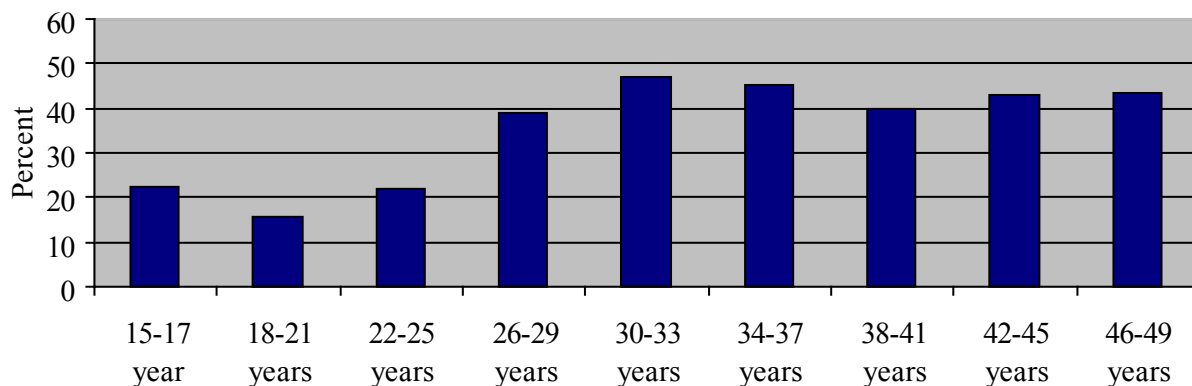
Figure 4.11. Physical violence by rural vs. urban residence

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.12 also reveals significant differences across age groups. Among 1,988 women surveyed, women 26 years of age and older were most likely to report they were physically battered by a husband/intimate partner, significantly more than women in the age groups 15 to 17 years, 18 to

Figure 4.12. Physical violence by age group

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

21 years, and 22 to 25 years (see also Appendix Table 8). This difference can be explained, in part, by the fact that women 26 years and older were significantly more likely to be married or to have lived with an intimate partner than women under 26 years of age, and it is within the context of marriage and intimate relationships that a significant amount of physical violence in women's lives appears to occur.

The injuries and scars of physical abuse are real for battered women, and they often try to cover and hide out their injuries and scars out of shame and embarrassment. Nevertheless, the physical battering and related injuries are often cumulative and lead to other short- and long-term physical health problems, as well as affect a woman's emotional health and well-being. In rural areas and districts where emergency medical care is either not expediently provided or not available, physically battered women are at higher risk of permanent injury, disability, or even death from their injuries.

Physically abused women often have a difficult time seeking help, seeing their options, and organizing the resources they need to leave an abusive relationship. Women in rural areas and districts with either no or limited victim support services are likely to feel a sense of isolation and will be less likely to receive the assistance they desperately need.

Sexual violence

The fourth and final type of domestic violence

Table 4.5. Sexual violence experienced by women age 15 to 49 years

Sexual violence	N=2,590									
	Ever		Current		Frequency during past 12 months					
	n	%	n	%	Often		Sometimes		Not at all	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Forces you to perform sexual intercourse when you do not want	328	12.7	313	12.1	37	1.4	276	10.7	15	.6
Forces you to perform humiliating sexual acts which you didn't want	34	1.3	24	.9	10	.4	14	.5	10	.4

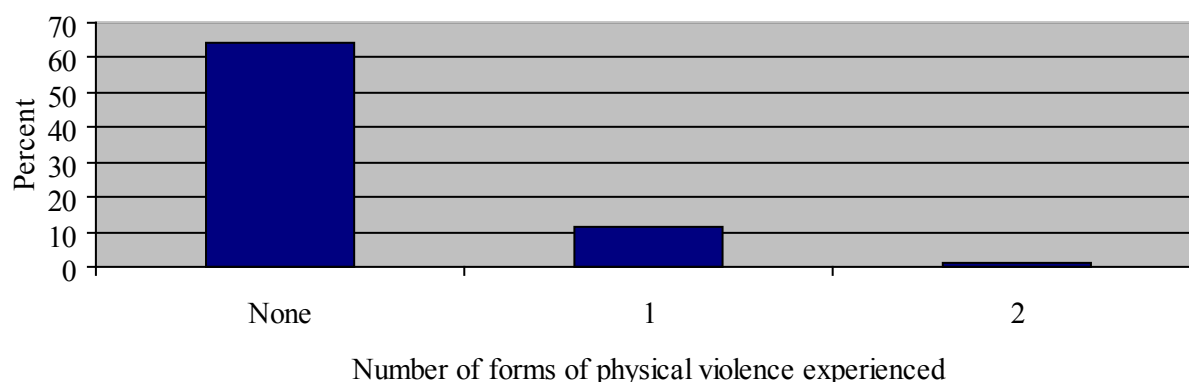
*NA = Not available (was not measured)

measured in this survey is sexual violence. Sexual violence is any situation in which a woman is forced to participate in unwanted, unsafe, or degrading sexual activity (this includes forced sex by a husband/intimate partner with whom a woman also has consensual sex). Table 4.5 reveals two forms of sexual violence that were measured in the survey and experienced by women between 15 and 49 years of age in their marriage or intimate relationships. Of 2,590 women surveyed, 12.7% of women reported their husband/intimate partner forced them to have sexual intercourse when they did not want, and 1.3% reported their husband/intimate partner forced them to perform humiliating sexual acts which they did not want. In addition, 12.1% of women reported they had been forced by their husband/intimate partner on numerous occasions (sometimes to often) to perform sexual intercourse when they did not want during the 12 months prior to the interview.

That fact that only 13% to 14% of women reported

experiencing sexual violence in their marriage or intimate relationship is likely a reflection of the fact that violations of a woman's body are frequently justified within the context of marriage through cultural and religious values that define women as male property, and sex as a marital obligation of wives. Moreover, forcible defloration on the wedding night and subsequent forced intercourse by husbands renders wives submissive to unwanted sexual intercourse throughout their marriage (6,7). Thus, women would be less inclined to define forced sexual intercourse within the context of marriage as marital rape or sexual violence; thus, explaining, in part, why 64% of women reported they did not experience sexual violence in their marriage.

Figure 4.13 shows that among the 2,590 women surveyed, 11.5% of women experienced one form of sexual violence, and 1.2% experienced two of the forms of sexual violence identified in Table 4.5 (see also Appendix Table 9).

Figure 4.13. Multiple forms of sexual violence experienced by women age 15 to 49 years

* System missing data (n=602; 23.2%)

To understand the demographic differences in women’s experiences with sexual violence in their marriage or intimate relationship, data was used to determine whether a woman ever experienced one or more of the two forms of sexual violence listed in Table 4.5. Then, crosstabulations were performed to determine if there were statistically significant demographic differences that could help us understand the sexual abuse of women in marriage or intimate relationships.

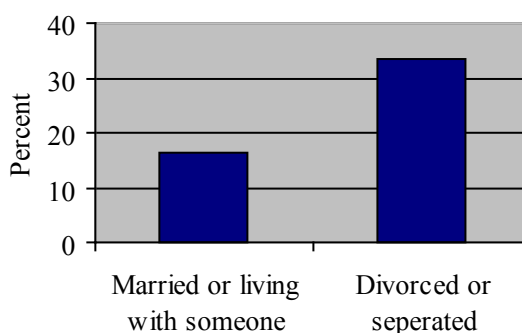
In regard to sexual violence, there were no significant differences based upon women’s level of education – women with no education or a lesser education were just as likely to ever experience sexual violence in their marriage or intimate relationship as women with a secondary or university education. There were also no significant differences based upon women’s work status – women who worked outside of the home were just as likely to ever experience sexual abuse by their husband/intimate partner as women who did not work outside of the home in the month prior to the interview (see also Appendix Table 10).

There were also no significant differences in women’s experience with sexual violence in their marriage or intimate relationship between urban and rural areas – women from urban areas were just as likely to report being sexually abused by their husband/intimate partner as women from urban areas (see also Appendix Table 10).

There were, however, significant differences in women’s experiences with sexual violence based upon marital status. Figure 4.14 shows that among 1,988 women surveyed, women who were divorced

or separated (33.3%) were significantly more likely to ever experience sexual abuse by their husband/intimate partner than women who were married or living with an intimate partner (16.2%). In regard to current sexual abuse, women who were married or living with an intimate partner were significantly more likely to experience sexual abuse within the 12 months prior to the interview, than women who were divorced or separated. Yet, 44% to 53% of divorced or separated women still reported that they had experienced one of the two forms of sexual abuse within the 12 months prior

Figure 4.14. Sexual violence by marital status

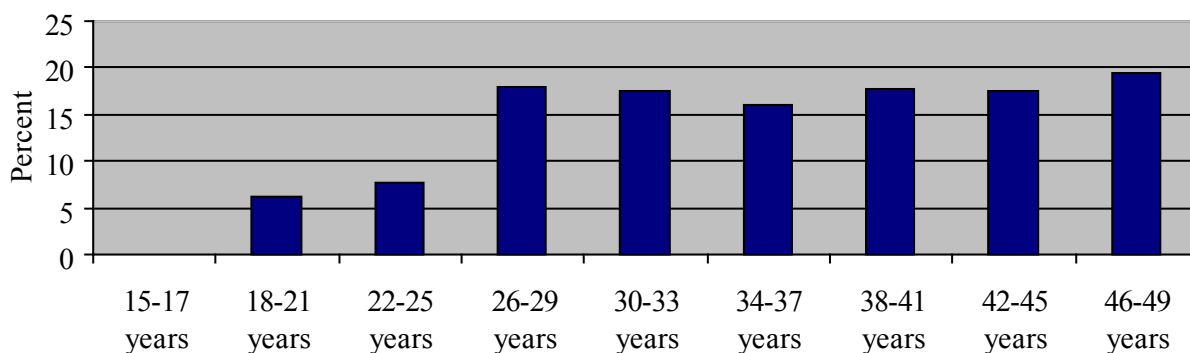

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

to the interview (see also Appendix Table 10).

There were also significant differences across age groups. Figure 4.15 shows that among 1,988 women surveyed, women in the age groups 26 to 29 years (18.0%), 30 to 33 years (17.6%), 34 to 37 years (16.0%), 38 to 41 years (17.7%), 42 to 45 years (17.5%), and 46 to 49 years (19.5%)

Figure 4.15. Sexual violence by age group

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

were significantly more likely to ever experience sexual violence by their husband/intimate partner, than women in the age groups 15 to 17 years (0.0%), 18 to 21 years (6.3%), and 22 to 25 years (7.6%). This difference can be explained, in part, by the fact that women 26 years and older were significantly more likely to be married than women under 26 years of age, and it is within the context of marriage that a significant amount of sexual violence in women's lives appears to occur (see also Appendix Table 10).

In some societies and cultures sexual violence within the context of marriage is often justified through cultural and religious values that define women as male property and sex as a marital obligation of wives, in such circumstances sexually battered women will be less inclined to define their husband's sexual aggression or sexually abusive behaviors as sexual violence or marital rape. Overtime, many women often render themselves submissive to unwanted sexual intercourse with their husbands (8,9).

It is important to note that sexual violence within the context of marriage or intimate relationships is a serious and prevalent form of domestic violence against women. Research indicates that marital rape often has severe and long-lasting consequences for women. The physical effects of sexual abuse may include injuries to women's reproductive organs and vaginal and anal areas (e.g., lacerations, soreness, bruising, and torn muscles). Women who have been sexually abused or raped by their husband/intimate partner also suffer other physical injuries (e.g., broken bones, black eye, knife wounds) that occur during the course of sexual violence. They also experience specific gynecological problems, such as vaginal stretching, anal tearing, pelvic pain, urinary tract infections, miscarriages, stillbirths, bladder

infections, and infertility.

Research has also found that women who are sexually abused or raped by their husband/intimate partner are often restricted by their husband/intimate partner from using contraceptives and face increased risk of unwanted pregnancy and sexually transmitted diseases, including HIV/AIDS (10,11). Women who are sexually abused or raped by their husband/intimate partner are likely to experience multiple assaults and completed sexual attacks. They are raped by someone whom they love and trust; thus, it is not surprising that sexual abuse and marital rape survivors often suffer severe and long-term psychological consequences, including: anxiety, shock, intense fear, depression, suicidal thoughts and attempts, eating and sleep disorders, and post-traumatic stress disorder (12,13). Some marital rape survivors also report flashbacks, sexual distress and dysfunction, and emotional pain for years after the violence (14,15).

Multiple types of domestic violence

It is well documented that battered women do not experience only one type of domestic violence – emotional, psychological, physical, or sexual – but often experience multiple types of violence concurrently. For instance, women who are emotionally abused often experience psychological abuse. Women who are emotionally and/or psychologically abused are often physically battered by their husband/intimate partner. In abusive relationships, sexually abused women are often physically battered, as well as emotionally and psychologically abused by their husband/intimate partner (16,17).

Table 4.6 reveals the relationship between emotional abuse and other types of domestic

Table 4.6. Relationship between emotional abuse and other types of domestic violence

Emotional abuse	N=1,587				N=1,661				N=1,661			
	Psychological abuse				Physical violence				Sexual violence			
	Yes		No		Yes		No		Yes		No	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yes	751	60.6	489	39.4	588	44.9	723	55.1	196	15.0	1,115	85.0
No	60	17.3	287	82.7	3	.9	347	99.1	1	.3	349	99.7

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Table 4.7. Relationship between psychological abuse and other types of domestic violence

Psychological abuse	N=1,587				N=1,823				N=1,823			
	Emotional abuse				Physical violence				Sexual violence			
	Yes		No		Yes		No		Yes		No	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yes	751	92.6	60	7.4	573	56.6	440	43.4	243	24.0	770	76.0
No	489	63.0	287	37.0	122	15.1	688	84.9	28	3.5	782	96.5

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

violence. Women who are emotionally abused by their husband/intimate partner are significantly more likely to experience psychological abuse, physical violence, and sexual violence in their marriage or intimate relationship. In particular, 60.6% of women who were emotionally abused by their husband/intimate partner were also psychologically abused. In addition, 44.9% of emotionally abused women were also physically battered, and 15.0% were sexually abused by their husband/intimate partner. Thus emotional abuse is a strong predictor of other types of abuse and violence in their marriage or intimate relationship (see also Appendix Tables 11, 12, and 13).

Table 4.7 reveals the relationship between psychological abuse and other types of domestic violence. Women who are psychologically abused by their husband/intimate partner are significantly more likely to experience emotional abuse and physical and sexual violence. In particular, 92.6% of women who were psychologically abused by their husband/intimate partner were also emotionally abused. In addition, 56.6% of psychologically abused women were also physically battered, and 24.0% were sexually abused by their husband/intimate partner. Notice that psychological abuse is an even stronger predictor that women are also experiencing other types of abuse and violence in their marriage or

intimate relationship (see also Appendix Tables 14, 15, and 16).

Table 4.8 reveals the relationship between physical violence and other types of domestic violence. Women who are physically battered by their husband/intimate partner are significantly more likely to experience emotional abuse, psychological abuse, and sexual violence than women who are not physically battered. In particular, 95.5% of women who were physically battered by their husband/intimate partner were also emotionally abused. In addition, 82.4% of physically battered women were psychologically abused, and 35.8% were sexually abused by their husband/intimate partner. The presence of physical violence is even a stronger predictor that other types of abuse and violence are occurring in the marriage or intimate relationship (see also Appendix Tables 17, 18, and 19).

Finally, Table 4.9 reveals the relationship between sexual violence and other types of domestic violence. Women who are sexually abused by their husband/intimate partner are significantly more likely to experience emotional abuse, psychological abuse, and physical violence than women who are not sexually abused. In particular, 99.5% of women who were sexually abused by their husband/intimate partner were also emotionally

Table 4.8. Relationship between physical violence and other types of domestic violence

Physical violence	N=1,661				N=1,823				N=1,988			
	Emotional abuse				Psychological abuse				Sexual violence			
	Yes		No		Yes		No		Yes		No	
	n	%	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yes	588	95.5	3	.5	573	82.4	122	17.6	289	35.8	519	64.2
No	723	67.6	347	32.4	440	39.0	688	61.0	41	3.5	1,139	96.5

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

abused. In addition, 89.7% of

sexually abused women were also psychologically abused by their husband/intimate partner, and 87.6% were physically battered.

The presence of sexual violence, like physical violence, is a very strong predictor of other types of abuse and victims in the marriage or intimate relationship (see also Appendix Tables 20, 21, and 22).

Tables 4.6 through 4.9 dispel the misperception that women experience only one form of violence

Table 4.9. Relationship between sexual violence and other types of domestic violence

Sexual violence	N=1,661				N=1,823				N=1,988			
	Emotional abuse				Psychological abuse				Physical violence			
	Yes		No		Yes		No		Yes		No	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yes	196	99.5%	1	.5	243	89.7	28	10.3	289	87.6	41	12.4
No	1,115	76.2	349	23.8	770	49.6	782	50.4	519	31.3	1,139	68.7

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

in their marriage or intimate relationship. We do not see bruises and scars from emotional and psychological abuse, but if we see a woman with bruises, injuries and scars from physical abuse we can be nearly 80% to 90% certain that the battered woman is also being emotionally and psychologically abused, and 35% certain that she is also being sexually abused in the marriage or intimate relationship.

Women typically don't speak out about sexual abuse in their marriage or intimate relationships; however, when they do, we can be almost 90%

Table 4.10. Year after marriage/living together domestic violence began by type of violence

Years_	N=581		N=569		N=771		N=295	
	Emotional Abuse		Psychological Abuse		Physical Violence		Sexual Violence	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1 year	262	45.1	294	51.7	383	49.7	166	56.3
2-3 years	214	36.8	179	31.5	266	34.5	93	31.5
4-5 years	72	12.4	61	10.7	81	10.5	24	8.1
6-7 years	14	2.4	16	2.8	18	2.3	3	1.0
8-20 years	19	3.3	19	3.3	23	3.0	9	3.1

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

certain a sexually abused woman is also a victim of emotional and psychological abuse and physical violence.

Despite the multiple layers of victimization in many women’s lives, a majority of women endure the abuse and violence and suffer in silence. Domestic violence is clearly a serious form of violence against women that has real consequences in women’s lives and on their health and well-being.

Year in marriage/relationship when domestic violence began

Table 4.10 reveals that the majority of women who experienced domestic violence in their marriage or intimate relationship reported the violence began within the first year of marriage or living together with their intimate partner. Another one-third of women reported the domestic violence began in the 2nd or 3rd years of marriage or living together with their intimate partner. Thus, 82% to 88% of women who experienced domestic violence reported the violence – emotional, psychological, physical, and/or sexual – began within the first three years of marriage or living together with their husband or intimate partner. Bear in mind that women in the sample ranged in age from 15 to 49 years of age, so many of the women have lived for 10 to 30 years with domestic violence in their marriage/intimate relationship and family.

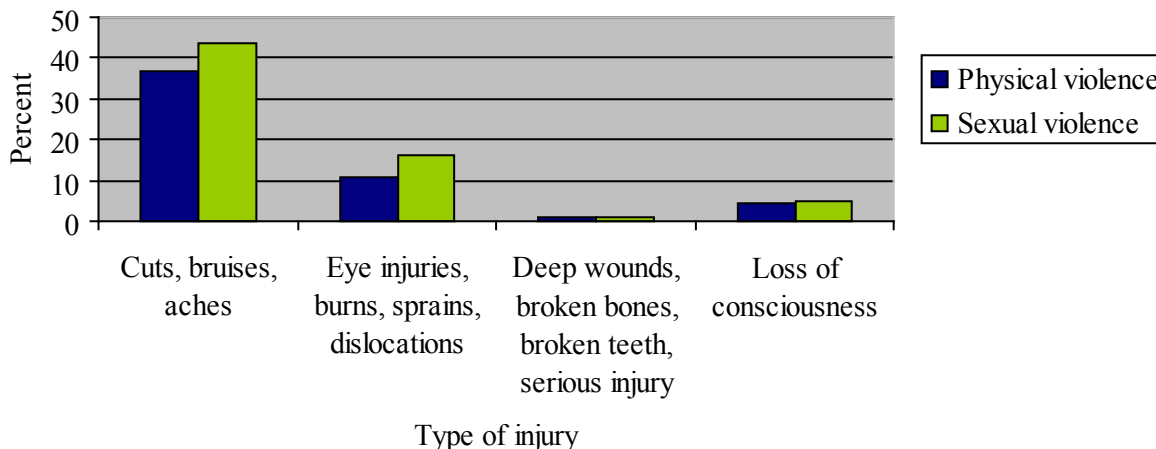
Battered women often experience physical injuries from physical and sexual violence. Physical injuries often exist on a continuum from minor to severe injuries; the most severe being death by battering. It is important to remember that battered women are often reluctant to report the injuries they endure from domestic violence, even to medical doctors or health care workers. Despite the challenge of getting women to talk about their injuries, the survey was designed to measure women’s injuries related to incidents of domestic violence.

Figure 4.16 reveals that women who were physically and sexually abused by their husband/ intimate partner suffered injuries of varying degrees of severity. Based upon a sample of 808 physically battered women and 330 sexually abused women, 43.6% of sexually abused women and 37.0% of physically battered women reported they were injured with cuts, bruises, and/or aches. In addition, 16.4% of sexually abused women and 10.8% of physically battered women experienced eye injuries, burns, sprains, and/or dislocations as a result of the domestic violence. Also, 4.8% of sexually abused women and 4.6% of physically abused women lost consciousness as a result of the violence. Finally, 1% of sexually and physically abused women experienced deep wounds, broken bones, broken teeth, and/or serious injuries (see also Appendix Table 23).

Domestic violence related injuries

Table 4.11 reveals that women who suffered domestic violence related injuries were often

Figure 4.16. Domestic violence related injuries

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

unable to work due to their injuries. The average number of days that women were unable to work due to domestic violence related injuries was 5.4 days. Among 301 women who experienced cuts,

injury. Among four of these women, 50.0% were unable to work for five to nine days and 50.0% were unable to work for 10 to 15 days due to injury.

Table 4.11. Domestic violence related injuries by disruption to work

Type of Injuries	Unable to work due to injury		Number days unable to work					
			1-4 days		5-9 days		10-15 days	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Cuts, bruises, aches	78	25.9	62	81.6	11	14.5	3	3.9
Eye injuries, burns, sprains, dislocations	44	50.6	29	69.0	10	23.8	3	7.1
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury	6	66.7	0	0.0	2	50.0	2	50.0
Loss of consciousness	19	52.8	10	58.8	4	23.5	3	17.6

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

bruises, and/or aches, 25.9% were unable to work due to their injuries. Of the 76 women who reported they were unable to work due to cuts, bruises and aches, 81.6% were unable to work for one to four days, 14.5% were unable to work for five to nine days, and 3.9% were unable to work for 10 to 15 days due to injury.

Among 87 women who experienced eye injuries, burns, sprains, and/or dislocations, 50.6% were unable to work due to their injuries. Of the 42 women who reported they were unable to work due to eye injuries, burns, sprains, and dislocations, 69.0% were unable to work for a period of one to four days, 23.8% were unable to work for five to nine days, and 7.1% were unable to work for 10 to 15 days due to injury.

Among the nine women who experienced deep wounds, broken bones, broken teeth, and/or serious injury, 66.7% were unable to work due to

Finally, of the 36 women who experienced loss of consciousness, 52.8% were unable to work due to injury. Of the 17 women who were unable to work due to loss of consciousness, 58.8% were unable to work for one to four days, 23.5% were unable to work five to nine days, and 17.6% were unable to work for 10 to 15 days due to injury; see also Appendix Tables 24 and 25).

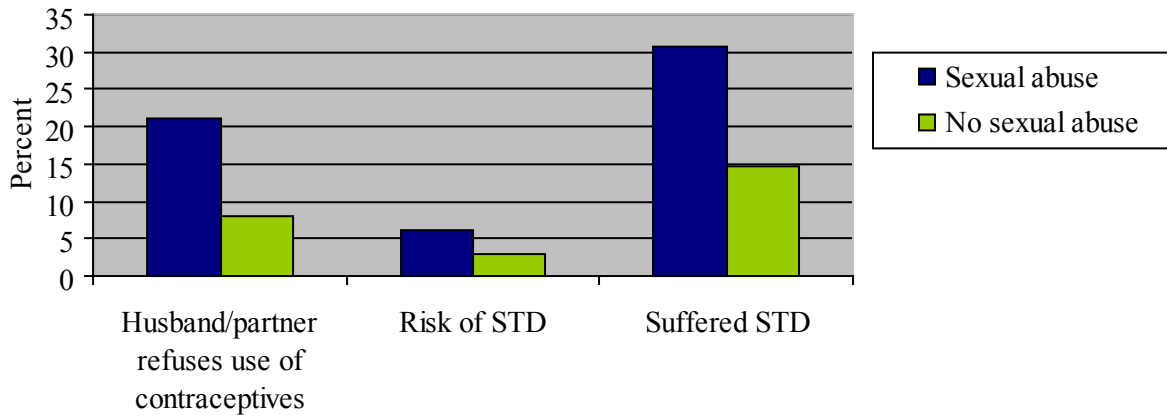
Often battered women suffer multiple injuries due to domestic violence. Overtime, repeated incidents of domestic violence can result in multiple injuries which have a cumulative negative effect on women's health and well-being. Table 4.12 shows that 94.3% of the 87 women who reported eye injuries, burns, sprains and/or dislocations due to the domestic violence also experienced cuts, bruises, and/or aches. In addition, 29.9% of these women experienced a loss of consciousness due to the violence, and 10.3% experienced deep wounds, broken bones, broken teeth, and/

Table 4.12. Types of injuries related to domestic violence

Eye injuries, burns, sprains, dislocations	<u>Cuts, bruises, aches</u>				<u>Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury</u>				<u>Loss of consciousness</u>			
	Yes		No		Yes		No		Yes		No	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
	Yes	82	94.3	5	5.7	9	10.3	78	89.7	26	29.9	61
No	219	29.9	514	70.1	0	0.0	733	100.0	10	1.4	723	98.6

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.17. Sexual abuse and STDs

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

or serious injury. It is important to note that 88.9% of women who experienced deep wounds, broken bones, broken teeth, and/or serious injury due to domestic violence also experienced loss of consciousness, and 100% of these women experienced cuts, bruises, aches, eye injuries, burns, sprains, and/or dislocations. Women who experienced loss of consciousness were also significantly more likely to experience each of the other forms of physical injury. Abusive marriages and intimate relationships are clearly detrimental to the health and well-being of women (see also Appendix Table 26).

Although women were not specifically asked about injuries related to sexual abuse, women were asked: if their husband/intimate partner ever refused allowing them to use birth control or contraceptives; about their risk of getting a sexually transmitted disease (STD), including HIV/AIDS; and if they ever had a STD. One would assume that sexually abused women are more likely to report that their husband/intimate partner restricts them from using contraceptives and that they are at increased risk of STDs.

Figure 4.17 reveals the relationship between sexual abuse and women's restrictions on using contraceptives and risk of STDs. Among 377 women surveyed, women who were sexually abused were nearly three times as likely to report their husband/intimate partner restricts or refuses their use of contraceptives, than women who were not sexually abused. In particular, 21.1% of sexually abused women reported their husband/intimate partner refuses or restricts their use of

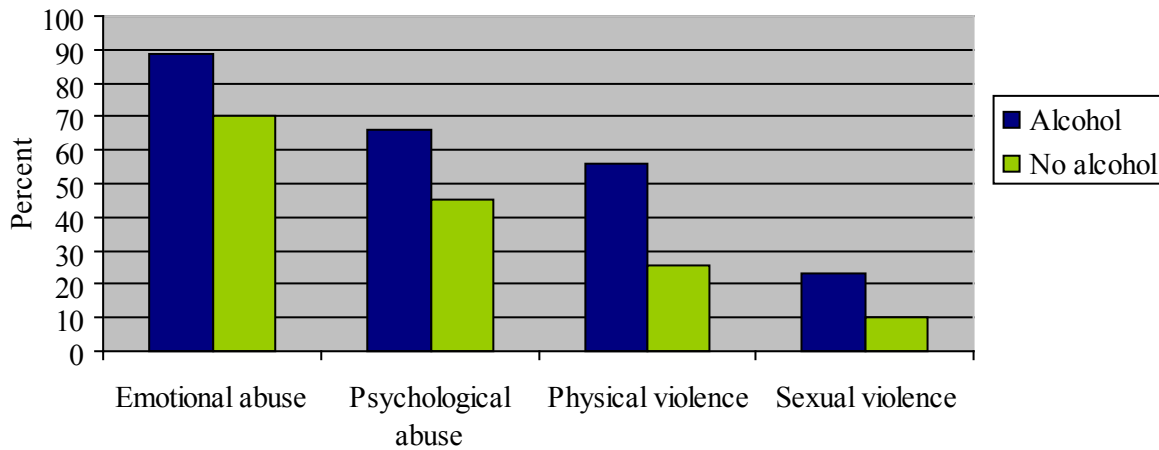
contraceptives.

Among 1,988 surveyed women, sexually abused women were twice as likely to think they are at-risk of a STD, including HIV/AIDS, than women who were not sexually abused. In addition, sexually abused women were twice as likely to have suffered a STD, in comparison to women who were not sexually abused. Moreover, 30% of 330 sexually abused women reported suffering a STD (see also Appendix Tables 27 and 28).

Alcohol and domestic violence

The relationship between alcohol use/abuse and domestic violence is complicated. One of the myths about domestic violence is that alcohol is a major cause of domestic violence. In reality, however, alcohol does not cause domestic violence. Some abusive husbands/partners rely on alcohol use/abuse as an excuse for becoming violent. In such cases, alcohol allows the abusive husband/intimate partner to justify his abusive behaviors as a result of the alcohol (18). While an abuser's use/abuse of alcohol may have an effect on the severity of violence or the ease with which the abusive husband/intimate partner can justify his actions, an abusive husband/intimate partner does not become violent because of alcohol. Drinking does not cause an abusive husband/intimate partner to lose control of his temper. Domestic violence is used to exert power and control over another person; thus, it does not represent a loss of control (19).

Figure 4.18. Husband/intimate partner’s alcohol consumption and domestic violence

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

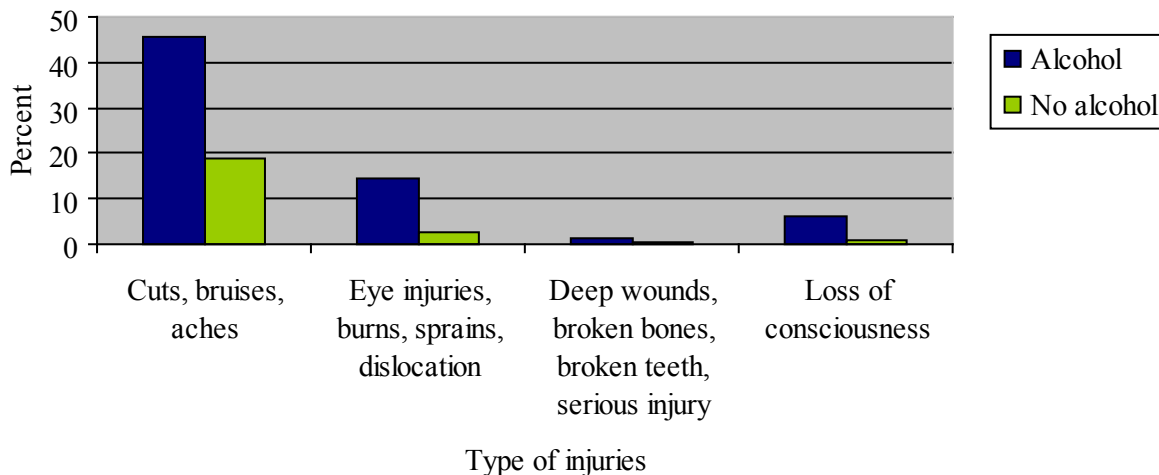
Among the 2,590 women surveyed, 38.1% reported their husband/intimate partner consumes alcohol. In addition, 4.6% of women reported their husband/intimate partner gets drunk often and 26.4% reported he gets drunk sometimes (see Appendix Table 29).

intimate partner did not drink alcohol. In fact, women whose husband/intimate partner drank alcohol were nearly two to three times more likely to experience physical and sexual violence in their marriage or intimate relationship (see also Appendix Table 30).

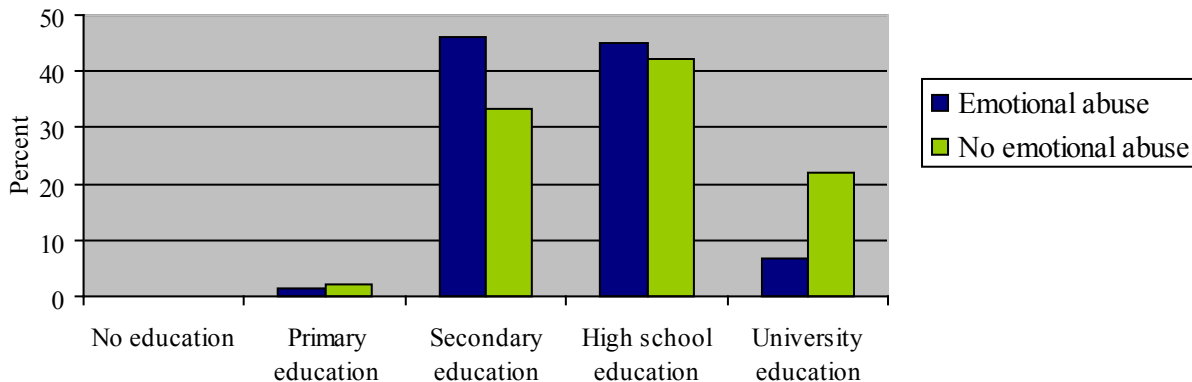
Figure 4.18 shows that women whose husband/intimate partner used or abused alcohol were significantly more likely to experience domestic violence – emotional, psychological, physical, and/or sexual – than women whose husband/

One would also assume alcohol consumption would have an effect on the severity of the violence and the injuries that battered women endure as a result of domestic violence. Figure 4.19 reveals that among 876 physically and/or

Figure 4.19. Husband/intimate partner’s alcohol consumption and domestic violence related injuries among physically and sexually battered women

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.20. Emotional abuse by husband's level of education

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

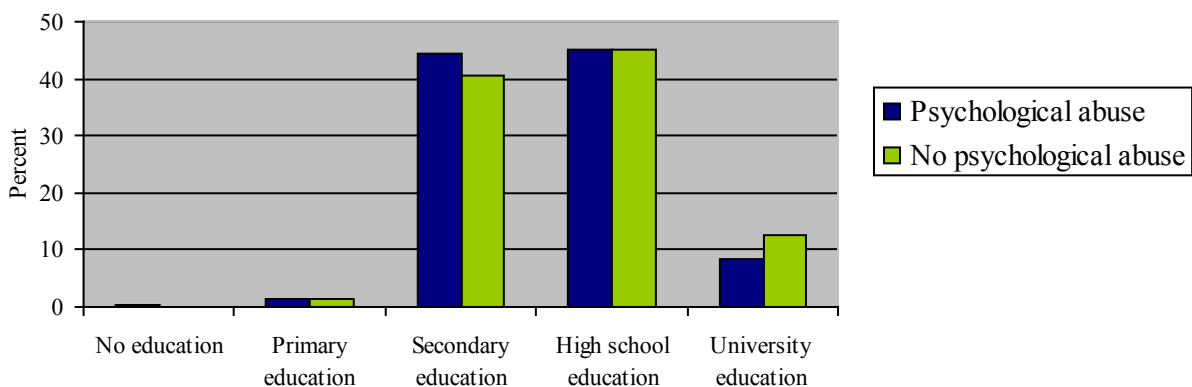
sexually battered women, women who reported their husband/intimate partner uses/abuses alcohol were significantly more likely to experience injuries related to domestic violence. In particular, battered women whose husband/intimate partner drank alcohol were twice as likely to experience cuts, bruises and/or aches related to domestic violence. They were also five times more likely to experience eye injuries, burns, sprains, and/or dislocations from domestic violence. In addition, they were four times more likely to experience deep wounds, broken bones, broken teeth, and/or serious injury, and six times more likely to experience loss of consciousness (see also Appendix Table 31).

Domestic violence and husband's level of education

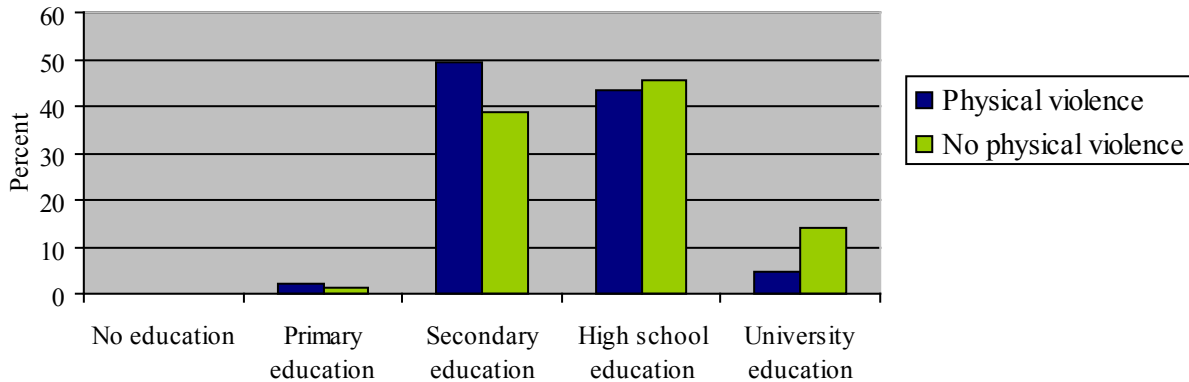
The relationship between husband's level of education and the four types of domestic violence – emotional, psychological, physical, and sexual – experienced by women were analyzed. There was

no statistically significant relationship between a husband's level of education and women's experiences with sexual violence in their marriage (see Appendix Table 35). Figure 4.20 reveals that women who experienced emotional abuse were significantly more likely to report their husband had a secondary education (46.1%) or high school education (45.2%), in comparison to women who did not experience emotional abuse (33.3% and 42.1% respectively). Whereas women who did not experience emotional abuse (22.1%) were more likely to report their husband had a university education, than women who experienced emotional abuse (6.6%; see also Appendix Table 32).

Figure 4.21 shows that women who experienced psychological abuse were significantly more likely to report their husband had a secondary education (44.3%) than women who did not experience psychological abuse (40.6%). Women who did

Figure 4.21. Psychological abuse by husband's level of education

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 4.22. Physical violence by husband's level of education

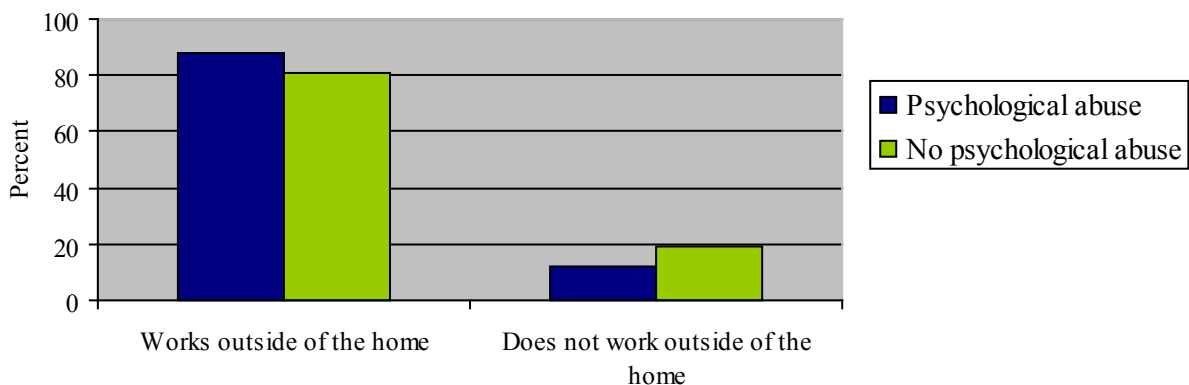
*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

not experience psychological abuse (12.5%) were significantly more likely to report their husband had a university education, than women who experienced psychological abuse (8.5%; see also Appendix Table 33).

Finally, Figure 4.22 reveals that women who experienced physical violence (49.5%) were significantly more likely to report their husband had a secondary education, than women who did not experience physical violence (38.9%). Whereas, women who did not experience physical violence (13.9%) were significantly more likely to report their husband had a university education, than women who experienced physical violence (4.9%); see also Appendix Table 34).

The relationship between husband's work status and the four types of domestic violence – emotional, psychological, physical, and sexual – experienced by women were also examined. There was no statistically significant relationship between a husband's work status and women's experiences with emotional abuse, physical violence, or sexual violence in their marriage (see also Appendix Tables 32, 33, and 34). However, Figure 4.23 reveals that there was a significant relationship between women's experiences with psychological abuse and their husband's work status. In particular, women who experienced psychological abuse (88.0%) were significantly more likely to report their husband worked outside of the home for 20 hours or more in the month prior to the interview, than women who did not experience psychological abuse (81.0%; see also Appendix Table 33).

Domestic violence and husband's work status

Figure 4.21. Psychological abuse by husband's level of education

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Table 4.13. Physical abuse by other family members

	N=2,590	
	Physically abused	
Abuser	n	%
Mother/Step-mother	357	13.8
Father/Step-father	348	13.4
Sister/Brother	252	9.7
Daughter/Son	4	.2
Mother-in-law	32	1.2
Father-in-law	29	1.1
Other relative	40	1.5

* System missing data (n=1,828; 70.6%)

Domestic violence by family members

Domestic violence against women does not always happen by current or former husbands/intimate partners, often other family members (e.g., parents, brothers, sisters, in-laws, and other relatives) will commit acts of physical violence against women. In the survey women were asked if they had been hit, slapped, kicked, or physically hurt since 15 years of age by other family members.

Table 4.13 reveals that among 2,590 women surveyed, since 15 years of age, 13.8% of women have been physically abused by their mother/step-mother, 13.4% have been physically abused by their father/step-father, and 9.7% by a sister/

brother. Surprisingly, only 2% of women reported being physically abused by a mother-in-law or father-in-law

Impact of domestic violence on children

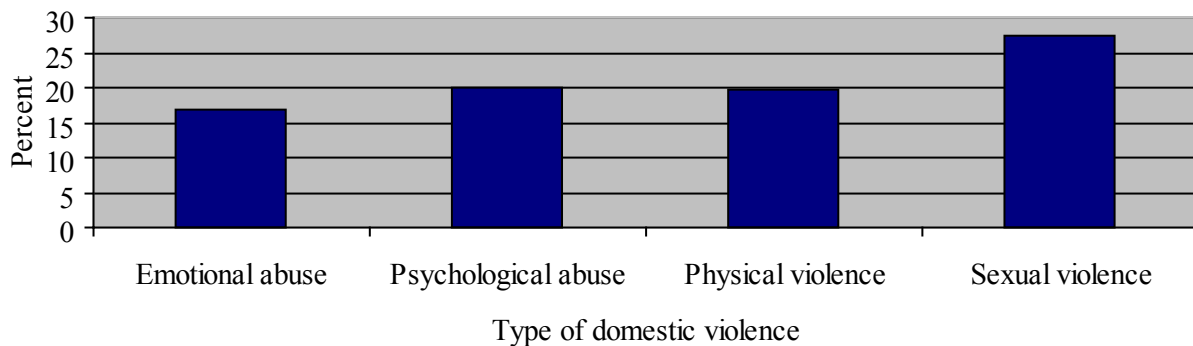
Children are often the forgotten victims of domestic violence, yet they often witness the violence or are aware when it occurs in the home because they hear the yelling and arguments, see the injuries, and see the damage to property. Moreover, children who grow up in violent homes are more likely to experience child abuse. Even

Table 4.14. Impact of domestic violence on children

	N=2,590	
	n	%
Children witnessed the violence	186	7.2
Children live in fear	94	3.6
Children were hurt or injured	100	3.9
Children left home and now live with other relatives	10	.4
Violence has caused learning problems in children	67	2.6

* System missing data (n=2,386; 92.1%)

if children are not the direct victims of domestic violence, they often suffer the same behavioral and psychological problems as children who are physically abused (**20,21**). Children who are exposed to violence in the home often suffer physical, social, and developmental problems (e.g., learning problems, limited social skills,

Figure 4.23. Help-seeking behaviors of battered women by type of domestic violence

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

suffer depression or severe anxiety, and/or exhibit violent, risky or delinquent behavior).

Children of all ages, but particularly young children, are vulnerable to domestic violence and can be injured either directly or indirectly by the violence in the home (22,23).

Surprisingly, among the 2,590 women surveyed only 7.9% of women felt the violence in the home had an influence on their children; however, 51% of women did not answer this question. Table 4.14 reveals that among the 2,590 women surveyed, 7.2% reported their children witnessed the violence, 3.9% said their children were hurt or injured as a result of the violence, and 3.6% said their children lived in fear because of the violence in the home. In addition, 2.6% said the violence had caused learning problems in their children, and .4% said their children left home and are now

Table 4.15. Help-seeking behaviors of battered women

Who sought help from:	N=193	
	n	%
Own family	176	90.7
Husband/partner's family	68	34.0
Other relatives	27	13.9
Friends	18	9.3
Religious leaders	2	1.0
Medical doctors/professionals	3	1.5
Police	3	1.5
Lawyer	6	3.1
Judge	11	5.7
Social service organizations	1	.5
Other	2	1.0

living with other relatives.

Help-seeking behaviors of battered women

Battered women are often reluctant to speak out about domestic violence. In fact, Figure 4.23 demonstrates that the majority of battered women do not seek help for the violence in their marriage or intimate relationship. In general, only 16% to 28% of women sought help for the violence in their marriage or intimate relationship. More

Table 4.16. Reasons for not seeking help

Reasons for not seeking help	N=190	
	n	%
No improvement would happen	49	25.8
Don't know where to seek help	35	18.4
Fear it would bring a bad reputation to their family's name	35	18.4
Fear for being beaten even more	29	15.3
Thinks she will be blamed for her own victimization	19	10.0
Fear it would lead to divorce or end of the relationship	19	10.0
Thinks she would not be taken seriously or trusted, or would be ridiculed	15	7.9
Fear of losing one's children	10	5.3
Violence is normal/no reason to complain	7	3.7

specifically, 16.8% of 776 emotionally abused women sought help, 20% of 715 psychologically abused sought help, 20% of 808 physically battered women sought help, and 27.3% of 300 sexually abused women sought help (see also Appendix Table 34).

It is important to understand that when women seek help for domestic violence in their marriage or intimate relationship, the majority of women turn to their family for help. Table 4.15 reveals that among 193 battered women who sought help for domestic violence, 90.7% sought help from their own family, 34.0% sought help from their husband/intimate partner's family, and 13.9% sought help from other relatives.

Table 4.15 reveal that few women sought help outside of their family; only 9.3% of battered women sought help from friends, and even fewer women sought help from religious leaders, medical doctors, law enforcement or judicial officials, or social service organizations. Remember, women may seek help from more than one source.

The majority of battered women do not seek help for domestic violence and the reasons are numerous. Table 4.16 reveals that among 190 battered women, 25.8% thought there would be no improvement in their husband/intimate

partner's behavior if they sought help, 18.4% didn't know where to seek help, 18.4% feared bringing shame or a bad reputation to their family's name, and 15.3% feared being beaten even more.

In addition, 10% of battered women thought they would be blamed for their own victimization, and another 10% of battered women also feared speaking out about the violence would lead to divorce or the end of their relationship. Finally, 5.3% of women worried they would lose their children if they spoke out about domestic violence.

References

1. US Department of Justice, Office on Violence Against Women. Retrieved on March 11, 2009 from <http://www.ovw.usdoj.gov/domviolence.htm>
2. Sackett & Saunders (1999). The Impact of Different Forms of Psychological Abuse on Battered Women. *Violence and Victims*, 14(1), pp. 105-117.
3. Sackett & Saunders, 1999.
4. Sackett & Saunders, 1999.
5. Sackett & Saunders, 1999.
6. Haarr (2007). Wife Abuse in Tajikistan. *Feminist Criminology*, Vol. 2, No. 3, pp. 245-270.
7. Abraham (2002). *Speaking the Unspeakable: Wife Abuse among South Asian Immigrants in the United States*. Rutgers, NJ: Rutgers University Press.
8. Haarr, 2007.
9. Abraham, 2002.
10. Bergen (2006). Martial Rape: New Research and Directions. Retrieved from http://new.vawnet.org/category/Main_Doc.php?docid=248
11. Garcia-Moreno, C., H. Jensen, M. Ellsberg, L. Heise & C. Watts (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.
12. Bergen, 2006.
13. Garcia-Moreno et al., 2005.
14. Bergen, 2006.
15. Bennice & Resick (2003). Marital Rape: History, Research and Practice. *Trauma, Violence and Abuse*, Vol. 4, pp. 228-246.
16. Bergen, 2006.
17. Gracia-Moreno et al., 2005.
18. Myths about Alcohol and Domestic Violence. Retrieved from http://www.stopvaw.org/Myths_About_Alcohol_and_Domestic_Violence.html
19. Myths about Alcohol and Domestic Violence.
20. Behind Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children. Retrieved from http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/SVITH_report.pdf
21. Brown & Bzostek (2003). Violence in the Lives of Children. *Cross Currents*, Issue 1, Child Trends DataBank.
22. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
23. Behind Closed Doors: The Impact of Domestic Violence on Children. Retrieved from http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/SVITH_report.pdf

Chapter 5: Domestic Violence Against Children

In the home and family setting, children experience assaults and other acts of physical violence, sexual abuse, humiliation and other types of emotional and psychological abuse, as well as neglect. Yet, children are often the invisible and forgotten victims of domestic violence. In the home, perpetrators of child abuse include parents and step-parents, brothers and sisters, grandparents, and extended family members. Children are also the direct and indirect victims of domestic violence that occurs between other family members in the home (1).

12.8% of children reported someone in their family hit them with objects, and .4% reported they were burned with cigarettes or another hot object. Only four children reported they were threatened with a weapon or knife by a family member.

Children who reported ever experiencing violence in the home were asked if they experienced such domestic violence during the past 12 months, and the frequency of such violence (i.e., "How often did this happen to you during the past 12 months?"). Table 5.1 reveals that 55.8% of children

Table 5.1. Domestic violence experienced by children age 10 to 14 years

	N=991									
	Ever		Current		Frequency during past 12 months					
					Often		Sometimes		Not at all	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Physical violence										
Hit with objects	127	12.8	123	12.4	18	1.8	105	10.6	4	.4
Slapped, punched, kicked	563	56.8	553	55.8	55	5.5	498	50.3	10	1.0
Burn with cigarettes or something hot	4	.4	1	.1	0	0.0	1	.1	3	.3
Psychological abuse										
Threaten with a weapon or knife	4	.4	1	.1	0	0.0	1	.1	3	.3

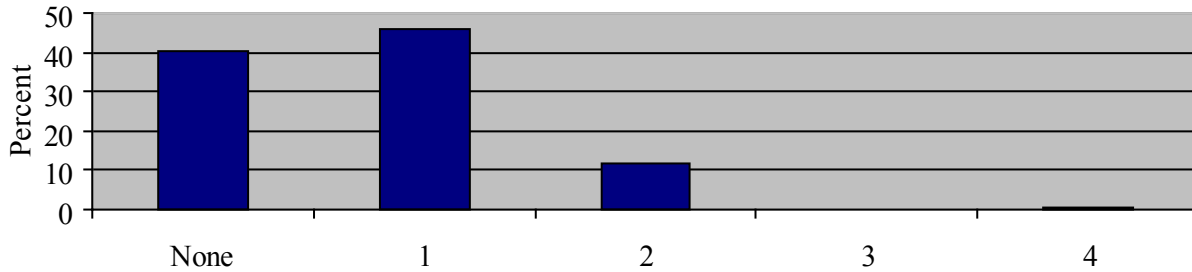
This chapter presents data on the nature and prevalence of domestic violence experienced by children between 10 and 14 years of age. This chapter also includes comparisons of children's experiences with domestic violence based on gender, age, and residence (urban vs. rural).

Domestic violence against children

Among the 991 children surveyed, 57.7% reported being physically battered by a family member. Table 5.1 reveals 56.8% reported a family member slapped, punched or kicked them. In addition,

reported that during the past 12 months, a family member slapped, punched, or kicked them on numerous occasions (sometimes to often). In addition, 12.4% of children reported that during the past 12 months a family member hit them with objects on numerous occasions (sometimes to often). Only one child reported sometimes being burned with cigarettes or something hot during the past 12 months. One child also reported sometimes being threatened with a weapon or knife during the past 12 months.

Battered children often experience multiple forms of violence. Figure 5.1 reveals the percentage of

Figure 5.1. Multiple forms of domestic violence experienced by children age 10 to 14 years

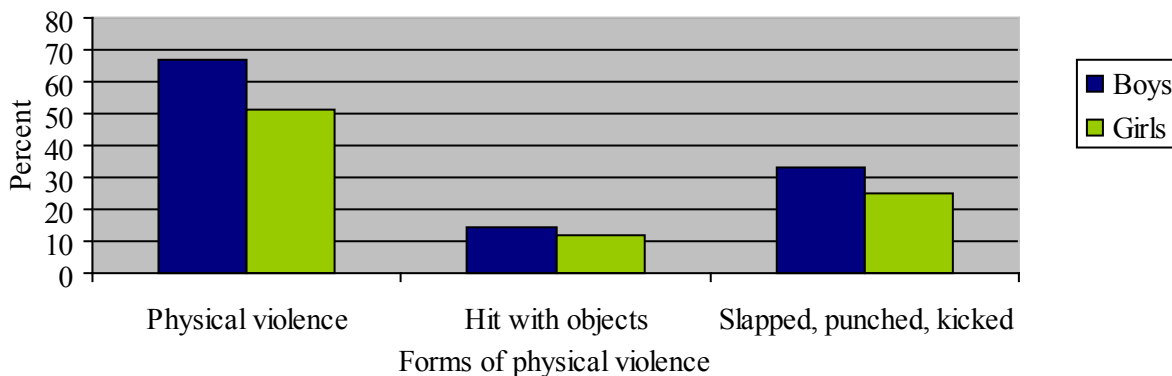
* System missing data (n=21; 2.1%)

children that reported experiencing one or more of the forms of violence identified in Table 5.1. It is important to note that of the 991 children surveyed, 40.2% reported they did not experience any of the forms of domestic violence measured in the survey; however, they may have experienced other forms of physical violence that were not measured in the survey. For instance, the survey did not measure emotional abuse and included only one form of psychological abuse, so children may have experienced forms of emotional or psychological abuse that were not measured in the survey.

Figure 5.1 reveals that among the 991 children surveyed, 45.8% reported experiencing one form of violence in Table 5.1, 11.5% experienced two forms of violence, and .4% of children experienced three or four forms of violence. The long-term effects of domestic violence in its multiple forms are severe for abused children (see also Appendix Table 37).

To understand the demographic differences in children's experiences with domestic violence, data was used to determine whether a child ever experienced one or more of the different forms of violence listed in Table 5.1. Then, crosstabulations were performed to determine if there were statistically significant demographic differences that could help us understand abuse of children in the home (see also Appendix Table 38).

Figure 5.2 shows that although a significant proportion of children – boys and girls – experienced physical violence in the home, among 970 children surveyed, boys (66.7%) were significantly more likely than girls (51.1%) to experience physical violence in general. More specifically, boys (66.1%) were significantly more likely than girls (49.9%) to be slapped, punched, or kicked by a family member. There were, however, no significant differences between boys and girls in regard to being hit with different objects by a family member.

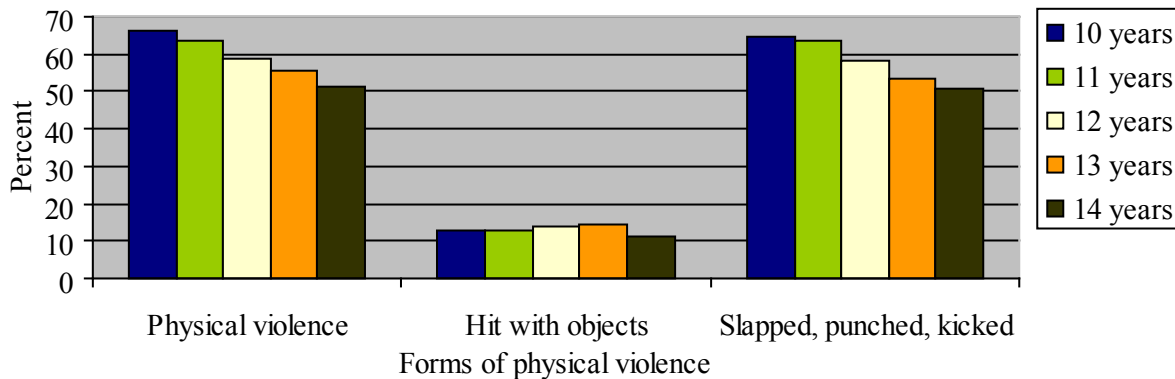
Figure 5.2. Physical violence by child's gender

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Figure 5.3 also reveals some significant differences across age categories in regard to children’s experiences with physical violence in the home. Among 970 children surveyed, children who were 10 and 11 years of age (66.0% and 63.5% respectively) were significantly more likely to experience physically violence than children 13 and 14 years of age (55.5% and 51.5% respectively).

were significantly more likely to be physically battered by a family member than children living in urban areas (51.2%). More specifically, children in rural areas (66.4%) were significantly more likely than children in urban areas (50.4%) to be slapped, punched, or kicked by a family member. In addition, children in rural areas (16.4%) were significantly more likely than children in urban

Figure 5.3. Physical violence by child’s age

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

More specifically, 10 and 11 year olds were significantly more likely to be slapped, punched, or kicked by a family member, than 12, 13 and 14 year olds. There were no significant differences based upon age in regard to being children being hit with different objects by a family member (see also Appendix Table 39).

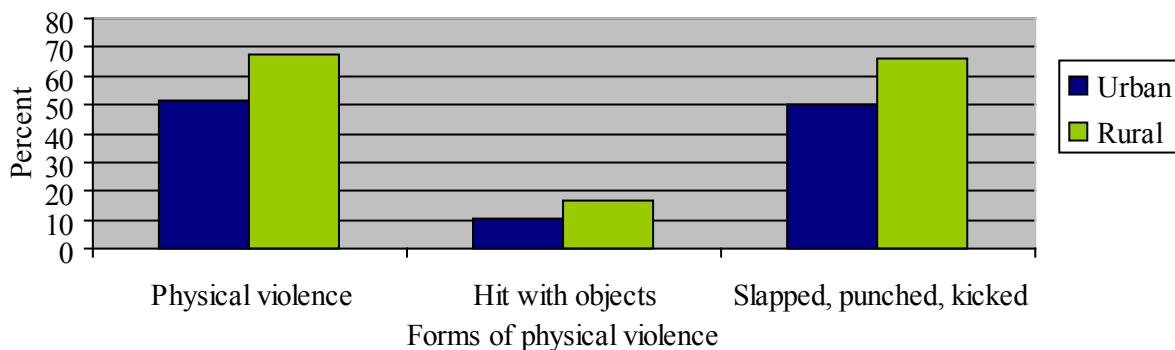
areas (10.1%) to be hit with different objects by family members (see also Appendix Table 40).

Which family members abuse children?

Children are often physically abused by their parents, however, sisters and brothers, grandparents, and other close relatives can also be the abusers, particularly when families live extended with two and three generations in the same home. Table 5.2 reveals that among 991 children surveyed, 45.1% of children reported

There were also significant differences between urban and rural areas in regard to children’s experiences with physical violence in the home. Figure 5.4 reveals that among 970 children surveyed, children living in rural areas (67.5%)

Figure 5.4. Physical violence by urban vs. rural

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

their mother/step-mother physically hurt them, 29.3% reported their father/step-father physically abused them, and 24.4% reported their sister and/or brother physically abused them. A smaller proportion of children reported their grandparents (3.6%), close family member (2.7%), or other family members (1.4%) physically abused them. Because mothers/step-mothers spend more time engaged in childrearing, it is not surprising that mothers/step-mothers were more often identified by children as the person who physically hurt them.

Table 5.2. Physical abuse by family members

	N=991	
	Physically abused	
Abuser	n	%
Father/step-father	290	29.3
Mother/step-mother	447	45.1
Sister/Brother	242	24.4
Grandfather/Grandmother	36	3.6
Close family	27	2.7
Other family	14	1.4

* System missing data (n=357; 36.0%)

It is important to note that 61.4% of children who reported they were physically abused by their father/step-father were also physically abused

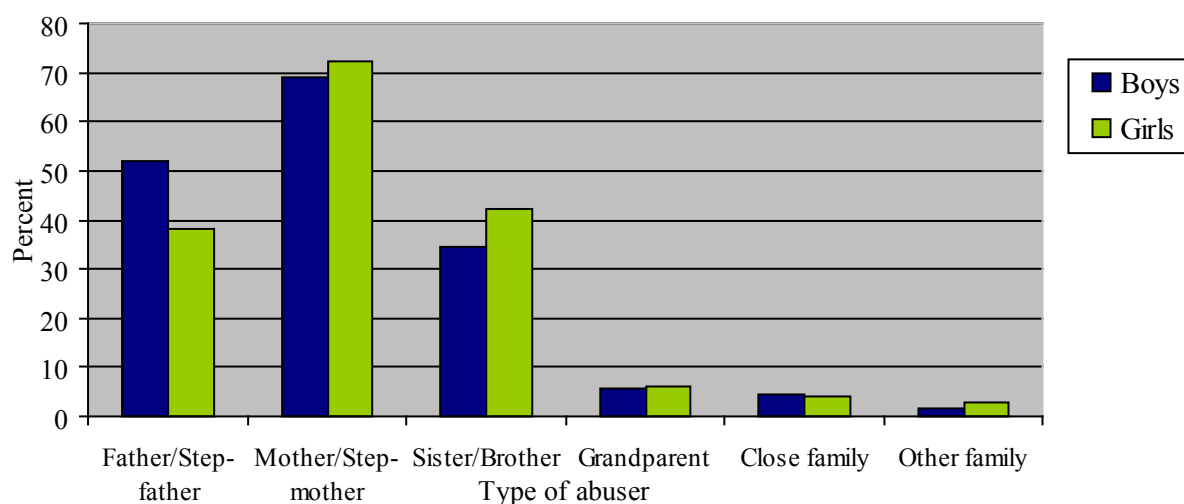
by their mother/step-mother, and 24.5% were also abused by their sister and/or brother. In comparison, 39.8% of children who were abused by their mother/step-mother were also physically abused by their father/step-father, and 31.5% were abused by their sister/brother. This is important because it reveals that children are often abused by more than one person in their immediate family.

There were some significant differences between boys and girls in regard to who abuses them in the home. Figure 5.5 shows that among 634 children surveyed, boys (52.0%) were significantly more likely than girls (38.2%) to be physically abused by their father/step-father; whereas, girls (42.4%) were significantly more likely than boys (34.7%) to be physically abused by their sister and/or brother. It is important to note that there were no significant differences between boys and girls in regard to physical abuse by their mother/step-mother, grandparents, close family, or other family members (see also Appendix Table 41).

Help-seeking behaviors of abused children

Children typically have little status within families and their voices often go unheard. In addition, in families, physical violence or corporal punishment is often used to control and discipline children; thus, slapping, hitting, and beating a child is not typically considered a form of violence against children. Thus, battered children are often reluctant

Figure 5.5. Type of abuser by child's gender

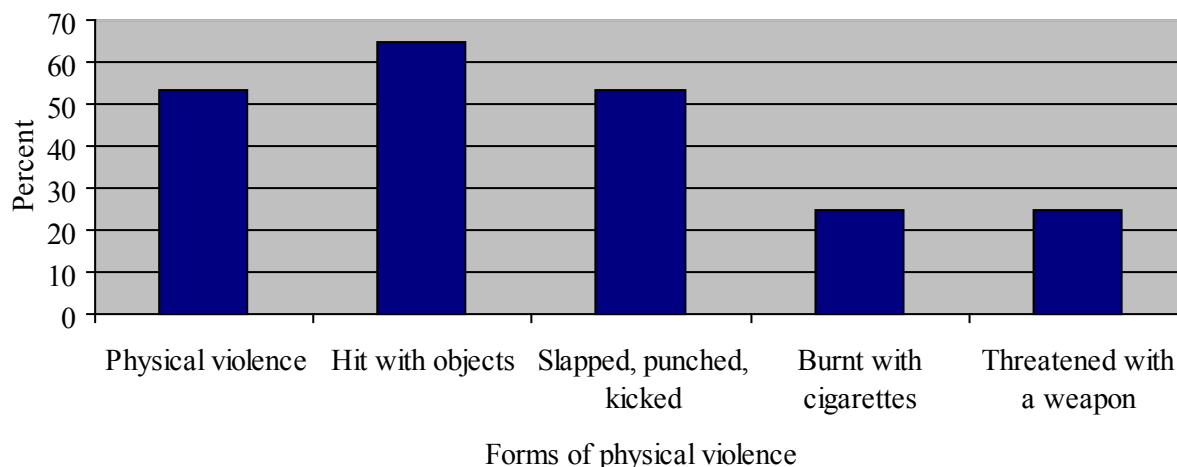

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

to speak out about domestic violence. Figure 5.6 reveals that among 634 battered children, 53.3% of physically abused children reported seeking help from someone in an effort

tell someone outside of their immediate family about the abuse or violence. Table 5.3 reveals that among 340 physically abused children, 86.2% sought help from their parents. In the event that

Figure 5.6. Help-seeking behaviors of abused children by type of violence

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

to stop their abuser from abusing them again. More specifically, 64.6% of children who were hit with different objects, and 53.5% of children who were slapped, punched and kicked sought help from someone. In addition, 25.0% of children who were burnt with cigarettes and other hot items or threatened with a weapon rarely sought help (see also Appendix Table 42).

one of their parents was physically abusing them, they most likely sought help from the other parent. In the event that someone other than one of their parents was abusing them, they may have sought help from both of their parents. In addition, 39.0% of abused children sought help from their grandparents. Beyond parents and grandparents, children tended not to seek help from others.

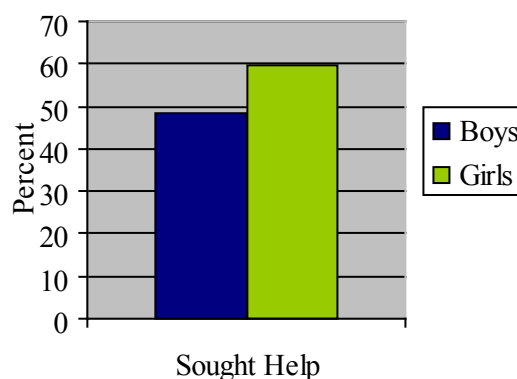
It is important to understand that although a significant proportion of children sought help from someone for the violence they were experiencing in the family, the majority of children sought help from a family member. Rarely did a child

Crosstabulations were performed to determine if there were statistically significant demographic differences that could help us understand

Table 5.3. Help-seeking behaviors of abused children

	N=340	
	n	%
Parent(s)	263	86.2
Grandparents	119	39.0
Friends	5	1.6
Teachers	10	3.3
Close family	17	5.6
Religious leaders	1	.3
Medical doctor/professional	0	0.0
Police	0	0.0

Figure 5.7. Help-seeking behaviors of abused children by gender

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

children's help-seeking behaviors.

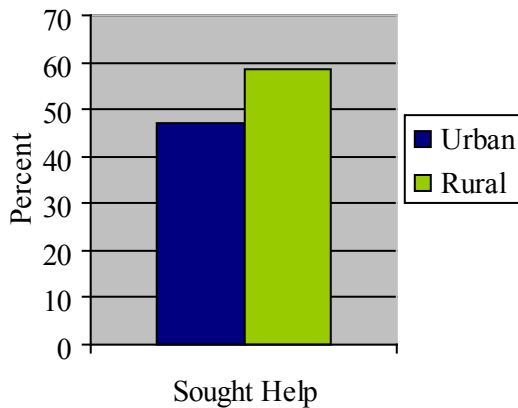
Figure 5.7 also reveals that among 634 children surveyed, girls (59.5%) were significantly more likely than boys (48.6%) to seek help for the domestic violence in the lives. There were no significant differences in help-seeking behaviors based upon a child's age (see also Appendix Table

domestic violence only 23.6% told someone about the violence.

References

1. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.

Figure 5.8. Help-seeking behaviors of abused children by urban vs. rural

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

43).

Figure 5.8 reveals that among 634 children surveyed, physically abused children in rural areas (58.5%) were significantly more likely to seek help from family for the domestic violence in their lives, than children in urban areas (47.1%; see also Appendix Table 43).

Children's awareness of domestic violence against his/her mother

Only 17.4% of 991 children surveyed reported they have ever seen or heard violence between their parents. The problem may lie in the question with the use of the term "violence." Children may not consider their father hitting or slapping their mother as violence, but rather discipline. There were no significant differences between boys and girls, urban versus rural areas, or across age categories in regard to whether or not children witnessed scenes of violence between their parents.

Of those 146 children who witnessed such acts of

Chapter 6: Conclusions and Discussion

Research worldwide has found that domestic violence is one of the most prevalent forms of violence experienced by women and children in most countries throughout the world (1,2). Similarly, this national survey confirms that domestic violence against women and children is a widespread problem in families and communities throughout Albania. Moreover, this survey illustrates that battered women and children suffer physical injuries and serious health problems related to the violence, and the injuries often disrupt women's ability to work. These findings demonstrate that domestic violence has negative effects on the physical health and well-being of battered women and children, and the overall health and well-being of families and communities. In light of these findings, prevention of domestic violence should rank high on the national public health agenda of the Government of Albania.

Domestic violence against women

Of the 2,590 women surveyed, 50.6% of surveyed women self-reported experiencing emotional abuse in their marriage or intimate, 39.1% experienced psychological abuse, 31.2% experienced physical violence, and 12.7% experienced sexual violence. Depending upon the type of domestic violence experienced by women there were some significant differences based upon women's level of education, work status, age group, and marital status. There were also significant differences based between urban and rural areas and across districts.

These findings revealed that battered women do not experience only one type of violence – emotional, psychological, physical, or sexual – in their marriage or intimate relationships, but often experience multiple types of violence concurrently. For instance, 60.6% of emotionally abused women also reported being psychologically abused by their husband/intimate partner, 44.9% were also

physically battered, and 15.0% were also sexually abused. Battered women were at even greater risk of other forms of abuse. Specifically, 95.5% of physically abused women reported they were also emotionally abused by their husband/intimate partner, 82.4% reported they were psychologically abused, and 35.8% were sexually abused by their husband/intimate partner.

The majority of women who experienced domestic violence reported that the violence began within the first year of marriage or living together with their intimate partner. Another one-third of women reported the domestic violence began in the 2nd or 3rd years of marriage or living together with their intimate partner. Thus, 82% to 88% of women reported the domestic violence – emotional, psychological, physical, and sexual – began within the first three years of marriage or living together with their partner. Thus, many of the women have lived with violence in their marriage and family for 10 to 30 years.

Battered women often experience physical injuries from physical and sexual violence.

These findings reveal that women who were physically and sexually abused by their husband/intimate partner suffer injuries of varying degrees of severity. Specifically, 48.3% of battered women reported they were injured with cuts, bruises, and/or aches; 18.1% experienced eye injuries, burns, sprains, and/or dislocations; 5.4% experienced a loss of consciousness; and 1% experienced deep wounds, broken bones, broken teeth, and/or serious injuries. The majority of women who suffered injuries related to domestic violence were unable to work for a period of one to 15 days because of their injuries.

These findings clearly indicate that domestic violence against women is significantly associated with a range of physical injuries. In addition, research worldwide has demonstrated that domestic violence is not only a significant risk

factor through its direct impact on women's physical, reproductive, and mental health, but it also contributes to the overall burden of long-term illnesses and diseases.

These findings have serious implications for the medical health care sector, as many medical health care workers see and treat women living in violent relationships and children living in violent families, either knowingly or unknowingly. In many cases, medical staff may be the first point-of-contact for survivors of domestic violence

These findings also demonstrate that women who reported their husband/intimate partner used or abused alcohol were significantly more likely to experience domestic violence – emotional, psychological, physical, and/or sexual – than women whose husband/intimate partner did not drink. Specifically, women whose husband/intimate partner drank alcohol were nearly two to three times more likely to experience physical and sexual violence in their marriage or intimate relationship.

Battered women who reported their husband uses/abuses alcohol were significantly more likely to experience injuries related to domestic violence. It is important to remember that alcohol is a contributing factor to some domestic violence, but it is not the cause of domestic violence.

It is important to remember that domestic violence against women does not always happen by current or former husbands/partners, and these findings reveal that other family members (e.g., parents, brothers, sisters, in-laws, and other relatives) also commit acts of physical violence against women.

Battered women are often reluctant to speak out about domestic violence. In fact, these findings reveal that only 16% to 28% of women sought help for the violence in their marriage or intimate relationship. Of those women who did seek help, nearly 91% of women sought help from their own family or other relatives, and very few women went outside of the family for help with the violence in the lives.

The reasons a battered woman does not seek help and support from victim support services or legal officials are numerous, including: lack of available services to female victims of domestic violence, particularly in rural areas; family and friends advise many women that they should not

seek assistance from outside government agencies or community services; many women blame themselves for their own victimization; and many women fear that if they speak out or seek help they will be blamed for their own victimization.

This highlights the need for more accessible support services, where women can safely disclose their experiences with violence and receive quality services and assistance. Providing quality services for victims of domestic violence is integral to reducing the impact of domestic violence on women and children.

Domestic violence and level of education

Women of all educational levels experienced domestic violence; however, women's experiences with domestic violence did vary based upon level of education. In particular, women with a university education were significantly less likely than women with a high school education, secondary education, primary education, or no education to experience emotional abuse, psychological abuse, and physical violence by their husband/intimate partner. Interestingly, there were no significant differences based upon women's level of education in regard to women's experiences with sexual violence – women with no education or a lesser education were just as likely to ever experience sexual violence in their marriage or intimate relationship as women with a secondary or university education.

Men of all educational levels commit acts of domestic violence against their wives and/or intimate partners. Analysis revealed that women who experienced emotional abuse were significantly more likely to report their husband had a secondary education or high school education. In addition, women who experienced psychological abuse and/or physical violence were significantly more likely to report their husband had a secondary education. However, women who did not experience emotional abuse, psychological abuse, or physical violence were more likely to report their husband had a university education. There was no significant relationship between a husband's level of education and women's experiences with sexual violence in their marriage.

Domestic violence and work status

There were no significant differences in women's experiences with psychological abuse, physical violence, and/or sexual violence based upon women's work status. In other words, women who worked outside of the home at least 20 hours per week at the time of the survey were just as likely to experience psychological abuse, physical violence, and sexual violence in their marriage or intimate relationship as women who did not work outside of the home.

The only difference to emerge based upon work status was related to the occurrence of emotional abuse. Women who did not work outside of the home were significantly more likely to ever experience emotional abuse than women who worked outside of the home at least 20 hours per week at the time of the survey.

The relationship between husband's work status and the four types of domestic violence experienced by women were also examined. There was no statistically significant relationship between a husband's work status and women's experience with emotional abuse, physical violence, or sexual violence in their marriage. However, women who experienced psychological abuse were significantly more likely to report their husband worked outside of the home for 20 hours at the time of the survey.

Domestic violence and age

Women between 15 and 49 years of age were grouped into nine different age groupings (see Chapter 3). Women in each of the age groups experienced domestic violence and there were no significant differences across age group in regard to women's experiences with emotional or psychological abuse. However, there were significant differences across age groups in regard to women's experiences with physical and sexual violence. In particular, women 26 years of age and older were significantly more likely to report they were physically battered and/or sexually abused by a husband/intimate partner than women in the age groups 15 to 17 years, 18 to 21 years, and 22 to 25 years.

This difference can be explained, in part, by the fact that women 26 years and older were

significantly more likely to be married or to have lived with an intimate partner than women under 26 years of age, and it is within the context of marriage and intimate relationships that a significant amount of physical and sexual violence in women's lives appears to occur.

Domestic violence and marital status

It is within the context of marriage and intimate relationships that domestic violence occurs. Therefore, the relationship between marital status – married or living with someone vs. divorced or separated – and women's experiences with domestic violence was analyzed. There were few significant differences in women's experience with emotional abuse based upon marital status; however, divorced or separated women were significantly less likely than married women to report they were "currently" experiencing emotional abuse (within the 12 months prior to the interview). In fact, 60% to 67% of divorced or separated women reported they were currently experiencing one of the forms of emotional abuse, compared to 85% to 96% of married women or those living with an intimate partner.

There were significant differences based upon marital status in regard to women's experiences with psychological abuse, physical violence, and sexual violence in their marriage or intimate relationship. Women who were divorced or separated were significantly more likely to ever experience psychological abuse, physical violence, and sexual violence in their marriage, than women who were currently married or living with someone. It is important to note, however, that women who were currently married or living with someone were significantly more likely to report they were "currently" experiencing physical violence and/or sexual violence, than divorced or separated women. Yet, 44% to 68% of divorced or separated women reported experiencing physical violence within the 12 months prior to the interview.

Domestic violence and residence

There were some significant differences between women residing in rural and urban areas and their experiences with domestic violence. Although a significant proportion of women in both rural and urban areas experience emotional abuse and physical violence, women from rural areas were significantly more likely to experience emotional abuse and physical violence by their husband/intimate partner than women from urban areas.

It is also important to note that there were no significant differences between urban and rural areas in regard to women's experiences with psychological abuse and sexual violence by their husband/intimate partner.

Domestic violence against children

Of the 991 children surveyed, 57.7% reported being physically battered by a family member, and some children experienced multiple forms of physical violence concurrently. There were some significant differences in experiences with domestic violence based upon gender (boys versus girls) and age. There were also significant differences based between urban and rural areas.

Children are often physically abused by their parents, however, sisters and brothers, grandparents, and other close relatives can also be the abusers. These findings reveal that 45.1% of children reported they were physically battered by their mother/step-mother, 29.3% were battered by their father/step-father, and 24.4% were battered by their sister and/or brother. It is important to note that boys were significantly more likely than girls to be physically abused by their father/step-father than girls; whereas girls were significantly more likely than boys to be physically battered by their brother and/or sister. Boys and girls were equally likely to be physically battered by their mother/step-mother.

Because children typically have little status within families and physical violence is often used as a means to discipline children, they are often reluctant to speak out about domestic violence. Although a significant proportion of children sought help from someone for the violence they were experiencing in the family, the majority

of children sought help from a family member. Rarely did a child tell someone outside of their immediate family about the abuse or violence. There were also significant differences between boys and girls and children in urban and rural areas and help-seeking behaviors. Finally, only 17.4% of children reported being aware of the domestic violence between their parents.

Theories of domestic violence

Over the past 50 years, a variety of theories have been advanced by Western scholars to explain domestic violence. For those working to address domestic violence and develop effective prevention, protection, and legal measures and policies, it is important to understand the various theoretical perspectives, and that not all of the theories have been supported by research.

At the individual level of analysis, some scholars assert that domestic violence is associated with personality disorders or mental illness of battered women (3,4,5,6,7). However, research findings do not consistently support the presence of personality disorders or mental illness among either battered women or men who batter. Instead, researchers maintain it is actually problematic to attribute the behavior of battered women to having a personality or mental disorder because the personality of a battered woman could be the result of systematic victimization in the marriage or intimate relationship (8,9). In reality, only a small proportion of all domestic violence cases involve people with psychological disorders or mental illnesses (10,11). Research has demonstrated that the majority of domestic violence cases cannot be explained with these individual level theories. There is simply little support for the proposition that personality disorders or mental illness is responsible for the occurrence of domestic violence (12).

At the structural levels of analysis, two different theories – family violence theory and feminist theory – have been used to explain domestic violence. These theories maintain domestic violence is behavior that is learned through observation and reinforcement in both the family and society. Domestic violence is repeated because it works – domestic violence allows the

perpetrator to gain control of the victim through fear and intimidation. In addition, the perpetrator is able to reinforce his abusive behavior because of socially sanctioned beliefs that men have the right to control women in family and intimate relationships, and use force for “just causes” to control and discipline their wife/intimate partner and/or children.

Family violence theory considers physical attacks by one family member on another to be a tactical response to conflicts that are inherent in family life (13,14). While power can be held equally by a husband and wife, wife abuse occurs most often in families in which the husband has more power than the wife and/or the wife is considered the property or under the control of her husband (15). In addition, violence is used against children often by parents, older siblings, and other older relatives that have power and control over younger children.

According to family violence theory, the family is viewed as an arena where violent behavior is learned and transmitted across generations, in which case there are cycles of violence within families. Researchers debate the degree of empirical support that actually exists for family violence theory (16). While a number of studies have found that batterers had been abused as children or had witnessed their fathers beating their mothers, other studies did not find a significant relationship between childhood experiences with family violence and adult use of violence in the family (17,18). This inconsistency in findings could be due to a lack of consideration of the power imbalance between husband and wife, and parent and child on the part of family violence theory (19).

Another theory is that battered women suffer from a “learned helplessness” as a result of repeated battering, which prevents them from resisting the violence or leaving the relationship. This theory does not address the economic, social, and familial reasons that place additional stress on family relationships and affect women’s ability to leave violent marriages/intimate relationships. For instance, this theory does not address traditional and religious beliefs that a woman should remain in her marriage and endure domestic violence regardless of the circumstances in the name of preserving the family and protecting the family name. For victims of domestic violence, this notion

of family preservation and responsibility interferes with effective intervention and prosecution in domestic violence cases.

Learned helplessness theory also does not address the issue of affordable housing, which is often limited. In fact, many battered women do not seek legal relief against their abusive husband/intimate partner because they do not have alternative housing arrangements. The lack of affordable and alternative housing affects battered women who may wish to escape the abuse and violence in their marriage/intimate relationship but have no reasonable alternatives given their lack of economic resources.

Researchers debate the support for the theory of learned helplessness because many battered women actually resist the abuse and violence in their marriage/intimate relationship in many different ways, and engage in a range of survival and coping strategies (including temporarily or permanently leaving a violent relationship).

Finally, feminist theories consider male dominance as a key element in domestic violence against women (20,21). The subordination of women to male authority is believed to be institutionalized in the structure of patriarchal societies, which consists of a social structure that gives women an inferior status, and a culture that serves to reinforce the acceptance of this order (22,23). This assertion has been supported by research across cultures and societies which have demonstrated correlations between patriarchal social structure and rates of violence against women. Specifically, patriarchal beliefs of husbands were found to be associated with wife beating (24,25,26). Cross-cultural studies suggest that wife abuse is a common practice in many patriarchal societies where cultural values, including social and religious norms and beliefs dictate male dominance in gender relationships, condones violence against women, and create separate codes of conduct for men and women (27,28,29,30). In comparison, women’s economic power and domestic authority have been found to be correlated with low levels of wife battering (31,32,33).

Feminist theories also consider the stereotypes about the “proper” roles and responsibilities of men and women in the family which reinforce the

belief that males are dominant and females are subordinate to males. Women are expected to show obedience and respect to their husbands, and males have the right to discipline and control their wives by any means necessary to preserve the dominant status in the family. In fact, research has demonstrated that views of women as subordinate to men is an underlying cause of domestic violence against women. In fact, many men and women will view violence as a normal part of an intimate relationship and marriage.

In keeping with feminist theories, domestic violence is a manifestation of the gender inequality that exists within Albania. At the same time, domestic violence serves to further perpetuate women's inequality. Gender inequality is also reflected in women's response to domestic violence, particularly their fear of speaking out or seeking help for domestic violence. In the long term, promoting gender equality and empowering women are likely to be key interventions in reducing women's vulnerability to domestic violence (34).

There is significant support in research for feminist theories of domestic violence. Thus, it is important to challenge women's subordination and counter the attitudes and beliefs that condone a husband's use of violence against his wife, as well as prevent wife abuse from being challenged or talked about within communities. It is also important to challenge attitudes and beliefs that children have no rights and that condone corporal punishment of children as a means to discipline and control children. In other words, preventing domestic violence requires changing the beliefs and attitudes of Albanian men and women that support male dominance in gender relationships and condone violence against women.

Feminist theories also advocate for sanctions against battering and sanctuary for battered women, coupled with social, economic, legal and political empowerment of women (35).

In closing, the findings from this national survey highlight the need for action by a wide range of actors, including the Government of Albania, international organizations, local NGOs, law enforcement officials, legal and judicial officials, health care workers, and community leaders. Areas in which work needs to occur include:

- strengthening national commitment and action to address domestic violence (e.g., promote gender equality and women's human rights, and compliance with international agreements; lead effective lobbying campaigns around the issue of domestic violence; establish, implement, and monitor a coordinated multi-sectoral response to address domestic violence; enlist political, community, religious and other leaders in speaking out against domestic violence; enhance capacity for data collection to monitor domestic violence);
- promoting prevention (e.g., behavior change campaigns to reduce domestic violence);
- strengthening the medical health care sector response to domestic violence (e.g., develop a comprehensive medical health care sector response to domestic violence that would improve the actions of medical health care workers to identify, treat, support, and advise victims of domestic violence; train medical health care workers on the physical, reproductive and mental health problems experienced by victims of domestic violence; develop procedures, protocols, and assessment tools for identifying and responding to domestic violence).
- supporting women living with domestic violence and providing support and services to women who seek to leave violent relationships along with their children (e.g., strengthen crisis center support for women living with domestic violence; provide women with shelter services when they want to leave a violent relationship; develop a referral system);
- sensitizing militia, legal and judicial officials to domestic violence, the needs of victims of domestic violence, and best practices for prosecuting domestic violence cases; and
- punish batterers

Worldwide best practices show that community involvement to address domestic violence provides social pressures on batterers and is more successful at ending domestic violence than are other means, including legal punishment.

References

1. WHO, 2005, pp. 90-91.
2. Pinheiro (2006). *World Report on Violence against Children*. Geneva, Switzerland: United Nations Publishing Services.
3. Bui & Morash (1999). Domestic Violence in the Vietnamese Immigrant Community: An Exploratory Study. *Violence Against Women*, Vol. 5, No. 7, pp. 769-795.
4. Gleason (1993). Mental Disorders in Battered Women: An Empirical Study. *Violence and Victims*, Vol. 8, pp. 353-368.
5. Snell, Rosenwald & Robey (1964). The Wife Beater's Wife: A Study of Family Interaction. *Archives of General Psychiatry*, Vol. 11, pp. 107-112.
6. Walker (1979). *Battered Women*. New York: Harper and Row.
7. Weitzman & Dreen (1982). Wife Beating: A Review of the Marital Dyad. *Social Casework*, Vol. 36, pp. 259-265.
8. Bui & Morash, 1999, p. 771.
9. Gelles & Cornell (1990). *Intimate Violence in Families*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
10. Bui & Morash, 1999, p. 771.
11. Gelles (1993). Alcohol and Other Drugs are Associated with Violence – They are not its Cause. In Gelles & Loseke (Eds.), *Current Controversies on Family Violence* (pp. 182-196). Newbury Park, CA: Sage Publications.
12. Bui & Morash, 1999, p. 771.
13. Bui & Morash, 1999, p. 771.
14. Bui & Morash, 1999, p. 772.
15. Dobash & Dobash (1979). *Violence Against Wives: A Case Against the Patriarchy*. New York: Free Press.
16. Straus, Gelles & Steinmetz (1980). *Behind Closed Doors: Violence in the American Family*. New York: Anchor.
17. Bui & Morash, 1999, p. 771.
18. Bui & Morash, 1999, p. 771.
19. Ceaser (1998). Exposure to Violence in the Families of Origin Among Wife Abusers and Maritally Non-Violent Men. *Violence and Victims*, Vol. 3, pp. 49-63.
20. Straus et al., 1980.
21. Bui & Morash, 1999, p. 771.
22. Bui & Morash, 1999, p. 772.
23. Dobash & Dobash, 1979.
24. Bui & Morash, 1999, p. 772.
25. Dobash & Dobash, 1979.
26. Smith (1990). Patriarchal Ideology and Wife Beating: A Test of Feminist Hypothesis. *Violence and Victims*, Vol. 5, pp. 257-273.
27. Bui & Morash, 1999, p. 772.
28. Haarr (2007). Wife Abuse in Tajikistan. *Feminist Criminology*, Vol. 2, No. 3, pp. 245-270.
29. Hegland (1992). Wife Abuse and the Political System: A Middle Eastern Case Study. In Counts, Brown & Campbell (Eds.), *Sanctions and Sanctuary: Cultural Perspectives on the Beating of Wives* (pp. 203-227). Boulder, CO: Westview.
30. Abraham (2002). *Speaking the Unspeakable: Wife Abuse among South Asian Immigrants in the United States*. Rutgers, NJ: Rutgers University Press.
31. Bui & Morash, 1999, p. 772.
32. Bui & Morash, 1999, pp. 772-773.
33. Levinson (1989). *Family Violence in Cross-Cultural Perspective*. Newbury, CA: Sage Publications.
34. World Health Organization, *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women* (Geneva, Switzerland: WHO, 2005).
35. WHO, 2005.

Appendix Tables

Appendix Table 1. Women's education and work status by urban vs. rural residence

	N=2,590				Test of Significance	
	Urban		Rural			
Education	n	%	N	%	χ^2	Sign.
No education	4	.3	1	.1	302.91	.00
Primary education	23	1.6	12	1.1		
Secondary education	495	33.7	743	66.7		
High school education	683	46.5	312	28.0		
University education	262	17.8	46	4.1		
Work Status						
Work outside of the home*	684	46.4	368	32.9	48.56	.00
Yes, but on maternity leave	12	.8	8	.7		
Does not work outside of the home	777	52.7	741	66.3		

* Reported working outside of the household at least 20 hours per week in the last month

* Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 2. Women's education and work status by urban vs. rural residence

	N=2,590				Test of Significance	
	Male		Female			
Residence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Urban	271	54.0	239	48.9	2.59	.06
Rural	231	46.0	250	51.1		
Age						
10 years	99	19.7	92	18.8	1.42	.84
11 years	106	21.1	96	19.6		
12 years	99	19.7	91	18.6		
13 years	98	19.5	108	22.1		
14 years	100	19.9	102	20.9		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 3. Multiple forms of emotional abuse experienced by women age 15 to 49 years

Number of forms of emotional abuse	N=2,590	
	n	%
No emotional abuse	350	13.5
One form	445	17.2

Two forms	356	13.7
Three forms	190	7.3
Four forms	174	6.7
Five forms	75	2.9
Six forms	27	1.0
Seven forms	44	1.7

* System missing data (n=929; 35.5%)

Note: Forms of emotional abuse include: jealousy or anger if you're seen talking to other men; accuses you of being unfaithful; doubts your fidelity to him; shouts at and insults you; says or does things to humiliate you in front of others; ignores you; talks to you in a manner that makes you feel bad or worthless.

Appendix Table 4. Emotional abuse by women's demographics

	N=1,661				Test of Significance	
	Emotional abuse					
	Yes		No		χ^2	Sign.
n	%	n	%			
Age Group						
15-17 years	8	100.0	0	0.0	6.69	.57
18-21 years	40	74.1	14	25.9		
22-25 years	93	73.8	33	26.2		
26-29 years	141	78.8	38	21.2		
30-33 years	191	81.3	44	18.7		
34-37 years	203	79.3	53	20.7		
38-41 years	203	81.2	47	18.8		
42-45 years	180	77.9	51	22.1		
46-49 years	252	78.3	70	21.7		
Marital Status						
Married/living with someone	1,272	78.8	343	21.2	5.39	.07
Divorced/Separated	39	86.7	6	13.3		
Level of Education						
No education	3	75.0	1	25.0	45.74	.00
Primary education	17	77.3	5	22.7		
Secondary education	652	83.5	129	16.5		
High school education	518	78.6	141	21.4		
University education	115	61.2	73	38.8		
Work Status						
Works outside the home	530	74.3	183	25.7	16.22	.00
Yes, but on maternity leave	13	76.5	4	23.5		
Does not work outside the home	768	82.5	163	17.5		
Residence						
Urban	690	75.4	225	24.6	15.17	.00
Rural	621	83.2	125	16.8		

* Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

* System missing data (n=929; 35.5%)

Appendix Table 5. Multiple forms of psychological abuse experienced by women age 15 to 49 years

Number of forms of psychological abuse	N=2,590	
	n	%
No psychological abuse	804	31.0
One form	456	17.6
Two forms	277	10.7
Three forms	156	6.0
Four forms	53	2.0
Five forms	15	.6
Six forms	6	.2

* System missing data (n=823; 31.0%)

Note: Forms of psychological abuse include: does not give you cash; does not permit you to meet female friends; limits your contact with your family; insists on knowing where you are at all times; threatens to hurt or harm you or someone close to you; threatens you with a knife or any other weapon.

Appendix Table 6. Psychological abuse by women's demographics

	N=1,823				Test of Significance	
	Psychological abuse					
	Yes		No		χ^2	Sign.
n	%	n	%			
Age Group					7.69	.47
15-17 years	7	77.8	2	22.2		
18-21 years	34	54.8	28	45.2		
22-25 years	76	56.7	58	43.3		
26-29 years	113	59.2	78	40.8		
30-33 years	149	56.2	116	43.8		
34-37 years	166	59.7	112	40.3		
38-41 years	153	54.3	129	45.7		
42-45 years	136	52.9	121	47.1		
46-49 years	179	51.9	166	48.1		
Marital Status					9.46	.01
Married/living with someone	976	55.0	799	45.0		
Divorced/Separated	36	76.6	11	23.4		
Level of Education					10.03	.07
No education	2	66.7	1	33.3		
Primary education	15	62.5	9	37.5		
Secondary education	486	56.9	368	43.1		
High school education	412	56.2	321	43.8		
University education	93	46.0	109	54.0		
Work Status					3.84	.15
Works outside the home	414	52.9	368	47.1		
Yes, but on maternity leave	9	56.3	7	43.8		
Does not work outside the home	590	57.6	435	42.4		

Residence						
Urban	569	55.8	450	44.2	.07	.42
Rural	444	55.2	360	44.8		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 7. Multiple forms of physical violence experienced by women age 15 to 49 years

Number of forms of physical violence	N=2,590	
	n	%
No physical abuse	1,180	45.6
One form	331	12.8
Two forms	254	9.8
Three forms	130	5.0
Four forms	37	1.4
Five forms	29	1.1
Six forms	27	1.0

* System missing data (n=602; 23.2%)

Note: Forms of physical violence include: throws or pushes you; beats you; pulls your hair; hits you with an object or something else that could hurt you; kicked or dragged you; tired to choke or burn you.

Appendix Table 8. Physical violence by women's demographics

	N=1,988				Test of Significance	
	Physical violence					
	Yes		No		χ^2	Sign.
n	%	n	%			
Age Group					48.40	.00
15-17 years	2	22.2	7	77.8		
18-21 years	10	15.6	54	84.4		
22-25 years	32	22.1	113	77.9		
26-29 years	80	38.8	126	61.2		
30-33 years	133	46.8	151	53.2		
34-37 years	139	45.4	167	54.6		
38-41 years	124	40.0	186	60.0		
42-45 years	121	43.2	159	56.8		
46-49 years	167	43.5	217	56.5		
Marital Status					14.47	.00
Married/living with someone	776	40.0	1,163	60.0		
Divorced/Separated	32	66.7	16	33.3		
Level of Education					48.11	.00
No education	2	50.0	2	50.0		
Primary education	19	70.4	8	29.6		
Secondary education	422	44.7	523	55.3		
High school education	314	39.8	474	60.2		
University education	48	22.1	169	77.9		

Work Status						
Works outside the home	346	39.4	533	60.6	2.15	.34
Yes, but on maternity leave	5	29.4	12	70.6		
Does not work outside the home	457	41.8	635	58.2		
Residence						
Urban	385	35.1	712	64.9	31.23	.00
Rural	423	47.5	468	52.5		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 9. Multiple forms of sexual violence experienced by women age 15 to 49 years

	<u>N=2,590</u>	
Number of forms of physical abuse	<u>n</u>	<u>%</u>
No sexual violence	1,658	64.0
One form	298	11.5
Two forms	32	1.2

* System missing data (n=602; 23.2%)

Note: Forms of sexual violence include: forces you to perform sexual intercourse when you don't want; and forces you to perform humiliating sexual acts which you don't want.

Appendix Table 10. Sexual violence by women's demographics

	<u>N=1,988</u>				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No		χ^2	<u>Sign.</u>
<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>			
Age Group					18.65	.02
15-17 years	0	0.0	9	100.0		
18-21 years	4	6.3	60	93.8		
22-25 years	11	7.6	134	92.8		
26-29 years	37	18.0	169	82.0		
30-33 years	50	17.6	234	82.4		
34-37 years	49	16.0	257	84.0		
38-41 years	55	17.7	255	82.3		
42-45 years	49	17.5	231	82.5		
46-49 years	75	19.5	309	80.5		
Marital Status					10.14	.01
Married/living with someone	314	16.2	1,625	83.8		
Divorced/Separated	16	33.3	32	66.7		
Level of Education					3.36	.65
No education	1	25.0	3	75.0		
Primary education	6	22.2	21	77.8		
Secondary education	166	17.6	779	82.4		
High school education	128	16.2	660	83.8		
University education	29	13.4	188	86.6		

Work Status						
Works outside the home	154	17.5	725	82.5	1.00	.61
Yes, but on maternity leave	3	17.6	14	82.4		
Does not work outside the home	173	15.8	919	84.2		
Residence						
Urban	178	16.2	919	83.8	.25	.33
Rural	152	17.1	739	82.9		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 11. Relationship between emotional abuse and psychological abuse

	<u>N=1,587</u>				Test of Significance	
	Psychological abuse					
	Yes		No			
Emotional abuse	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>	χ^2	<u>Sign.</u>
Yes	751	60.6	489	39.4	203.18	.00
No	60	17.3	287	82.7		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 12. Relationship between emotional abuse and physical violence

	<u>N=1,661</u>				Test of Significance	
	Physical violence					
	Yes		No			
Emotional abuse	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	χ^2	<u>Sign.</u>
Yes	588	44.9	723	55.1	233.27	.00
No	3	.9	347	99.1		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 13. Relationship between emotional abuse and sexual violence

	<u>N=1,661</u>				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No			
Emotional abuse	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>N</u>	<u>%</u>	χ^2	<u>Sign.</u>
Yes	196	15.0	1,115	85.0	56.83	.00
No	1	.3	349	99.7		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 14. Relationship between psychological abuse and emotional abuse

	N=1,587				Test of Significance	
	Emotional abuse					
	Yes		No			
Psychological abuse	n	%	N	%	χ^2	Sign.
Yes	751	92.6	60	7.4	203.18	.00
No	489	63.0	287	37.0		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 15. Relationship between psychological abuse and physical violence

	N=1,823				Test of Significance	
	Physical violence					
	Yes		No			
Psychological abuse	n	%	N	%	χ^2	Sign.
Yes	573	56.6	440	43.4	328.66	.00
No	122	15.1	688	84.9		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 16. Relationship between psychological abuse and sexual violence

	N=1,823				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No			
Psychological abuse	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	243	24.0	770	76.0	149.92	.00
No	28	3.5	782	96.5		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 17. Relationship between physical violence and emotional abuse

	N=1,661				Test of Significance	
	Emotional abuse					
	Yes		No			
Physical violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	588	99.5	3	.5	233.27	.00
No	723	67.6	347	32.4		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 18. Relationship between physical violence and psychological abuse

	N=1,823				Test of Significance	
	Psychological violence					
	Yes		No			
Physical violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	573	82.4	122	17.6	328.66	.00
No	440	39.0	688	61.0		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 19. Relationship between physical violence and other types of domestic violence

	N=1,988				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No			
Physical violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	289	35.8	519	64.2	361.26	.00
No	41	3.5	1,139	96.5		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 20. Relationship between sexual violence and other types of domestic violence

	N=1,661				Test of Significance	
	Emotional abuse					
	Yes		No			
Sexual violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	196	99.5	1	.5	56.83	.00
No	1,115	76.2	349	23.8		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 21. Relationship between sexual violence and psychological abuse

	N=1,823				Test of Significance	
	Psychological abuse					
	Yes		No			
Sexual violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	243	89.7	28	10.3	149.92	.00
No	28	77.0	49.6	50.4		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 22. Relationship between sexual violence and physical violence

	N=1,988				Test of Significance	
	Physical violence					
	Yes		No			
Sexual violence	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>χ²</u>	<u>Sign.</u>
Yes	289	87.6	41	12.4	361.26	.00
No	519	31.3	1,139	68.7		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 23. Relationship between physical and sexual violence and domestic violence injuries

	N=808		N=330	
	Physical violence		Sexual violence	
	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>
Cuts, bruises, aches				
Yes	299	37.0	144	43.6
No	477	59.0	154	46.7
Eye injuries, burns, sprains, dislocations				
Yes	87	10.8	54	16.4
No	689	85.3	244	73.9
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury				
Yes	8	1.1	3	.9
No	767	94.9	295	89.4
Loss of consciousness				
Yes	36	4.5	16	4.8
No	740	91.6	282	85.5

* Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

* System missing data (n=32; 4.0% physical violence; 9.7% sexual violence)

Appendix Table 24. Domestic violence related injuries by disruption to work

	N=820				Test of Significance	
	Unable to work due to injury					
	Yes		No			
Injuries	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>n</u>	<u>%</u>	<u>χ²</u>	<u>Sign.</u>
Cuts, bruises, aches	78	25.9	233	74.1	120.54	.00
Eye injuries, burns, sprains, dislocations	44	50.6	43	49.4	166.60	.00
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury	6	66.7	3	33.3	30.59	.00
Loss of consciousness	19	52.8	17	47.2	71.73	.00

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 25. Domestic violence related injuries by number of days unable to work

	N=84						Test of Significance	
	Number of days unable to work							
	1-4 days		5-9 days		10-15 days			
Injuries	n	%	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Cuts, bruises, aches	62	81.6	11	14.5	3	3.9	1.96	.38
Eye injuries, burns, sprains, dislocations	29	69.0	10	23.8	3	7.1	5.98	.05
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury	0	0.0	2	50.0	2	50.0	24.64	.00
Loss of consciousness	10	58.8	4	23.5	3	17.6	9.50	.01

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 26. Relationship between types of injuries

	N=820				Test of Significance	
	Eye injuries, burns, sprains, dislocations					
	Yes		No			
Cuts, bruises, aches	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	82	94.3	5	5.7	138.72	.00
No	219	29.9	514	70.1		
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury						
Yes	9	10.3	78	89.7	76.67	.00
No	0	0.0	733	100.0		
Loss of consciousness						
Yes	26	29.9	61	70.1	150.71	.00
No	10	1.4	723	98.6		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 27. Relationship between sexual abuse and husband/intimate partner's control of contraceptives

	N=377				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No			
Husband/partner refuses use of contraceptives	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	12	21.1	26	8.1	8.92	.01
No	45	78.9	294	91.9		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 28. Relationship between sexual abuse and STDs

	N=1,988				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No		χ^2	Sign.
n	%	n	%			
Risk of STDs						
Yes	20	6.1	49	3.0	103.46	.00
No	210	63.6	1,435	86.6		
Suffered an STD						
Yes	101	30.6	244	14.7	48.45	.00
No	229	69.4	1,414	85.3		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 29. Alcohol consumption among husband/intimate partner

Alcohol consumption	N=2,590	
	n	%
Yes	988	38.1
No	1,040	40.2
Frequency of Drunkenness		
Often	119	4.6
Sometimes	683	26.4
Never	186	7.2

* Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

* System missing data (n=562, 21.7% alcohol consumption; n=1,602, 61.9% frequency of drunkenness)

Appendix Table 30. Husband/intimate partner's alcohol consumption and domestic violence

	Husband/partner's alcohol consumption				Test of Significance	
	Yes		No			
	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Emotional abuse					85.72	.00
Yes	698	88.7	613	70.1		
No	89	11.3	261	29.9		
Psychological abuse					78.97	.00
Yes	586	66.2	427	45.5		
No	299	33.8	511	54.5		
Physical violence					189.89	.00
Yes	550	56.0	258	25.6		
No	432	44.0	748	74.4		
Sexual violence					65.24	.00
Yes	230	23.4	100	9.9		
No	752	76.6	906	90.1		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 31. Husband/intimate partner's alcohol consumption and domestic violence related injuries among physically and/or sexually battered women

	N=817				Test of Significance	
	Husband/partner's alcohol consumption					
	Yes		No		χ ²	Sign.
n	%	n	%			
Cuts,bruises,aches					54.44	.00
Yes	249	45.4	51	19.0		
No	299	54.6	218	81.0		
Eye injuries,burns,sprains,dislocation					27.29	.00
Yes	80	14.6	7	2.6		
No	468	85.4	262	97.4		
Deep wounds, broken bones, broken teeth, serious injury					1.96	.15
Yes	8	1.5	1	.4		
No	540	98.5	268	99.6		
Loss of consciousness					12.77	.00
Yes	34	6.2	2	.7		
No	514	93.8	267	99.3		

* Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

* System missing data (n=32; 3.8%)

Appendix Table 32. Emotionally abused women by husband's demographics

	N=1,5,67				Test of Significance	
	Emotional abuse					
	Yes		No		χ ²	Sign.
n	%	n	%			
Level of Education					74.86	.00
No education	1	.1	0	0.0		
Primary education	18	1.5	7	2.1		
Secondary education	570	46.1	110	33.3		
High school education	559	45.2	139	42.1		
University education	82	6.6	73	22.1		
Work Status					.04	.45
Works outside of the home	1,046	84.7	278	84.2		
Does not work outside of the home	189	15.3	52	15.8		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 33. Psychologically abused women by husband's demographics

	N=1,722				Test of Significance	
	Psychological abuse					
	Yes		No			
Level of Education	n	%	n	%	χ^2	Sign.
No education	2	.2	0	0.0	9.80	.08
Primary education	14	1.5	10	1.3		
Secondary education	418	44.3	316	40.6		
High school education	425	45.1	352	45.2		
University education	80	8.5	97	12.5		
Work Status						
Works outside of the home	829	88.0	630	81.0	16.35	.00
Does not work outside of the home	113	12.0	148	19.0		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 34. Physical violence by husband's demographics

	N=1,881				Test of Significance	
	Physical violence					
	Yes		No			
Level of Education	n	%	n	%	χ^2	Sign.
No education	1	.1	1	.1	53.04	.00
Primary education	15	2.0	13	1.2		
Secondary education	378	49.5	435	38.9		
High school education	331	43.4	509	45.5		
University education	35	4.6	155	13.9		
Work Status						
Works outside of the home	650	85.3	948	84.9	.06	.43
Does not work outside of the home	112	14.7	169	15.1		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 35. Physically battered women by husband's demographics

	N=1,881				Test of Significance	
	Sexual violence					
	Yes		No			
Level of Education	n	%	n	%	χ^2	Sign.
No education	1	.3	1	.1	8.78	.12
Primary education	8	2.6	20	1.3		
Secondary education	145	46.8	668	42.5		
High school education	132	42.6	708	45.1		
University education	23	7.4	167	10.6		

Work Status						
Works outside of the home	264	1.41	1,334	85.0	.00	.52
Does not work outside of the home	46	14.8	235	15.0		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 36. Help-seeking behaviors of battered women by type of domestic violence

	Help-seeking behaviors for domestic violence				Test of Significance	
	Yes		No		χ ²	Sign.
Emotional abuse	n	%	n	%		
Yes	130	16.8	646	83.2	7.89	.00
No	3	4.2	69	95.8		
Psychological abuse					30.34	.00
Yes	143	20.0	572	80.0		
No	14	5.4	247	94.6		
Physical violence					39.88	.00
Yes	159	19.7	649	80.3		
No	13	4.3	290	95.7		
Sexual violence					49.88	.00
Yes	90	27.3	240	72.7		
No	82	10.5	699	89.5		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 37. Multiple forms of physical violence experienced by children age 10 to 14 years

Number of forms of physical violence	N=991	
	n	%
No physical violence	398	40.2
One form	454	45.8
Two forms	114	11.5
Three forms	0	0.0
Four forms	4	.4

* System missing data (n=21; 2.1%)

Appendix Table 38. Physical violence by child's gender

	N=970				Test of Significance	
	Gender					
	Male		Female			
Physical violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	325	66.7	247	51.1	24.38	.00
No	162	33.3	236	48.9		
Hit with objects						
Yes	71	14.6	56	11.6	1.90	.10
No	416	85.4	427	88.4		
Slapped,punched,kicked						
Yes	322	66.1	241	49.9	26.21	.00
No	165	33.9	242	50.1		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 39. Physical violence by child's age

	N=970										Test of Significance	
	Age											
	10years		11 years		12 years		13 years		14 years			
Physical violence	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	124	66.0	127	63.5	109	58.6	111	55.5	101	51.5	10.98	.03
No	64	34.0	73	36.5	77	41.4	89	44.5	95	48.5		
Hit with objects												
Yes	24	12.8	26	13.0	26	14.0	29	14.5	22	11.2	1.10	.90
No	164	87.2	174	87.0	160	86.0	171	85.5	174	88.8		
Slapped, punched, kicked												
Yes	122	64.9	127	63.5	108	58.1	107	53.5	99	50.5	12.33	.02
No	66	35.1	73	36.5	78	41.9	93	46.5	97	49.5		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 40. Physical violence by urban vs. rural residence

	N=970				Test of Significance	
	Residence					
	Rural		Urban			
Physical violence	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Yes	313	67.5	259	51.2	26.49	.00
No	151	32.5	247	48.8		

Hit with objects						
Yes	76	16.4	51	10.1	8.44	.00
No	388	83.6	455	89.9		
Slapped,punched,kicked						
Yes	308	66.4	255	50.4	25.39	.00
No	156	33.6	251	49.6		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 41. Types of abuser by child's gender

	N=634				Test of Significance	
	Gender					
	Male		Female			
	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Father/step-father						
Yes	180	52.0	110	38.2	12.11	.00
No	166	48.0	178	61.8		
Mother/step-mother						
Yes	239	69.1	208	72.2	.75	.22
No	107	30.9	80	27.8		
Sister/Brother						
Yes	120	34.7	122	42.4	3.93	.03
No	226	65.3	166	57.6		
Grandparent						
Yes	19	5.5	17	5.9	.05	.48
No	327	94.5	271	94.1		
Close family						
Yes	15	4.3	12	4.2	.01	.54
No	331	95.7	276	95.8		
Other family						
Yes	6	1.7	8	2.8	.79	.27
No	340	98.3	280	97.2		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 42. Help-seeking behaviors of abused children by type of domestic violence

	Help-seeking behaviors for domestic violence				Test of Significance	
	Yes		No			
	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Physical violence					.22	.37
Yes	305	53.3	267	46.7		
No	35	56.5	27	43.5		
Hit with objects					7.64	.00
Yes	82	64.6	45	35.4		
No	258	50.9	249	49.1		
Slapped,punched,kicked					.05	.46
Yes	301	53.5	262	46.5		
No	39	54.9	32	45.1		
Burnt with cigarettes					1.33	.26
Yes	1	25.0	3	75.0		
No	339	53.8	291	46.2		
Threatened with a weapon					1.33	.26
Yes	1	25.0	3	75.0		
No	339	53.8	291	46.2		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

Appendix Table 43. Help-seeking behaviors of abused children by child's gender

	N=634				Test of Significance	
	Help-seeking behaviors for domestic violence					
	Yes		No			
	n	%	n	%	χ^2	Sign.
Gender					9.78	.00
Male	166	48.0	180	52.0		
Female	174	60.4	114	39.6		
Residence					7.31	.00
Urban	145	48.0	157	52.0		
Rural	195	58.7	137	41.2		

*Note: Comparison percentages are based upon valid percents and do not reflect missing cases.

DOMESTIC VIOLENCE IN ALBANIA NATIONAL SURVEY